# Pekka Huskoinen

---

## Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

### Innehåll.

1. Finngossen ................................ 1

2. Bäfverjägarne ............................. 3

3. Hvad Pavo såg ............................. 8

4. Gretti ................................... 11

5. Bertil Haakasetts berättelse .............. 14

6. Det nya lägret ............................ 16

7. Hur Gretti fick en björnpäls .............. 19

8. Den sista tjänsten ........................ 22

9. Skogsmännen ............................... 24

10. På skidorna ............................... 32

11. Kojan på holmen ........................... 35

12. Onda tidningar ............................ 37

13. Häkken .................................... 42

14. Pekkas råd ................................ 50

15. Genom finnskogarna ........................ 52

16. Vid Kymmens strand ........................ 56

17. Mattis karlaprof .......................... 59

18. Vappu ..................................... 66

19. Ängsjöfinnen .............................. 70

20. Kamp på lif och död ....................... 73

21. Mötet vid Dypen ........................... 76

22. De tre .................................... 81

23. Nybyggarna vid Bocksjön ................... 89

24. Till kungs ................................ 97

25. Vapensmeden ............................... 101

26. En gammal vän till Finland och finnarna ... 107

27. Trollpackan .............................. 112

28. Befrielsen ............................... 117

29. Gömstället ............................... 121

30. Elgskyttarna ............................. 127

31. Veteranerna .............................. 130

32. Pavo återfinner sin far .................. 138

33. Rätt på målet ............................ 142

34. Det tappade spåret ....................... 145

35. Fiskhuset ................................ 151

36. Ram ...................................... 159

37. Kattri ................................... 166

38. Fiskrarne ................................ 175

39. Förberedelser ............................ 184

40. Vargen ................................... 188

41. Hur råtthålen tillstoppades ............... 192

42. Minor och kontraminor .................... 195

43. Underhandlingen .......................... 208

44. Kapitulationen ........................... 210

45. Hur Vargen fångades ...................... 214

46. När vintern gick ......................... 219

47. Hos gamla bekanta ........................ 223

48. Ole Fjældstuens tjäderjakt ................ 229

49. Vid Eda skans ............................ 239

50. Korpen ................................... 244

51. Flyktingarna ............................. 250

52. Löst gåta ................................ 255

53. Det felande namnet ....................... 261

54. När kasarna brunno ....................... 264

55. På Värmelens strand ...................... 268

56. Fallen på sin post ....................... 274

## Till läsaren.

Då jag skref »Örjan Kajland och hans pojkar» hade jag ringa förhoppning om att arbetet skulle vinna någon talrikare läsarkrets. Det har visat sig annorlunda, och detta har ingifvit mig den förhoppningen, att allmänheten, och särskildt ungdomen, framgent ville med intresse följa den finska befolkningens lif i våra vildmarker.

»Pekka Huskoinen» eller en drifvarfinnes lif, har jag tecknat med stöd af de sagor och berättelser jag hört under

mina vandringar genom de trakter som brutits och bebotts af de invandrande finnarna och deras afkomlingar, samt af den erfarenhet jag under många år själf haft tillfälle inhämta.

Mer än sextio år ha förflutit sedan min första bekantskap med finnarna gjordes, och denna tid har på ett mycket märkbart sätt hunnit förändra både land och folk. Nu mera äro de under min barndom och ungdom mörka, glest befolkade finnskogarnas invånare till sitt yttre icke annorlunda än den svenska befolkningen i aflägsnare skogsbygder.

Nyanlagda vägar, nybyggda kyrkor och skolor ha förändrat befolkningen i de värmländska skogarna, och dessa skogar själfva ha fallit för yxan och sågen. Seder och bruk äro förändrade,

## Till läsaren.

Då jag skref »Örjan Kajland och hans pojkar» hade jag ringa förhoppning om att arbetet skulle vinna någon talrikare läsarkrets. Det har visat sig annorlunda, och detta har ingifvit mig den förhoppningen, att allmänheten, och särskildt ungdomen, framgent ville med intresse följa den finska befolkningens lif i våra vildmarker.

»Pekka Huskoinen» eller en drifvarfinnes lif, har jag tecknat med stöd af de sagor och berättelser jag hört under
mina vandringar genom de trakter som brutits och bebotts af de invandrande finnarna och deras afkomlingar, samt af den erfarenhet jag under många år själf haft tillfälle inhämta.

Mer än sextio år ha förflutit sedan min första bekantskap med finnarna gjordes, och denna tid har på ett mycket märkbart sätt hunnit förändra både land och folk. Nu mera äro de under min barndom och ungdom mörka, glest befolkade finnskogarnas invånare till sitt yttre icke annorlunda än den svenska befolkningen i aflägsnare skogsbygder.

Nyanlagda vägar, nybyggda kyrkor och skolor ha förändrat befolkningen i de värmländska skogarna, och dessa skogar själfva ha fallit för yxan och sågen. Seder och bruk äro förändrade,

och det finska språket så godt som utdödt. Snart skall väl ock sagan om den finska befolkningens försakelser och mödor i det främmande landet vara glömd. Men det arbete den utfört skall dock för kommande tider vittna om dess kraft och mod.

Stockholm i oktober 1895.

*G. Schröder.*

*

## I. Finngossen.

Bland de finnar som, lockade af beskrifningarna om det goda landet i väster, från sin hembygd Karelen flyttat öfver till Sverige voro äfven bröderna Makkran, *Nila* och *Pavo*.

De hade tidigt förlorat sina föräldrar. Modern hade dött då Pavo endast var ett par år gammal. De hade då kommit till släktingar och tidtals vistats än hos den ena, än hos den andra familjen. Så snart Nila, den äldre, blifvit så gammal, att han kunde taga tjänst, hade han blifvit först vallgosse och sedan dräng. Pavo hade äfven måst gå ut att tjäna. Sedan han blifvit fullväxt hade bröderna fallit på den tanken att uppsöka fadern, som gått ut i kriget. Men sedan de hört berättas om sina landsmäns öden i de svenska krigen, hade deras tankar tagit en annan riktning.

De rådgjorde med sina släktingar, och då dessa hvarken tillstyrkte eller afrådde från företaget, beslöto bröderna försöka sin lycka i det aflägsna landet. Och så följde de den svenska finne som för dem beskrifvit landet i väster och nu återvände dit. Efter en lång, mödosam och stundom farlig vandring, utan andra ägodelar än yxa, knif och

båge, ankommo de till Vedalainen just under den för finnarna svåraste tiden i Sverige. Till sin lycka fingo de arbete och skydd hos Pekka Huskoinen då han byggde sitt pörte och bröt sin sved.

Under de få år de vistades hos honom fingo de utveckla sina medfödda anlag för jakt. Båda hade också blifvitsärdeles dugliga jägare, oförskräckta och uthålliga. Men därtill hade de lärt sig timra och snickra, ty i båda dessa arbeten stod Pekka Huskoinen ett godt stycke framom sin tids skogsfinnar. Den unge Pavo hade äfven visat stor vetgirighet. Detta hade ej undgått Pekka, och han hade mycket sysselsatt sig med den unge mannen. Denne hade också fattat en varm tillgifvenhet för Pekka, hvilken han äfven uttalat då hans bror flyttat till sin nya sved vid Makkantjärn. Pekka hade icke fäst sig vid Pavos ord, utan då han lämnade sin egendom sagt åt Matts: »Pavo blir väl hos dig så länge han vill, och det bör du vara glad åt.» Matts hade blott nickat bekräftelse därpå.

Några dagar därefter fann Nila Pavo sittande utanför sitt pörte då han tidigt på morgonen kom ut.

»Kom in du, Pavo!»

»Du är tidigt ute i dag,» sade Karna, i det hon gaf honom en skål varm vassle, finnarnas vanliga morgondryck.

Sedan skålen var tömd sade Pavo: »Jag vill hafva hyndan din, Nila!»

»Ja, tag henne!»

Därmed gick Pavo.

»Undrar just hvad han tänker på nu,» sade Karna. »Kanske du går med honom, Nila! Pavo är ung och oförvägen och björnarna denna årstid ondsinta.»

»Å nej, nog reder Pavo sig, och nu vill han vara ensam, efter han icke sade något.»

Då Pavo kom in i skogen satte han sig att smeka Tispa, hyndan, hvilken å sin sida visade sig förnöjd åt att få följa honom. »Ja, du, nu äro vi fria, du och jag; nu skall du hjälpa mig att finna honom, och sedan! Kom nu!»

Därpå gingo de åter till Bjurberg. Pavo sade nu Matts, att han ämnade sig ut på världen. Matts sökte afråda honom, men därtill ville han ej lyssna. »Jag går väl ändå,» svarade han, och så lade han in sina få tillhörigheter i sin näfverkunt, axlade denna, fattade bössan och gick åt samma håll han sett Pekka Huskoinen gå.

»Ah!» sade Matts till Maren. »Han trifves ej hos oss. Du skall se, han går att söka Pekka.»

Så snart Pavo kom in i skogen började han söka spåret efter Pekka Huskoinen. Han granskade marken noggrant och länge. Förgäfves! Marken var hård och torr. Men då han kom in i fuktigare mark återfann han dem. De voro icke lätta att följa, men med den vana Pavo ägde från sitt lif i vildmarken gick det tills han på en kal bergås förlorade dem. »Hjälp mig, Tispa!» sade han till sin följeslagerska, men hon förmådde det ej, ty Pekka hade fyra dagars försprång: all lukt efter honom var utplånad af vinden.

»Vi få söka ändå, Tispa!» sade Pavo. »Pekka sade: 'jag går till fjällen'. Dit gå vi också, och vi finna honom nog.»

*

## 2. Bäfverjägarne.

Då Pekka lämnade sitt nybygge, sitt hem, sin jord, sina fränder och vänner gick han med spänstiga steg mot norr. Ingen kunde ana, att denna raka och lättrörliga gestalt bar inemot femtio år på sina skuldror. Hvart ville han hän? Till skogen, till fjällen, till sitt förra fria och obundna lif, fri från alldagliga sysslor, »ja, fri, fri!» utropade han helt högt. »Framåt, pojkarna mina! Sök, sök! Min kvällsvard springer eller flyger ännu i skogen, i mitt hem skogen.»

Några dagar därefter återfinna vi Pekka vid hans gamla sjö nära fjällen. Han hade icke återfunnit hvarken båt eller flotte där Matts sagt sig hafva lämnat dem. Han hade nu gjort sig eld och lagat till sitt enkla nattläger. Elden hade han lagt i en liten cirkel. Den var nu affalnad. I midten hängde ett par tjäderfåglar för att stekas. Under

afvaktan därpå satt Pekka och rökte. Öfver hela hans anlete hvilade ett uttryck af lugn och belåtenhet. Han kände sig väl till mods, då han hunnit till sin gamla kära vistelseort. Nästa natt skulle han befinna sig i sin koja på sin gamla bädd.

Så snart Pavo kom in i skogen började han söka spåret efter Pekka Huskoinen. Han granskade marken noggrant och länge. Förgäfves! Marken var hård och torr. Men då han kom in i fuktigare mark återfann han dem. De voro icke lätta att följa, men med den vana Pavo ägde från sitt lif i vildmarken gick det tills han på en kal bergås förlorade dem. »Hjälp mig, Tispa!» sade han till sin följeslagerska, men hon förmådde det ej, ty Pekka hade fyra dagars försprång: all lukt efter honom var utplånad af vinden.

»Vi få söka ändå, Tispa!» sade Pavo. »Pekka sade: 'jag går till fjällen'. Dit gå vi också, och vi finna honom nog.»

*

## 2. Bäfverjägarne.

Då Pekka lämnade sitt nybygge, sitt hem, sin jord, sina fränder och vänner gick han med spänstiga steg mot norr. Ingen kunde ana, att denna raka och lättrörliga gestalt bar inemot femtio år på sina skuldror. Hvart ville han hän? Till skogen, till fjällen, till sitt förra fria och obundna lif, fri från alldagliga sysslor, »ja, fri, fri!» utropade han helt högt. »Framåt, pojkarna mina! Sök, sök! Min kvällsvard springer eller flyger ännu i skogen, i mitt hem skogen.»

Några dagar därefter återfinna vi Pekka vid hans gamla sjö nära fjällen. Han hade icke återfunnit hvarken båt eller flotte där Matts sagt sig hafva lämnat dem. Han hade nu gjort sig eld och lagat till sitt enkla nattläger. Elden hade han lagt i en liten cirkel. Den var nu affalnad. I midten hängde ett par tjäderfåglar för att stekas. Under afvaktan därpå satt Pekka och rökte. Öfver hela hans anlete hvilade ett uttryck af lugn och belåtenhet. Han kände sig väl till mods, då han hunnit till sin gamla kära vistelseort. Nästa natt skulle han befinna sig i sin koja på sin gamla bädd.

Plötsligt reste sig hundarna, spetsade öronen och blickade mot skogen. Det prasslade bland buskarna, och i ett nu rusade Tispa fram till elden, gladt hälsad af Rakki och Pulko.

»Ah!» sade Pekka och släppte sin gamla bössa, den han ögonblickligt fattat. Nu hördes lätta fotsteg, och en mörk figur skymtade fram mellan träden. »Pavo!» sade Pekka och lade ett glödande kol på den slocknade pipan, hvarefter han satte sig igen.

Ja, det var Pavo, som funnit den han sökte, och det långt förr än han till en början hoppats. Han gick rakt fram till Pekka och sade:

»Jag vill följa dig, Pekka.»

»Har Matts sagt så?»

»Nej!»

»Någon annan?»

»Nej! Jag har sagt så själf, och till de andra har jag sagt: jag går ut på världen.»

»Hvad sade de om det?»

»Matts bad mig bli hos honom.»

»Du gick ändå?»

»Ja!»

»Följ mig då så länge du själf vill, Pavo! Men jag går ej ut på världen; jag blir i skogen.»

»Jag med,» svarade Pavo.

»Hur kunde du följa mig?»

»Jag visste, att du gick till fjällen, och så gick jag till Pekkelan och fick veta, att du varit där, och sedan har Tispa hjälpt mig att följa dig.»

»Ah!» sade Pekka. »Tag af dig kunten och slå dig ned, så äta vi! Måtte allt stå väl till här!» tillade Pekka. »Jag är orolig, ty vår båt är borta. Måtte ingen ha upptäckt vår koja på holmen, ty att någon varit här sedan Matts gick till Pekkelans, det är tydligt.»

Härtill svarade Pavo ingenting.

»Vi få gå omkring sjön och söka upptäcka båten,» sade Pekka följande morgon. »Gå söder ut du, Pavo, går jag norr ut, och så mötas vi där elfven faller in i sjön.»

»Har du ingenting sett, Pavo?» sporde Pekka då de möttes vid elfven.

»Ingenting,» svarade han.

»Fortsätt på din sida, mötas vi vid forsen.»

Komna till forsen, sammanträffade våra skogsströfvare utan att någondera återfunnit båten. De stodo och samtalade härom då det föll Pekka in, att någon kunde ha dragit båten upp genom forsen till närmaste lugnvatten, eller bäfverdammen.

Blott några få steg hade de gått då de funno båten uppdragen på land, omstjälpt och betäckt med ris.

Utan att orda om saken satte de båten i vattnet och släppte den utför forsen, hvarpå Pekka satte sig vid årorna och rodde ut till holmen, där den uppdrogs på sitt vanliga ställe. Under färden hade icke Pekka sagt ett ord; han gjorde det ej heller nu, gick endast skyndsamt den smala stigen fram till kojan. Först då han såg denna på sin plats sade han till Pavo:

»Kan du förstå detta?»

»Nej; hur menar du?»

»Jag menar, att här varit svenskar, som strukit genom skogen och funnit båten. Att det varit Limafolk, är alldeles gifvet, emedan de satt båten på östra sidan om sjön. Och att de ämna sig åter hit, är lika tydligt, ty eljes skulle de icke dragit båten uppför forsen och sökt på detta sätt gömma den. Låt oss se, om de varit här och upptäckt kojan.»

»Nej,» sade Pekka, sedan han noggrant undersökt den, »här ha de icke varit. Ännu veta de icke om den; således kunna vi tills vidare vara trygga. Återstår att se, hvad de haft för ärende hit. Vi gå i morgon till bäfverdammen. Där skall nog spörjas, om de upptäckt den, och om de ämna sig åter. Låtom oss nu se till, om våra saker finnas i behåll i gömslet.»

»Godt,» sade Pekka, »här är allt som funnits. Matts har vårdat redskapen väl. Mycket krut och kulor finnes i behåll, gud vare lof! Nu sätta vi ut våra fiskekrokar.»

Följande dag gick Pekka ensam till bäfverdammen. Vid återkomsten sade han till Pavo: »Bäfverdammen ärupptäckt. Folk har varit där. Vi ha att förvänta dem hit vid fångsttiden. Visa vi oss då, eller upptäcka de, att vi slagit oss ned här, så bli vi oroade, och hur det slutar, kan icke förutsägas. Vi måste bort. Bäfrarna måste vi lämna och söka oss något på annat håll.»

»Å,» sade Pavo, »vi reda oss nog för ett par svenskar, då vi nu veta, hvad vi ha att förvänta. De skola icke kunna öfverraska oss; lita på det, Pekka!»

»Sant! Icke heller jag tviflar på, att vi skola reda oss för de förstkommande. De blifva icke flera än två, högst tre, ty svenskarna äro ett afundsjukt folk. De som nu upptäckt bäfrarna skola icke säga det åt några andra än sina allra

närmaste. Men dessa skola sedan helt säkert blifva afundsjuka sins emellan, och så skaffar sig hvar och en af dessa två eller tre kamrater, och inom kort äro bäfrarna fångade eller bortskrämda, vår koja upptäckt och vi själfva bortjagade. Låtom oss därför lämna trakten under den tid fångsten pågår och återvända sedan till höst- och vinterjakten. Måhända skall vår koja förblifva oupptäckt, liksom våra redskap.»

»Som du vill, Pekka. Hvaråt gå vi?»

»Mot norr.»

Ett par dagar därefter voro våra finnar sysselsatta med att nedrisa båten på samma ställe och med samma ris hvarmed den varit täckt då de återfunnit den.

»Ja,» sade Pavo, »nu skola svenskarna vara vakna nog, om de skola se, att båten varit begagnad medan de varit borta. Hvad tror du, Pekka?»

»Jag tror, att vi gjort vårt bästa; men Limafolket är skogsbor som vi och mycket olikt andra svenskar. Vi må dock hoppas, att de icke märka det vi varit här.»

»Detta var något jag icke tänkt mig, Pekka,» sade Pavo, då de sutto i Pekkas gamla bod vid strömmen där han funnit pärlsnäckorna, »och lätt arbete är det! Är det möjligt, att någon vill köpa dessa pärlor, som du kallar dem? Hvartill skola de begagna dem?»

»Till prydnader för kvinnfolk, kan du väl begripa.»

»Nej, det begriper jag icke! Har du försökt äta snäckorna, Pekka?»

»Nej. Jag har aldrig behöft det. Här finnes ju fågel nog.»

»Ja, men ändå.»

»Framdeles, om vi bli nödställda.»

»Icke förr?»

»Nej. Vi ha lyckats bra med vårt pärlfiske i år. Nu ha vi hvad vi behöfva. Men ännu är tiden för bäfverfångsten icke förliden. Jag har lust för en färd öster ut i dala- och helsingskogarna, för att se och besöka de finnar som där finns. Har du lust för en sådan färd, Pavo?»

»Jag följer dig, har jag sagt. Låt oss gå. Har du något särdeles att uträtta där borta i öster?»

»Åh ja. Åh nej. Men jag vet, att en hel del finnar bosatt sig öster i skogarna, och det kan vara roligt höra, hur de ha det. Vi äro många finnar nu i Sverige. Många ha farit orättrådigt fram. Svenskarna, bönderna, vilja icke veta af oss längre, och öfverheten vill ock hafva bort oss. Det är icke nu som i hertigens och unga konungens tid: vi jagas som annat villebråd i skogen. Men hjälpas vi åt att få bort de orättrådige, skola vi snart få det bättre. Jag vill tala härom med alla vi träffa af vår stam. De skola af egen fördel lyssna därtill. Och dessutom kan det vara bra för oss, Pavo, att se oss omkring. Det är är ovisst, hur länge vi få ro i vår koja vid bäfverdammen. Ana Limakarlarne, att det är finnar som vistats där, skola de nog mota bort oss, därpå behöfva vi icke tvifla. Jag är säker om att vi finna någon trakt där hvarken finnar eller svenskar skola veta af oss, och just till en sådan längtar jag. Men först skola vi skaffa oss åtskilligt vi behöfva. Låtom oss gå.»

Vid den tid då de båda skogsströfvarne vandrade genom de svenska skogarna liknade dessa föga nutidens. Icke ett spår af en människa kunde upptäckas på ändlösa sträckor, och det var endast genom den rikliga tillgången på vildt de ströfvande finnarna kunde uppehålla sig. »Strykfinnarna», eller de som under tiden 1630—1650 förklarats fridlöse, undveko så vidt möjligt att visa sig i svenskbygden. De kunde endast ha beröring med folk af sin egen stam, och hos dem kunde de icke heller dröja länge, så vida de bofaste icke voro så pass försigkomna, att de kunde antaga dem somfasta arbetare. I annat fall var förbjudet att hysa lösa finnar. Skedde sådant, måste de betala höga böter, så höga, att få kunde erlägga dem utan att själfva råka i betryck. Strykfinnarna voro därför icke gärna sedda af en del af sin egen stam, ty nöden hade ibland drifvit dem att taga med våld hvad de icke kunde få

med godo.

Visserligen voro Pekka och Pavo icke precis strykfinnar, ty Pekka hade sin »byggnadssedel» för Bjurberg. Men sedan han bortgifvit detta, kunde hans del i det af Örjan Kajland brutna torpet vid Bogen icke berättiga honom att antaga Pavo som hjälpare vid jordbruket, då de i själfva verket ströko omkring i skogarna utan att ägna sin tid åt att bryta mark, hvilket ju var villkoret för deras rätt att vistas i de svenska skogarna.

Allt detta visste så väl Pekka som Pavo mycket väl, hvarför de sågo sig väl för i de marker där de ströko fram. Från bergtoppar sågo de, om de nalkades människor, och på vallhjonens lock och rop hörde de tydligt, om det var finnar eller svenskar. Tysta och uppmärksamma som dessa män voro, kunde de således obemärkta vandra sin väg fram, ehuru ingen af dem förut gått i denna del af landet. Man visste, åt hvilket väderstreck man skulle gå, så togs stamhåll från den ena bergkullen till den andra, och det var allt man behöfde för att hitta dit man ville.

*

## 3. Hvad Pavo såg.

»Nu,» sade Pavo en dag till Pekka, »ha vi ej på ett par dagar sett några märken efter människor i skogen, ingen bygd eller rök från bergtopparna; nu äro vi nog på en öde trakt.»

»Ja, så ser det ut,» sade Pekka, »men det är ej att lita på. Kanske vi snart finna något tecken. Jag hör ett aflägset brus. Är det så att vi finna något större vatten, finna vi kanske ock människor. Hör du?» sade han till Pavo.

fasta arbetare. I annat fall var förbjudet att hysa lösa finnar. Skedde sådant, måste de betala höga böter, så höga, att få kunde erlägga dem utan att själfva råka i betryck. Strykfinnarna voro därför icke gärna sedda af en del af sin egen stam, ty nöden hade ibland drifvit dem att taga med våld hvad de icke kunde få med godo.

Visserligen voro Pekka och Pavo icke precis strykfinnar, ty Pekka hade sin »byggnadssedel» för Bjurberg. Men sedan han bortgifvit detta, kunde hans del i det af Örjan Kajland brutna torpet vid Bogen icke berättiga honom att antaga Pavo som hjälpare vid jordbruket, då de i själfva verket ströko omkring i skogarna utan att ägna sin tid åt att bryta mark, hvilket ju var villkoret för deras rätt att vistas i de svenska skogarna.

Allt detta visste så väl Pekka som Pavo mycket väl, hvarför de sågo sig väl för i de marker där de ströko fram. Från bergtoppar sågo de, om de nalkades människor, och på vallhjonens lock och rop hörde de tydligt, om det var finnar eller svenskar. Tysta och uppmärksamma som dessa män voro, kunde de således obemärkta vandra sin väg fram, ehuru ingen af dem förut gått i denna del af landet. Man visste, åt hvilket väderstreck man skulle gå, så togs stamhåll från den ena bergkullen till den andra, och det var allt man behöfde för att hitta dit man ville.

*

## 3. Hvad Pavo såg.

»Nu,» sade Pavo en dag till Pekka, »ha vi ej på ett par dagar sett några märken efter människor i skogen, ingen bygd eller rök från bergtopparna; nu äro vi nog på en öde trakt.»

»Ja, så ser det ut,» sade Pekka, »men det är ej att lita på. Kanske vi snart finna något tecken. Jag hör ett aflägset brus. Är det så att vi finna något större vatten, finna vi kanske ock människor. Hör du?» sade han till Pavo.

»Ja, det vattnet är ej litet det. Vill du stanna här, Pekka, skall jag gå fram och se.»

»Gör så.»

»Undrar hvad Pavo gör så länge,» sade Pekka till Rakki, med hvilken han ibland brukade samtala. Rakki lyssnade och viftade med svansen. »Ah!» sade Pekka. I detsamma visade sig Pavo.

»Jag har funnit det.»

»Hvad?»

»Stället som du önskade vi skulle finna. Kom!»

Med en ovanlig ifver skyndade Pavo förut. Snart stannade han på en kal klippspets och utsträckte handen.

»Se, Pekka!»

Djupt ned vid klippans fot frambrusade en mäktig ström med ett döfvande dån. Vattnet föll från klippa till klippa i skummande brus så långt ögat nådde både mot norr och söder. Och midt emot dem reste sig på kort afstånd en lodrät klippa, på toppen bevuxen med ofantliga, knotiga furor, liksom här och hvar på de branta sluttningar, där så pass stor jordsmula fanns att furorna kunnat fästa sin rot mellan klippa och sten. Många sträckte sina knotiga grenar ut mot vattnet, men många hade ock under tidernas lopp vuxit upp, lefvat och fallit, och deras stammar lågo nu i ett oredigt kaos på marken eller hängde ut öfver klipporna, där äfven grästufvor, ljung och annat kratt lefde ett tynande lif. Det hela var en storartad bild af en urnordisk vildmark.

Pekka och Pavo stodo länge och betraktade naturens storverk. Anblicken af denna vilda skönhet gjorde ett mäktigt intryck äfven på dessa med våra vildmarker så förtrogna män.

»Pekka, har du sett maken till detta?»

»Nej, Pavo.»

»Hvad vildt och fisk här skall finnas!»

»Jag tror som du, Pavo. Vi vilja stanna här i marken några dagar för att undersöka både det ena och det andra. Men först skola vi se, om någon slagit sig ned här i närheten af älfven. Vi ha tiden för oss. Dagen är icke långt liden. Följ älfven mot söder, går jag mot norr, och såträffas vi här, om ej förr, i mörkningen. Se dig för, Pavo, och gif dig icke i strid med svenskarna!»

Det var nära mörkt då Pekka återkom från sin vandring. Han fann Pavo stående på klippan, stödd mot sin bössa. Han såg tankfull ut. »Hur har det gått för dig?» frågade honom Pekka.

»Bra, men svenskarna bo blott en mil härifrån.»

»Hur vet du det?»

»Jag har sett två af dem ro ute på älfven och fiska.»

»Intet vidare?»

»Jag har sett två bostäder.»

»Så? Då passar icke den här platsen, Pavo.»

»Har du ock träffat svenskar?»

»Nej. Åt norr tycks marken vara öde.»

»Då gå vi däråt.»

»Ja, kanske, vi få se.»

»Kom!» sade Pavo och gick nedför branten inemot älfstranden och vek där om en skarp klippkant. På en gång kom emot dem ett gladt ljusskén.

»Ah!» sade Pekka. »Detta är ett bra kvarter, Pavo. En utskjutande klippa till tak och fin, torr älfsand att ligga på och, så sant jag lefver, en björnskinka på spettet! Tack, Pavo! Hur fick du den?»

»Tispa jagade upp honom i en gammal fura, och där sköt jag honom. Han var icke stor, Pekka, men nog ha vi mat en vecka.»

»Här är litet tillägg,» sade Pekka och upptog ur sin kunt en knippa harrar och några foreller, dem han höll upp.

»Vackra fiskar, Pavo! Du kan ej tro, hur mycket fisk det finns i denna älf. Dessa fångade jag på några minuter.»

»Ja, om bara icke svenskarna bodde oss så nära, Pekka! Jag har i dag sett vägar efter elgar så breda och stora så du kan icke ana det, Pekka, och likaså efter björnar. Ja, väl tjugu myrstackar har jag sett som de rifvit upp, och här och där repor efter deras klor i träden, utom alla andra märken och spår efter dem.»

»Jag har sett detsamma, Pavo. Här är en mark den icke många jägare besökt. Det är nog en mark för oss, Pavo. Vi vilja se oss omkring här. En liten älf, kommandefrån nordost, har jag ock sett, och där norr om oss, just där jag vände, voro bäfrar.»

»Ah, hvad säger du, Pekka, bäfrar! Låt oss gå dit!»

»Vi skola så måhända kunna få god fångst i höst, oaktadt svenskarna upptäckt vårt gamla ställe.»

»Helt säkert få vi det, Pekka! Bäfrarna äro listiga, Pekka, men jag hoppas på vår lycka.»

*

## 4. Gretti.

»Huj!» sade Pavo då han reste sig upp från sandbädden morgonen därpå.

»Sådant väder, Pekka, regn och storm! Men,» tillade han gladt, »hvad gör det oss! Tätt tak öfver hufvudet, fullt upp med mat; det må regna!»

»Nå ja, i dag må vi hålla oss inne, efter vi ha arbete med att laga åtskilligt på våra kläder; men i morgon måste vi fortsätta med att undersöka trakten, om det än regnar.»

Lyckligtvis var vädret följande morgon vackert, och snart hade de kommit dit där Pekka vändt dagen förut.

»Låtom oss nu gå sakta och se oss väl före, så att bäfvarna ej må varsna oss,» sade Pekka. »Vi gå upp på åsen där. Sakta, tyst! Men hvad är där, Pavo?»

En knappast märkbar rök höjde sig likt ett ljusblått flor öfver en liten dalgång.

»Låt mig gå fram och speja,» hviskade Pavo.

»Nej! Stanna här med hundarna tills jag återkommer eller kallar dig till hjälp.»

Härpå aflägsnade sig Pekka med ljudlösa steg. Han smög mellan träden rakt ditåt där han sett röken. Plötsligt stannade han, kröp ned vid en sten och lade sig ned. Blott ett ögonblick låg han och lyssnade, därpå steg han upp och gaf Pavo den bland finnarna vanliga signalen: en hvissling, hvarpå han gick rakt fram ditåt där röken varsnats: Pekka både hört ett barn tala hans eget modersmål.

från nordost, har jag ock sett, och där norr om oss, just där jag vände, voro bäfrar.»

»Ah, hvad säger du, Pekka, bäfrar! Låt oss gå dit!»

»Vi skola så måhända kunna få god fångst i höst, oaktadt svenskarna upptäckt vårt gamla ställe.»

»Helt säkert få vi det, Pekka! Bäfrarna äro listiga, Pekka, men jag hoppas på vår lycka.»

*

## 4. Gretti.

»Huj!» sade Pavo då han reste sig upp från sandbädden morgonen därpå.

»Sådant väder, Pekka, regn och storm! Men,» tillade han gladt, »hvad gör det oss! Tätt tak öfver hufvudet, fullt upp med mat; det må regna!»

»Nå ja, i dag må vi hålla oss inne, efter vi ha arbete med att laga åtskilligt på våra kläder; men i morgon måste vi fortsätta med att undersöka trakten, om det än regnar.»

Lyckligtvis var vädret följande morgon vackert, och snart hade de kommit dit där Pekka vändt dagen förut.

»Låtom oss nu gå sakta och se oss väl före, så att bäfvarna ej må varsna oss,» sade Pekka. »Vi gå upp på åsen där. Sakta, tyst! Men hvad är där, Pavo?»

En knappast märkbar rök höjde sig likt ett ljusblått flor öfver en liten dalgång.

»Låt mig gå fram och speja,» hviskade Pavo.

»Nej! Stanna här med hundarna tills jag återkommer eller kallar dig till hjälp.»

Härpå aflägsnade sig Pekka med ljudlösa steg. Han smög mellan träden rakt ditåt där han sett röken. Plötsligt stannade han, kröp ned vid en sten och lade sig ned. Blott ett ögonblick låg han och lyssnade, därpå steg han upp och gaf Pavo den bland finnarna vanliga signalen: en hvissling, hvarpå han gick rakt fram ditåt där röken varsnats: Pekka både hört ett barn tala hans eget modersmål.

Vid stranden af den lilla bäcken låg elden, och invid denna upptäckte nu Pekka ett föremål ej olikt en bäfver. Med finnarnas tysta steg hade Pekka kommit nära elden innan han varsnats af den förmenta bäfvern, hvilken nu helt hastigt reste sig upp och började ropa: »Far, far!» Ett stönande och en fråga: »Hvad är det, vännen?» — »Landsmän,» svarade Pekka. — »Gud vare lof!» svarades från en af kvistar byggd liten koja under en yfvig gran. »Kom hit!»

Nu kom Pavo med hundarna. Vid deras åsyn började barnet återigen ropa och springa. »Varen ej rädda! Här är ingen fara.» — »Nej, nej, ingen är rädd,» svarades från riskojan, och fram under kvistarna kom en man krypande, dragande sig med händerna fram i ljuset.

Våra skogsvandrare stodo häpna öfver hvad de sågo, ty mannen — att det var en sådan hade de hört af rösten — liknade mer ett sagans troll än en människa. Hår och skägg voro sammanvuxna, ansiktet liknade en pudels, och ögonen glänste af en feberaktig eld. »Gud ske lof!» stönade han. »Människor! Hjälp!»

»Hvem är du? frågade Pekka.

»En finne liksom du, ute för att söka sig hem i de svenska skogarna. Jag har ingen lycka haft, och nu är jag sjuk och fördärfvad och har ej långt kvar.»

»Var tröst! Vi skola hjälpa dig,» sade Pekka, »men först, är du hungrig?»

»Ja.»

»Har du något att äta?»

»Vet icke. Gretti, har du några fiskar?»

Det lilla byltet som liknat en bäfver vände sig inne i kojan, men svarade icke. »Gretti lilla,» sade mannen mildt, »har du några fiskar, så säg!»

»De ligga på glöden, far.»

Pavo skyndade dit och fann några små foreller förkolnade. »Ja, det var att vänta,» sade den sjuke mannen med en suck. »Stackars min lilla Gretti, du hade väl ej så många; nu får du försöka få några fler.»

»Låt oss draga försorg om hvad vi skola äta,» sade Pekka. »Pavo vet nog råd för att stilla vår hunger.»

Pavo hade redan gått i författning om den saken.

Lukten af en bit stekt björnfläsk lockade fram den lilla flickan från rishögen, och då Pekka på en tillspetsad kvist räckte den åt henne ryckte hon den häftigt till sig och kröp in i riskojan igen. Den sjuke åt med glupskhet. »Fläsk ha vi ej ätit på mången god dag eller sedan jag blef så sjuk, att jag icke orkat gå ifrån kojan. Vi ha lefvat på hvad Gretti kunnat fiska den här senaste veckan.»

En stund därefter sutto Pekka och Pavo en bit från kojan och samtalade.

»Det här är allvarsamt,» sade Pekka. »Vi måste taga vård om dessa stackars människor; vi kunna icke lämna dem åt sig själfva. De äro, så vidt jag kan se, utblottade på allt, utom sjukdom och elände. Vi måste gripa verket an och göra hvad vi förmå. Först få vi se till att få tak öfver hufvudet åt både dem och oss, ty riskojan lämnar icke skydd ens åt en frisk, ännu mindre åt en sjuk. Sedan få vi se tiden an och skaffa lindring åt den sjuke.»

Snart ljödo de raska karlarnes yxhugg friskt i skogen, och i mörkningen var taket färdigt, en mjuk granrisbädd lagd därunder och värmd af den brinnande stockelden. På bädden låg den sjuke, betäckt af Pekkas tröja. Han kved ej längre, utan sof lugnt. Den lilla flickan hade sällat sig till Pavo, hvilken var sysselsatt med att fläta henne ett par skor af näfver. Då dessa voro färdiga tog han sig för att reda ut hennes mörka, mjuka, men hoptrasslade hår. »Låt mig vara,» sade hon; »det gör ondt, Pavo.» — »Vill du hellre jag skall klippa af håret på dig?» — »Ja.»

»Gör så!» sade Pekka och framtog sin sax. »Det blir lättare för oss att hålla henne ren sedan. Nu är väl så godt du tvättar dig också,» sade Pekka sedan håret blifvit klippt och ett litet vackert, men blekt och magert ansikte med stora, mörka, kloka ögon blef synligt.

»Du får hjälpa mig,» sade hon till Pavo, »far har gjort så förut!» Pekka måste le då Pavo fullgjorde flickans önskan. Pavos stora grofva hand lämpade sig icke för den förrättningen, ty flickan gaf högljudt tillkänna sin missbelåtenhet och Pavo var ej heller belåten med sin syssla. »Var snäll och tålig,» sade han, »detta är snart gjordt. Se så, nu är du ju en liten vacker flicka, Gretti!»

»Då får jag väl följa dig på fiske i dag?» — »Ja,» sade han, »om du orkar gå med till den stora älfven och vill sitta stilla på stranden under det jag fiskar, så —» Han såg frågande på Pekka. »Tag henne med dig, Pavo! Jag stannar hemma hos den sjuke. Ät nu först och gå sedan Kan du komma snart åter, är bra.»

Pekka stannade kvar vid kojan. Efter en stund vaknade den sjuke.

»Hur är det med dig?»

»Bättre! Jag har fått ro i natt; värmen har gjort mig godt.» — »Vill du att jag skall klippa håret och skägget af dig? Du blir nog trefligare sedan.» — »Ja, tack!»

Sedan hår och skägg kommit bort, hade han undergått en ännu märkbarare förvandling än Gretti. Han var ytterst mager och blek utom på kinderna, där röda fläckar syntes.

»Sätt mig upp!» sade han. »Jag har svårt för att andas, men hostar, besynnerligt nog, icke så som förr om dagarna.» — »Har du hostat och varit sjuk länge?» frågade Pekka.

»Å ja, allt sedan förliden vinter har jag haft ondt i bröstet, men icke så hårdt som nu på någon tid. Det kom hastigt på mig en natt, och sedan har jag hostat blod tills jag blef så här matt och orkeslös; men det är bättre nu. Kanhända blir jag bra och frisk igen sedan jag fick hjälp af eder. Hvar är Gretti?» Pekka sade honom det.

»Ja i den älfven finnes guds gåfvor. Jag har fiskat där innan jag blef så sjuk.» — »Sof igen!» sade Pekka, »kanske du sedan kan säga mig, hur du kom hit, och hvart du ämnade dig.»

»Ja gärna, om du vill.»

*

## 5. Bertil Haakasetts berättelse.

Då solens sista strålar belyste skogen i de västra åsarna tände Pavo nyingen, som snart flammade upp och spred en behaglig värme in i kojan. Den sjuke satt på några »Då får jag väl följa dig på fiske i dag?» — »Ja,» sade han, »om du orkar gå med till den stora älfven och vill sitta stilla på stranden under det jag fiskar, så —» Han såg frågande på Pekka. »Tag henne med dig, Pavo! Jag stannar hemma hos den sjuke. Ät nu först och gå sedan Kan

du komma snart åter, är bra.»

Pekka stannade kvar vid kojan. Efter en stund vaknade den sjuke.

»Hur är det med dig?»

»Bättre! Jag har fått ro i natt; värmen har gjort mig godt.» — »Vill du att jag skall klippa håret och skägget af dig? Du blir nog trefligare sedan.» — »Ja, tack!»

Sedan hår och skägg kommit bort, hade han undergått en ännu märkbarare förvandling än Gretti. Han var ytterst mager och blek utom på kinderna, där röda fläckar syntes.

»Sätt mig upp!» sade han. »Jag har svårt för att andas, men hostar, besynnerligt nog, icke så som förr om dagarna.» — »Har du hostat och varit sjuk länge?» frågade Pekka.

»Å ja, allt sedan förliden vinter har jag haft ondt i bröstet, men icke så hårdt som nu på någon tid. Det kom hastigt på mig en natt, och sedan har jag hostat blod tills jag blef så här matt och orkeslös; men det är bättre nu. Kanhända blir jag bra och frisk igen sedan jag fick hjälp af eder. Hvar är Gretti?» Pekka sade honom det.

»Ja i den älfven finnes guds gåfvor. Jag har fiskat där innan jag blef så sjuk.» — »Sof igen!» sade Pekka, »kanske du sedan kan säga mig, hur du kom hit, och hvart du ämnade dig.»

»Ja gärna, om du vill.»

*

## 5. Bertil Haakasetts berättelse.

Då solens sista strålar belyste skogen i de västra åsarna tände Pavo nyingen, som snart flammade upp och spred en behaglig värme in i kojan. Den sjuke satt på någravedkubbar, öfver hvilka Pavos björnhud var bredd. Han hade nu ett mänskligt utseende och var i belysningen från elden icke så blek.

»Far är bättre nu,» sade Gretti trovärdigt. »Snart kan han gå med oss till älfven och skogen. Se far!» sade hon och sökte lyfta upp en knippa guld- och silfverglänsande fiskar. »Och se!» sade hon och spände ut vingarna på en tjädertupp. »Detta ha Pavo och jag fått i dag. Tänk när du blir frisk och Pekka går med dig med hundarna upp i åsarna! Då skola vi icke behöfva svälta i den svenska skogen.»

»Nej, barnet mitt. Men sitt nu stilla! Jag har något att säga våra vänner. Pekka, du ville veta, hur jag kom hit och hvart jag ämnade mig. Nu skall jag säga eder det.

»Jag heter Bertil Haakasett; min hembygd är Ukaniemi. Där tjänade jag hos storbonden Kassakajda, sedan min äldre bror samt våra släktingar Tusan och Makkasett rest hit till Sverige och bosatt sig här på Oreskogen. Storbonden var en sträf, hård och rik man af gammal trollsläkt och svår att göra till nöjes. Likafullt tjänade jag honom i många år. Jag skulle icke härdat ut där, om icke Gretti, hans brorsdotter, varit. Vi båda höllo ihop och voro sams. Att låta storbonden veta detta hade varit detsamma som att bli bortjagad; men hur det var, så märkte han hur det stod till, och då blef beslutet, att jag skulle utskrifvas till knekt och bort från gården.

»Då beslöto Gretti och jag begifva oss af till Sverige och uppsöka min bror, hvilken vi visste hade gård och bärgde sig någorlunda bra. Äfven Gretti hade släkt, en faster, här, så vi hoppades med deras råd och bistånd kunna arbeta oss upp. Något penningar hade både Gretti och jag, så vi fruktade icke hvarken för resan eller för vår första tid i Sverige. Så snart isen gått af de stora sjöarna bröto vi upp en natt, togo en af storbondens båtar och rodde öfver sjön. Där stötte vi ut båten, togo skogen fatt och gingo väster ut öfver åsarna så fort vi förmådde, ty vi fruktade att bli efterspanade och ertappade. I så fall hade jag blifvit slängd in bland knektarna, och därmed hade vi varit åtskilda.»Jag hade flera vintrar kört foror till Nyslott och kände således till trakten ganska bra. Vid Puruvesi bytte jag mig till en båt, och så rodde vi glada i hågen mot vårt mål. Vi behöfde dock mer än ett år innan vi hunno min brors nybygge i Ore. Då hade vi dock blifvit en till: Gretti, flickan ni ser där. Min bror tog

väl emot oss och var glad att få hjälp ty han hade hunnit mycket mindre med sin odling än hvad ryktet sagt oss. Både Gretti och jag ha hjälpt honom hvad vi förmått, men hans barnskara växte med hvarje år, så vi sågo snart nog, att vi behöfde tänka på annat hemvist, och redan för ett år sedan beslöto vi draga till Vermland, till Grettis faster, som är gift sedan många år med en man som heter Grills. Hon medförde stora ägodelar från sitt fädernehem; kanske har hon något kvar af dem, tänkte vi. Förliden höst rustade vi oss för att gå, men då sjuknade Gretti och kom sedan aldrig mer upp. I våras fick jag ondt i bröstet, så ingen färd blef för mig heller förr än för en tid sedan, då Lillgretti och jag drogo af, och här blef jag liggande. När jag kan fortsätta min färd, vet endast Gud. Hjälp mig ned på bädden igen!»

Då Bertil Haakasett nämnde Grills' namn hade Pekka lyft upp hufvudet, men sedan låtit det sjunka igen och icke afbrutit Bertils berättelse. Nu satt han tyst och begrundande. I hans minne återkom mycket af hvad han sett och upplefvat, och han kunde icke undgå att tänka på, hur besynnerligt händelserna ibland foga det här i lifvet, ty ännu en gång hade han kommit i beröring med Vappus släkt.

*

## 6. Det nya lägret.

Några dagar förflöto; den sjukes tillstånd blef hvarken bättre eller sämre. De båda friska karlarna jagade och fiskade, men intet väsentligt blef uträttadt, tills en dag Pekka sade till Pavo: »Vi måste uppskjuta vår vandring till Oreskogen för i år. Bertil och flickan kunna vi icke öfvergifva. »Jag hade flera vintrar kört foror till Nyslott och kände således till trakten ganska bra. Vid Puruvesi bytte jag mig till en båt, och så rodde vi glada i hågen mot vårt mål. Vi behöfde dock mer än ett år innan vi hunno min brors nybygge i Ore. Då hade vi dock blifvit en till: Gretti, flickan ni ser där. Min bror tog väl emot oss och var glad att få hjälp ty han hade hunnit mycket mindre med sin odling än hvad ryktet sagt oss. Både Gretti och jag ha hjälpt honom hvad vi förmått, men hans barnskara växte med hvarje år, så vi sågo snart nog, att vi behöfde tänka på annat hemvist, och redan för ett år sedan beslöto vi draga till Vermland, till Grettis faster, som är gift sedan många år med en man som heter Grills. Hon medförde stora ägodelar från sitt fädernehem; kanske har hon något kvar af dem, tänkte vi. Förliden höst rustade vi oss för att gå, men då sjuknade Gretti och kom sedan aldrig mer upp. I våras fick jag ondt i bröstet, så ingen färd blef för mig heller förr än för en tid sedan, då Lillgretti och jag drogo af, och här blef jag liggande. När jag kan fortsätta min färd, vet endast Gud. Hjälp mig ned på bädden igen!»

Då Bertil Haakasett nämnde Grills' namn hade Pekka lyft upp hufvudet, men sedan låtit det sjunka igen och icke afbrutit Bertils berättelse. Nu satt han tyst och begrundande. I hans minne återkom mycket af hvad han sett och upplefvat, och han kunde icke undgå att tänka på, hur besynnerligt händelserna ibland foga det här i lifvet, ty ännu en gång hade han kommit i beröring med Vappus släkt.

*

## 6. Det nya lägret.

Några dagar förflöto; den sjukes tillstånd blef hvarken bättre eller sämre. De båda friska karlarna jagade och fiskade, men intet väsentligt blef uträttadt, tills en dag Pekka sade till Pavo: »Vi måste uppskjuta vår vandring till Oreskogen för i år. Bertil och flickan kunna vi icke öfvergifva.Vi måste bida tiden tills förändring i Bertils tillstånd inträffar. Men sysslolösa kunna vi icke förblifva. Vi måste söka fånga bäfrarna häruppe vid de röda hällarna du vet. Dit måste vi ock förlägga vår bostad, så vida vi kunna flytta Bertil dit. Vi komma då också bättre i tillfälle att fiska. Vårt läger tänker jag vi bygga på holmen mellan båda strömfårorna. Vi äro då mer säkra för öfverfall, om någon eller några svenskar skulle stryka fram genom dessa marker.»

Pavo var genast med om detta förslag, tålde blott Bertil vid att flyttas. På spörsmålet därom förklarade Bertil, att

han kunde godt uthärda en flyttning, ehuru han ej förmådde gå hela vägen i en sträcka, utan måste nog hvila emellanåt.

Härtill svarade Pekka och Pavo ingenting.

Följande dagar voro båda borta från lägret. De gingo tidigt och kommo sent hem. Fisk och fågel medförde de fullt upp för behofvet. De redde till det under natten, så att den sjuke hade allt hvad han kunde behöfva. Lillgretti skötte om honom så godt hon kunde under deras frånvaro.

»Nu Bertil,» sade Pekka en morgon, »flytta vi. Vi sätta dig här uti den här stolen, så behöfver du icke möda dig.» — »Tack, Pekka, men jag går nog.» — »Det vilja vi icke, utan gör som jag säger,» och därmed satte Pekka honom så lätt som det varit ett barn på en enkelt konstruerad bärstol, med bärremmar af vidjor, och så tog han alltsammans på ryggen. Pavo tog deras kuntar och ledde Lillgretti vid handen, och så bar det af med steg så spänstiga och raska som Pekka ännu varit en yngling.

Då man kom ned till strömmen låg där förtöjd vid stranden en flotte af hopkilade torrfuror, och på detta fartyg segladeDet är egendomligt nog med våra finnar: de *ro* aldrig, de *segla*, ehuru högst få af dem sett ett segel. nu hela sällskapet öfver till holmen. Där stod en väl hoptimrad bod med en sprakande eld och en mjuk granrisbädd färdig att mottaga dem. Pavo utbredde den medtagna björnhuden, och därpå nedlades den sjuke.

»Tack Pekka! Tack Pavo! Jag var ängslig för denna färd, emedan mitt bröst är som det skulle vara tomt och jag ännu är svag; men det gick bra. Tack! Ah, här ärvackert,» sade han, »löfskog och äng! Här blir jag snart bättre.»

»Det här blir bekymmersammare för hvarje dag, Pavo. Snart faller löfvet, och så ha vi vintern öfver oss. Hur skola vi då kunna berga den sjuke, barnet och oss själfva, om vintern blir hård och lång. Visserligen finnes här mer vildt än på någon annan trakt jag sett, så för vårt uppehälle behöfva vi ej frukta. Men vi måste besluta oss snart, om vi skola uppföra en vinterbostad, ty, som sagdt, tiden lider. Hur är din mening, Pavo?»

»Jag skulle vilja veta, om vi ha svenskar nära oss norr ut med älfven.»

»Rätt så, Pavo! Begif dig utaf och spana ut, hur därmed förhåller sig. Under tiden sätter jag ut fällor för bäfrarna, och så besluta vi oss sedan du kommit åter.»

»Hur är det med dig i dag, Bertil?» frågade Pekka då Pavo aflägsnat sig. »Jag vet icke, Pekka. När du går till riskojan där du fann mig, maka undan riset och gräf litet där jag hade hufvudet. Du finner då något. Kom och gif mig det!»

Pekka återkom med ett litet väl ombundet knyte och gaf det till Bertil.

»Tack Pekka! Här har jag något som jag vill du skall se. Kanske kan du också begagna det. Se här en bibel och där en bok!»

»Ah!» sade Pekka och grep ifrigt efter böckerna. »Kan du själf läsa dem, Bertil?»

»Nej, det kan jag icke, men Gretti, hon kunde, och hon läste ofta för mig. Nu äro dagarna så långa för mig, Pekka, att jag ville bedja dig, om du kan, läsa för mig en stund.»

»Ja, Bertil, det kan jag, och det vill jag. Jag läser gärna för Pavo och Pavo för mig då vi äro hemma hos oss; men nu på denna vandring har det ej blifvit något af, ty vår bok ha vi icke med oss.»

»Ni ha då ett hem, ni två?» sade Bertil. »Jag trodde ni voro lösfinnar ni som jag.»

»Nej, icke så alldeles lösfinnar, Bertil. Vi hafva nog hem, och jag önskar jag hade både dig och flickan därinnan vintern kommer. Men vi skola icke sörja för morgondagen, Bertil. Nu vill jag läsa för dig ur lifsens bok.»

»Tack, Pekka! Tack för din barmhärtighet mot oss! Hade Gretti lefvat, skulle hon också tackat dig, men det var väl vårt straff för att vi gingo hemifrån utan lof. Därför fick hon ej lefva, därför gick hon ifrån mig. Pekka, hvad skall det blifva af vår lilla flicka, om jag faller ifrån? Jag är orolig, Pekka! Det går så långt om innan jag blir bättre. Hvad skall blifva af oss, om vintern kommer och jag ligger här!»

»Vi ämna icke öfvergifva er, Bertil. Pavo och jag ha talats vid om att bygga oss ett pörte här på holmen; det hinna vi godt med. Trakten finna vi treflig, och här finns ju öfverflöd på fisk, fågel och storvildt, mer än jag sett annanstädes här i Sverige. Var därför vid godt mod, Bertil! Vi skola nog trifvas tillhopa i vinter, och i vår kan du fortsätta din resa och uppsöka Grettis faster. Måhända vet Pavo något om henne, och dessutom skola vi följa dig till våra landsmän på vermlandsskogarna. Där äro vi väl bekanta, så allt skall nog bli bra för oss. Pavo har nu gått norr ut med älfven för att se, hur långt bort vi hafva till grannar åt det hållet. Till grannar åt söder ha vi en dagsfärd, och både åt väster och, som du säger, åt öster ha vi många dagars vandring tills vi nå människor, och de äro finnar liksom vi. Lägg dig nu till ro! Då Pavo återkommer skola vi rådas och besluta för kommande tid. Kom hem till far, Gretti!» ropade Pekka till flickan, som lekte vid älfstranden.

*

## 7. Hur Gretti fick en björnpäls.

»Hvart går du?» frågade Bertil oroligt. — »Å, blott uppåt åsarna med hundarna, för att se mig om.»

Just som Pekka nådde andra stranden och hoppat från flotten upp på den steniga stranden hörde han Gretti ropa, och såg henne peka nedåt älfven där denna gick lugn. Hvad innan vintern kommer. Men vi skola icke sörja för morgondagen, Bertil. Nu vill jag läsa för dig ur lifsens bok.»

»Tack, Pekka! Tack för din barmhärtighet mot oss! Hade Gretti lefvat, skulle hon också tackat dig, men det var väl vårt straff för att vi gingo hemifrån utan lof. Därför fick hon ej lefva, därför gick hon ifrån mig. Pekka, hvad skall det blifva af vår lilla flicka, om jag faller ifrån? Jag är orolig, Pekka! Det går så långt om innan jag blir bättre. Hvad skall blifva af oss, om vintern kommer och jag ligger här!»

»Vi ämna icke öfvergifva er, Bertil. Pavo och jag ha talats vid om att bygga oss ett pörte här på holmen; det hinna vi godt med. Trakten finna vi treflig, och här finns ju öfverflöd på fisk, fågel och storvildt, mer än jag sett annanstädes här i Sverige. Var därför vid godt mod, Bertil! Vi skola nog trifvas tillhopa i vinter, och i vår kan du fortsätta din resa och uppsöka Grettis faster. Måhända vet Pavo något om henne, och dessutom skola vi följa dig till våra landsmän på vermlandsskogarna. Där äro vi väl bekanta, så allt skall nog bli bra för oss. Pavo har nu gått norr ut med älfven för att se, hur långt bort vi hafva till grannar åt det hållet. Till grannar åt söder ha vi en dagsfärd, och både åt väster och, som du säger, åt öster ha vi många dagars vandring tills vi nå människor, och de äro finnar liksom vi. Lägg dig nu till ro! Då Pavo återkommer skola vi rådas och besluta för kommande tid. Kom hem till far, Gretti!» ropade Pekka till flickan, som lekte vid älfstranden.

*

## 7. Hur Gretti fick en björnpäls.

»Hvart går du?» frågade Bertil oroligt. — »Å, blott uppåt åsarna med hundarna, för att se mig om.»

Just som Pekka nådde andra stranden och hoppat från flotten upp på den steniga stranden hörde han Gretti ropa, och såg henne peka nedåt älfven där denna gick lugn. Hvadflickan sade, hörde han ej för forsens brus; men vid det han såg nedåt älfven varsnade han tre simmande djur, ett större och två mindre. Vid första ögonkastet såg han, att djuren voro björnar. Han hvisslade på hundarna och sprang med långa språng hastigt utmed älfkanten, för att möta djuren då de stego i land.

Pekka lyckades icke hinna fram före djuren, men däremot lyckades detta för hundarna. Det blef genast en hetsig strid mellan björnhonan och dem. Under tiden hann Pekka fram och fällde björnhonan med en väl riktad kula.

Det var en lika kort som oförmodad och lycklig jakt. Pekka kände sig belåten och viftade muntert till Gretti, som svarade honom med att svänga en löfruska högt öfver sitt lilla hufvud. »Ja, sväng den du med glädje!» sade

Pekka för sig själf, »ty utan dig hade jag nog icke varsnat björnarna. Nu ligger storbjörnen där, Gud vare lof!»

»Ah Rakki! Är du efter småbjörnarna! Då måste jag hjälpa dig, kanske lyckas vi ännu en gång,» och därmed klättrade han uppför den branta strandåsen. »Så sant jag lefver, är icke björnen i träd!» sade han då han hörde båda hundarna skälla; »det kan man kalla tur. Ja, ni äro raska, pojkarne mina. Jag ser honom högst upp i kronan. Snart skall han vara i backen.»

»Undan!» röt han med detsamma han lade an och sköt en kula genom björnens hufvud. Med en hård duns störtade björnungen i marken. »Nu nog för i dag, pojkarne mina! Hit i bandet, båda två! Se så!» Därmed tog han helt ledigt björnungen, slängde den på ryggen och gick ned till flotten.

Då Pekka landade stod Gretti på stranden strålande glad och välkomnade honom. »Å, hvad jag var rädd att den stora björnen skulle döda dig, Pekka! Men hvad jag är glad nu! Kom i land, Pekka! Jag vill se den lilla björnen, som du också skjutit. Jag ser honom nog. Skynda dig! Jag vill bära den till far och visa honom; far kan skjuta björnar han ock, må du tro, Pekka. Många har han och farbror haft hem, du.» Och därmed hoppade hon, vig som en katt, ut på flotten och grep tag i björnungen.

»Du förmår ej lyfta honom, Gretti,» sade Pekka leende. »Vänta, vill jag hjälpa dig; kanske du kan bära honom på ryggen.» — »Jo, jag kan,» envisades Gretti. Men då Pekka lyfte upp björnen, var han en hel del längre än Gretti. Då hon såg det sprang hon genast till fadern för att berätta, att Pekka äfven skjutit en björnunge.

»Af den björnens skinn skall jag göra en päls åt dig, lilla Gretti,» sade Pekka vänligt då han kastade ned björnen vid boden, »och den pälsen skall bli både vacker och varm, Gretti, det kan du lita på; och så slipper du frysa i vinter.»

»Tack, Pekka! Men icke tror jag du kan sy någon päls,» sade hon halft sorgsen. »Å jo, på den behöfs icke många sting, skall du se,» svarade Pekka leende. »Jag skall laga till den redan i kväll, om du hjälper till. Vill du det?» — »Ja Pekka, det vill jag.» — »Se nu väl till far under det jag tager flotten och seglar efter den stora björnen!»

Gretti funderade mycket på hur Pekka skulle kunna sy hennes päls, men fick saken klar för sig då Pekka helsnodde björnungen. »När jag får bereda huden,» sade han, »är det blott att påtaga den som en skjorta, och sedan behöfver du ej frysa.»

Först på tredje dagen återkom Pavo från sin vandring norr ut med älfven. »Ingen fara från det hållet, Pekka! Där bor folk som hvarken äro norrmän eller svenskar, sade de. Det är sällan någon kommer till dem i deras aflägsna by. Komma svenskar, säga de, att folket är svenskar, och så till norrmännen, att de äro norrmän. De lefva ungefär de som vi af jakt och fiske samt jordbruk. De veta icke af oss, finnar, kunna icke svedja och så råg och äro föröfrigt beskedliga människor. Af dem ha vi ingenting att frukta. Mot mig voro de vänliga, och då jag sade dem, att jag var finne, trodde de mig vara fjällman (lapp) och bådo mig döda alla björnar som gjorde dem skada.» — »Och det lofvade du dem?» — »Ja, men du tycks ha förekommit mig, Pekka. Hur fick du dem?»

Den jakten berättade Gretti för Pavo.

»Hur är med dig, Bertil?»

»Lika som förut: jag är hvarken bättre eller sämre.»

*

## 8. Den sista tjänsten.

Nu kom en tid af träget arbete för Pekka och Pavo. Bäfverfällorna och deras skötsel, timringen på det nya pörtet, uppsättandet af ett björngiller och jakt för de dagliga behofven, allt detta gjorde, att de icke vistades vid kojan annat än om nätterna, då maten lagades, och resten af tiden hvilades. Bertils sjukdom var fortfarande som förut.

»Jag tror vi göra oss onödigt besvär, Pekka,» sade Pavo en dag då de hvilade litet med timringen, »vi komma nog

icke att bo här i vinter.»

»Kanhända,» svarade Pekka, och så började de timra igen.

Några dagar därefter var pörtet färdigt, och man höll på att pröfva muren då Gretti kom springande och ropade: »Pekka, Pavo, kom! Far vill tala vid er. Han är så sjuk, så sjuk!»

De skyndade till och funno Bertil sittande stödd mot väggen; ur munnen och nedåt bröstet flöt blod.

»Det lider för mig,» sade han. »Jag kommer aldrig upp mera. Tag vara på Gretti och skaffa henne till Grills! I min kunt ligger något som ni skola lämna Grills. Det är skickningen från hemmet.»

Bertil syntes medtagen, hvarför Pekka lade honom ned på bädden, och han sade sig vilja sofva. På kvällen utbröt ett häftigt oväder: stormen röt, regnet piskade löf och barr från träden, och forsen dånade hemskt; man var glad att ha tak öfver hufvudet.

»Hjälp mig upp! Jag vill sitta uppe,» sade Bertil då männen legat en stund. »Gretti!» — »Hon sofver,» sade Pavo. »Skall jag väcka henne?»

»Nej. Läs något för mig, Pekka!»

Pekka gjorde så, men läsningen afbröts, Bertil hostade, och så flöt blod från hans mun. Blott ett ögonblick, och hufvudet föll ned på bröstet.

»Frid öfver honom, Pavo! Han har kämpat ut.»

Båda sutto länge tysta, men på en gång reste de sig: samma tanke hade kommit öfver dem. De fattade sina yxor,tände ett bloss och begåfvo sig, trots ovädret, upp på holmens högsta topp. Där började de gräfva med ifver, jord och stenar kastades undan, grafven blef allt djupare, de gräfvande syntes allt kortare, tills man endast kunde se, att jord och stenar slungades upp. De stego upp och aflägsnade sig, men återvände snart med hvar sin börda mossa. Pekka steg ned i grafven och redde en bädd. När han kom upp igen sade han: »Nu får den stackars finnen sofva i ro.»

Då de återkommo till kojan satte de sig ned, och Pekka läste med dämpad röst ur boken.

Så småningom tystnade stormen, regnet upphörde, och snart lyste morgonstjärnan gladt och vänligt mellan trädens grenar. Ljuset tilltog, och så steg höstsolen upp. De nickade åt hvarandra, satte den bleke och kalle finnen i bärstolen, bar honom uppför kullen och lade honom ned i grafven på den bruna mossan. Pavo räckte Pekka stora barkstycken, hvarmed denne betäckte den dödes kropp. »Sof i ro på din mossbädd under ditt barktak!» — »Sof i ro!» sade äfven Pavo med tårade ögon, under det han öste mull öfver den döde.

»Se så!» sade Pekka efter en stund, då de slutat täcka Bertils grafhög med mossa och riskvistar. »Nu skall ingen märka, ingen skända hans graf.»

»Lycklig den som vänner äger!» sade Pavo. »Mången finnes ben hvitna och multna i mörka skogen. Skola vi väcka henne, Pekka?»

»Nej, låt barnet sofva! Tids nog vaknar hon.»

Pekka visste, att mot sorgen finnes intet bättre medel än arbetet. De snickrade och täljde som bäst inne i det skumma pörtet då de hörde en glad barnröst ropa: »Ah, far, far, hvad jag är glad att du är uppe och kan arbeta!» Och så hoppade Gretti in. »Hvar är far, Pekka? Pavo, hvar är far?»

Det ville just som stocka sig i Pavos bröst då han svarade: »Far är i skogen, Gretti.»

»Nej, Pavo, hans bössa ligger vid elden. Han är nog i forsen och fiskar. Jag springer dit.»

»Gretti!» ropade Pekka, »jag vill gå med dig; vänta!» Så tog han flickan vid handen och gick uppför kullen till Bertils graf.

»Pekka, Pekka! Ni har gräft ner far där, liksom far gjorde med mor.»

»Ja, Gretti, far har i natt gått till Gud för att träffa din mor.» — »Hvarför tog han icke mig med sig, Pekka?» sade hon, i det tårarna tycktes vilja kväfva henne. »Far, hvarför gick du ifrån Gretti?» — »Du sof så godt, att han ej ville väcka dig, barnet mitt, och dessutom ville han, att du skulle stanna hos oss, Gretti. Vi gå snart bort för att träffa din mors faster, och hos henne är godt att vara.» — »Men jag vill icke gå dit långt bort i den svenska skogen.» — »Men med Pavo vill du väl gå och se till bäfverfällorna? Gråt nu ej mera! Kom!»

Och så tog han den lilla flickan på armen och gick nedför kullen. »Nu gå vi till fällorna,» sade han. »Pavo bär dig öfver forsen, och sedan hjälper du oss att flytta in i vårt nya pörte, där du skall ställa till så rart och fint åt oss, Gretti lilla; du skall ställa åt Pavo just som din mor gjorde åt din far och dig. Vill du ej det?» — »Jo,» sade hon. »Det är nog bäst jag börjar strax medan ni äro borta.» — »Pavo kan stanna hos dig och hjälpa dig,» sade Pekka, lätt om hjärtat, då den svåra stunden han tänkt på hela morgonen var öfver.

»Pavo,» sade han och nickade åt honom, »hjälp Gretti att flytta våra saker in i vår nya stuga! Jag går bort till fällorna och skogen.»

*

## 9. Skogsmännen.

När Pavo och Pekka senare på kvällen, då Gretti sof på sin mossbädd, sutto för sig själfva, sade den förre:

»Det gick som jag tänkte: vi timrade denna stugan utan nytta; eller hur menar du, Pekka?»

»Gretti!» ropade Pekka, »jag vill gå med dig; vänta!» Så tog han flickan vid handen och gick uppför kullen till Bertils graf.

»Pekka, Pekka! Ni har gräft ner far där, liksom far gjorde med mor.»

»Ja, Gretti, far har i natt gått till Gud för att träffa din mor.» — »Hvarför tog han icke mig med sig, Pekka?» sade hon, i det tårarna tycktes vilja kväfva henne. »Far, hvarför gick du ifrån Gretti?» — »Du sof så godt, att han ej ville väcka dig, barnet mitt, och dessutom ville han, att du skulle stanna hos oss, Gretti. Vi gå snart bort för att träffa din mors faster, och hos henne är godt att vara.» — »Men jag vill icke gå dit långt bort i den svenska skogen.» — »Men med Pavo vill du väl gå och se till bäfverfällorna? Gråt nu ej mera! Kom!»

Och så tog han den lilla flickan på armen och gick nedför kullen. »Nu gå vi till fällorna,» sade han. »Pavo bär dig öfver forsen, och sedan hjälper du oss att flytta in i vårt nya pörte, där du skall ställa till så rart och fint åt oss, Gretti lilla; du skall ställa åt Pavo just som din mor gjorde åt din far och dig. Vill du ej det?» — »Jo,» sade hon. »Det är nog bäst jag börjar strax medan ni äro borta.» — »Pavo kan stanna hos dig och hjälpa dig,» sade Pekka, lätt om hjärtat, då den svåra stunden han tänkt på hela morgonen var öfver.

»Pavo,» sade han och nickade åt honom, »hjälp Gretti att flytta våra saker in i vår nya stuga! Jag går bort till fällorna och skogen.»

*

## 9. Skogsmännen.

När Pavo och Pekka senare på kvällen, då Gretti sof på sin mossbädd, sutto för sig själfva, sade den förre:

»Det gick som jag tänkte: vi timrade denna stugan utan nytta; eller hur menar du, Pekka?»

»Jag menar, att stugan är god att hafva, ty vi måste stanna här tills vattnen frysa och det kommer snö. Flickan kan ej gå den långa vägen på bar mark utan att det hindrar oss, och för ett barn att härda ut under ovädersdagar och nätter denna årstid går ej, Pavo. Vår fångst har ej gått så illa. Vi ha redan åtta bäfverskinn, tre björnhudar, mycket kött, och det ökas snart, skall du se. Vi måste afvakta snö. Flickan och våra hudar lassa vi på kälkar, och

sedan går ju lätt för oss att komma till mitt hem vid fjällen, där vi, liksom här, lefva som äkta driffinnar, som svenskarna kalla oss. Nu må du bli ensam här ett par dagar; jag går med hundarna åt öster för att se mig om.»

»Det förundrar mig, Pekka, att du, som är till åren, kan fortfara att lefva såsom i dina unga år. Tid och mödor bita ej på dig. Hvarför gaf du bort Bjurberget, där vi ändå arbetat så mycket och hade det så bra?»

»På den frågan kan du nog svara dig själf om några år, ifall du följer mig. Nu hvila vi, Pavo. God natt!»

»Är du redan färdig, Pekka?» frågade Pavo då han, yrvaken, reste sig upp från muren, där han på äkta finnmanér tagit sin sofplats för natten.

»Ja, jag tänker begagna tiden i dag. Farväl!»

Sin gamla vana trogen, tog Pekka vägen uppåt närliggande berg och upp på dess högsta topp. Ett gladt utrop undföll honom då han varsnade ett närliggande litet fjäll, hvars af ny snö betäckta topp glimrade mot morgonsolen. »Ah,» sade han, »jag måste dit! Jag vill se långt bort, andas fjällets luft och se mina fjäll! Hit, hundarna mina! Vi jaga icke i dag.»

Några timmar därefter stod Pekka på fjället. Han såg sig icke omkring. Hans resliga gestalt syntes krumpen, hufvudet sträcktes framåt, ögonen voro fästa på en enda punkt, och det syntes, att han ansträngde sig för att lyssna. Hundarna stodo med resta hår sakta morrande och höllo sina ögon spända på samma punkt som Pekka.

Punkten var en rök vid fjällets fot, och därifrån hördes ett doft ljud. »Vi måste se hvad detta är, pojkarna mina. Det anar mig, att vi behöfva veta det. Sakta och tysta! Kom!»

Så smög sig Pekka ned till fjällfoten och in i skogen. Han band hundarna och gick ensam fram mot röken, tagande sig skydd af buskar, träd och stenar. Under tiden hörde han människor tala. »Ah!» sade han, tittande fram bredvid en sten, som väl dolde honom.

Vid elden såg han fem karlar, af hvilka fyra voro sysselsatta med att taga huden af två elgar, under det en stod och vände ett stycke kött, som hängde i en vidja för att stekas vid stockelden.

»Hvad lider det med frukosten, Smale Hans?» sade en af karlarna, som sysslade med elgen. Den tilltalade, hvilken Pekka förstod var den vid elden stående, svarade icke strax. Han böjde sig ned, upptog en kvist från marken, tog sin knif ur den vid sidan hängande slidan, tillspetsade kvisten och stack den flera gånger in i köttstycket, hvarpå han svarade: »Ännu dröjer det allt innan köttet är stekt.»

»Kom hit, din odåga, och lös af mig! Jag förstår du bär dig dumt åt; jag vill själf se till, om vi icke skola få någon frukost i dag. Kom!»

Karlen eller rättare ynglingen, en lång, mager trasvarg, lämnade elden och gick bort till den som kallat honom.

»Se så,» sade denne, »fortsätt att flå utaf huden här, men skär du hål på den, så skär jag sedan lika många och stora hål i ditt skinn som du skär i huden. Tänk på det, du!»

Härpå förfogade sig karlen till elden, lagade om den, vände om köttet, hvarpå han satte sig och började röka.

Under tiden hördes dofva yxhugg från ena sidan, och snart framträdde två af de andra till elden. Den ene medförde ett stort stycke kött, hvilket han uppträdde på en björkvidja och hängde på en stör öfver elden, i det han sade:

»Det gick lyckligt för oss i dag: två elgar utan besvär.»

»Ja,» svarade den som rökte, »det gick kanske lyckligare för 'skrullarna'.Gammal benämning på Särnafolket.»

»Ja, kanske det. Du menar, att vi ej bry oss om dem nu.»

»Vi ha mycket kött nu, och det här går icke hem själf. Vi ha arbete nog med att bära hem det, och något annat än några magra kor hade vi i alla händelser icke kunnat taga af de usla skrullarna. De må hafva det de hafva så länge.»

»Bättre vi taga en tur till helsingarna. De ha något att taga, de! Nej, här väster ut i marken är endast fattiga stackare, både svenskar och finnar. Vi få se oss om åt öster.»

»Det är i alla fall fattiga stackare här hemma. Tacka vill jag hos de påfviske! Det var annat slag det, du! Där kunde vi lefva glada dagar. Jag begriper icke, att herrarna gjorde fred med dem.»

»Ja, hvem kan begripa herrarna, du! Men skada var det i alla fall, att det blef slut på kriget, och ännu sämre var, att vi kom hem till Sverige igen. Och dumt var, att vi klämde lifvet ur krämaren. Hade det varit i Tyskland, hade ingen bråkat om den saken; men se här skall både befäl och folk lägga sin näsa i blöt om allting, förstås. Men så, gud ske lof, ha vi här skogarna, och det kan vara bra nog för sådana som vi, du.»

»Ja, vi ha ingenting att klaga på hittills. Jämten här säger det blir bra för oss till vintern, då helsingarna börja köra åt Norge. Då ha de styfva saker med hem, brännvin af alla slag och pengar i högar.»

»Bra blir det, men så ha vi ock den fördömda snön, som lämnar spår efter oss.»

»Låt bönderna spåra oss; de vända aldrig till bygden för att skvallra. Här i vildmarken finns inga knektar, och för bönderna reda vi oss nog.»

»Å ja,» sade den tredje, »för bönderna reda vi oss nog. Helsingarna äro nog styfva karlar på sitt vis, men i skogen duga de icke mycket till. Väl vi ej ha att göra med mina landsmän, smålänningarna! Dem må hin tagas med för sådana karlar som vi.»

Nu kommo äfven de andra karlarna, det vill säga Smale Hans och hans kamrat. »Nu äta vi,» sade den som röktoch syntes vara förman för sällskapet. »Hämta oss vatten, finnkolich!» sade han till Smale Hans, »och rör på dig!»

Vid ordet »finnkolich» ryckte Pekka till: det var svenskarnas öknamn på finnarna. Smale Hans var således hans landsman. Hur hade han råkat i sällskap med dessa förrymda soldater, som, hvad Pekka väl förstod, nu lefde af rof och illgärningar i de djupa skogarna.

Pekka visste nu, hvilka människor han hade framför sig, och med dem ville han icke komma i beröring. Gärna hade han velat rädda sin landsman från deras sällskap, men det vågade han icke, utan drog sig undan samma väg han kommit, hvarpå han skyndsamt återvände till Pavo och Gretti.

Han fann dem sitta i god ro vid elden.

»Pavo,» sade han, »jag har upptäckt, att vi ha grannar eller åtminstone människor i närheten.»

»Hvad säger du, Pekka!» utropade Pavo ifrigt och flög upp.

»Sätt dig, skall du få höra.»

Därmed berättade han sin upptäckt. För närvarande kunde Pavo och han icke göra något för att få sin landsman Smale Hans från uslingarna, men han hade lust att utforska deras tillhåll och med hjälp af andra finnar söka göra dem oskadliga.

»Låt mig följa dem, Pekka! Jag och Tispa skola spåra dem om än aldrig så långt. Vi måste ha reda på rövarkulan. Lita på mig, Pekka, och vänta mig här! Så fasligt långt bort kunna de ej bo.»

»Jag tror nog du duger och är man att utföra det företaget; du må därför gå. Hade vi ej flickan att vaka öfver, skulle jag följa dig, och måhända skulle vi två kunna komma till rätta med bofvarna. Nu få vi nöja oss med att utspana dem, och få sedan se, hvad vi kunna uträtta. Raskt nu upp på fjället innan elden brunnit ned! Ännu torde röken synas, om än bofvarna lämnat platsen. I alla händelser skall Tispa vädra köttet efter elgarna, ty allt kunde de icke medtaga nu, och sedan har du spåren. Men akta dig! Gå ej nära dem, och visa dig ej, ty upptäcka de dig, ha vi dem snart här, och då vet du, hvad som förestår oss.Veta de, att du utspanat deras kula, skola de icke lämna sig någon ro förr än antingen de eller vi äro slagna.»

»Ah, om vi icke hade flickan, Pekka!» sade Pavo. »Men lita på mig! De skola nog få erfara, att jag varit med dig

i skogen.»

»Tag med dig mat, Pavo, ty skott må du icke lossa, och tänd ej eld förr än mörkret inträdt.»

»Kom snart åter, Pavo!» ropade Gretti.

Så snart Gretti somnat inne i pörtet gick Pekka ut och satte sig vid älfstranden, där han hade bästa utsikten ut öfver vattnet, och troget satt han där till fjärde dagens morgon. Då sade han till Gretti: »Kan du sitta här till middagen och se, om Pavo kommer?» Ja, det kunde Gretti. »Nå, sätt dig då här, och om du får se honom eller någon annan, så ruska på mig, om du ser att jag sofver.»

Härpå lade sig Pekka i solen och somnade såsom den gör som vakat länge. Man sofver, men sofver ändå icke riktigt, ty vid minsta prassel är man vaken, och litet emellan ser man sig omkring. Pekka hade varsnat Pavo före Gretti, ty hundarna hade rest sig, och detta var nog för att varna en sådan man som Pekka.

Pavo kom gående raskt och vadade ut i forsen. Han gick tungt och kände sig väl före med fötterna innan han satte lit till de slippriga stenarna. Då ropade Gretti till Pekka: »Nu ser jag Pavo!» Pekka reste sig upp, och Pavo slog upp med handen, hvaraf Pekka förstod, att ingen fara var för stunden. Han gick Pavo till mötes.

»Allt väl, Pekka!»

»Allt väl här också, Pavo.»

»Har du ingenting med dig hem, Pavo? Hvad skall du då få till middag? Vi hafva just ingenting, ty Pekka har ej velat gå åt skogen, och icke har han fiskat heller. Väl du kom åter! Nu blir nog någon råd.»

Männen smålogo åt Grettis hushållsbekymmer, och Pekka sade, att han nu skulle gå åt skogen. Pavo kunde hvila så länge, tills han kom åter.

»Hur ha vi det nu?» frågade Pekka då skymningen inträdt och de sutto vid den varma muren inne i sitt pörte. »Fann du dem?»

»De voro kvar vid elden då jag kom och lågo kvar där tills morgonen därpå. Då togo de bördor och drogo af mot norr. En stund därefter följde jag dem, och mot mörkningen hunno vi ett skogbevuxet och högt berg. Där kastade de ned sina bördor, tillsade Smale Hans att stanna och vakta dem, hvarpå de aflägsnade sig. Jag tog en omväg och kom strax till en sjö. Där hörde jag årslag och såg karlarna ro öfver den mot öster, där berget stupade rätt ned åt sjön.

»Nu hade jag godt tillfälle att språka an vår landsman, men jag tänkte det vore bättre att vänta, ty det var klart, att båten skulle återkomma, och så skedde efter en stund. En karl, hvars röst jag icke kände igen eller hade hört förr, ropade sakta an Smale Hans, hvilken lika lågmäldt svarade, hvarpå karlen satte båten mot land och kom bort till Hans. De hjälptes nu åt att bära köttbördorna i båten, hvarpå de rodde åt samma håll som de andra förut.

»Det var en god tid för mig att gå innan jag hunnit omkring sjön och kunde börja söka båten där den landat. Sakta gick det äfven, emedan jag icke alldeles tordes lita på Tispa. Slutligen stängde den branta bergväggen alldeles vägen för mig; jag kunde hvarken gå eller krypa. Jag kände mig för, om jag skulle kunna vada, men där var djupt ända intill berget. Jag funderade en stund, men så beslöt jag klättra uppför berget, gå ned på andra sidan och försöka, om jag kunde finna båten och spåret.

»Det led långt på natten innan jag hann dit, men äfven där stängdes vägen af det lodräta berget. Nu var jag öfvertygad om, att karlarnas tillhåll var nära. Antingen bodde de i någon håla i berget, eller kände de till något ställe där man kunde gå uppför det. Att de begagnat båten för att dölja sitt spår, var ju klart. Kände de nu till en väg öfver berget, endast åtkomlig där de landat med båten, skulle jag finna spåret uppe på berget, eller skulle de finnas därinne.

»Jag klättrade därför uppför berget igen, och rätt som jag gick drog Tispa på bandet: hon hade funnit spåret, men ville icke gå åt öster, eller den kosa som karlarna hållit hela dagen, utan drog åt väster.

»Länge funderade jag icke på saken, utan lät hyndan gå som hon ville, och följde efter så tyst som möjligt. Snart bar det nedåt en bit. Vid några stora stenar kröp hyndan ihop och lade sig ned. Jag blef rädd att jag skulle gått för långt och drog mig tillbaka, men då ingenting hördes eller syntes, vände jag åter och kröp en bit längre fram. Jag hörde då folk tala, men kunde icke urskilja hvad de sade. Emellertid var det klart, att här fanns en väg eller ingång i berget. Skulle jag våga mig in? Nej, jag drog mig åter tillbaka och gick så på andra sidan sjön, tills jag kom midt emot det trädbeväxta berget, och där lade jag mig och sof en stund tills dagen började gry.

»Nu visste jag icke riktigt hvad jag skulle göra, men beslöt mig för att ligga stilla till kvällen, ty var jag icke vid karlarnas tillhåll, skulle de fortsätta sin kosa under dagen, och jag skulle återfinna spåret. Under det jag funderade härpå fick jag se en man komma roende med båten. Han for ut till ett grund, där några stenar sticka upp ur vattnet. Där stannade han och upptog några nät, och så rodde han åter till berget, där han försvann med båten.

»Nu kan du gå hem, Pavo,» tänkte jag, »ty här ha skogsmännen sin bostad, därom kan man icke tvifla. Och så gjorde jag. Pekka, du må nu säga, om jag skall vända om och utforska något mera!»

»Nej, Pavo! Du har ganska säkert upptäckt bofvarnas tillhåll, och det är för närvarande allt vi kunna göra. Ty att drifva ut dem ur deras håla, därtill fordras mer makt än du och jag hafva under nuvarande förhållanden. Vore det vår, Pavo, skulle vi ej tveka att angripa dem, men nu är året för långt lidet. Vi kunna vänta snö här i trakten när som helst, och då kunde vi misslyckas, Pavo. Eljes skulle vi börja plocka bort en och en då det passade. Men skulle då snö komma, hade vi hela svärmen efter oss, och måhända äro de flera än vi nu veta af. Dessutom göra de nog som de sade, begifva sig ut på rof, och då kunna vi emot hela flocken tillhopa icke uträtta något. Nu måste vi söka få ihop så många skinn vi förmå, och så snart tjänligt före inträffar begifva oss utaf.»

»Godt, Pekka! Låtom oss arbeta!»

*

## 10. På skidorna.

Några veckor därefter var fångsten slut, snö betäckte marken, träden stodo helhvita, och forsen mullrade helt doft. Från det snöbetäckta pörtet på holmen vid de röda hällarna ledde intet spår, ingen stig; allt var hvitt. Det såg ut som människor aldrig funnits där.

Inne i pörtet däremot var lifligt nog. Man var sysselsatt med att packa och snöra de af Pekka och Pavo samlade skinnen på två kälkar. Stödda emot väggarna stodo karlarnas skidor, och Gretti profvade sina på golfvet.

»Hej, Pavo, hvad det skall bli roligt att komma ut nu! Du skall se, att jag skall göra väg åt er. Det skall gå som en dans du, och fars bössa kan jag nog bära, tror du ej det?»

»Jo då, du kan nog bära den, Gretti, från stabbenHuggkubben. till muren, och väg kan du nog trampa upp åt oss ungefär lika långt.»

»Vänta du, Pavo, tills jag blir stor som du, så skall du få se på annat. Nu tycker du du kan vara elak mot mig då jag är liten, men vänta du!» sade hon och såg morsk ut.

»Ja, det blir då det,» menade Pavo. »Kom nu hit och profva, om du sitter bra här på kälken. Jag vill profva in stöd åt ryggen din.»

»Får jag åka, du?» sade Gretti helt förvånad. »Hvarför har du då gjort mig skidor?» — »Du får åka då du blir trött.» — »Trött!» sade Gretti stött. »Gick jag med far hit, så kan jag ock gå med er härifrån.»

»Ja, det förstå vi nog att du är duktig, Gretti. Men det blir roligt att åka, skall du få se.»

Gretti envisades icke längre, utan gjorde som Pavo sagt.

»Nu skola vi pröfva mer, Gretti. Här har du pälsen jag lofvade sy dig,» sade Pekka, och därmed drog han den

helsnodda björnungens hud öfver Grettis hufvud. Flickan liknade nu i det närmaste en björnunge.

## 10. På skidorna.

Några veckor därefter var fångsten slut, snö betäckte marken, träden stodo helhvita, och forsen mullrade helt doft. Från det snöbetäckta pörtet på holmen vid de röda hällarna ledde intet spår, ingen stig; allt var hvitt. Det såg ut som människor aldrig funnits där.

Inne i pörtet däremot var lifligt nog. Man var sysselsatt med att packa och snöra de af Pekka och Pavo samlade skinnen på två kälkar. Stödda emot väggarna stodo karlarnas skidor, och Gretti profvade sina på golfvet.

»Hej, Pavo, hvad det skall bli roligt att komma ut nu! Du skall se, att jag skall göra väg åt er. Det skall gå som en dans du, och fars bössa kan jag nog bära, tror du ej det?»

»Jo då, du kan nog bära den, Gretti, från stabbenHuggkubben. till muren, och väg kan du nog trampa upp åt oss ungefär lika långt.»

»Vänta du, Pavo, tills jag blir stor som du, så skall du få se på annat. Nu tycker du du kan vara elak mot mig då jag är liten, men vänta du!» sade hon och såg morsk ut.

»Ja, det blir då det,» menade Pavo. »Kom nu hit och profva, om du sitter bra här på kälken. Jag vill profva in stöd åt ryggen din.»

»Får jag åka, du?» sade Gretti helt förvånad. »Hvarför har du då gjort mig skidor?» — »Du får åka då du blir trött.» — »Trött!» sade Gretti stött. »Gick jag med far hit, så kan jag ock gå med er härifrån.»

»Ja, det förstå vi nog att du är duktig, Gretti. Men det blir roligt att åka, skall du få se.»

Gretti envisades icke längre, utan gjorde som Pavo sagt.

»Nu skola vi pröfva mer, Gretti. Här har du pälsen jag lofvade sy dig,» sade Pekka, och därmed drog han den helsnodda björnungens hud öfver Grettis hufvud. Flickan liknade nu i det närmaste en björnunge.

»Nu skall du ej behöfva frysa under färden, Gretti,» och därmed lyfte han henne upp på kälken och satte henne därpå. Pavo slog en vidja om hennes lif och band så fast henne.

»Nu tappa vi dig icke,» sade han helt förnöjd, »om det ock kommer att stjälpa en och annan gång.»

Gretti var finnbarn. Hon insåg strax det kloka i denna anordning och fann sig uti att bli fastbunden vid kälken.

»Nu pröfva vi vår utrustning riktigt, Gretti,» sade Pekka, och så lyfte de ut kälkarna, spände på sina skidor, fattade uti dragvidja och styrstång, och så bar det af öfver älfven och mot väster. Pekka rände före med sin kälke, och därefter kom Pavo med Gretti på sin.

Den som icke försökt gå på skidor och draga efter sig en lastad kälke kan näppeligen göra sig ett begrepp om, hur arbetsamt och besvärligt det är att sålunda färdas genom skogarna. Det är ej nog med själfva arbetet: man måste ägna all uppmärksamhet åt markens egendomligheter, gå omkring stupande bergkullar, och då man löper utför backar parera för större stenar, liggande träd och djupare hål. Rörelserna måste utföras blixtsnabbt och ändå — ja, ändå ligger man där djupt nere i snön, stundom med kälken öfver sig. Man arbetar öfvermänskligt för att i hast komma upp, skaka snön af sig, sätta skidor och don i ordning och så försöka igen.

Vid en sådan färd blir man snart varm, och svetten fäster kläderna snart vid kroppen, snön man fått på sig smälter så småningom, och så är man nästan genomvåt. Så träffar man en ändlös myr eller mosse, ett långsluttande fjäll, där blåsten ligger emot hårdt, och en isande kyla kännes. Då börja kläderna stelna, och snart har man utanpå dem en tjock isskorpa, som ej obetydligt hindrar rörelsen.

Allt detta kände våra skogsströfvare, men de gingo likafullt ifrigt framåt, tills dagsljuset började aftaga. Då stannade Pekka i en liten dal, där en bäck sorlade och träden växte höga.

»Nog för i dag, Pavo! Hur är med dig, Gretti?»

Gretti svarade icke.

»Hon sofver,» sade Pavo, »och sofvit har hon gjort nära nog hela dagen.»

Och så är det. Sitter man varmt under en vinterdag då kölden icke är mycket skarp och färdas genom våra enformiga skogar, kommer sömnen objuden. Den ena timmen förgår efter den andra, och man märker knappast slädens slingringar och stötar. Gör man det ändock, somnar man snart igen.

»Låt henne sofva i ro, Pavo!»

En stund därefter hade de vana skogskarlarne nyingen tänd och granrisbädden färdig. Man snörde upp banden på Pekkas kälke, aftog några hudar och lade dem på granrisbädden, och så var man färdig för natten.

Känner man våra finnars och de svenska skogsbornas lefnadssätt, kan man icke beklaga dem då de nödgas begagna sig af ett sådant sätt att tillbringa vinternatten. Känner man det icke, har man svårt för att fatta och tro, att människor uthärda ett sådant lif; men våra förfäder gjorde det, och många uthärda det ännu i dag. Ja, många finna ett nöje uti att tillbringa en sådan natt i skogen.

Hvad våra finnar angår, tänkte de ej ens därpå. De voro vana därvid från barndomen. Sällan, mycket sällan, ådraga skogsborna sig sjukdomar vid den lifvande och värmande nyingen. Jordkojan och kåtan vore långt sämre.

Också kände sig lilla Gretti pigg och vaken då hon såg den brinnande nyingen och kände värmen därifrån. Helt glad utropade hon: »Jag har visst sofvit!» — »Tänker du bara blundat en stund, Gretti,» sade Pavo leende. »Har du icke känt, hur kälken slängt hit och dit och ibland stött emot stenar och stammar?» — »Jo, visst har jag känt det. Ja, jag har nog endast blundat, ty jag hörde när furan föll som ni fällde till nyingen.» — »Ja, du är duktig du,» sade Pavo, och nu skrattade han.

Några dagar därefter voro de i närheten af Pekkas fjäll, hans gamla hemvist, och då styrdes kosan till hans och Anttis första tillhåll under klipphällen. Där stannade Pekka.

»Hittills, Pavo,» sade han, »ha vi haft god lycka. Blåsten har sopat snö i våra spår, ingen kan finna oss, om ock någon skulle försöka det. Men jag är orolig öfver att ickeåterfinna min koja. Vi stanna här. Jag vill ensam se efter, hur det är där nere på holmen. Det är tryggare så. Nu reda vi oss till för natten.»

*

## 11. Kojan på holmen.

Följande morgon, innan dagen ännu syntes i öster, spände Pekka på sina skidor och åkte den välkända vägen ned till sjön. Här stannade han och lyssnade. Intet ljud annat än de af köldens inverkan på träden framkallade och i nordiska urskogar så vanliga knäppningarna hördes: allt var stilla i den öde skogen. Pekka betänkte sig icke länge. »Sök!» sade han till Rakki och vinkade åt holmen till. Och i yrande språng skyndade han, följd af sin kamrat, ditåt. Pekka följde med blicken hundarna, tills de försvunno i skogen. Då satte han skidorna i rörelse och följde sakta deras spår.

Snart såg han dem återkomma i korta språng och med hängande svansar. »Hur är det, Rakki?» Hunden stannade och såg på sin husbonde med en blick som denne kunde tyda. »Ah, det är som jag tänkte. Rakki, låt oss se!»

Några ögonblick därefter stod Pekka vid platsen där han en gång med egna händer byggt sin koja, Den fanns ej mer: platsen var tom. Af huset syntes ej ett spår. Den svarta stammen af Pekkas björntall, de bruna barren i dess topp, de delvis nedrasade björnskallarna, sade honom tydligt, att elden förstört hans hem.

Stödd mot skidstafven, stod Pekka stilla. Hans rygg var böjd, hans stolta hufvud hade sjunkit mot hans öfver stafven knäppta händer. Så stod han länge.

Solens första strålar väckte Pekka ur hans drömmar. »Ja, fader Mikko,» utbrast han, »du hade rätt: efter mörker kommer ljus. Ännu lyser solen öfver jorden, och öfver finnen med!»

återfinna min koja. Vi stanna här. Jag vill ensam se efter, hur det är där nere på holmen. Det är tryggare så. Nu reda vi oss till för natten.»

*

## 11. Kojan på holmen.

Följande morgon, innan dagen ännu syntes i öster, spände Pekka på sina skidor och åkte den välkända vägen ned till sjön. Här stannade han och lyssnade. Intet ljud annat än de af köldens inverkan på träden framkallade och i nordiska urskogar så vanliga knäppningarna hördes: allt var stilla i den öde skogen. Pekka betänkte sig icke länge. »Sök!» sade han till Rakki och vinkade åt holmen till. Och i yrande språng skyndade han, följd af sin kamrat, ditåt. Pekka följde med blicken hundarna, tills de försvunno i skogen. Då satte han skidorna i rörelse och följde sakta deras spår.

Snart såg han dem återkomma i korta språng och med hängande svansar. »Hur är det, Rakki?» Hunden stannade och såg på sin husbonde med en blick som denne kunde tyda. »Ah, det är som jag tänkte. Rakki, låt oss se!»

Några ögonblick därefter stod Pekka vid platsen där han en gång med egna händer byggt sin koja, Den fanns ej mer: platsen var tom. Af huset syntes ej ett spår. Den svarta stammen af Pekkas björntall, de bruna barren i dess topp, de delvis nedrasade björnskallarna, sade honom tydligt, att elden förstört hans hem.

Stödd mot skidstafven, stod Pekka stilla. Hans rygg var böjd, hans stolta hufvud hade sjunkit mot hans öfver stafven knäppta händer. Så stod han länge.

Solens första strålar väckte Pekka ur hans drömmar. »Ja, fader Mikko,» utbrast han, »du hade rätt: efter mörker kommer ljus. Ännu lyser solen öfver jorden, och öfver finnen med!»

Med ungdomligt lif svängde han om sina skidor, löpte ut på sjön igen och tog kurs uppåt till bäfverdammarna.

»Redan åter!» sade Pavo då Pekka inträdde under berghällen. »Har du varit vid kojan?»

»Ja.»

»Är den orörd?»

»Nej, Pavo, den finnes icke mer. Den är nedbrunnen till marken.»

»Hvad säger du, Pekka!»

»Som det är. Kojan finns ej mer; vi äro husvilla.»

»Vi bygga upp den igen; det duga vi till.»

»Ja väl, Pavo, men det duger icke. Någon har fällt till sved och huggit bort skogen vid älfmynningen och börjat timra till en stuga där.»

Pavo sänkte sitt hufvud. Efter några ögonblick sade han: »Vi få återvända till vår stuga däruppe vid forsen.»

»Har du glömt våra grannar i öster där, Pavo?»

Åter syntes Pavo nedslagen, men rätade snart upp sig och sade: »Jag fruktar dem icke, Pekka.»

»Gretti!» sade Pekka.

»Ja, Gretti,» sade äfven Pavo.

»Vi måste vandra af till Antti med henne, Pavo. Sedan äro vi fria män, som icke frukta en vinter i skogarna. Tvärtom, Pavo, älskar jag det kringirrande lif vi föra. Jag fruktar ej för morgondagen, och måhända kan tillfällen

komma då vi kunna vara nyttiga. Hur hade det gått Gretti, om vi ej kommit i hennes väg?»

»Du har rätt, Pekka. Låtom oss gå till Antti!»

»Vakna, Gretti! Nu kan du pröfva dina skidor här utför fjället och öfver sjön så långt du orkar.» —

»Du är snäll, Pavo! Nu skall du se, att Gretti försökt sig på skidor förut. Men hvarför har jag icke fått pröfva dem förr?»

»Vi ha förut icke varit säkra på att icke vara förföljda. Nu äro våra spår sedan i går igensopade af blåsten, Gretti, hädanefter kan du få bruka dina skidor när du vill.»

*

## 12. Onda tidningar.

Ett par dagar därefter satt det lilla sällskapet på Björkudden hos gamle Pekkelan. Pekka berättade honom sina senaste äfventyr, och den gamle lyssnade uppmärksamt. Han skakade sitt grå hufvud och önskade sina landsmän tålamod och klokhet, ty det var alldeles gifvet, att finnarna skulle få skulden för de ogärningar som begingos af det band Pekka påträffat.

Han beklagade Pekka för förlusten af hans koja och var fast öfvertygad, att det varit Limafolk som bränt den, då de ämnade anlägga ett nybygge där. »De ha sett, hvad villebråd finns däromkring, hafva det trångt nere i sin dal, och nu vilja de slå sig ned där. Att strida med dem vore oklokt. Stanna hos mig Pekka, till våren, skola vi se till, hur du skall få dig en bra trakt i stället. Jag tror du finner den, om du följer den stora älfven mot norr.»

»Tack, Pekkelan! Min väg går nu mot söder till din måg och sedan till Antti. På se sedan, hur det kan blifva för oss, ty Pavo vill ej skiljas vid mig.»

»Bra, Pavo! Det kommer du aldrig att ångra. Följ Pekka så länge du kan, och allt skall gå dig väl.»

Då Pekka med sitt följe ankom till Matts i Bjurberg stod där en mängd karlar ute på backen. Af dräkten syntes på afstånd, att det var finnar. De tycktes lyssna till någon som talade. Denne tystnade då han varsnade Pekka, det utbröt ett jubel bland finnarna: »Pekka, Pekka, välkommen! Vi talades just nu vid om att sända efter dig.»

»Välkommen!» sade Matts. »Du kan ej tro, hvad vi saknat dig, och hur väl det var du kom just nu, då männen från söder och väster äro här församlade. Kom nu och hvila dig en smula, så få vi höra dina råd sedan. Och Pavo, välkommen åter! Jag trodde nog du gick att söka Pekka, och en lefvande björnunge har du på kälken. Tag den med dig in till Maren.» — »Matts,» sade han, »är Nila här?» — »Du är säker, Pavo,» sade Mia och slog sin bror på axeln; »nu blir roligt att lefva.»

## 12. Onda tidningar.

Ett par dagar därefter satt det lilla sällskapet på Björkudden hos gamle Pekkelan. Pekka berättade honom sina senaste äfventyr, och den gamle lyssnade uppmärksamt. Han skakade sitt grå hufvud och önskade sina landsmän tålamod och klokhet, ty det var alldeles gifvet, att finnarna skulle få skulden för de ogärningar som begingos af det band Pekka påträffat.

Han beklagade Pekka för förlusten af hans koja och var fast öfvertygad, att det varit Limafolk som bränt den, då de ämnade anlägga ett nybygge där. »De ha sett, hvad villebråd finns däromkring, hafva det trångt nere i sin dal, och nu vilja de slå sig ned där. Att strida med dem vore oklokt. Stanna hos mig Pekka, till våren, skola vi se till, hur du skall få dig en bra trakt i stället. Jag tror du finner den, om du följer den stora älfven mot norr.»

»Tack, Pekkelan! Min väg går nu mot söder till din måg och sedan till Antti. På se sedan, hur det kan blifva för oss, ty Pavo vill ej skiljas vid mig.»

»Bra, Pavo! Det kommer du aldrig att ångra. Följ Pekka så länge du kan, och allt skall gå dig väl.»

Då Pekka med sitt följe ankom till Matts i Bjurberg stod där en mängd karlar ute på backen. Af dräkten syntes på afstånd, att det var finnar. De tycktes lyssna till någon som talade. Denne tystnade då han varsnade Pekka, det utbröt ett jubel bland finnarna: »Pekka, Pekka, välkommen! Vi talades just nu vid om att sända efter dig.»

»Välkommen!» sade Matts. »Du kan ej tro, hvad vi saknat dig, och hur väl det var du kom just nu, då männen från söder och väster äro här församlade. Kom nu och hvila dig en smula, så få vi höra dina råd sedan. Och Pavo, välkommen åter! Jag trodde nog du gick att söka Pekka, och en lefvande björnunge har du på kälken. Tag den med dig in till Maren.» — »Matts,» sade han, »är Nila här?» — »Du är säker, Pavo,» sade Mia och slog sin bror på axeln; »nu blir roligt att lefva.»

»Nå,» sade Pekka då han efter en stund kom ut ur pörtet och omringades af karlarne, »hvad språka ni om?»

»Onda ting ha timat sedan du sist var här. Det är ofred mellan svenskar och finnar,» sade Vedalainen, som äfven kommit till. »Öfverheten har fängslat åtta finnar och fört dem bort. Dalbykarlarne ha dödat en finne från Mangen och lemlästat en annan.»

*

Om den senaste tilldragelsen finnes ännu i behåll följande:

*Utdrag ur Häradsrättens protokoll vid lagtima tinget den 29 januari 1649 med allmogen af Elfdals härad i Råda socken.Nordmann*, finnarna i Sverige. § XV. Bil. 4.

Näst kom för rätten Peder Larsson i Mangen i Fryksände socken och Fryksdals härad, en finne, med sin sonhustru Marit Pedersdotter, och klagade, att några bönder här i häradet, som voro Lars Halfvardsson, Olof Gudmundsson, Håkan Sunesson, och Lars Jönsson i Persby, Mats Haraldsson i Bunneby, Halfvard Olofsson i Tusta, Nils Jönsson i Långa och Staffan Jönsson i Backa i Dalby socken, alla å skatte, hade dräpt hans son och hennes man, Peder Pedersson, och slagit illa hans medfölje. Påvel Staffansson och Lukas Mattsson, finnar, så att de med njuggan nöd kommo undan och fingo rädda sitt lif, såsom ock röfvat och tagit bort för dem en älghud, ett mårdskinn, tvenne bössor, tre par vantar, ett par handskar, ett par skor, tre säckar, tvänne yxor, en kittel om fem marker, ett bälte med slida och tre knifvar, samt en pung med en riksdaler och 9 öre silfvermynt, ett kruthorn, tvänne eldfören och ett »Snuffetobaks Huus» och skjutit ihjäl deras hund, och det genom sådant tillfälle, att be: te Peder Pedersson.

Påvel Staffansson och Lukas Mattsson voro i höstas på Mossehöjden, en fjärdingsväg ifrån Mangen, att samla hö, och blefvo där varse ett nytt älgdjursspår, hvilket de följde utur Fryksdalen in i Älfdalen och sedan in på Tolfmilaskogen, fem mil ifrån alla byar, där de sköto djuret och fällde det, gåendes därmed en dagsled tillbaka in i Älfdalsbygden, där samma bönder kommo till dem om natten i skogen, sägandes sig vara skogskarlar, och intet viljande göra finnarne något ondt, hvarför de gåfvo bönderna mat med sig, och lade sig sedan att sofva, men väcktes så upp af dem med hugg och slag, att enmåste sätta lifvet till, och de andra rymma undan, lämnande de saker i sticket, som förenämde äro.

Däruppå Lars Halfvarsson i Persby svarade för sig och sitt sällskap, att efter de och deras grannar i Dalby socken ledo jämt och samt stor skada af finnarne, i det de icke allenast höggo fall och fälde djur uppå deras skogar, utan ock stulo bort från dem, hvad de öfverkommo, både i gårdarna och sätrarna, såsom de hade nyligen stulit i Persby ett silfverbälte om 24 lod, två silfverskedar om 4 riksdaler, smör fem lispund, ostar 5 stycken, alt det Gudmund hade slaktat till sin vinterföda och alla hans hustrus småkläder, i Brännäs mjöl 2 skeppor, smör 1 lispund, ostar fem stycken om halft-tredje lispund, i Bjärsta sätrarna så mycket ost och smör de samlat i en månads tid, och i Uggenäs sätern smör halftannat lispund och ostar fem stycken, samt i Transtrand två kopparkittlar om halft-tredje lispund, men det ficks aldrig någon fast.

Nu sinnsatte dessa bönderna sig att gå och söka, om de icke kunde träffa sådana skalkar i marken, hälst efter de hade hört sägas af sal. riksdrotsen Gabriel Gustafsson i Karlstad, när öfver sådant parti för honom klagades, att

de voro fågelfrie gjorde för sex år tillbaka, och hvar måtte saklöst skjuta dem neder, ehvar sådana funnos, och likaså talas af landshöfdingarna Gustaf Lejonhufvud och Olof Starke samt kammarfiskalen Johannes Westius, jämväl ock något sådant läses af den nya skogsordningen, hunno så sent om en afton i höstas uti Dalbyskogen på dessa tre finnar efter spåret, hvilka genast löpte ut i skogen med sina bössor och yxor, drogo där af hölstren och spände bössorna, men kommo åter tillbaka, när dem sades, att de måtte väl det göra, om de voro rätte i sina ärenden, på det man kunde få talas vid.

Frågades alltså finnarne till, först hvar de tagit älgdjuret, därpå de svarade på Ny sockens skog. Sedan huru långt nord om Tolfmilaskogen? Därpå de svarade, en liten mil, där det likväl var fem. Därnäst, hvar de gingo till kyrka? Därpå de svarade: stundom till Sunds (Sunne) och stundom till Lysvik i Fryksdalen. Men intet ville de säga hvar de voro hemma, utan så komne här bort att söka efter mårdar. Som nu bönderna sågo, att samma finnar voro skogsstrykare, och ingen kände dem, icke häller kunde viss kunskap nås af dem, hvar de voro hemma, så taltes bönderna vid, att de ville taga deras saker och fånga eller slå på dem, efter som de mente sig hafva där rätt och makt till, efter de gode herrars ord, det de skulle icke få rätt på sådana skalkar. Och emedan han, som döden led, icke lade sig utan satt och hade sin bössa och yxa alt när sig, så gåfvo de sig först i färd med honom, men han grep strax till sina knifvar och värjde sig. Hvarför han for emellan dem och fick den ena slängen här den andra där utaf det de hade i händerna,näml. yxor eller bössa, allenast så länge han värjde sig, men icke till döds.

Af hvem, huru mycket han blef slagen, kunde de icke veta, efter de vore alla om honom, och det skedde i mörkret ett stycke från elden. Och såsom de andra, hvem det kunde vara, bjöd sig ock till värns så blef ock han slagen något af hvar, alt så länge han värjde sig och höll vid, det sammaledes skedde något stycke från elden, men han kom sedan till elden igen, medan bönderna voro där. Om den tredje fick något hugg heller icke, medan de voro i verket med den första, visste de intet, utan att han tog skogen. Hunden sköto de vid elden ned, för han lopp omkring och ville bita dem, och togo sedan bort med sig och hafva ännu behållna alla saker, som angifne äro, mårdskinnet undantaget, det de intet sågo, och gingo så ifrån dem.

Den ene finnen af de tvänne, som blef vid lifvet, Påvel Staffansson, var nu kommen med tillstädes, och bekände så, att efter som han skulle tjena hos Peder Pedersson i Mangen till hösten, så var han med Peder Pedersson och Lukas Matson efter hö och djuret, och när bönderna kommo på dem, lupo de ett stycke ifrån elden, men drogo intet hölstren af eller spände någon bössa. Gingo strax till elden igen, när bönderna sade sig intet ondt vilja tillfoga dem. Han lade sin bössa ned på matsäcken, kokade och gaf bönderna vällingen med sig och lade sig sedan att sofva. När de somnade, begynte bönderna först slå Lukas och följd’n så med hugg och slag åt kärret, att han blef där liggande hela natten och frös fötterna af sig. Hans Påvel fick där slag i hufvudet och ett på axeln af yxor, men hvem som slog, vet han intet. Kom strax undan åt skogen, där han blef afsides hela natten öfver.

Om morgonen gick han först fram till elden och fann Lukas liggande ifrån elden, kylder om fötterna, och Peder dödan en träslängd från elden, hvilken syntes äfven så långt hafva krupit ifrån det ställe, på hvilket han föll ned, fram till elden. Lukas Matson, den tredje finnen, en driftekarl, som plägade arbeta en vecka här och den andra där, och intresserad med häruti, var nu intet tillstädes. För vinnande af ytterligare utredning uppsköts målet till nästa ting, tinget den 17 september 1649.

Samma dag kom för rätten Lukas Matson ifrån Mangen i Fryksände socken, hvilken, på förmaning om en sann bekännelse, berättade sålunda, att efter han höll till där i Mangen hos Peder Larsson, eljes kallad Lekare Per, och de förnummo af Mården Pedersson i Mossehöjden i Fryksände socken, som hade varit i skogen efter hö, att på Öfverbyskogen funnos älgspår, så följde han med Peder Pedersson och Påvel Staffansson att söka det upp, och funno älgen på By sockens ägor i Älfvedalen. där de ock sköto på honom, men han lopp lika fort, de sökteefter med hundarna och kommo på tvänne älgstånd, men viste intet, antingen samma älg eller annan hade där stått, följde så spåret därifrån in i Dalby socken, där de sköto djuret, och fälla det in mot Höles, tagande med sig tillbaka hunden, med så mycket kött de orkade bära, och lämnade det öfriga kvar. När de nu voro komne söder om landsvägen, råkade bönderna på dem, de rymde genast åt skogen, men som bönderna kallade dem fram, så gingo de tillbaka, åto tillhopa, och lade sig tvänne af bönderna hos finnarna och de andra sex afsides, af hvilka en

(som finnen tycker fuller vara Mats Haraldsson) steg upp att hugga barr under hufvudet, och som han hade huggit något, sade Lars Halfvardsson, nu är nog huggit, och strax kom den, som barren högg, och slog honom, Lukas, för hufvudet, där han satt, med yxan, och de andra efter honom gifvande 11 slag både i hufvud, på armen och sidan, att han föll ned, blef där liggande och frös fötterna af sig, därför han nu går på knäna.

Finnarna tillspordes, om de kunde göra det godt, att de hade älgspår i Fryksdalen hos sig. Därtill de svarade fuller ja, men hade inga vittnen därpå, men funnit alls intet tecken därtill. — Nils Jönsson i Öfverby i Fryksände sade sig ej funnit några spår. Bönderna höllo sig vid det, att de bjödo till att fånga finnarne, och som de intet ville gifva sig utan bjuda värn, så kom det till slagsmål, efter så var aftalt, och de skulle hafva där rätt till.

När nu saken skulle öfverläggas, fanns för rådsamt att söka och inhämta vissheten om öfverhetens tillstånd, att antasta skogsstrykarne till lifvet, förr än någon ändtlig dom skulle fällas i saken, och emellertid måtte bönderna härefter, som härtill njuta fast borgen.

För vinnande af ytterligare utredning uppsköts målet till nästa tinget, den 20 mars 1651.

Sedan togs saken i betänkande, och ehuruväl man hade förmodat en kopia af den Kungl. M:ts resolution om skogsstrykare, som kärandena beropade sig på, till rättelse i detta målets afgörande, men var tills dato denna icke mäktig, så syntes rätten icke rådeligt denna längre förbida, utan skrida till doms. Ändock rätten icke drager tvifvelsmål där an, att ju således skall vara af riksdrotsen och landshöfdingen sagdt, det slika skogsstrykare skall vara fågelfria, och bönderna intet rättare förstått, än slike skulle vara alldeles fredlöse, likväl efter det icke måtte annorledes förstås, än de eljes icke kunde fås fast, och af akterne synes att detta skulle icke hafva här varit möjligt, emedan finnarna hafva lagt sig att sofva med bönderna. Ty äga alla sju, som slogo Peder Pedersson, jämväl den drunknades arfvingar för honom böta för dråp hvar sina40 daler, och de, som återlefva och sargade Lukas Matsson, plikta tillsammans för hullsår 20 daler, för affrusna tår å bägge fötterna 24 daler, samt 24 daler i såramål och kyrkobot.

Lukas dömdes till 12 daler för olagligt älgskytte.

*

»Vidare?» sade Pekka.

»Intet vidare här nära vid; men söder på skogen jagas finnarna som vilda djur, om de visa sig i bygden.»

»Hvad ha då finnarna företagit sig, om ingen af eder gjort svenskarna något ondt?»

Det blef tyst en stund, tills Vedalainen tog till ordet och sade: »Det finns en ond karl bland oss, som dödat flera svenskar och farit fram med orätt.»

»Hvem är det?»

»Häkken!»

Hvem var då Häkken? Åt besvarandet af den frågan måste vi ägna ett särskildt litet kapitel.

*

## 13. Häkken.

*Henrik Tomasson Heikkinen* — så lydde egentligen hans namn — hjälten i ett stort antal folksägner i Vermlands finnskogar, var en ung bonde från Tavastland, som kommit i delo med prästen om likstod efter sin aflidne fader. Prästen skulle tvingat Häkken att lämna honom en oxe, och detta grep honom så hårdt, att han beslöt utvandra till Sverige, sedan han vederbörligen hämnats på prästen.

Sagan förtäljer, att Häkken skulle varit mycket stor och öfvermänskligt stark. Att han tillika var grym, omänsklig och hämndfull, förtäljer hon äfven.

Sedan Häkken talat med sin hustru om flyttningen till Sverige och funnit henne villig därtill, började de sina förberedelser i all tysthet, hvilket också lät göra sig, emedan deras gård låg afsides från grannarna. Sagan förmäler, att de medförde sju kor, en tjur, getter och får samt en märkvärdig tupp.

40 daler, och de, som återlefva och sargade Lukas Matsson, plikta tillsammans för hullsår 20 daler, för affrusna tår å bägge fötterna 24 daler, samt 24 daler i såramål och kyrkobot.

Lukas dömdes till 12 daler för olagligt älgskytte.

*

»Vidare?» sade Pekka.

»Intet vidare här nära vid; men söder på skogen jagas finnarna som vilda djur, om de visa sig i bygden.»

»Hvad ha då finnarna företagit sig, om ingen af eder gjort svenskarna något ondt?»

Det blef tyst en stund, tills Vedalainen tog till ordet och sade: »Det finns en ond karl bland oss, som dödat flera svenskar och farit fram med orätt.»

»Hvem är det?»

»Häkken!»

Hvem var då Häkken? Åt besvarandet af den frågan måste vi ägna ett särskildt litet kapitel.

*

## 13. Häkken.

*Henrik Tomasson Heikkinen* — så lydde egentligen hans namn — hjälten i ett stort antal folksägner i Vermlands finnskogar, var en ung bonde från Tavastland, som kommit i delo med prästen om likstod efter sin aflidne fader. Prästen skulle tvingat Häkken att lämna honom en oxe, och detta grep honom så hårdt, att han beslöt utvandra till Sverige, sedan han vederbörligen hämnats på prästen.

Sagan förtäljer, att Häkken skulle varit mycket stor och öfvermänskligt stark. Att han tillika var grym, omänsklig och hämndfull, förtäljer hon äfven.

Sedan Häkken talat med sin hustru om flyttningen till Sverige och funnit henne villig därtill, började de sina förberedelser i all tysthet, hvilket också lät göra sig, emedan deras gård låg afsides från grannarna. Sagan förmäler, att de medförde sju kor, en tjur, getter och får samt en märkvärdig tupp.

Häkken dref af en kväll med all boskapen, men morgonen därpå hörde grannarna hustruns vallrop och kreaturens skällor. Intet var vanligare. Dagen därpå hörde man skällorna i närheten af torpet, men det lade ingen märke till.

Under tiden hade Häkken drifvit af med boskapen så långt han förmådde, därpå bundit den och gått hem. Hustrun hade på kvällen mött honom på aftaldt ställe, fortsatt sin väg till boskapen och följande morgon drifvit af med den.

Häkken däremot hade gått där hemma omkring torpet och ringt i andra skällor, hvadan grannarna trott, att allt var sig likt: ingen anade Häkkens planer.

Natten därpå väcktes man af hemska rop. Man skyndade ut och fick så se, att prästgården stod i ljusan låga. Allt brann: boningshus och uthus, allt på en gång. Man skyndade till och sökte släcka; men elden brann i alla hus på en gång, och snart var prästgården en askhög blott.

Förtviflad och upptröttad af arbetet med släckningen, sökte prästen sin tillflykt i kyrkan och sakristian, då till råga på olyckan ett häftigt oväder med regn och blåst hade utbrutit. En olycka kommer sällan ensam, säger man, och så här. Allt silfver och andra dyrbarheter kyrkan ägde hade blifvit bortstulna. Skåp och dörrar voro våldsamt

sönderbrutna. Olyckan var stor. Folket samlades och undrade öfver hvilken kunnat föröfva ogärningen. Man stod rådvill, och ingen vågade gissa.

Slutligen hördes ordet »Hekkinen». Man stod stum och orolig tills någon påminde om, att Hekkinen icke synts till vid branden eller nu var ibland dem. Samtalet utspann sig härom, och så kommo sinnena i svallning. Man tågade i flock upp till hans bostad. Dörren stod öppen: ingen var hemma, hvarken »folk eller fä». Hvar kunde folket vara? Man gick ut och hojtade: endast eko svarade. Då började misstankarna ökas, och så utvaldes några man att spana efter den bortkomne. Man rustade sig med matsäckar och vapen, och så sökte man spåren efter boskapen. Man fann dem, men de voro flera dagar gamla. Hur var det möjligt? Man hade hört boskapens skällor i går! Ja, här var nog något ovanligt. Snart enades man om att här förelåg enplanlagd list, och så beslöt man sig för att eftersätta rymmaren, mordbrännaren och kyrktjufven.

Då allmogen, och finnarna i synnerhet, fått något sådant i hufvudet eller fattat ett beslut, fullfölja de det med både klokhet och ifver, och det var äfven troligt, att de utsända männen skulle lyckats, om icke det svåra ovädret med åtföljande regn så utplånat spåret, att det gick ytterst sakta att följa det. Slutligen hade Hekkinen eller hans kloka hälft fört kreaturen öfver kala berg och hårda åsar, där de förföljande förlorade spåret. Häkken med boskap och tjufgods var räddad.En annan saga säger att Häkken skulle bränt ett hus med bröllopsgäster.

Sagan förtäljer, att Häkken ställt sin kosa norr om Bottniska viken, och att han omkring år 1620 skulle ankommit till Ny socken i Vermland. I förlitande på sin stora kroppsstyrka, sin rikedom och trollkunskap, lär han uppträdt pockande och oförskämdt i den gård där han tog in. Själf kom han ridande med tuppen bakom sig på sadeln. Flera karlar hade han med sig, hvilka han sannolikt värfvat under vägen. Folket som ägde gården där Häkken tog in vågade icke motsätta sig den store mannen och hans följe, utan lämnade dem rum i sin bostad.

Här skildes Häkken från sitt följe och begaf sig väster ut för att söka sig land. Efter en dags vandring kom han till sjön Aspen. Där lämnade han häst och tupp, sam öfver sjön med bössan i mun och uppsteg på en bergkulle, där han tog landet i beskådande. Han fann detta vara »likligt» (passande), hvarpå han återvände till häst och tupp, och tog vägen omkring sjön till nuvarande Hvitsand. Där gol tuppen en gång, men därvid fäste Häkken sig ej, utan fortsatte vägen norr- och väster-ut till Rattsjöberg; där gol tuppen två gånger, och detta ansåg han som ett tecken att han borde stanna och uppslå sina bopålar. Hans första göra var då att krypande undersöka marken för att lyssna till hvar de underjordiske hade sin bakstuga, och sedan han hört huru de där bakade och talade, började han fälla skogen, eller, som det kallades, bråta till sved.

Sysselsatt härmed, hörde han en dag någon som sjöng långt bort vid sjön. »Nu kommer Karin med kreaturen,» sade han, hvarpå han sköt af sin bössa för att vägleda henne.

Med den hjälp och de tillgångar Häkken ägde, kom han snart i ordning, fick pörte och sved i den svenska skogen och fann, att rågen där växte frodig och lämnade god skörd.

Han tyckte dock, att han bodde svenskarna för nära att vara riktigt trygg, hvarför han företog en färd till konungen för att skaffa sig byggnadssedel. Såsom prof på hvad hans sved kunde frambringa, medförde han råg samt en kaka bakad af en fjärding (c:a 20 liter) rågmjöl bunden på ryggen.

Konungen tyckte Häkken såg duktig ut, fann hans sädesprof godt och gaf honom frid och byggnadssedel.

Sedan Häkken erhållit denna växte hans mod liksom hans sved. Han nedhögg skogen på stora sträckor, brände och sådde så att han snart kunde sälja råg. Med sina grannar, både svenskar och finnar, lefde han som han ville, slogs med somliga, men var frikostig mot dem han tyckte om. »Han brukt si ejaslag» (egen lag), sade svenskarna, hvilka fruktade honom, och fruktansvärd var han genom sin utomordentliga kroppsstyrka, sitt mod, sin vildhet och grymhet.

Med en af sina grannar, »Wiggen», lefde han i osämja. Dels afundades han Wiggen den goda jord han hade, och dels var han förtörnad på honom för det han huggit en sved på ett ställe där Häkken också ämnat rödja. Emellertid kunde icke Häkken samma år hugga sved åt sig där Wiggen börjat, men följande år begaf han sig dit i följe med, som det säges, femton man.Det uppgifves till och med femtio, hvilket dock är otroligt, då finnarna vid

denna tid icke voro så talrika. De fällde ganska hastigt mycken skog, så mycket, att bönderna i socknen (Fryksände), som på afstånd sågo, hur skogen föll, blefvo oroliga, tyckte finnarna gjorde intrång på deras mark och samlade sig för att bortjaga dem. De ankommo till sveden under det finnarna hvilade middag, och upptäckte då, att det satt enmassa yxor i stabbarna. Då de räknat ända till femtio, vågade de icke angripa en så stor styrka, utan vände om. Häkken log i sitt sinne, ty de många yxorna voro en list. Han hade spionerat ut böndernas företag. Hade Häkken haft en man till hvar yxa, är det icke troligt, att han lämnat bönderna oantastade.

Sedan Häkken och hans män fällt det stora svedjefallet, hvarpå han sedan lärer skördat hundra tunnor råg, begaf han sig till sin granne, den förutnämnde Wiggen, och bad denne uppskjuta ett år med att tända sitt angränsande fall, emedan elden kunde skada Häkkens nyfällda fall. Denne lofvade så göra. Häkken begaf sig nu till Fryksände och köpte sig en tunna utsädesråg jämte en half tunna salt. Allt detta lade han på sin egen rygg, en tyngd hvilken ingen häst förmått bära, och begaf sig på hemvägen. Han fick då se, hur det brann i det nyss huggna fallet, och förstod genast, att Wiggen antändt sitt.

Förgrymmad och full af hämndlust, afkastade han sin börda och skyndade till elden. Där anträffade han Wiggen, öfverföll honom, slet af honom kläderna och sade, under det han höll honom under sig:

»Jag skulle ta död på dig, men det är för godt.» För att nu riktigt hämnas på Wiggen för den skada han gjort honom och löftesbrottet, skar han långa strimmor i Wiggens kropp, hvarpå han strödde salt i såren. Därmed lämnade han sitt offer, gick hem efter de sina och släckte elden i sitt fall, hvilket endast brunnit obetydligt.

Då han en tid därefter träffade Wiggen»Wiggen» skulle i verkligheten hetat Nils Oinannen, men bott i Wiggen, en finngård som finns ännu den dag som är — jämte en annan, Boviggen, men hvilken af gårdarna han bott uti, är obekant., frågade han honom, om det ännu sved i hans rygg lika mycket som då han skar honom. »Nej, icke så mycket som då du strödde saltet i såren och sedan stekte mig framför elden svider det nu, men det svider dock.» — »Ja, värre sved det i mig då jag fick se, att du tändt mitt fall.»

Äfven med en annan af sina grannar låg Häkken i delo. En dag miste han några getter. Han återfanndem uppträdda på störar i ett rågfall tillhörande grannen, kylfallfinnen. Han förstod, att de gjort ohägn där. Han ville hämnas, och så passade han på och tog lika många getter från grannen.

En afton sedan det blifvit mörkt såg Häkken, att det lyste och blixtrade till under hans bod. Lugn och kallblodig gick han tyst efter sin bössa och sköt emot den lysande fläcken. Då han sedan såg, att det icke lyste mer, gick han lugnt och lade sig att sofva.

Följande morgon gick han för att se hvad som förorsakat eldskenet, och fann då kylfallfinnens son ligga under boden med genomskjutet hufvud. I händerna höll han ännu eldstål och flinta och hade bredvid sig en hög torrt ris jämte näfver: det var tydligt, att mannen ämnat bränna Häkkens bod.

Häkken sände då bud till kylfallfinnen med hälsning att nu kunde han komma och hämta »Bocken sin».

Antingen nu Häkken efter det skottet icke kände sig säker i Rattsjöberg eller af annan orsak, nog af, han flyttade till sitt stora rågfall, som efter honom ännu i dag heter Häkkfallet, där han byggde sig pörte.

Han kom därigenom närmare svenskarna vid sjön Broken, på nuvarande gården Källmyran. Dessa svenskar voro vid jultid gångna till kyrkan (Fryksände). Blott en piga var lämnad hemma för att tillse gården och kreaturen. Hon satt och läste i sin bibel då en af grannkvinnorna kom in och ropade: »Norrmännen äro öfver oss! Göm din bibel, om du vill behålla den.» Raskt kastade pigan bibeln under sängen. I detsamma kommo flera karlar inrusande, norska finnar, säges det. De togo allt hvad de kunde komma öfver, mat och kläder. Pigan hvarken kunde eller vågade göra motstånd. Röfvarna tvingade henne att visa, hvar julölet fanns. Däraf drucko de så mycket de förmådde och resten tappade de ut.

Händelsen säges ha tilldragit sig år 1624, hvilket årtal är inskuret på en tunna, hvilken ännu lär finnas kvar i samma gård, liksom bibeln.

Då husfolket kom hem, sändes bud till grannarna samt äfven till Häkken, hvilken genast infann sig och i

sällskapmed svenskarna satte efter röfvarna. Spåren efter dessa voro icke svåra att följa; de ledde till en grotta i Tjufberget, där röfvarna gjort eld och hvilat. Men där förlorades också spåret; man stod rådvill. Då påträffade man oförmodadt en kringvandrande köpman, hvilken berättade, att han föregående kväll sökt natthärberge vid Boviggen, där man redt en bädd åt honom på bordet. Han misstänkte dock sitt värdfolk, rullade tillhopa sina sängkläder så att de liknade en människokropp, lade sin mössa på hufvudgärden och kröp själf under bordet.

En stund därefter kom någon in, och han hörde, hur ett kraftigt yxhugg träffade det människolika byltet. Därpå aflägsnade sig den som utdelat hugget, och han hörde från det angränsande rummet en grof röst yttra: »Kom nu! Den oxen stångas icke mera.» Då smög handelsmannen sig ut och till sin häst, den han bundit i skogen, och red sedan så fort som hästen förmådde springa.

Med ledning af denna underrättelse kommo förföljarna på rätt spår och nådde Boviggen i skymningen. Röfvarna voro just då i badstugan. På Häkkens råd omringades denna. Dörren tillbommades, och så tände man eld i alla hörn. En röst skulle då yttrat: »Det är hett i den svenska skog!» — »Blir nog hetare än,» svarade Häkken, och då förstodo röfvarna, att deras tid var ute. Genom gluggen kastade de instängda ut ett spädt barn, men Häkken slungade det in igen, under förklaring, att ingen lefvande skulle komma ut.

Genom det bistånd Häkken lämnat sina svenska grannar på denna färd vann han deras beundran, men väckte äfven genom sin omänsklighet deras fruktan; man vågade intet emot honom från den tiden.

Däremot föll det några Nysockenskarlar in att beskatta honom på några lass råg, som de bortförde från en Häkken tillhörig svedja.

Så snart Häkken fick underrättelse härom, beslöt han förfölja dem och återtaga det förlorade. I all hast fattade han ett slagträ, uppskar sina byxor där bak för att kunna löpa obehindradt, och så bar det af i raskaste fart. Bönderna upphann han vid en bäck, där de rastade, och såbearbetade han dem nu med sitt slagträ så, att ingen blef vid lif.

Efter denna bedrift växte hans mod, och så beslöt han gå bort till Midskogen och uppsöka Vedalainen, hvilken hade rykte om sig att vara mycket rik. Häkken afundades honom och tänkte skatta honom på hans ägodelar. Till Midskogen var dock från Häkfall ett godt stycke väg; det kunde Häkken ej hinna på en dag. Han tog därför in i Bjurberg och fann där flera karlar församlade. Af dem kände han ingen, men förtrodde sig till den han ansåg vara husbonden i huset. »Jag är på väg till Midskogen, där jag tänker hälsa på Vedalainen,» sade han.

»Känner du honom?» sade denne.

»Nej, men jag har hört, att han är mycket rik, och jag tänker skatta honom. Men dig vill jag intet ondt göra, efter jag tänker taga kvarter här hos dig.»

»Så,» sade mannen, »efter du intet ondt tänker göra mig, vill jag bjuda dig på brännvin.Säkerligen kommet från Norge, emedan finnarna den tiden ej förstodo sig på att bränna.»

Icke anande att det var Vedalainen själf han talade vid, begaf sig Häkken ut ur stugan. Men i gången erhöll han ett knifstyng, som sprättade upp magen på honom, så att tarmarna runno ut. Då man sedan sytt ihop det stora såret sade Häkken: »Jag råkade en tjur från Midskogen, och han stångade mig. Jag vill aldrig mer gå dit.» En hel månad blef Häkken liggande i Bjurberg innan han kunde fortsätta hem.

Man skulle trott, att Häkken efter ett sådant snitt skulle förlorat något af sin kraft, men sådant blef ej fallet. Då han kände sig frisk ville han pröfva sin styrka och gick till det närbelägna rågfallet efter en börda råg; denna tog han så stor, att den betäckte hela hans kropp, så att blott benen syntes. Hans son, som varsnade den besynnerliga figuren, trodde det var ett troll, tog så bössan och sköt fadern i benen.

Detta tyckte Häkken mycket om. »Nu,» sade han, »får jag lof att göra byxor åt pojken, då han blifvit så duktig. Det blir nog karl af honom.»

Att pojken nog blef karl efter sin faders sinne, fick man snart förnimma. Han och fadern voro en dag ute på jakt, då pojken sköt på något. »Hvad var det?» sade Häkken. »Icke mer än en hjärpe,» sade han och visade på en man

den han skjutit och rånat. Bytet blef blott en daler, den enda mannen ägde. Under en resa till bygden bröt pojkens öfvermod ut. Han red in uti en bröllopsstuga midt bland gästerna och svängde något blankt skimrande med ena handen: det var en sill. Men då folket såg denna helt hastigt, togo de den för en stor knif och trodde, att Häkkens pojke ämnade mörda dem. De lupo då efter yxor och liar och dödade den öfvermodige ynglingen.

Då Häkken erhöll underrättelse om sonens fall svor han att hämnas på ett sätt som svenskarna aldrig hört make till. Lyckligtvis låg då Häkken på sin sotsäng och afled kort därefter, till fromma för sina grannar.

Häkken ansågs för mycket rik, och det säges, att han nedgräft stora skatter, som sökas ännu den dag som är.

*

## 14. Pekkas råd.

»Häkken har nyss dödat tre Nysockenskarlar.»

»Hvad har öfverheten gjort däråt?»

»Ingenting! Ingen vågar sig hit på skogen.»

»Hvad är er mening nu?»

»Att alla finnar sluta sig tillsammans för att befria de fångna finnarna från Sunne, som öfverheten fängslat. Vi ha kommit tillhopa för att besluta om den saken, men icke kommit öfverens, hvarför vi tänkt sända efter dig för att höra ditt och gamle Pekkelans råd.»

»Mitt råd skolen I få genast, och jag är öfvertygad om, att Pekkelan instämmer däruti. Öfvergifven all tanke på att befria fångarna med våld! Därtill ha vi för liten makt. Men det kunde hända, att ni lyckades, och i så fall skall komma en ännu svårare tid för oss. Visserligen är den så svår Att pojken nog blef karl efter sin faders sinne, fick man snart förnimma. Han och fadern voro en dag ute på jakt, då pojken sköt på något. »Hvad var det?» sade Häkken. »Icke mer än en hjärpe,» sade han och visade på en man den han skjutit och rånat. Bytet blef blott en daler, den enda mannen ägde. Under en resa till bygden bröt pojkens öfvermod ut. Han red in uti en bröllopsstuga midt bland gästerna och svängde något blankt skimrande med ena handen: det var en sill. Men då folket såg denna helt hastigt, togo de den för en stor knif och trodde, att Häkkens pojke ämnade mörda dem. De lupo då efter yxor och liar och dödade den öfvermodige ynglingen.

Då Häkken erhöll underrättelse om sonens fall svor han att hämnas på ett sätt som svenskarna aldrig hört make till. Lyckligtvis låg då Häkken på sin sotsäng och afled kort därefter, till fromma för sina grannar.

Häkken ansågs för mycket rik, och det säges, att han nedgräft stora skatter, som sökas ännu den dag som är.

*

## 14. Pekkas råd.

»Häkken har nyss dödat tre Nysockenskarlar.»

»Hvad har öfverheten gjort däråt?»

»Ingenting! Ingen vågar sig hit på skogen.»

»Hvad är er mening nu?»

»Att alla finnar sluta sig tillsammans för att befria de fångna finnarna från Sunne, som öfverheten fängslat. Vi ha kommit tillhopa för att besluta om den saken, men icke kommit öfverens, hvarför vi tänkt sända efter dig för att höra ditt och gamle Pekkelans råd.»

»Mitt råd skolen I få genast, och jag är öfvertygad om, att Pekkelan instämmer däruti. Öfvergifven all tanke på att befria fångarna med våld! Därtill ha vi för liten makt. Men det kunde hända, att ni lyckades, och i så fall skall komma en ännu svårare tid för oss. Visserligen är den så svården gärna kan bli, efter hvilken som vill kan ostraffadt få ofreda oss och våra hem. Men svenskarna hafva icke ännu anfallit oss i massor. Endast fåtaliga följen ha försökt, men i det hela lyckats dåligt, ty finnarna ha försvarat sig. Men anfalla vi svenskarna och tåga nedåt landet, skola de sluta sig tillsammans och krossa oss, och sedan skola de ock mer allvarligt söka utrota oss.

»Måhända är höga öfverhetens mening med förföljelsen emot oss icke heller sådan som svenska bönderna tro och uppfattat den. Vi veta, hur det gick för Hakkran: han fick ersättning för det våld Ekshäringarne tillfogade honom. Vi veta icke, för hvad ändamål öfverheten fängslat Sunnefinnarna. Mitt råd är därför: utväljen några män som gå till konungen och fråga honom, hvad han menar med oss finnar. Vi äro anmodade att komma hit till Sverige för att befolka skogarna och bryta mark, och de mesta af oss ha ju konungens egenhändiga byggnadssedlar med tillstånd att här i fred och ro bygga och bo. Jag menar, att vi själfva skola höra hans dom, om vi skola fördrifvas och ödeläggas. Är det så, skall han icke neka oss att fritt återvända till vårt hemland, det är min tro. Och till dess vi hört konungens egna ord förblifver jag i den.»

»Bra, Pekka! Du skall själf föra vår talan hos konungen, Pekka,» sade Vedalainen.

»Och du med, Vedalainen,» sade Pekka, »och flera af eder. Nämnen de män ni vilja. Dock icke nu. Vi måste meddela oss med alla finnar i öster och väster. Må de nämna de män de önska. Pavo och jag gå åt väster. Där skola vi höra männens mening. Några af eder skola gå åt öster, och så komma vi tillsammans i vår.»

»Tack Pekka! Vi skola göra som du säger. Visst är, att med Dalbybönderna och Häkken kunde vi nog komma till rätta, men det må vara. Vi vilja icke vara de som börja ofriden, fastän vi nu icke äro så få som vi varit förut och nog kunde taga oss rätt. Men det blir som du vill, det lofva vi allesammans,» sade Vedalainen, och häruti instämde alla.

»Hur är tiden för dig, Matts?» frågade Pekka sedan männen aflägsnat sig, »och hur har jakten gått för dig?»

— »Allt är bra för oss, Pekka. Tack vare dig, ha vi allt hvad vi behöfva, och jakten har varit god och lycklig för oss. Nila och jag ha varit öster ut en tur och fått tre björnar och två här hemma vid.»

»Var Vappu länge hos er sedan jag gått? Af Pavo har jag fått veta, att hon varit här.»

»Nej, blott en dag. Sedan följde hon Antti hemåt. Efter dig frågade hon, och då vi sade, att du gått bort och icke sagt oss att du ämnade dig åter snart, svarade hon, att ni snart skulle träffas.»

»Sade hon ingenting om att du slagit dig ned här och bytt om namn?»

»Jo, hon tyckte det var bra, och att du handlat klokt.»

»Talade hon om något från sin bygd?» — »Nej, icke vid mig, men vid Antti talade hon mycket. Numera vore svenskarna icke så manstarka, ty många hade måst gå med i kriget och inga komme hem. Af Ljuskabondens söner vore blott en kvar; men denna vore icke god att tagas med. Han vore både stark och morsk och hade medhåll både af grannar och öfverheten. »Du stannar väl hos oss nu en tid, Pekka?» — »Nej, Matts, jag går nu att träffa våra landsmän åt söder och väster; sedan slår jag mig ned vid Bogen en tid. Jag tänker det behöfs att se till hvarjehanda där.»

»Flickan lämnar du väl hos oss?» — »Nej, Matts. Henne och Pavo tager jag med mig, men de skinn vi ha med oss hit, dem får du sälja åt oss. Jag kommer, som sagdt är, åter i vår.»

*

## 15. Genom finnskogarna.

Då Pavo satt Gretti på kälken sade hon: »Väl vi kommo ut igen, Pavo! Här är så många människor, så Gretti är

rädd. I skogen är bättre. Vi fara väl nu icke till folk igen?» — »Jo, Gretti, nu träffa vi folk hvar kväll, tänker jag, så du får ligga under tak och slipper frysa.»

— »Allt är bra för oss, Pekka. Tack vare dig, ha vi allt hvad vi behöfva, och jakten har varit god och lycklig för oss. Nila och jag ha varit öster ut en tur och fått tre björnar och två här hemma vid.»

»Var Vappu länge hos er sedan jag gått? Af Pavo har jag fått veta, att hon varit här.»

»Nej, blott en dag. Sedan följde hon Antti hemåt. Efter dig frågade hon, och då vi sade, att du gått bort och icke sagt oss att du ämnade dig åter snart, svarade hon, att ni snart skulle träffas.»

»Sade hon ingenting om att du slagit dig ned här och bytt om namn?»

»Jo, hon tyckte det var bra, och att du handlat klokt.»

»Talade hon om något från sin bygd?» — »Nej, icke vid mig, men vid Antti talade hon mycket. Numera vore svenskarna icke så manstarka, ty många hade måst gå med i kriget och inga komme hem. Af Ljuskabondens söner vore blott en kvar; men denna vore icke god att tagas med. Han vore både stark och morsk och hade medhåll både af grannar och öfverheten. »Du stannar väl hos oss nu en tid, Pekka?» — »Nej, Matts, jag går nu att träffa våra landsmän åt söder och väster; sedan slår jag mig ned vid Bogen en tid. Jag tänker det behöfs att se till hvarjehanda där.»

»Flickan lämnar du väl hos oss?» — »Nej, Matts. Henne och Pavo tager jag med mig, men de skinn vi ha med oss hit, dem får du sälja åt oss. Jag kommer, som sagdt är, åter i vår.»

*

## 15. Genom finnskogarna.

Då Pavo satt Gretti på kälken sade hon: »Väl vi kommo ut igen, Pavo! Här är så många människor, så Gretti är rädd. I skogen är bättre. Vi fara väl nu icke till folk igen?» — »Jo, Gretti, nu träffa vi folk hvar kväll, tänker jag, så du får ligga under tak och slipper frysa.»

Därmed satte han kälken i gång, ty Pekka var redan utom sveden. Snön hade blifvit fastare; kälken gick nu lätt, sedan man aflassat hudarna man medfört från Dalaskogarna, och så blef färden raskare. Pekka rände förut till in emot middagen, då han bytte om med Pavo och bad denne ränna före. Det uppstod en liten strid härom, emedan Pavo förklarade, att han icke alls kände sig besvärad af kälken. Men han måste gifva med sig, då Pekka sade honom, att han vore både svettigare och mer rimmad än han. »Kan du förklara det, du?» Då gjorde Pavo som Pekka ville, och mot skymningen voro de vid Viggen, där Pekka välkomnades af alla innebyggarne som en gammal kär bekant.

En af Viggarne hade varit vid Bjurberg då Pekka talat vid männen och kände till hvad man där beslutit, så därom talades ej. Däremot ordade man om finnarnas ökade antal. En hel del af de äldres söner hade redan måst upptaga nybyggen här och där på skogarna, och man fruktade, att utrymmet för jakten och fisket skulle bli knappt.

»Därför kunna vi råda bot själfva,» sade Pekka. »Vi få svedja mer och odla mer, och öka våra kreaturs antal, så går det nog så länge vi få lefva i frid och ro.»

Under den långa vägen Pekka hade till Kymmen och Antti hade han god tid att begrunda finnarnas ställning i deras nya fädernesland, och allt mer kom han till den öfvertygelsen, att det icke kunde vara öfverhetens mening att förfölja och utrota dem. Hade Vappus ord någon mening då hon sagt, att svenskarna i stort antal utskrefvos till krigstjänst, gingo ut och aldrig återkommo, hade de annat för sig än att förfölja finnarna, och det vore troligt, att bönderna antingen missförstått eller själfva skärpt de påbud öfverheten låtit utgå. Bättre kännedom härom ville han skaffa sig då han träffade sina vänner från Gräsmarken och Mangskogen.

Att Pekka eller finnarna icke kände närmare till de stora händelser som vid denna tid tilldragit sig, visar, hur liten

beröring de i verkligheten hade med svenskarna, hur afglömda och ringaktade de voro, då man icke ens utskref dem till krigstjänst. Det är troligt, att den svenska kronobetjäningen icke kände till finnarnas talrikhet. Antingenansåg man dem odugliga till krigstjänst, eller ville man behålla dem hemma som en sorts gränsbevakning, ty då oroligheter eller krig med våra västra grannar förekommo uppbådades alltid finnarna. De voro ock de som mottogo första stöten af danskarnas anfall, åtminstone inom Vermland. Men då finnarna bodde på båda sidor om gränsen, voro de icke oberedda, ty genom sina stamförvanter och släktingar på norska sidan fingo de underrättelse om faran och höllo sig beredda att möta den.

Att döma af finnarnas berättelser, synas icke heller några allvarligare anfall af danskar eller norrmän skett eller ens varit påtänkta på de trakter där finnarna bodde. Anfallen på finnarnas område eller de egentliga finnskogarna kunde i brist på vägar icke företagas i någon större skala. Det var endast mindre hopar bestående af infödda norrmän, som öfverskredo gränsen. Finnarnas berättelser förtälja, att de icke framforo så särdeles hårdt eller vildt emot dem. Väl fråntogos dem deras kreatur, hvilka dock finnarna vanligen hade undanskaffat, men så väl bostäder som skörd lämnade de nästan alltid i fred. Finnarna å sin sida flyktade undan i skogen, och det var endast då de sökte återtaga de bortförda kreaturen som strider uppstodo. Och därpå får man icke undra, då kreaturen voro finnarnas förnämsta eller snart sagdt enda egendom, villkoren för deras bärgning. Att de uppbjödo all sin förmåga för att återfå sin egendom, är troligt, likasom att de då också slogos tappert.

Undantag berättas dock, och må här ett sådant anföras, som var egendomligt nog.

Sagan därom förtäljer, att ströfvande norrmän ankommo till Midskogen, där man dock var beredd på besöket. Kvinnorna hade gömt sig; men husfadern, beväpnad med bössa, stannade kvar för att försvara hemmet. Till hjälp hade han en annan finne, men denne endast beväpnad med en yxa.

Då norrmännen anlände tappade husfadern alldeles modet. Han gaf sig genast fången, ehuru hans kamrat, som tappert slogs med fienden, uppmanade honom att försvara sig. Slutligen blef dock finnen öfvermannad och bunden, hvarpå norrmännen, medförande båda finnarna som fångar, återvände öfver gränsen. Då de skulle öfvervada en älf funnode fångarna besvärliga, hvarför de kommo öfverens om att döda dem.

Den fege finnen började då tigga om sitt lif. Han bad för själ och pina. Hans hustru och tre små barn skulle hungra till döds, om norrmännen beröfvade honom lif och bössa, och för öfrigt hade han ju icke tillfogat dem någon skada. Det halp icke, han måste dö, om ej för annat så för det han var en feg stackare, och så small det.

Löjtnanten sade då till den tappre och sårade finnen, hvilken illa tilltygat flere hans män: »Vill du lofva att taga vård om din skjutne kamrats hustru och de små barnen, får du för din visade tapperhets skull lif och frihet.» Finnen lofvade åtaga sig kamratens familj, hvarpå löjtnanten lät honom gå. Samma sägen förmäler, att finnen på ett hedrande sätt uppfyllde sitt löfte.

Af de finnar som delgifvit mig ofvanstående berättelse, hvars sanningsenlighet ingen af dem betviflade, hörde jag ingen klandra löjtnantens åtgöranden, hvarför de helt säkert gillade det. Att tapperheten uppskattades lika högt af våra svenska skogsfinnar som af svenskarna själfva, därom behöfver man icke tvifla.

Annorlunda gick det till då norrmännen, anförda af danska befälhafvare, trängde in öfver gränsen till de af svenskarna bebyggda delarna af Vermland. Då sparades icke hvarken på lif eller egendom, och få äro de gårdar utmed de stora vägarna där man icke har att berätta om blodiga tilldragelser i gamla tider.

Under sin vandring genom skogarna gjorde Pekka icke långa dagsresor. Han besökte alla finntorp som lågo i hans väg och gjorde under stundom några afvikningar därifrån, emedan han önskade samtala med så många finnar som möjligt.

Ju längre mot söder han kom, dess mindre hade finnarna att klaga på svenskarna. Visserligen voro de hårda i orden, men detta lade finnarna icke så särdeles på sinnet. Men de prejade dem så vidt sig göra lät på hvad de behöfde köpa, och likaså på hvad de hade att sälja, hvarför man hellre gick åt Norge, där man åtminstone icke hotades. För öfrigt bärgade man sig någorlunda bra de år det ickeblef så stark frost att allt frös bort, hvilket dock icke hände så ofta på de södra som på de norra skogarna, hvarifrån Pekka kom.

Pekka måste ock erkänna för sig själf, att finnarnas odlingar gått betydligt framåt sedan han först kom till Sverige, samt att hans stamförvanter under årens lopp, trots sin fattigdom, förvärfvat sig ett betydande antal kreatur, som vid svår nöd kunde hårdare skattas.

*

## 16. Vid Kymmens strand.

Med dessa lugnande tankar anlände han till sjön Kymmen och stod jämte sitt sällskap snart vid Anttis hem. Pekkas ankomst var icke alldeles oväntad, emedan ryktet föregått honom, då han på det hela färdats långsamt.

Antti, Lissu, med deras fyra barn, togo emot våra resande med oförställd glädje. Gretti framdrogs ur sitt björnskinn och blef föremål för allas omvårdnad. Snart voro våra resenärer inne i Anttis mer än vanligt stora och omsorgsfullt byggda stuga, där de omhuldades och undfägnades så godt huset förmådde, och det förmådde mer än den tiden var vanligt.

Gårdens väl valda läge vid sjön, jämte Anttis kraft och flit, hade gjort den till den största och bästa i denna del af skogen. Antti stod högt bland sina landsmän både som odlare och jägare. Hans ovanliga kroppsstyrka, hans saktmod och hjälpsamhet hade ock därtill bidragit.

Då Pekka berättat de sista tilldragelserna i sitt kringströfvande lif, jämte förlusten af deras gemensamma ungdomshem i fjällen, brusade Antti upp. »För mig betyder det icke mycket, men jag är både ledsen och förargad å dina vägnar, ty en för dig mer passande plats är icke godt att finna. Där hade du det som du önskade. Där kunde du på din undangömda holme lefvat ut ditt lif i frid och ro. Att svenskarna funnit den, förefaller mig mycket besynnerligt. blef så stark frost att allt frös bort, hvilket dock icke hände så ofta på de södra som på de norra skogarna, hvarifrån Pekka kom.

Pekka måste ock erkänna för sig själf, att finnarnas odlingar gått betydligt framåt sedan han först kom till Sverige, samt att hans stamförvanter under årens lopp, trots sin fattigdom, förvärfvat sig ett betydande antal kreatur, som vid svår nöd kunde hårdare skattas.

*

## 16. Vid Kymmens strand.

Med dessa lugnande tankar anlände han till sjön Kymmen och stod jämte sitt sällskap snart vid Anttis hem. Pekkas ankomst var icke alldeles oväntad, emedan ryktet föregått honom, då han på det hela färdats långsamt.

Antti, Lissu, med deras fyra barn, togo emot våra resande med oförställd glädje. Gretti framdrogs ur sitt björnskinn och blef föremål för allas omvårdnad. Snart voro våra resenärer inne i Anttis mer än vanligt stora och omsorgsfullt byggda stuga, där de omhuldades och undfägnades så godt huset förmådde, och det förmådde mer än den tiden var vanligt.

Gårdens väl valda läge vid sjön, jämte Anttis kraft och flit, hade gjort den till den största och bästa i denna del af skogen. Antti stod högt bland sina landsmän både som odlare och jägare. Hans ovanliga kroppsstyrka, hans saktmod och hjälpsamhet hade ock därtill bidragit.

Då Pekka berättat de sista tilldragelserna i sitt kringströfvande lif, jämte förlusten af deras gemensamma ungdomshem i fjällen, brusade Antti upp. »För mig betyder det icke mycket, men jag är både ledsen och förargad å dina vägnar, ty en för dig mer passande plats är icke godt att finna. Där hade du det som du önskade. Där kunde du på din undangömda holme lefvat ut ditt lif i frid och ro. Att svenskarna funnit den, förefaller mig mycket besynnerligt.Men det låter ej tänka sig, att någon af de våra som kände dess läge skulle förrådt det. Nej!» sade han, »det har nog varit en ren slump. De funno din båt, det ena fyndet framkallade det andra, och det är troligt, att

gamle Pekkelan anade något sådant, då han bad dig söka norr ut efter den stora älfven.

»Öfver vintern bli ni alla här hos oss. Vi återtaga vårt gamla lif i skogen. Visserligen äro björnarna häromkring icke så många som förr, men jag har bud söder ifrån Mangskogen med anhållan om att jag ville komma däråt då dagarna bli längre, ty där äro björnarna talrika och skyttarna så väl bland svenskar som finnar få. De ha godt land där och sällan frost; där lönar bättre att bruka jorden och föda upp boskap än jaga.»

Pekka meddelade nu Antti, att han ämnade sig till Bogen för att öfverlämna Gretti till hennes släkting Vappu, jämte hälsningar och skickningar från Grettis far. »Det torde vara skäl för mig att stanna där och reparera den skada tiden gjort på både det ena och det andra. Med Pavos hjälp kan det nog hinnas med utan att vi behöfva arbeta så mycket, och dessutom är jag nödgad att göra en färd till Oslo i vinter för att sälja hvad Pavo och jag på eftersommaren arbetat ihop.»

»Jag förstår,» sade Antti. »Till Bogen följer jag dig, men flickan taga vi icke med då.»

»Hvarför?» frågade Pekka.

»Vi böra höra hvad Vappu säger om den saken först. Jag litar ej på att hon tar emot hvarken det ena eller det andra, och anar, att hon är svårare nu än förr, ty Grills och hans dräng ha på lediga tider huggit en ny sved här i sydvästra sidan om sjön och där byggt ett pörte, som vi kalla Grillssveden.Nuvarande Grillstorpet. Antagligen har Grills någon allvarlig mening därmed, hvilken jag dock icke känner; men det förefaller mig, som Grills och Vappu icke längre trifvas tillhopa. Grills är gammal och sjuklig, nu som förr, och sällan kommer han hit.»

Så talade Pekka om ofreden på de norra skogarna, om finnarnas oro och påtänkta sammanslutning för att befria de af öfverheten fängslade åtta finnarna från Sunne samt om deras beslut att till våren begifva sig af till konungen för att få veta, huru han egentligen tänkte om finnarna, och om det var möjligt, att så stränga lagar vore utfärdade för dem.

Antti hade nog hört att så var, men i hans omnejd hade finnarna icke haft ondt af svenskarna. Visst hade alla torp blifvit skattlagda och fått lägga ut tionde till prästen, men därom vore intet att säga: sådana utlagor hade svenskarna med. Finge man hafva det som man nu hade det, så vore intet skäl att klaga. »Vi skola i alla fall gå bort till Angsjöfinnen. Han är väl bekant med Sunnefolket och går till deras kyrka. Af honom få vi nog höra, om någon fara är å färde.»

»Först till Vappu!» sade Pekka.

»Först hvila för dig och ditt följe, Pekka! Denna gång måste jag få råda. Julen tillstundar; då gå vi till vår gamle vän Matts och vidare till kyrkan, där vi helt säkert påträffa några af vår stam och få tala med dem. Nu bli vi hemma och sända mina pojkar åt skogen för att skaffa oss vildt till helgen.»

Pekka var belåten med Anttis förslag, ty det var sannolikt, att han under julen skulle träffa en hel hop finnar vid kyrkan, hvarigenom han besparade sig besväret att uppsöka dem i deras hem.

Två dagar före jul bröto finnarna vid Kymmen upp för att i godt mak hinna fram till julottan. Man styrde färden första dagen till Matts i Träskog, där man var väntad.

Matts hade under årens lopp gått framåt. Han ansågs och var i själfva verket den styfvaste bonden i byn. Hans gamla jaktkamraters ankomst gladde honom mycket, och man började, fira julen i god tid. Man talade om sitt första möte, om gemensamma jakter, därpå äfven om sin grufva, sina strider med danskar och norrmän och så skattade man sig lycklig, att det var fred vid gränsen. Det var, ty värr, icke så annorstädes, ty Matts hade redan fåttlämna två af sina äldsta söner till kriget, och de hade icke återkommit, ehuru det nu var fred. Icke heller af grannarnas söner hade något försports; helt få hade återkommit till andra delar af socknen, och de visste icke, hur det gått med deras kamrater. Man hoppades dock ännu på ett lyckligt återseende.

Då männen återkommo från kyrkfärden var Pekka mycket belåten med sin resa. Ingen af de finnar han samtalat med om deras ställning hade klagat. Svenskarna gjorde dem intet men. Man tog ingen kunskap om finnarna: de

fingo sköta sig själfva, ehuru en del af nybyggarna måste lämna en liten torpskatt till bönderna, som utgjorde skatterna till kronan äfven för finnarnas torp, och öfverheten tycktes icke heller bry sig om dem. Det var annorlunda norr på skogarna.

*

## 17. Mattis karlaprof.

När Pekka och Antti nalkades dennes gård möttes de af Gretti, som underrättade dem att en skock vargar nyligen varit framme vid gården, samt att pojkarna vore efter dem. Hon var förgrymmad på Pavo, som farit åt skogen utan att medtaga henne. Då Pekka och Antti förnummo gossarnas färd efter de hatade vargarna, kom deras gamla jaktlust öfver dem. I all hast måste Lissu lägga in litet lifsmedel i deras nifflar, och så satte de efter både pojkar och vargar.

»Raska pojkar!» sade Pekka då han stannade vid kanten af en ändlös mosse, på hvars andra sida ett högt och långsträckt berg reste sig. »De ha lupit som män, Antti. De där pojkarna har du glädje af. Du skall se, vi hinna icke upp dem innan mörkret faller på.»

»Vi göra det helt säkert icke, men då bli vi ock så mycket mer välkomna, ty Lissu sade mig, att de icke ha lämna två af sina äldsta söner till kriget, och de hade icke återkommit, ehuru det nu var fred. Icke heller af grannarnas söner hade något försports; helt få hade återkommit till andra delar af socknen, och de visste icke, hur det gått med deras kamrater. Man hoppades dock ännu på ett lyckligt återseende.

Då männen återkommo från kyrkfärden var Pekka mycket belåten med sin resa. Ingen af de finnar han samtalat med om deras ställning hade klagat. Svenskarna gjorde dem intet men. Man tog ingen kunskap om finnarna: de fingo sköta sig själfva, ehuru en del af nybyggarna måste lämna en liten torpskatt till bönderna, som utgjorde skatterna till kronan äfven för finnarnas torp, och öfverheten tycktes icke heller bry sig om dem. Det var annorlunda norr på skogarna.

*

## 17. Mattis karlaprof.

När Pekka och Antti nalkades dennes gård möttes de af Gretti, som underrättade dem att en skock vargar nyligen varit framme vid gården, samt att pojkarna vore efter dem. Hon var förgrymmad på Pavo, som farit åt skogen utan att medtaga henne. Då Pekka och Antti förnummo gossarnas färd efter de hatade vargarna, kom deras gamla jaktlust öfver dem. I all hast måste Lissu lägga in litet lifsmedel i deras nifflar, och så satte de efter både pojkar och vargar.

»Raska pojkar!» sade Pekka då han stannade vid kanten af en ändlös mosse, på hvars andra sida ett högt och långsträckt berg reste sig. »De ha lupit som män, Antti. De där pojkarna har du glädje af. Du skall se, vi hinna icke upp dem innan mörkret faller på.»

»Vi göra det helt säkert icke, men då bli vi ock så mycket mer välkomna, ty Lissu sade mig, att de icke haen matbit med sig. De gåfvo sig ingen ro därtill då de kommo ut i dagningen och fingo se vargspåren.»

»Framåt!» sade Pekka. »Vi vinna nog på pojkarna, ty uppför detta branta berg mäkta deras ben icke mäta sig med våra.»

»Ah!» sade han en timme därefter och slog upp med handen. »Se, Antti!»

De stodo nu på bergets kala topp, och långt mot söder sågo de några mörka punkter röra sig ute på slätten. Det var vargarna. Närmare berget och ute på mossen sågo de två skidlöpare anstränga sig för att upphinna vargarna, hvilka ej hade särdeles långt försprång. »Raska pojkar!» sade nu också Antti. »Hade vi en timme till kvar af

dagen, komme de nog att spetsa en eller annan af bestarna. Nu går det icke. Snön är hårdare där nere och bär dem bättre än i skogen. Men låt gå!» sade han, och så löpte våra gamla jägare med svindlande fart på sned utför den långsluttande bergshöjden och ut på mossen, där de strax varsnade en skidlöpare, som såg ovanligt stor och vidlyftig ut. »Hå, hå!» Skidlöparen stannade och såg sig om.

»Det är min lille Matti,» sade Antti. »De stora pojkarna ha kastat af sig kläderna, och nu får Matti bära dem, på det de må kunna ränna så mycket fortare.»

Pekka svarade därtill ej ett ord. Måhända undrade han på, att Antti ordade om en sak som var Pekka så tydlig förut. Men Pekka hade ingen son, han, och visste icke, att Antti hade nöje af att tala om sina söners raskhet. Matti hade genast känt igen både fadern och Pekka, men stannade icke, utan fortsatte färden, för att komma så nära Pavo och brodern som möjligt, väl vetande, att de efterkommande rände mycket fortare än han. Han skulle i alla händelser bli upphunnen, och då detta inträffade tog Antti de förelöpandes kläder, i det han sade till Matti: »Gå saktare, du, gossen min! Du behöfver icke hjälpa oss med nyingen: Pekka och jag göra den.»

Det är icke finnbarnens vana att byta ord med föräldrarna, då dessa uttryckt en önskan eller gifvit en befallning. Men det blixtrade till i finnpojkens ögon, och då Antti märkte det sade han vänligt: »Följ, om du orkar!»

Och detta hade till följd, att både Pekka och Antti nu löpte saktare än hittills, ty nu visste de, att Matti skulle ansträngt sig till det yttersta. Man behöfver blott låta en antydan undfalla sig, att en ung finne skall tröttna före kamraterna, för att vara säker om, att hans envishet för honom allt för långt.

Lyckligtvis för vår unge Matti var mörkret nära, och snart påträffades Pavo och Jossi. Stödda mot sina skidstafvar, stodo de på en liten slätt inne i skogen.

»Ni ha gifvit vargarna en frisk skjuts i dag, gossar,» sade Pekka. »Det var raskt gjordt af er. Ni skall se, de ha mist lusten att trafva undan i natt, utan lägga sig till ro, så vi träffa dem nog tidigt i morgon, och då —»

»Skola ni ej göra som i dag,» sade Antti: »springa ifrån matsäcken. Vore vi nu icke här, finge ni gå hem i natt och dugde icke till att jaga i morgon. Nu kanske det blir annorlunda, och jag tänker ni nästa gång icke ge er ut efter vargen, ty den tages icke gärna på en dag, då man skall jaga upp honom: flera gå åt, och har man intet att äta, går vargen fri. Nu hjälpas vi åt att få bädden i ordning och elden tänd.»

En half timme därefter var detta gjordt, och icke långt därefter sutto våra finnar omkring grötpannan och åto med en i skogen sällan uteblifvande aptit.

»Hunno ni någon gång så nära, att ni sågo vargarna?» frågade Matti sina äldre jaktkamrater. — »Nej, ingen gång,» svarade Pavo. »Men då vi foro utför närmaste höjden på andra sidan mossen voro vi så nära dem, att kvistarna icke hunnit stanna, utan ännu vaggade af och an efter de puffar de fått då vargarna stormade fram.» — »Ja, då voro ni icke långt efter dem,» sade Matti och lade sig på bädden, och sammaledes gjorde de äldre jägarna.

I god tid voro de följande morgon uppe och rustade sina skidor i ordning ty det var klart, att jakten skulle bli skarp. Så tänkte alla, tills Pekka sade: »Gif er ro här en stund! Jag vill göra en tur ut ensam och se, om vargarna ligga kvar här i berget; jag är snart åter.»

»Hur menar Pekka nu, far?» frågade Matti.

»Han menar, att äro vargarna här i berget, så skola de som bössor hafva ställa sig i förväg för dem och passa på att skjuta dem då ni andra jaga dem.»

»Det är ingen mer än jag som ej har bössa,» sade Matti; »det blir väl jag då som skall jaga vargarna?» — »Det duger du nog till,» sade Antti, »och då skall du ropa och ränna så fort du kan, ty om någon af oss får skjuta eller eljes se vargarna, skola vi byta dig af och jaga på samma sätt som då vi jaga elgarna.»

»Ja, jag vet,» svarade Matti. »Ni skjuta alla djuren, och jag får ingen.» — »Var tröst du! Vargarna kunna vända om och komma emot dig, och då får du döda så många du förmår. Se dig väl för, om så sker.» Under

förhoppning att en sådan händelse skulle inträffa synade Matti sin spjutspets, och då han fann denna i godt skick, satte han sig tålmodigt att invänta Pekka.

Denne lät länge nog vänta på sig, men då han kom hade han goda underrättelser. Vargarna hade han kringgått: de låge i ett risigt och oländigt snår i södra ändan af den stora mossen. »Nu skola vi försöka drifva dem norr ut igen, ty löpa de mot söder och ned åt låglandet, hinna vi dem icke, då där är mindre snö än här uppe i höjderna. Visserligen blir utsikten att få skjuta dem nu därigenom mindre, då vi ej kunna utställa mer än två skyttar, ty skogsholmen är så bred, att det behöfves tre man att jaga ut dem därifrån och norr ut, men det är i alla fall fördelaktigast för oss.»

Ingen gjorde någon invändning mot Pekkas mening. Man satte i all hast på skidorna, och så följde man Pekkas skidrand tills han stannade vid en skogbevuxen udde, som stack ut i den stora mossen, och sade:

»Där ser ni skogsholmen som vargarna ligga uti, och här ha de gått öfver myren. Här skall en skytt posta. Jag tror Matti duger därtill. Här har du min bössa, Matti! Låt nu se du passar väl på, om vargarna komma hitåt. Skjut först, lägg från dig bössan sedan och ränn så mot vargarna och tag dem på spjutet. Var icke rädd! Vi som jaga äro snart hos dig. Matti, stå på dig nu!»

Härmed satte Pekka, följd af de andra jägarna, af utmed mosskanten, tills de kort därpå anträffade en annan skogbevuxen udde. Då nickade han åt Antti, hvilken genast stannade och tog skydd af en större sten.

Pekka jämte Pavo och Anttis äldste pojke, Jossi, fortsatte färden, tills de hunnit på andra sidan skogsholmen, där vargarna lågo. Där stannade Pekka och sade: »Nu önskade jag veta, hvar det tätaste buskaget finns härinne i skogen, ty det kan jag ej minnas; det är många år sedan Antti och jag voro i dessa marker. Men i tätaste skogen ligga de.»

»Jag vet, hvar tätaste snåret är,» sade Jossi. »Vi ha fågelgiller därinne. Skogen är gles i hela holmen utom på norra ändan. Där är klippor, vindfällen och småskog.»

»Bra!» sade Pekka; »då styra vi rätt ditåt och gå med ett bösshålls mellanrum helt tysta framåt. Den som märker, att vargarna sprungit upp, signalerar genast, och så sätta vi efter dem.»

Då Pekka lämnade Matti bössan blef denne så öfverraskad, att han ej kunde svara ett ord, och lång tid hade han icke till besinning, ty männen aflägsnade sig genast. Men då Matti blef ensam stod det klart för honom, hvilket förtroende och hvilken vänlighet Pekka visat honom, och nu ville han visa hvad han dugde till. Han hade icke något passande skydd där han stod, och att lämna platsen för att skaffa sig skydd, därpå tänkte han icke. Men skydd behöfde han, och stöd för bössan behöfde han ock, och nu rann honom i minnet, hur Pekka och Antti brukade gräfva ned sig i snön då de vaktade på renar. Några ögonblick därefter var Matti nedgräfd i snön så djupt, att blott hufvudet var synligt, och med underbädd af några gröfre kvistar och snö hade han skaffat sig ett säkert stöd för bössan. Nu kunde vargarna komma.

Under tiden hade Pekka och hans kamrater ryckt framåt och in på skogsholmen, men voro knappast komna till midten däraf förr än de förnummo smällen af ett bösskott, och strax därefter ljudliga rop. De igenkände Anttis röst, och ögonblicket därpå voro de ute ur skogen och nere vid den stora mossens kant.

Där sågo de hela vargflocken, sex till antalet, komma snedt emot dem, och efter vargarna Antti i ilande fart. Det var en vacker syn för en jägares ögon att se de hoppande djuren än dyka ned i den yrande, bländhvita snön, än taga kraftiga språng för att undkomma den i långa spänstiga tag efter dem ilande skidlöparen.

Då vargarna hunnit så nära man af den riktning de tagit kunde beräkna att de skulle komma, sköto våra tre jägare i ilande fart emot dem i en linie som ovillkorligen skulle tvinga bestarna att taga kosan mot norr eller det håll man önskade.

Några minuter därefter sågo de Pavo, som var längst mot norr och närmast odjuren, kasta bössan till ögat och skicka ledaren af flocken en kula, som kom honom att vrålande tumla om i snön. De andra vände nu åter mot den stora höjden. Men denna lilla hindrande manöver hade bragt Jossi så nära dem, att han äfven sände dem sin kula,

som nu fällde en annan varg. Denne reste sig dock strax och sprang i yran rakt på Pekka, som med en enda spjutstöt släckte hans lifsgnista, och omedelbart därpå var han efter de öfriga flyende vargarna.

Ett rop från Antti kom honom att hejda sig och se åt honom. En åtbörd var nog för att säga honom, att vargarna lupo rakt till den skogsudde där unge Matti var posterad. Detta hade till följd, att han svängde af åt den sida där Antti var, på det han icke skulle komma i skottlinien för Matti. Snart voro fosterbröderna vid hvarandras sida och löpte så på sidan af vargspåren.

Plötsligt sågo de ett litet ljusblått moln uppstiga ur snön, hörde en kraftig smäll, sågo en varg resa sig upp och famna luften och därpå störta ned i snön. Ögonblicket därefter sågo de Matti med utbredda armar och upplyft spjut störta emot de kvarlefvande vargarna, hvilka, förbryllade af pojkens rop och öfverallt mottagna af skott, återigen vände utåt mossen och mot jägarna. Dessa hade snart bildat en halfcirkel omkring dem, och nu började en kapplöpning värd att skåda. Jägarna, upphettade af jaktlust, och vargarna, förskrämda vid åsynen af sina många fiender, ansträngde sig bådadera till det yttersta. DåMatti och vargarna.

bestarna slutligen lyckades uppnå skogen, måste äfven jägarna stanna för att hämta andan. Vid mosskanten hade alla stött tillhopa.

Då Pekka flåsat ut sade han: »Sluta nu, gossar, med jakten! Vänden om och pälsen af de dödade vargarna! Tagen så hudarna med er och gån hem! Antti och jag följa de lefvande och komma hem snarast möjligt. Hvar har du min bössa, Matti?»

»Där jag sköt ligger den, farbror!»

»Vet,» sade Pekka, »du är ju fullgod karl nu: du har dödat vargen och åtlydt hvad du blifvit tillsagd. Bra, gosse! Gif mig din bössa, Pavo, och tag min i stället! Farväl med er!» Och så satte Antti och Pekka efter de återstående vargarna.

Då de unga finnarna en stund efter mörkningen, belastade med de afdragna vargskinnen, anlände till sitt hem, hälsades de högljudt af Lissu och Gretti, hvilka med tända bloss stodo utanför pörtet och beskådade ytterligare tre vargskinn, som voro kastade öfver en kullstjälpt släde.

Ynglingarna, så finnar de voro, uppgåfvo ett uttrycksfullt utrop och frågade, om de gamla jägarna varit länge hemma.

»Nej, de kommo just nu.» — »Åh, far,» sade Matti till Antti, som nu kom ut, »så lyckliga ni varit! Alla vargarna äro nu döda. Hur gick detta till?»

»Vi upphunno dem på denna sidan höjden; då det bar utför, sköto vi hvar sin och stucko den tredje.»

»Ja, Gud vare lof,» sade Lissu, »att det är så många borta af de odjuren, och en lycklig jakt har detta varit för eder.»

»Ja lycklig,» sade Pekka, som tillkommit, »så lycklig, att det inträffar få gånger, och endast då skidföret är så lämpligt som nu.»

*

## 18. Vappu.

Ett par dagar efter jakten hade det gått lifligt till hos Antti. Alla hade varit sysselsatta med att skaffa ved till huset, ty nu skulle Pekka och Antti dagen därpå företaga den beramade färden till Bogen. Pojkarne, till hvilka Pavo räknades, skulle ut i skogen på jakt och fångst. Hemmavid behöfdes ett större förråd af bränsle, ty hur länge männens bortovaro komme att räcka, kunde ingen så noga beräkna. Antti och Pekka hade släpat hem torrfurustockar, pojkarne huggit, kvinnorna burit in och staplat upp, men ännu då mörkret inträdde hade man icke medhunnit så mycket man ansåg behöfvas.

En flammande eld hade tändts, och vid dess sken fortgick arbetet med lif och lust. De unga arbetade och pratade, de gamla arbetade och tego, under det yxhuggen bullrande föllo tätt.

Helt plötsligt upphörde allt buller och det blef tyst, tyst som en vinterkväll långt in i vildmarken, men nere vid sjön hörde man hundarna ifrigt skälla. Alla lyssnade. Hundarnas skall kom närmare, och inom en minut sågs någon skymta fram på sveden och kort därpå inträda inom ljuskretsen.

»Vappu!» hördes röster hviska.

»Ja, Vappu!» Det var verkligen hon. »God kväll för eder alla! Tack, tack!»

»Är du ute och färdas så sent?»

»Ja,» sade hon; »jag har haft Grills i sällskap förr i dag, och han färdas sakta nu sedan han blifvit gammal och skröplig. Men,» tillade hon gladt, i det hennes förunderliga ögon blixtrade till, »det synes, att Pekka Huskoinen kommit häråt,» och därmed pekade hon på de efter pörtets väggar utspända vargskinnen. »God dag, Pekka!» sade hon och vände sig till denne. »Har du fått några hälsningar från mig?»

»God dag, Vappu!» svarade Pekka. »Några hälsningar från dig har jag icke bekommit.»

»Ja så, har du ej det,» sade hon, ondskefullt skrattande. »Nå, då lär du väl få dem framdeles.»

Med detsamma fick hon se Gretti, och på denna såg hon länge och forskande.

»Hur har den där kommit hit?» frågade hon.

»Jag har fraktat hit henne,» svarade Pekka, »och har hälsningar samt skickningar till dig, Vappu. Du kan få båda delarna nu, Vappu. Jag hade eljes tänkt fara till dig i morgon.»

»Ja så i morgon,» svarade hon. »Jag kan få både det ena och det andra då.» Härmed spände Vappu af sina skidor, och Lissu bad henne gå med in och hvila.

Vedhuggningen började åter, och snart hade man glömt, att den blifvit afbruten. En hade dock ej glömt det, och det var Antti, ty rätt som det var högg han ilsket sin yxa i väggen, tog en eldbrand och sade till Pekka: »kom!»

Antti gick ned till sin smedja, där han kastade eldbranden på härden och därpå ved. Då branden flammat upp vände han sig till Pekka och sade: »Hälsningar! Kan du begripa, hvad hon menar därmed, Pekka?»

»Nej.»

»Något satanstyg är härmed, det kan du lita på, Pekka, och någon elakhet är därmed förknippad, därom är jag öfvertygad. Jag är arg, Pekka, och har lust låta Vappu veta det, arg å dina vägnar, ty något rackarstreck har hon gjort dig, och det spörjes nog framdeles.»

»Lugna dig, Antti! Hvad skulle hon gjort mig? Ingenting! Det skulle jag nog blifvit varse, var säker därom! Att Vappu icke hyser någon välvilja för oss, hvarken för dig eller mig, det torde vi veta af gammalt. Emellertid bry vi oss ej om henne. Vi låta henne själf tala om hvad som fört henne hit, och är det intet annat än för att förarga oss, så går hon snart. Måtte det icke ske innan jag får säga henne hvad Bertil Haakasett anmodat mig. Låt oss därför gå in, ty på Vappus åtgöranden kan man icke bli klok. Måhända går hon redan i kväll.»

»Du har rätt, Pekka. Vi gå in, få vi väl se, hur det här besöket aflöper.»

Då männen inträdde i pörtet sutto pojkarne närmast muren och späntade pertor, ett vanligt arbete hos finnarna den tiden på dagen. Männen slogo sig ned och sutto tysta. Långt bort i hörnet sutto kvinnfolken. Lissu spann ull vid skenet från den i väggspringan fastsatta pertstickan. Vappu, med Gretti i sitt knä, talade lågmäldt. Gretti talade dock högt nog; man hörde henne ofta nämna Pekkas och Pavos namn.

Efter en stund steg Lissu upp, gick ut och kom in med kvällsmaten, hvilken hvar och en ur skålar, som matmodern gaf dem, under tystnad förtärde där han satt. Kort därefter kröpo de yngre karlarne upp på muren, de äldre lade sig på de omkring stugan löpande bänkarna, och kvinnfolken i den uti väggen intimrade sängen. De

lysande pertorna slocknade af sig själfva i den mån de brunno ut, och så blef tyst och mörkt i pörtet.

På morgonen blef tidigt lif, ty pojkarne rustade för sin tillämnade jakt, och redan före dager drogo de åstad. Lissu och hennes dotter gingo ut för att se om kreaturen, och med dem följde Gretti. Vappu, Pekka och Antti blefvo kvar inne i stugan. De sutto tysta en stund, då Antti äfven gick ut.

»Nu skall du framföra både hälsningar och skickningar från Bertil,» sade Vappu helt godmodigt. Pekka blef öfverraskad af att höra henne tala vänligt, hvarför han strax förtäljde hvad Bertil sagt honom om anledningen till hans och hans hustrus öfverflyttning till Sverige, deras tid här, och slutligen deras död. Så talade Pekka om Gretti och önskade höra, om Vappu tänkte åtaga sig henne.

»Hvar äro skickningarna?» frågade hon, utan att besvara Pekkas fråga.

»Här.» sade Pekka och framtog det lilla knytet som Bertil lämnat honom.

Vappu tog emot knytet, gick fram till en af gluggarna, hvilka tjänade som fönster i pörtet, fråndrog luckan, insläppte dagern och undersökte hvad knytet innehöll, men satte sig så att Pekka icke kunde se detta. Efter en god stund vände hon sig om och gaf Pekka ett groft grågult styft papper. »Hvad är detta?» sade hon.

Åter förgick en god stund innan Pekka svarade.

»Det är ett gåfvobref på en gård i Utkuniemi till dig, Vappu, det ena papperet; det andra är från din svåger, som låtit skrifva, att du bör komma hem. Han har mottagit gården och brukar den tills du kommer. Papperen äro gamla nu, sju år, och Bertil har icke haft dem med sig: hans bror har lämnat honom dem då han gick väster ut. Med honom äro de sända hit till dig.» — »Tag hit!» sade Vappu häftigt och gick ut.

Pekka hörde, hur hon spände på sina skidor, och snart såg han henne ute på sjön med ilande fart styra kosan mot väster.

Pekka gick ut och fann Antti stående en bit från pörtet, under det hans ögon följde Vappu. »Hon styr kosan till Grills' nybygge,» sade han. »Säkerligen är Grills där nu, efter han icke kom hit i går. Hvad sade hon dig?»

Pekka berättade hvad som tilldragit sig inne i pörtet, samt att han icke fått något svar af Vappu, hur hon tänkte rörande Gretti.

»Hvad tänker du nu om Vappu?» frågade Antti.

»Icke mycket. Hon blef upprörd, så stel och obändig hon än är, och papperen innehöllo ock något att tänka på. Vappu har fått gåfvobref på en egendom där hemma i Finland.»

»Men se! Nu har hon vändt om och kommer hit igen! Kan någon bli klok på en sådan!» sade Antti.

Männen stodo tysta och sågo på, hur Vappu i sakta mak åkte tillbaka och snart var hos dem. Hon aftog skidorna och sade till Pekka: »Kom med in! Jag har något att säga dig.» Rösten ljöd mild då hon tillade: »Kom med, Antti!»

»Det var rara nyheter och skickningar du hade med åt mig, Pekka, och det var roligt få se någon af min egen släkt. Gretti synes mig vara en snäll flicka, och jag tager gärna emot henne, men icke just nu. Jag vill bedja Lissu och dig, Antti, att hon får stanna här hos eder, tills jag kommer och hämtar henne. Får hon det, Antti?»

»Icke tror jag Lissu har något däremot, eller hur?» sade han till denna, som just nu inträdde i stugan. »Villdu behålla Gretti hos dig en tid tills Vappu kommer och hämtar henne?»

»Ja gärna, om du vill.»

»Tack!» sade Vappu.

»Vill du gå med mig hem till Finland, Pekka?» frågade Vappu helt oförmodadt, »du vet mitt ärende.»

»När vill du gå?»

»Nu om några dagar.»

»Det kan jag icke nu, Vappu. Jag har lofvat nordfinnarna att komma till dem så snart våren inträder.»

»Jag kunde tänka, att du hade förfall,» sade Vappu med sin vanliga ondskefulla röst; »jag borde aldrig frågat dig.»

Några timmar därefter, sedan Vappu samtalat med Lissu, lämnade hon Kymmen och tog vägen till Grills' nybygge.

»Har du lust se till Bogen, Pekka?» frågade Antti. — »Nej, icke nu. Jag vill hellre, att vi söka upp finnarna söder och väster ut.»

»Skall vi se in till Grills i förbifarten?» sporde Antti då de följande dag voro på väg till Ängsjöfinnen.

»Ja, visst skola vi det, Antti,» och därmed styrde de sin kosa upp från sjön till nybygget.

»Ingen här!» sade Antti då de stannade utanför Grills' pörte. »De ha gått härifrån tidigt i dag,» sade han och pekade på spåren. »De ha återvändt till Bogen. Låt oss gå.»

*

## 19. Ängsjöfinnen.

Genom ett brutet landskap, där branta bergkullar och urskog omväxlade med hvarandra, och allt emellan afskuren af fjällbäckar och skogstjärnar, gick fosterbrödernas väg, ty Ängsjöfinnen hade slagit sig ned i en aflägsen och undangömd trakt.

Där hade han lefvat i frid under långa år. Han hade väl valt läget för sin första sved och sitt pörte vid den lilla du behålla Gretti hos dig en tid tills Vappu kommer och hämtar henne?»

»Ja gärna, om du vill.»

»Tack!» sade Vappu.

»Vill du gå med mig hem till Finland, Pekka?» frågade Vappu helt oförmodadt, »du vet mitt ärende.»

»När vill du gå?»

»Nu om några dagar.»

»Det kan jag icke nu, Vappu. Jag har lofvat nordfinnarna att komma till dem så snart våren inträder.»

»Jag kunde tänka, att du hade förfall,» sade Vappu med sin vanliga ondskefulla röst; »jag borde aldrig frågat dig.»

Några timmar därefter, sedan Vappu samtalat med Lissu, lämnade hon Kymmen och tog vägen till Grills' nybygge.

»Har du lust se till Bogen, Pekka?» frågade Antti. — »Nej, icke nu. Jag vill hellre, att vi söka upp finnarna söder och väster ut.»

»Skall vi se in till Grills i förbifarten?» sporde Antti då de följande dag voro på väg till Ängsjöfinnen.

»Ja, visst skola vi det, Antti,» och därmed styrde de sin kosa upp från sjön till nybygget.

»Ingen här!» sade Antti då de stannade utanför Grills' pörte. »De ha gått härifrån tidigt i dag,» sade han och pekade på spåren. »De ha återvändt till Bogen. Låt oss gå.»

*

## 19. Ängsjöfinnen.

Genom ett brutet landskap, där branta bergkullar och urskog omväxlade med hvarandra, och allt emellan afskuren af fjällbäckar och skogstjärnar, gick fosterbrödernas väg, ty Ängsjöfinnen hade slagit sig ned i en aflägsen och undangömd trakt.

Där hade han lefvat i frid under långa år. Han hade väl valt läget för sin första sved och sitt pörte vid den lillaÄngsjön. Där hade han funnit fruktbar jord och goda betesmarker. Själf hade han arbetat med ifver och kraft, men med tiden fått god hjälp af sina åtta raska söner, af hvilka flere redan hade egna nybyggen i närheten af faderns sved.

Med svenskarna hade han haft mer beröring än bland finnarna var vanligt. Han sålde boskap och vildt till dem och hade lärt sig deras språk. Vid sina besök i svenskbygden hade han alltid visat sig gladlynt och frispråkig och afyttrat hvad han hade att sälja för det pris som bjöds honom. Därigenom hade han förvärfvat sig svenskarnas välvilja, och de hade lämnat honom i frid och ro. Blott en gång hade han råkat i delo med sin svenske granne i öster. Båda ville hugga en sved på samma ställe, och då ingendera ville vika för den andre, hade de slagits en hel dag utan att någon kunde tillerkänna sig segern. Sedan de ömsom slagits och ömsom hvilat, hade de mot aftonen blifvit trötta och börjat talas vid. Finnen fruktade, att svensken kunde skaffa sig hjälp och ödelägga hans pörte, och svensken var rädd för finnens hämnd och trolldom. Man insåg fördelen af att lefva i fred, och så samsades man och ingick vänskapsförbund, hvilket nu hade bestått under många år.

Så stodo sakerna då Pekka och Antti ankommo till Ängsjön.

De blefvo väl mottagna, undfägnades på det bästa, och så kommo de till tals om huru nordfinnarna, Dalbykarlarna och Fryksdalingarna lefde i ofred och missämja. Pekka redogjorde för hur nordfinnarna tänkte, och nu hade han kommit för att höra, hur finnarna på de södra skogarna hade det, och särskildt för att få reda på, hur det förhöll sig med de åtta fängslade finnarna, samt om det vore sant, att öfverheten ville, det finnarna skulle lämna Sverige och antingen gå till sitt hemland igen, eller öfverflytta till landet väster om det stora hafvet.

Härpå svarade Ängsjöfinnen, att han gärna ville meddela hvad han visste. Hvad de åtta finnarna angick, så vore det pratet sanning. Han kände dem, de voro från andra sidan Sunne och hade blifvit gripna af öfverheten för att med eller mot deras vilja föras öfver hafvet till Amerika. Men det var redan flera år sedan. De hade dock, sedan deställt borgen för sig, blifvit fria och lefde nu ostörda i sina skogar. Att ryktet om deras frigifning icke hunnit upp till nordfinnarna, berodde nog därpå, att deras svenska grannar af illvillighet icke meddelat dem det.

Att öfverheten utfärdat påbud att finnarna skulle bortjagas och förödas, vore nog sanning; men äfven detta hade skett för flera år sedan, och ingen hade i hans ort ännu gjort något för den saken. Men skäl vore nog att söka få fullt reda på detta af konungen själf, ty man kunde icke veta, om påbudet var utgånget från honom. Själf ville han, om Pekka så önskade, gå med till kungen, sedan de först gjort en färd längre söder ut och till hans grannar Mangskogsfinnarna.

»Vi äro många finnar nu,» tillade han, »så det torde blifva vanskligt att bortjaga oss med våld. Bättre vi gå frivilligt. Vi ha icke långt till Norge, och därifrån har det icke försports annat än att finnarna hafva det fredligt till den dag som är. Nu må ni stanna hos mig några dagar, så skola vi se till, om ni kunna hjälpa mig af med några björnar som oroade mig i somras och hvilkas vintervisten jag tror mig känna till. Hvarken jag eller pojkarne mina hafva några hundar som duga för björnjakt. Men ni, som äro kända som våra bästa björnjägare, skola nog med hjälp af edra hundar helt säkert finna dem.»

Antti berättade, att han haft bud om samma sak från Mangskogsfinnarna, samt att han och Pekka ämnade försöka sin jaktlycka där så snart snön blef hårdare och dagarna längre. »Ja, äfven på den resan vill jag följa eder,» förklarade deras värd.

Under afvaktan på längre dagar och tjänligare snö gingo fosterbröderna öfver till sitt förra hem i Bogen. Grills var nu hemma, men Vappu hade öfvertalat Heyki Nerkelan att följa henne på en långresa, hvart visste ej Grills, men före sommaren, hade Vappu sagt, vore de icke att hem vänta.

»Å,» sade Pekka, »vet du ej att Vappu fått gåfvobref på en egendom hemma i Finland?» — »Nej, därom har hon ingenting sagt till mig.»

I sitt öde ungdomshem funno bröderna ingen trefnad. Pekka sade sig därför vilja gå till Oslo för att sälja något han hade, och skaffa sig hvad han behöfde, samt bad Antti gå hem och sända Pavo till honom. Allt detta kunde medhinnas innan de borde inträffa hos Ängsjöfinnen.

Antti sade sig själf vilja följa med till Oslo, ty äfven han behöfde något af hvarje, och då Pekka tillkännagaf sin glädje öfver Anttis beslut sade denne, att han ville de skulle företaga resan genast, ty här saknade han både far och mor; vid Bogen ville han ej vara längre.

Några veckor därefter voro de åter i Anttis hem, där de hälsades med glädje af ung och gammal. Pojkarnes skogsfärder hade på det hela aflupit lyckligt, så att Lissus visthus var väl fyldt, och man tog igen sig efter strapatserna. Och så rustades för den tillämnade jakten söder på skogarna, Alla skulle följas åt, och då nu skidföret var lämpligt, uppsköts icke färden längre.

»Så manstarka ni äro!» sade Ängsjöfinnen då jägarne anlände dit. »Nu borde vi församla alla finnar och göra en noggrann undersökning af bergen häromkring och sedan genom Mangskogen. Jag är säker om, att alla finnarna ville vara med om ett sådant företag. Måhända lyckas vi döda flera af odjuren, och det kommer oss tillgodo i framtiden. Hvad säger ni därom?»

»Förslaget är klokt,» sade Pekka, »och äro vi eniga och uthålliga, komma vi att lyckas. Hur många af de dina komma med oss?» — »Jo sex, tänker jag, med två bössor.» — »Å,» sade Pekka, »med våra fem hundar är det redan en ansenlig styrka! Vi kunna genomsöka vida marker med den.»

*

## 20. Kamp på lif och död.

Det var skymning. Snön föll i täta och stora flockar och betäckte marken med ett tjockt lager som nedtyngde trädens I sitt öde ungdomshem funno bröderna ingen trefnad. Pekka sade sig därför vilja gå till Oslo för att sälja något han hade, och skaffa sig hvad han behöfde, samt bad Antti gå hem och sända Pavo till honom. Allt detta kunde medhinnas innan de borde inträffa hos Ängsjöfinnen.

Antti sade sig själf vilja följa med till Oslo, ty äfven han behöfde något af hvarje, och då Pekka tillkännagaf sin glädje öfver Anttis beslut sade denne, att han ville de skulle företaga resan genast, ty här saknade han både far och mor; vid Bogen ville han ej vara längre.

Några veckor därefter voro de åter i Anttis hem, där de hälsades med glädje af ung och gammal. Pojkarnes skogsfärder hade på det hela aflupit lyckligt, så att Lissus visthus var väl fyldt, och man tog igen sig efter strapatserna. Och så rustades för den tillämnade jakten söder på skogarna, Alla skulle följas åt, och då nu skidföret var lämpligt, uppsköts icke färden längre.

»Så manstarka ni äro!» sade Ängsjöfinnen då jägarne anlände dit. »Nu borde vi församla alla finnar och göra en noggrann undersökning af bergen häromkring och sedan genom Mangskogen. Jag är säker om, att alla finnarna ville vara med om ett sådant företag. Måhända lyckas vi döda flera af odjuren, och det kommer oss tillgodo i framtiden. Hvad säger ni därom?»

»Förslaget är klokt,» sade Pekka, »och äro vi eniga och uthålliga, komma vi att lyckas. Hur många af de dina komma med oss?» — »Jo sex, tänker jag, med två bössor.» — »Å,» sade Pekka, »med våra fem hundar är det redan en ansenlig styrka! Vi kunna genomsöka vida marker med den.»

*

## 20. Kamp på lif och död.

Det var skymning. Snön föll i täta och stora flockar och betäckte marken med ett tjockt lager som nedtyngde trädensgrenar. På en stubbe satt Pavo. En annan ung finne låg stödd på armen och en tredje till hälften begrafven i snön. Bredvid honom låg utsträckt en jättestor björn, omringad af flera hundar, som med resta hår, ursinniga skall och ett och annat bett i björnens kropp gåfvo luft åt sin ilska och sin jaktlust. I snön syntes blod. Pavo reste sig; blod flöt från hans vänstra arm. »Hi, ho!» ropade han och erhöll genast svar från flera håll. Omedelbart därpå framilade två skidlöpare: det var Antti och hans yngste son.

De stannade och sågo frågande på Pavo. »Se till Heyki från Ängsjön!» sade den halfliggande ynglingen; »med mig är ingen fara, far.»

Antti aftog skidorna och lyfte upp Heyki, hvars hufvud och hals voro betäckta af blod. »Lägg snö på här, Matti!» sade han. »Pekka!»

Denne stod jämte den gamle Ängsjöfinnen redan vid hans sida. »Sätt ned Heyki på snön;» sade Pekka, och sedan detta skett hjälptes de åt att med snö och af Matti anskaffad granlaf aftorka Heykis hufvud.

Snart lade de honom ned på snön igen, och Pekka sade: »Ingen hjälp här! Hufvudet är krossadt och halsen till hälften afbiten.»

Den döde Heykis fader, den gamle Ängsjöfinnen, lät hufvudet sjunka mot skidstafven utan att låta höra en klagan. Antti skyndade till sin son. »Hvar är du sårad, Jossi?» — »I låret,» sade han; »det är icke farligt, far.» — »Kan du stå?» — »Nej.»

Då Antti skyndade till sin son gick Pekka till Pavo, som stod upprätt och lugn. »Du är blek, Pavo,» sade han, »och blod rinner från din arm.» — »Ja, Pekka,» sade han »jag är sönderbråkad i hela min kropp, men icke sårad mer än i armen. Vill du förbinda den?» — »Helt visst, Pavo.»

Under tiden hade hela jaktsällskapet samlats vid platsen och mörkret inträdt. Man talade med dämpade röster och förhöll sig stilla tills Pekka ropade: »Gören en nying!» Man hörde snart yxornas hugg och trädens brak då de föllo. En half timme därefter upplyste stockelden en vid krets, där männen sysslade med att reda en bädd af ris. Den döde finnen fick sin bädd för sig själf, och åt de sårade, som nuerhöllo all den omvårdnad man kunde åstadkomma, lämnades plats där elden verkade bäst.

Då allt var i ordning slogo sig jägarne ned på bädden, och Pekka sade: »Det var ingen lycklig dag i dag för oss. Hur gick detta till, Pavo?»

»Hur det gick från början, vet jag icke; kan du säga oss detta, Jossi?»

»Heyki och jag voro nära hvarandra och genomträngde ett tjockt snår då Heyki uppgaf ett rop och bad mig komma. Men detsamma hörde jag honom ropa hårdare, och så hörde jag björnen frusta och Heyki återigen ropa. Då jag hann till honom låg Heyki redan i snön. Öfver honom stod björnen och bredvid honom Pavo, som i och med detsamma aflossade sin bössa på björnen, men klickade och strax därpå en gång till. Då släppte björnen Heyki och rusade på Pavo. Ögonblicket därpå föll Pavo, men nu rände jag mitt spjut vid bogvecket in i björnen och höll fast, men orkade icke hålla länge, utan släppte spjutet, och nu var han öfver mig och bet mig öfver låret, i och med detsamma Tippa och Rakki anföllo honom. Han släppte mig strax, och jag ämnade söka få fatt i bössan, som jag kastat ifrån mig, men nu small ett skott. Björnen föll bredvid mig, och jag såg Pavo stå upprätt med bössan i hand, då jag förstod det var han som skjutit. Alltihop gick så hastigt, lika fort som jag hunnit tala om det. Några ögonblick därefter kommo far och Matti, och sedan vet ni hur det är.»

På en stund afbröt ingen den efter berättelsens slut inträdda tystnaden. Men då sade Pekka: »Vi hade bort sluta söka då snöfallet ökade och nysnön blef så djup, att våra hundar icke kunde undersöka marken framför oss. Men af skadan blir man vis. Ingen olycka dock så stor, att den icke kunnat vara större. Ingen af de sårade blir krympling, och att bli krympling är värre än döden.»

Det var ett sorgligt tåg som anlände till Ängsjön följande dag. Men finnbefolkningen är tålig och undergifven försynens skickelse; därför hördes ej heller nu någon klagan, ehuru man anade, att sorgen efter den unge och raske sonen och brodern var djup.

Olyckshändelser af ofvannämnda slag voro icke i den tiden, och icke heller i en tid långt efter denna, ovanliga bland finnarna. På deltagarne i denna jakt gjorde olyckan dock så starkt intryck, att de icke fortsatte den, utan Antti med Pekka och de unga finnarna återvände till Anttis hem vid Kymsjön.

*

## 21. Mötet vid Dypen.

Då flyttfåglarna drogo mot norr gjorde Pekka och Pavo sammaledes. Den gamle Ängsjöfinnen följde dem, och vid utsatt tid ankommo de till norra Finnskogen och Bjurberget. Där funnos redan vid deras ankomst några män, hvilka tillika med Matts och Nila välkomnade dem. Man hade beslutit samlas något längre mot norr, vid sjön Dypen, och nu sedan Pekka ankommit ville man utsända budkaflar åt alla håll.

Det var aftonen före den dag man bestämt att samlas vid Dypen. En mängd sydfinnar, som hade sin väg så att det passade, hade samlats vid Bjurberg, och flera eldar brunno i kanten af sveden, där de slagit sig ned för att hvila och äta.

Man hade talats vid om hvarjehanda och längtade efter morgondagen. Nu slog man sig ned på risbäddarna för att sofva en stund innan uppbrottet skedde. Att detta skulle ske tidigt, före soluppgången, var gifvet, ty ännu låg snön djup i dessa trakter. Dagsmidjan upplöste den under dagarna, men frosten under natten gjorde den hård, och då löpte skidorna lätt. Man kom fram med betydande hastighet utan särdeles möda. Likafullt behöfde man hvila efter dagens ansträngningar, och så blef tyst vid eldarna.

Det var dock tvenne män som ännu stodo uppe i den ljusa vårnatten.

»Det är andra svenskar här i bygden än i vår,» sade Ängsjöfinnen till Pekka, ty det var dessa båda som stodo
Olyckshändelser af ofvannämnda slag voro icke i den tiden, och icke heller i en tid långt efter denna, ovanliga bland finnarna. På deltagarne i denna jakt gjorde olyckan dock så starkt intryck, att de icke fortsatte den, utan Antti med Pekka och de unga finnarna återvände till Anttis hem vid Kymsjön.

*

## 21. Mötet vid Dypen.

Då flyttfåglarna drogo mot norr gjorde Pekka och Pavo sammaledes. Den gamle Ängsjöfinnen följde dem, och vid utsatt tid ankommo de till norra Finnskogen och Bjurberget. Där funnos redan vid deras ankomst några män, hvilka tillika med Matts och Nila välkomnade dem. Man hade beslutit samlas något längre mot norr, vid sjön Dypen, och nu sedan Pekka ankommit ville man utsända budkaflar åt alla håll.

Det var aftonen före den dag man bestämt att samlas vid Dypen. En mängd sydfinnar, som hade sin väg så att det passade, hade samlats vid Bjurberg, och flera eldar brunno i kanten af sveden, där de slagit sig ned för att hvila och äta.

Man hade talats vid om hvarjehanda och längtade efter morgondagen. Nu slog man sig ned på risbäddarna för att sofva en stund innan uppbrottet skedde. Att detta skulle ske tidigt, före soluppgången, var gifvet, ty ännu låg snön djup i dessa trakter. Dagsmidjan upplöste den under dagarna, men frosten under natten gjorde den hård, och då löpte skidorna lätt. Man kom fram med betydande hastighet utan särdeles möda. Likafullt behöfde man hvila efter dagens ansträngningar, och så blef tyst vid eldarna.

Det var dock tvenne män som ännu stodo uppe i den ljusa vårnatten.

»Det är andra svenskar här i bygden än i vår,» sade Ängsjöfinnen till Pekka, ty det var dessa båda som stododär uppe. »De fara ju fram som röfvare här på skogen, och jag undrar icke på att våra landsmän äro uppretade och oroliga.»

»Beklagligen är det så,» sade Pekka, »men de våra ha nog sin andel däri. Nu hvila vi, far.»

Då syd- och västfinnarna ankommo till Dypen, lågo de där församlade finnarna ännu kvar i de närbelägna åsarna, där de tändt sina natteldar, hvilka röjdes af den ljusblå rök som här och där höjde sig öfver de urgamla furornas kronor. Snart blef dock lif och rörelse då Pekka med sin skara syntes ute på isen. Hans vänner skyndade genast från alla håll emot honom och hälsade honom och hans följe välkomna.

Äfven gamle Pekkelan var, trots sin höga ålder, bland dem, och mellan honom, Vedalainen och andra af finnarnas stormän hölls nu ett förberedande samtal. Man beslöt vänta med förhandlingarna tills solen stod högre, ifall några finnar legat i närheten och ännu ej hunnit fram. Då tiden lidit så långt, att man antog det alla som ämnade sig till rådplägningen vore anlända, steg gamle Pekkelan upp på en sten vid sjöstranden och sade:

»Hvad som fört oss tillhopa i dag, veten I alla. Vi vilja utröna, om öfverhetens mening är, att vi finnar skola förgöras och våra hemman ödeläggas. Så har skett både när och fjärran, dock icke på alla ställen där finnar bo. Från flera trakter ha vi försport, att finnar och svenskar lefva i endrägt som goda grannar, och där känner ingen till, att ett sådant påbud finnes. Hos andra svenskar, och närmast våra grannar i Dalby och Fryksdalen, påstås det däremot, att ett sådant öfverhetens påbud finnes, och att svenskarna ha full rätt att döda oss och bränna våra pörten. Mången finne har dels försvarat sig, dels hämnats på dem som angripit honom, och har därigenom vår sak icke förbättrats. Att vi af närboende myndigheter skola få veta, hur saken verkligen förhåller sig, är tvifvelaktigt. Några af oss ha därför rådgjort om att sända män till konungen, för att af hans egen mun få höra, hur han beslutit för oss finnar. Sedan få vi söka lämpa oss efter hans påbud så godt vi kunna.

»Andra af oss äro af den mening, att finnarna nu äro så många, att vi kunna försvara oss mot svenskarna. Ett rykte har gått, att öfverheten fängslat åtta finnar från Sunneskogen, för att öfverföra dem på andra sidan det stora hafvet, dit de vilja att vi alla finnar skola begifva oss. De som nu brutit mark och byggt här i vildmarken vilja icke lämna sina hem, där vi finna bärgning och trifvas. Röster ha höjt sig för att vi skola tåga ut för att befria våra fängslade landsmän. Då saken var på tal mellan oss nordfinnar före jul beslöto vi att uppskjuta beslutet till i dag, och under tiden lofvade allas vår vän Pekka Huskoinen inhämta underrättelser från de södra och västra skogarna, andra från de östra, och nu vilja vi höra, hur det låter i andra bygder. Pekka Huskoinen, säg oss dina tankar!»

Gamle Pekkelan lämnade sin plats på stenen, och Pekka intog den. Knappast blef han synlig förr än ett allmänt sorl uppstod och glada röster hälsade honom välkommen bland finnarna. Då sorlet tystnat tog Pekka till ordet.

»När vi senast talades vid lofvade jag eder att rådgöra med de våra i söder och väster. Det är nu verkstäldt, och glädjande äro de underrättelser jag under min vandring inhämtat. Ty på det hela lefver vår stam oantastad af svenskarna, på flera ställen så obemärkt, att man nästan synes ha glömt den. Beträffande ryktet om våra fängslade landsmän, har en man af vår stam, hvilken är här närvarande, upplyst, att det redan är flera år sedan detta hände, fastän ryktet härom icke nått oss nordfinnar förr än i år. De fångna äro återkomna till sina hem, och allt lugnt och stilla äfven i deras ort. Vi behöfva därför icke bekymra oss för deras skull. Om det stränga påbudet att förgöra oss finnar ännu äger giltighet, så tillämpas det åtminstone icke i de orter där jag varit. Liksom förr, vidhåller jag därför nu den åsikten, att vi finnar icke bruka våld eller öfva orätt mot våra svenska grannar, utan använda foglighet och tålamod. Men tillika anser jag fortfarande, att vi böra söka konungen för att få veta hans mening och begära mildring eller befrielse från påbudet, och att vi därtill utvälja några män som föra vår talan. Men innan vi besluta oss därför vilja vi höra hvad männen från de östra skogarna hafva att säga.»

»Antti Sukoinen, säg, hur det är för oss öster ut!» sade några röster. »Ställ dig här, Sukoinen!» sade Pekka och lämnade stenen.

»Hos oss i öster,» sade Sukoinen, »har varit många svåra år för oss finnar, så väl i Helsingland som Dalarne oeh Vermland. Många af oss ha svenskarna jagat från hus och hem. Därom vittna de många ödehemman som finnas i

våra skogar. Många finnar ha flytt än hit, än dit, och några ha godvilligt farit till andra sidan hafvet. Många ha blifvit slängda in uti knekthopen, och några funnit arbete bland svenskarna, förnämligast vid Malmberget, där de ock långt före vår tid varit boende. På de senare åren ha svenskarna icke bränt våra gårdar eller fråntagit oss vår gröda med våld, utan i stället stämt oss till tinget då något varit att anmärka.

»Vid tinget och domstolen får finnen sällan rätt mot svenskarna därför att han icke kan föra sin talan på svenskarnas språk eller göra sig förstådd af domarne. Han blir nästan alltid den tappande och får lida antingen med kroppen eller på annat sätt, genom att mista sin lägenhet eller bli slängd in bland knektarne. Det är icke nog att vi erlägga skatt till öfverheten, utan vi skola äfven erlägga särskildt till fogden, prästen och länsmannen. Nu ha de börjat med att vi äfven skola bygga och underhålla vägar med mera, så att många af oss undra på, om öfverheten i verkligheten påbjudit allt hvad svenskarna af oss utkräfva. Vi män från de östra skogarna äro af den meningen, att vi skola göra såsom Pekka Huskoinen föreslagit, gå till konungen för att få höra, hvad vi hafva att rätta oss efter.»

»Bra, bra! Ske så som I viljen!» ropade hela den församlade skaran. Den gamle Pekkelan besteg nu stenen och frågade, hvilka män de önskade skulle gå till konungen.

»Pekka, Pekka Huskoinen!» ropade alla nordfinnar.

»Flera!» sade Pekkelan.

»Må Pekka säga, hvilka han vill hafva med sig.»

»Säg, Pekka!» ropade hela skaran.

»Vedalainen?» — »Ja, ja!»

»Ängsjöfinnen?» — »Bra, bra!»

»Sukoinen?» — »Bra, bra!»

»Vi blifva då fyra gamla män. Jag skulle gärna önskat hafva Pekkelan med mig, som varit till kungen förut, men hans ålder och krafter tillåta honom ej att följa.»

»Nej, nej!» bekräftade Pekkelan.

»Men, som sagdt är, vi fyra äro gamla, och ingen vet, hvad som på en sådan färd kan komma att hända oss. Jag önskar därför få ett par unga män i följe. Det kan vara bra för kommande tid. Måhända fordras äfven då män att föra vår talan. Jag föreslår, att Mårten Pekkelan och Pavo Makkran få följa oss.»

»Ja, ja! Bra, bra! Ni komma nog att skaffa fred och ro åt oss.»

Stjärnorna med sitt tindrande sken syntes redan på den blågröna vårhimmeln då finnarna bröto upp och ilade till sina undangömda pörten inne i skogarna. Pekka och hans följe voro de sista. Man hade afvaktat kvällen och kölden, som lade skare på den af dagsmidjan under dagens lopp upplösta snön. Nu löpte skidorna lätt, och snart var man vid Pekkas förra hem, där Matts' unga hustru väntade dem med otålighet, emedan hon visste, att hennes gamle fader Pekkelan var med dem.

Man gjorde icke hvarken långa eller stora rustningar för den beslutna färden till konungen. Ju mindre man hade att bära, desto lättare skulle man gå. De starkaste kläderna hade man på sig; för provianteringen litade man på jaktlyckan under färden genom skogarna, och på de penningar man ägde då man kommit till de af svenskarna befolkade trakterna.

Färdsättet var det bland finnarna vanliga, eller på skidor. Man rände om nätterna, då skaren bar, och så hvilades om dagarna. På det sättet kom man fortast, lättast och obemärktast fram.

De ljusa vårnätterna tilläto ett sådant färdesätt; de svala morgnarna voro fördelaktiga för jakten, och nu låta vi Pekka med sina män ila genom de mörka furuskogarna och förflytta oss till en annan del af finnarnas område.

*

## 22. De tre.

Det var på våren 1649. En mängd folk var församladt nere vid kajen i Kalmar. Ett af kronans fartyg hade inlupit, medförande soldater från svenska armén i Tyskland, där nu fred året förut blifvit sluten. De flesta af dem voro sådana sårade stackare som legat kvar på fältlasaretten eller annanstädes och nu blifvit hemförda.

En del af det församlade folket sökte anhöriga och bekanta, en annan del var där af nyfikenhet, andra åter sökte göra affärer med de hemkomna, emedan man anade, att de från kriget komna knektarne icke saknade tillgångar.

Man sökte göra bekantskap med dem, ty det var kunnigt, att de följande dag skulle erhålla de af regeringen dem tillerkända tolf riksdaler per man, på denna tid en icke obetydlig summa.

På något afstånd från den böljande folkmassan stodo tre män, samtalande med en fjärde. Det var tre knektar med namnen Ram, Munter och Piggen. Alla voro de finnar och hade många år vistats i Tyskland, tjänstgörande ömsom som soldater, ömsom som skomakare. Alla hade de flera gånger varit sårade och blifvit kvarlämnade än i en, än i en annan trakt, där arméerna eller mindre flockar af krigsfolk dragit fram.

Nu var kriget slut, och de ämnade återvända till sitt hemland, till släkt och vänner. De stodo och samtalade, prisande sin goda lycka att vara helbrägda, då de sågo så många lemlästade kamrater draga förbi dem, och häri instämde den fjärde.

»Ja, ni se duktiga och bastanta ut,» sade han, »och det blifver vid vårt aftal: ni följa mig till Gefle och hjälpa till under resan med hvad ni kunna, och kost skall ni få, så det skall förslå. Laga nu, att ni komma ombord så fort ske kan. I morgon är jag segelklar.»

»Hej, hvad stå ni här och gapa på!» sade en lång slyngel, som jämte en fem, sex andra afskedade knektar kom fram till de tre finnarna. »Kom med oss! Vi gå uppåt landet

## 22. De tre.

Det var på våren 1649. En mängd folk var församladt nere vid kajen i Kalmar. Ett af kronans fartyg hade inlupit, medförande soldater från svenska armén i Tyskland, där nu fred året förut blifvit sluten. De flesta af dem voro sådana sårade stackare som legat kvar på fältlasaretten eller annanstädes och nu blifvit hemförda.

En del af det församlade folket sökte anhöriga och bekanta, en annan del var där af nyfikenhet, andra åter sökte göra affärer med de hemkomna, emedan man anade, att de från kriget komna knektarne icke saknade tillgångar.

Man sökte göra bekantskap med dem, ty det var kunnigt, att de följande dag skulle erhålla de af regeringen dem tillerkända tolf riksdaler per man, på denna tid en icke obetydlig summa.

På något afstånd från den böljande folkmassan stodo tre män, samtalande med en fjärde. Det var tre knektar med namnen Ram, Munter och Piggen. Alla voro de finnar och hade många år vistats i Tyskland, tjänstgörande ömsom som soldater, ömsom som skomakare. Alla hade de flera gånger varit sårade och blifvit kvarlämnade än i en, än i en annan trakt, där arméerna eller mindre flockar af krigsfolk dragit fram.

Nu var kriget slut, och de ämnade återvända till sitt hemland, till släkt och vänner. De stodo och samtalade, prisande sin goda lycka att vara helbrägda, då de sågo så många lemlästade kamrater draga förbi dem, och häri instämde den fjärde.

»Ja, ni se duktiga och bastanta ut,» sade han, »och det blifver vid vårt aftal: ni följa mig till Gefle och hjälpa till under resan med hvad ni kunna, och kost skall ni få, så det skall förslå. Laga nu, att ni komma ombord så fort ske kan. I morgon är jag segelklar.»

»Hej, hvad stå ni här och gapa på!» sade en lång slyngel, som jämte en fem, sex andra afskedade knektar kom

fram till de tre finnarna. »Kom med oss! Vi gå uppåt landetoch lefva soldaters fria lif här liksom på andra sidan hafvet, kom! Må djäfvulen och de påfviske taga oss, om vi skola gå och rota i jorden hos bönderna! Nej, annat slag och friska tag! Kom, pojkar!»

»Nej, vi fara hem till Finland; vi vill intet följe hafva med dig och dina kamrater.»

»Ja så, gör som ni vill, edra finnkolicher. Jag ger eder fan. Ni äro dummare än svin.»

Därmed gick sällskapet uppåt gatan.

»Hvad tror ni om Vargen och hans sällskap?» sporde Piggen sina kamrater.

»Att han jämte de andra stanna i galgen, och där borde han varit långt före detta,» svarade Munter.

»Ja, nog gör han något bofstreck, det slår ej fel. Väl vi äro honom kvitt!» tillade Ram.

Följande dag buro våra finnar sina tillhörigheter ombord på Gefleskutan, och några veckor senare återfinna vi dem lägrade i en skogsbacke i närheten af staden. De hade icke velat bo där inne, utan hellre slagit sig ned i skogen under det de väntade på någon lägenhet att komma öfver till sitt fosterland.

Det var Ram och Piggen som sutto vid elden och pratade. »Undrar,» sade den senare, »om Munter fått se någon finnskuta i dag.»

»Ja, Gud vet; det synes vara ondt om dem i staden denna årstid. Men kommer ingen snart, få vi väl söka oss arbete, ty här i skogen är icke mycket att få.»

»Arbete! Det lära vi väl icke få något som förslår, då så mycket löst folk finnes nu. Då få vi gå åt annat håll. Men tyst! Där hör jag Munter komma. Han talar med någon! Det är en af våra landsmän.»

Snart blef Munter synlig, liksom hans följeslagare. De voro i ett lifligt samspråk. Då de hunnit fram till elden sade Munter, att något fartyg som gick till Finland hade han icke påträffat, men väl en finne som bodde långt uppe i Dalaskogarna och hade det bra. Där vore skogarna fulla af vildt, sjöar, bäckar och älfvar af fisk. »Om vi skulle göra en tur däråt? Ty mot hösten, säger folket därnere i hamnen, finns lägenhet till Finland nästan hvarje dag. Jag är hågadför en sådan färd. Det var länge sedan jag kunde ströfva fritt i skogarna. Hvad säger ni? Om vi skulle följa vår landsman dit upp i vildmarken, stanna där till hösten och lefva på hvad skogen gifver?»

»Ja,» sade Piggen, »äfven jag längtar till skogen och friheten, ty, som du säger, det är mången god dag sedan vi rådde oss själfva. Men vi skola rådgöra med vår landsman. Träffa ni många svenskar i dina skogar, Polko?»

»Å nej, det är långt från oss till svenskarna.»

»Äro de ogina mot oss finnar?»

»Jag kan icke så säga nu. Men förr voro de svåra. Nu se vi sällan till någon af dem. De äro rädda för oss finnar, ty de veta, att vi kunna trolla,» sade Polko, under det han lade ett glödande kol på sin pipa och tittade förstulet på de tre främlingarna.

»Ja, ja,» sade Munter och log. »De ha nog lärt känna er däruppe. Hur många grannar äro ni nu i din trakt?»

»Vi äro tre som bo nära hvarandra, blott en mil emellan oss.»

»Nå, hur långt ha ni till de svenska gårdarna?»

»Vet icke så noga, men en dagsled är till svenskarna i öster och söder. Åt väster och norr längre, och sedan ha vi två à tre dagsleder till våra landsmän på Oreskogen.»

»Hur många dagar behöfva vi för att gå till ditt hem?»

»Tänker vi hinna på fyra dagar, om vi gå raskt. Beror på hvad ni ha att bära.»

Det blef intet svar på den frågan, men i stället en lång rådplägning mellan Munter och Piggen, om färden skulle företagas eller icke. Beslutet blef, att de skulle begifva sig af. De hade tiden för sig och längtade till skogen.

»Du säger intet, du, Ram,» sade Munter till kamraten.

»Jag följer,» sade han; »dit ni går går jag. Ingen af oss har något hem i vårt land. Vi ha ingen brådska med att komma dit. Äfven jag längtar till skogen. Vi skola väl se, hur det är i de svenska ödemarkerna. Låt oss gå!»

»Hvad vi få att bära? Våra bössor, yxor och knifvar, elddon och salt. Resten af våra saker gömma vi här i skogen. Krut och bly köpa vi oss i staden och hvad mer vi nödigt behöfva. Det blir ej litet att bära ändå; men vi äro vana att bära och ändå marschera fort. Har du tung börda, Polko?»

»Nej, gud bättre, blott litet salt och krut. Jag hade icke mycket att få för nu. De skinn jag hade gick åt i våras till hvarjehanda. Några fiskekrokar behöfde jag, men pengarna räckte ej till.»

De tre finnarna sågo på hvarandra, och så nickade Ram, och så gjorde de andra med.

Följande morgon i soluppgången tågade våra finnar i väg. Genom odlade marker och förbi gårdar gick färden till emot aftonen, då Munter afbröt tystnaden med en fråga till Polko, hur det kom sig, att de vandrade oupphörligt mot väster, då han likväl sagt, att han bodde åt norr.

»Det är bättre mark att gå uti här, fastare och torrare än längre mot öster, och dessutom ha vi vatten, som ni sett flera gånger i dag, väster om oss. Man blir ej vilsekommen då man har sådana drag att följa, och snart träffa vi en stor väg, som vi kunna följa ett längre stycke. Den går upp till Dalarne åt Kopparberget, som svenskarna kalla det. Viljen ni hvila nu, så gå vi den stora vägen i natt. Vi blifva då icke störda af elaka möten och onda ögon,» sade Polko.

»Som du vill,» svarade Piggen, »men vi knektar äro icke rädda för hvarken det ena eller det andra. Men hvila skall bli skönt. Halt! På stället hvila!» ropade han i kommandoton, hvarpå kamraterna svarade med att skrattande afkasta sina bördor.

»Du härmade vår gamle väbel bra, Piggen,» sade Munter. »Jag önskar vi hade honom här lifs lefvande. Men Gud nås!» sade han med en suck, »han strök med på sjukhuset i 'Olomuss' (Olmütz), han och många af de våra.»

»Låt yxorna gå,» sade Piggen i samma muntrande ton, och om några ögonblick flammade en sprakande brasa.

»Gör oss en Motti (tjock gröt), gamle Ram, ty den konsten kan du, det veta vi af gammalt, och där har du att lägga i den,» sade han och framtog ur sin näfversäck några i mossa inlindade strömmingar. »Den kosten är bra att marschera på, fastän ej så god som då vi hade kålhufvud och fårkött där borta vid Mainz, men det duger ändå. Snart få vi finnrofvor och björnfläsk, och det blir styfvare ändå än all god mat vi fått ibland under kriget.»

»Hej!» ropade Piggen, »hvad jag känner mig glad vid att vara i skogen igen! Det alldeles kryper i kroppen på mig. Känner icke ni det?» sade han frågande till sina kamrater.

»Åjo, visst är det godt och friskt här,» svarade Munter, »och roligt höra du fått ditt munläder i ordning igen. Det var klent med det då vi lågo i svältlägret vid Nürnberg. Då orkade du knappast gäspa när jag bar dig därifrån.»

»Ja, det var då, det,» sade Piggen. »Du var heller icke så språksam då jag drog dig till bäcken vid Lützen. Då var hufvudet ditt så stort som en vattså; så hade de påfviske bultat dig.»

»Ät nu,» sade Ram, som slutat sin syssla som kock, »och låt maten tysta mun!»

»Det behöfva vi då icke bedja dig,» sade Piggen, »ty när du rår dig själf öppnar du ej munnen annat än då du äter.»

»Hit, Polko! Fram med jongen (grötknifven)! Du tycks heller icke vara läpplätt (talträngd).»

»Å nej, det är bra att tiga i skogen,» svarade Polko.

»Ja, för hin, du har rätt. Men hvad menade du med dåliga möten på landsvägen?»

»Å, just ingenting, men det stryker mycket folk på sådana ställen. Vill ni, så gifva vi oss utaf nu. Det är ej långt till vägen, och den är lätt att gå nu. Raska vi på, hinna vi dit där vi skola vika af ifrån den tills solen rinner upp.

Då komma vi in i skogen igen, och där kunna vi hvila oss under varmaste dagen och sedan gå på kvällen igen. Där gå vi ej vilse.»

»Hvad har du för kännemärken sedan?»

»Blott följa ån, Svartån, som svenskarna kalla den.»

»Och sedan?»

»Komma vi hem till mig vid Svartsjön.»

»Hur vill ni? Här är bra plats för natten.»

»Vi vilja som Polko,» svarade Munter och reste sig, hvarpå alla gjorde på samma sätt, och med Polko i spetsen gick tåget tyst och raskt framåt som finnfolket brukar.

Vid ankomsten till vägen pustade våra vandrare en smula, men bröto snart upp igen. Polko gick ej längre förut; Munter hade tagit ledningen, och så fortgick marschen ett par timmar i den ljusa sommarnatten.

Plötsligt stannade Munter och höjde handen. Då hördes jämmerrop, gråt och svordomar längre fram på vägen.

»Framåt!» ropade Munter; »gevären färdiga!» och så sprang han allt hvad han förmådde, åtföljd af alla kamraterna. Snart blef en mörk otydlig grupp människor synlig uppe på en backe, hvarifrån en jämrande röst hördes bedja om förskoning. »Raska på!» hviskade Munter; »färdiga med kolfven!» Med detsamma small ett skott, och en kula hördes hvina öfver vandrarnas hufvud.

»Känner ni igen låten?» sade Piggen och tog ett skutt framom de andra. »Skall jag svara på tal?»

»Nej, kolfven först!» kommenderade Munter, i det han ropade med sin grofva, starka röst: »Werda!»

Det blef med ens tyst med svordomar och larm, och en annan barsk röst svarade: »Slut upp front!» Alldeles samma rörelse gjorde våra finnar mot de främmande karlarne uppe på backen.

»Werda?» ropade rösten. — »Svenskar!» — »Hvad vill ni, hvilka ären I?»

»Hut, Varg! Känner du ej dina gamla kamrater!»

»Hvad viljen I?»

»Hindra dig att begå ett skurkstreck, att plundra landsmän, om det icke är för sent.»

»Vi dela,» svarade Vargen.

På en gång flögo finnarnas bössor till ögat.

»Skjut!» ropade Vargen till de sina. I stället för att lyda fällde de gevären och en svarade: »Skjut själf! Vi skjuta ej på vänner.»

»Gif dig, Varg!» ropade Munter och höll mynningen af sin bössa alldeles intill hufvudet på honom. Vargen fann då för godt att låta sin bössa falla ned på marken.

»Hvad vill du då?» sporde Vargen ännu en gång trotsigt.

»Se till, om vi kunna godtgöra hvad du brutit,» svarade Munter, i det han hastigt böjde sig ned och upptog Vargens bössa. »Hur är det med eder?» sade han till Vargens kamrater, som under dessa ögonblick bevakats af finnarna. »Är det fred oss emellan?»

»Ja, Munter, af oss har ni intet att frukta. Vi voro alla ovilliga till det här tilltaget. Det är Vargens ensak, fastän det var Jämten som skickade er den där kulan, hvilket han nog icke gjort, om han vetat att det var ni. Väl att den gick öfver i hastigheten!»

»Vill ni lägga ned gevären innan jag går fram och ser till den där stackaren som jämrar sig och låter illa?»

»Nej,» sade Smäländingen, som fört ordet hela tiden. »Du begär för mycket. Gevären lämna vi ej ifrån oss. Men

bruka dem mot dig eller ditt följe skola vi icke om ni ej anfalla oss.»

»Gå före, Varg!» sade Munter, »och visa upp hvad du gjort!»

»Gå själf! Öfver mig befaller ingen.»

Blixtsnabbt kastade Munter sina armar om Vargen, och innan denne hann göra motstånd låg han på marken med Munters knä på sitt bröst. »Nu befaller jag: ligg stilla, stilla som en strypt kråka! Eljes så — Ram, du, ställ dig här, och gör Vargen minsta tecken till att röra sig, så —»

»Ja,» sade Ram, »han skall aldrig bita någon mera, det säger dig Ram!»

»Hör, Munter! Månne du ej litar allt för mycket på vårt tålamod och på dina oxkrafter?»Munter skulle varit den starkaste man, liksom den längste bland sin tids finnar. sade Småländingen.

Därtill svarade Munter ej ett ord, ty så godmodig han än i själfva verket var, var han nu vred, och dåSmåländingen så väl som de öfriga kände till Munter, funno de för godt att tiga.

Då Munter kommit en bit fram i vägen fann han en häst med åkdon. På detta låg en man och jämrade sig. Nära bredvid låg en annan orörlig, och vid vägkanten stod en halfstor gosse och grät bittert.

Så snart den på åkdonet liggande såg Munter började han tigga om sitt lif. »Mig behöfver du ej tigga därom; jag tänker ej göra dig illa. Krya till dig och låt mig veta, hvad som fattas dig!»

Mannen svarade ingenting, hvarför Munter ropade till sig gossen. »Kom hit, pojke, och säg hvad som tilldragit sig här, och hvem är den mannen som ligger där!»

»Nej, Jesses, är ni ingen röfvare? Vill ni ej göra ände på oss?»

»Nej, säger jag dig, jag och mina kamrater äro inga röfvare; kom du oförskräckt hit och säg mig, hvilka ni äro. Och hvem är den här?» sade han, i det han upplyfte den orörlige mannen.

»Jess, det är husbonden, som den långe röfvaren slagit ihjäl!»

»Ja, död är han och stendöd. Kom hit! Hur är det med dig, ynkrygg, som ligger där och stönar?»

»Min arm! Mitt hufvud, oj, oj!» jämrade den på kärran liggande.

»Tig!» dundrade Munter. »Hör, gossen min, hvem var den döde?»

»Krämaren, vår husbonde!»

»Berätta nu hela den här historien! Var icke rädd, ty vi äro, som sagdt, edra vänner och vilja hjälpa er.»

»Gud vare lof!» sade den som låg på åkdonet, gled med detsamma ned därifrån och stod nu upprätt på vägen. »Är det så, skall jag säga eder, att vi varit uppåt landet för att handla. Nu äro vi på hemväg till Gefle, dit husbonden hade brådtom, och så färdades vi under natten vägen fram för att hinna hem i morgon, då vi helt oförmodadt mötte flera män, som ville plundra vårt lass. Då husbonden gjorde motstånd, blef han ihjälslagen af en lång karl, under det en annan slog mig. Oj, oj!»

»Ha karlarne tagit något från eder?»

»Nej, icke ännu.»

»Upp då på kärran med er båda två! Tag tömmarna!»

Befallningen utfördes med mycken ifver, och så tog Munter hästen vid betslet och förde honom framåt. Karlarne läto dem passera, och så sade Munter till pojken, hvilken nu visade sig modigare: »Gif nu rum för husbonden; ni skola snart hafva honom hos eder. Kom, Piggen!»

De gingo fram till den döde och upplyfte honom varsamt. »Kan du finna något tecken till lif, Piggen, du som förstår dig på sådant?» Efter att ha lyssnat och trefvat på den slagnes hufvud förklarade Piggen, att »skallen vore så krossad, att något lif ej kunde finnas kvar i den kroppen.»

»Tag uti då!» sade Munter, och så buro de den döde till kärran och lade honom därpå. »Kör i frid!» sade han till krämarens tjänare. De voro ej heller sena att aflägsna sig.

*

## 23. Nybyggarna vid Bocksjön

Munter gick nu tillbaka till stället där Vargen ännu låg.

»Nu borde jag egentligen,» sade han till denne, »jaga kulan ur din egen bössa genom din fördömda skalle, men jag och mina kamrater vilja ej döma dig; det må dina egna vänner göra.»

Härmed fattade han Vargens bössa och aflossade skottet, tog sedan en kula och nedstötte den till bottnen i bösspipan, där den stadigt fastnade. »Se så, nu är den oskadlig tills vidare! Så lömsk som du är, skulle du med en brukbar bössa helt säkert förföljt oss. Nu kan du återtaga den, men akta dig, om vi träffas en gång till! Guds frid, kamrater! Gör med Vargen hvad I viljen. — Kom!» sade han till de sina och gick raskt vägen framåt. Vid »Ha karlarne tagit något från eder?»

»Nej, icke ännu.»

»Upp då på kärran med er båda två! Tag tömmarna!»

Befallningen utfördes med mycken ifver, och så tog Munter hästen vid betslet och förde honom framåt. Karlarne läto dem passera, och så sade Munter till pojken, hvilken nu visade sig modigare: »Gif nu rum för husbonden; ni skola snart hafva honom hos eder. Kom, Piggen!»

De gingo fram till den döde och upplyfte honom varsamt. »Kan du finna något tecken till lif, Piggen, du som förstår dig på sådant?» Efter att ha lyssnat och trefvat på den slagnes hufvud förklarade Piggen, att »skallen vore så krossad, att något lif ej kunde finnas kvar i den kroppen.»

»Tag uti då!» sade Munter, och så buro de den döde till kärran och lade honom därpå. »Kör i frid!» sade han till krämarens tjänare. De voro ej heller sena att aflägsna sig.

*

## 23. Nybyggarna vid Bocksjön

Munter gick nu tillbaka till stället där Vargen ännu låg.

»Nu borde jag egentligen,» sade han till denne, »jaga kulan ur din egen bössa genom din fördömda skalle, men jag och mina kamrater vilja ej döma dig; det må dina egna vänner göra.»

Härmed fattade han Vargens bössa och aflossade skottet, tog sedan en kula och nedstötte den till bottnen i bösspipan, där den stadigt fastnade. »Se så, nu är den oskadlig tills vidare! Så lömsk som du är, skulle du med en brukbar bössa helt säkert förföljt oss. Nu kan du återtaga den, men akta dig, om vi träffas en gång till! Guds frid, kamrater! Gör med Vargen hvad I viljen. — Kom!» sade han till de sina och gick raskt vägen framåt. Vidförsta krökning vek han dock af in i skogen, kastade sig ned på marken och hviskade till kamraterna: »Tagen skydd!»

Med ögonen öppna och färdigt gevär lågo dessa också ögonblickligt bredvid honom och lyssnade.

Gräl och svordomar från Vargen och hans kamrater hördes en lång stund. De kommo allt närmare utefter vägen, och nu hördes Vargen ifrigt uppmana kamraterna att förfölja finnarna. Dem kände ingen i denna ort. Det vore ingen fara att förgöra dem, och pengar hade de säkert. Det vore icke så obetydligt att vinna.

Härtill svarade Jämten, som nu förde ordet, att Vargen vore en usling, som ville förråda gamla kamrater, hvilka helt nyss skänkt honom lifvet. Yrkade Vargen fortfarande därpå, skulle han, Jämten, låta honom veta, att

finnarna skulle få hjälp af honom, och kanske äfven af någon annan af kamraterna.

Allt detta hörde de förstuckna finnarna under det Vargen och hans sällskap tågade förbi dem utefter vägen. Då hvarken stegen eller rösterna längre kunde höras reste sig finnarna. »Se så,» sade Munter, »nu äro vi efter dem. Gå förut du, Piggen, och kunskapa! De färdas nog icke tystare än att du hör dem, och vi följa dig så nära att vi höra dig. Framåt!»

Piggen aftog sina skor, nickade åt Polko, hvilken strax förstod honom, aftog sina näfverskor och utbytte dem mot Piggens, hvilka voro af läder och hade tjocka, tunga bottnar, med hvilka det icke var möjligt färdas fram så tyst som med de mjuka och lätta näfverskorna. Också kände sig Piggen lifvad då han påtagit finnens skor. Han slog upp med benen och gjorde ett litet hopp, hvilket framkallade ett leende på kamraternas ansikten. Tyst som en ande aflägsnade han sig, raskt gående efter vägkanten, där gräset väl växte tvinande, men tillräckligt högt för att borttaga ljudet af fotstegen. Piggen hade blifvit finne igen och glömt soldattrampet.

Marschen fortsattes nu raskt. Där vägen låg rak varsnade våra vandrare Piggen emellanåt. Dagen började gry, och snart sköto solens guldglänsande strålar fram. Med detsamma sågo de Piggen stå stilla ett ögonblick, men därefter komma några steg emot kamraterna, göra en afvisande rörelse och försvinna i skogen. Ögonblicket därpå voro äfven de andra finnarna försvunna från vägen och in i skogen, där de krupit ned och spejade efter kamraten.

I ett nu blef Vargens hufvud synligt just där Piggen försvunnit. Det knäppte i Munters gevärslås. Vargen, som hvarken hörde eller såg någon utefter den raka vägen, kröp fram, stod en stund stödd på sin bössa och lyssnade. Då han ingenting märkte, kastade han den på axeln och vände om.

»Det var din lycka, Varg,» mumlade Munter. »Hade du kommit närmare, skulle du aldrig vändt om, ty hade du makten så visst som du har viljan till, vore mitt lif icke mycket värdt.»

Nu stod Piggen bredvid Munter. »Har ingen fara,» sade han. »Det där sällskapet vågar icke längre visa sig här på vägen efter bofstrecket i natt. De knota nu alla öfver oturen med vår ankomst och ångra, att de icke gjorde kål på oss. Vi måste vända, ty misstänka de, att vi äro efter dem eller gå till bygden och slå larm, äro de snart i våra spår, och ingen kan veta, hur det kommer att sluta. För denna dag torde vi dock vara fria här på vägen.»

»Bah,» sade Munter. »Jag är öfvertygad om att krämarns drängar redan fått folk i rörelse. Det är icke vi som bli jagade, utan de, var säker därom. För öfrigt reda vi oss nog. Ha vi långt till din älf, Polko?»

»Gå vi raskt, äro vi där på ett par timmar.»

»Låt oss gå!»

»Tag af edra skor!» sade Polko.

Våra finnar insågo genast fördelen däraf, ty följde de nu vägen, som var hård och tilltrampad, skulle de lämna föga spår efter sig. Marschen fortgick utan afbrott tills Polko hann platsen där krämarn blifvit ihjälslagen. Här vek han af och in i skogen. Han följde nu skogsåsens högst belägna del, där marken var hård och fast och deras spår följaktligen voro svåra att upptäcka. Snart stodo de vid en tufvig myr. Öfver denna hoppade han från tufvatill tufva, och då han kom öfver den kastade han af sin näfverkunt.

»Här hvila vi,» sade han. »Nu spåra de oss icke. Gräs och kratt på tufvorna resa sig nu i solhettan. Ha de, som jag tror, ingen hund, skola de få leta länge innan de finna oss. Hvila och sof,» tillade han, »jag vill vaka. Ingen fara! Komma de ut på myren, hinna vi skjuta ned dem innan de se oss.»

»Vi vilja lita på dig, Polko,» sade Munter, »men purra en af oss om ett par timmar; du behöfver sofva en stund du ock.»

När Munter vaknade var solen redan långt i väster. Då han såg sig omkring fann han Ram lutad mot sin bössa stående på post. »Res dig!» sade denne helt lågmäldt, hvarpå han lade sig ned och Munter intog posten. Ett par timmar därefter drogo männen från stället. Allt hade varit tyst och ingen fara förmärkts.

»Vi fortsätta,» sade Polko sedan det började skymma på. »Snart skall jag visa eder ett säkert ställe för natten.

Kom!»

Efter en liten stund varsnades ett stilla vatten. Vid stranden däraf inträngde Polko i ett tätt vidjesnår, och man stod vid utloppet af en liten bäck. Där låg en fiskeflotte, hvilken han stötte ut. »Kom på, Ram och Piggen!» sade han. »Jag skall snart komma efter dig, Munter.»

Så tog han en lång stake och sköt flotten ut på det lugna vattnet. Den framgled ljudlöst mot en mörk skogsdunge. »Det är en liten holme i sjön,» sade Polko till kamraterna då han landade. »Följ denna lilla stig, så finner ni vårt blifvande nattläger. Ni kunna nu, så mörkt som det är, göra eld och koka. Ved finns huggen, så ni behöfva ej bruka yxorna. Huggen höras långt i denna lugna kväll.»

Snart landade äfven Munter och Polko på holmen, och då de följt den lilla, knappast märkbara stigen och genomträngt snåret, lyste dem till mötes en flammande eld.

Det var en liten jämn och afröjd plats, i hvars ena hörn fanns en liten bod, en s. k. slogbod.

»Här äro vi säkra att ingen öfverraskar oss,» sade Polko. »Jag brukar vara här och fiska på våren, och under de flera år jag varit här har jag icke haft besök eller sett en främling. Båt eller flotte finns ej i sjön, och skulle Vargen och hans sällskap försöka komma hit, kan det icke ske utan buller och bråk, och för öfrigt våga de sig icke hit. Varen således obekymrade! Slån eder ned!»

Därmed gick han afsides och kom strax åter med en knippa torkad fisk som bidrag till kvällsvarden.

»Tack, Polko! Det här var en liten behaglig och trygg plats,» sade Piggen. »Här hade jag lust slå mig ned en tid. Är här godt om fisk?»

»Ja, men bättre längre mot norr, dit jag vill följa er.»

Följande morgon föreslog Munter, att man borde ligga kvar och hvila öfver den dagen, ty vore Vargen efter dem, skulle han varsnas under dagens lopp, och nästa natt kunde de i all tysthet fara öfver sjön och landa i dess norra ända, och därmed borde de vara sin förföljare kvitt. Förslaget antogs, och dagen tillbragtes med att förfärdiga skor åt alla finnarna. De voro lättare att gå med och skulle i sin mån hjälpa till att dölja spåren, ty en näfversko lämnar mycket mindre märke efter sig än en sko af läder.

Dagen förflöt lugnt, och man enades om att Vargen icke funnit rådligt att förfölja finnarna. Lika fullt bröto dessa upp under natten och voro den dagens afton vid Polkos hem vid Svartsjön. Deras framträdande på sveden väckte först oro, men sedan man varsnat Polko i deras sällskap endast nyfikenhet. Man slutade upp med arbetet och gick fram till pörtet. Gladt öfverraskad blef man, när man hörde främlingarna tala finskt mål.

Polkos familj bestod af hustrun och ett par unga, men fullvuxna pojkar, hvilka på faderns anmaning genast gingo att elda upp badstugan, gästerna till ära. Då dessa hörde tillsägelsen, flög ett gladt leende öfver deras bistra, solbarkade anleten, och sedan de tagit sig ett äkta finnbad, det de i många år saknat och nästan glömt, steg deras belåtenhet till höjdpunkten.

Följande dag var söndag, hvilken dag, trots deras krigiska lif, ständigt helighölls af den store konungens soldater. Och nu återgåfvo Svartsjöns vikar och kullar det ovanliga ekot af en psalm, sjungen af starka röster, och ett kapitel ur bibeln med Munters åsklika stämma läst ur bok.

Den ensliga, vid sin ankomst till Svartsjön utfattiga familjen Polko hade aldrig ägt en egen bok sedan de bosatt sig i den svenska skogen, aldrig i sitt hem hört Guds ord föreläsas eller en psalm sjungas på det enda språk, modersmålet, som de klart kunnat fatta. Minnen från hemlandet, deras barn- och ungdomstid, vällde mäktigt fram från hjärtats djup och gåfvo stunden en högtidlighet hvars intryck sent glömdes.

Också fattade hela familjen en varm vänskap för sina nykomna landsmän, och de visade den genom sin välvilja och gästfrihet.

»Jag skulle bedja er stanna här hos oss,» sade Polko, »men här äro hvarken fisket eller jakten så bra som längre mot norr vid Spaksjön, Bocksjön och Kolsjön, samt väster om dessa vatten. Här, ej långt från min sved, ligger

också en tämligen stor sjö och flera små vatten, där ni finna allt hvad ni åstunda. Vid eller en bit öster om Bocksjön bor en finne, som helt säkert skall bistå er med goda råd, och nordväst träffa ni folk af vår stam litet hvarstädes. Hvila här så länge ni vill! Jag skall sedan följa er en dag eller två, tills ni få se er omkring.»

»I dag bli vi hos dig, Polko, men i morgon gå vi. Vill du följa oss till nästa sjö, så är godt; men vi finna den nog ändå,» sade Munter.

Då våra tre vänner följande dag drogo ut bådo de Polko stanna hemma. Han kunde ju syssla med något han skulle finna i ett litet bylte de lämnade honom.

»Tack!» sade han; »jag förstår nog, att det är fiskekrokar ni skänken mig. Tack!»

Redan tidigt på eftermiddagen samma dag hunno våra vandrande finnar den omtalta Bocksjön. »Här är vackert,» sade Piggen, »här fiska vi i dag och se oss omkring. Vigå åt hvar sitt håll, en öster, en väster och en norr ut, och mötas här om en dag eller så.»

»Som du vill.»

Munter och Piggen sammanträffade först. »Här ser ut som vi ej behöfva söka efter annan plats,» sade Munter och slängde ett stort stycke älgkött på marken. »Här är fullt af alla slags djur åt öster, eller däråt jag gått. Hur är det mot norr?»

»Alldeles lika,» sade Piggen. »Jag har sett mycket vildt, men intet skjutit, endast fiskat, och se här! Det är mer än vi behöfva på flera dagar, och det blir nog ändå mer då Ram kommer. Han brukar vara bra proviantmästare.»

»Icke denna gång,» sade Ram, som kommit alldeles intill dem utan att de märkt det. »Jag har hvarken skjutit eller fiskat, endast gått omkring och därunder kommit till visshet om, att här finns vildt till stor myckenhet af alla slag. Vi behöfva icke söka någon annan trakt. Vi slå oss i ro här, bygga oss tak öfver hufvudet och lefva så i frid hela sommaren.»

Och så blef det. Man fiskade och jagade, lefde i öfverflöd och skattade sig lyckliga. Länge höllo Munter och Piggen icke ut med det lifvet, ehuru ingen sade något därom på några veckor, tills en dag Munter gick bort tidigt på morgonen. Man hörde, hur han på östra sidan sjön högg och fällde träd.

På aftonen sade han: »Jag finner mig väl här, och tänker hugga sved och bygga pörte. Till hemlandet går jag icke mer. Där är fattigare än här; jag stannar kvar.»

Dagen därpå gjorde Piggen på samma sätt. Då de sedan sammanträffade på kvällen sade Piggen sig ämna stanna och göra på samma sätt som Munter. Äfven Ram sade sig icke heller hafva något i Finland att göra. Hans hustru var död, och af till armén nykomna soldater hade han hört, att hans pojkar äfven gått ut på världen, ovisst hvart de gått. Han kunde bärga sig bra där han var. Men hugga sved tänkte han icke bry sig om, och icke heller ville han slå sig ned där vid sjön. Han visste en plats som passade honom bättre; men hvarje lördagskväll ville han komma och se till kamraterna.

Då Piggen och Munter fällt så stor sved de ansågo sig behöfva hjälptes de åt att bygga ett pörte på Munters sved, där de skulle tillbringa vintern. Ram byggde sig en jordkoja. Han behöfde intet annat, och så gingo ett par tre år. Munter och Piggen hade arbetat hårdt och hade nu sina nybyggen i godt skick. Ram fortfor att bo för sig själf. Kamraterna hade han under hela tiden hjälpt med fisk och villebråd, men icke deltagit i deras arbeten.

Hvarje lördag träffades de på mötesplatsen och tillbragte söndagen tillsammans. En dag sade Piggen, att han tyckte han behöfde hjälp vid odlingsarbetet, och nu vore han betänkt på att gå bort till svenskarna och höra efter; om någon af deras kvinnor hade lust följa honom till hans hem. En hustru borde han hafva i sitt nya hus. Man begrundade den saken, och så bad Munter Piggen skaffa äfven honom en hustru. Ram tyckte han hade det bra som det var, och så talade man icke mer om den saken.

Piggens giljarfärd till svenskbygden lyckades till fullo. Han medförde hem så väl en hustru åt sig som en åt Munter. Om några bröllopshögtidligheter talar ej den sagan,Forskare ha tillagt dessa finnars giftermål med

svenska flickor en viss vikt, då deras barn lärde både faderns och moderns språk samtidigt. Denna finnarnas förbindelse med svenskarna hade till följd, att de förra icke oroades af de senare, utan synes som finnar och svenskar i den delen af landet, eller nuvarande Svärdsjö socken, lefvat fridsamt med hvarandra, samt att finnarnas barn tidigt lärdes umgås med svenskarna och tillägna sig deras seder. Som exempel därpå anför Gottlund i »Läsning för finnar», att då han 1818 ankom till Svartnäs bruk vid Svartsjön och frågade, om finnar bodde i den trakten, svarades nekande, ehuru man trodde, att sådana funnits där förut. Då bruksarbetarna sedan samlades på kontoret såg Gottlund på deras ansikten och kroppsbildning, att de härstammade från finnar, och en gubbe hade så utpräglad finsk gestalt, att Gottlund tilltalade honom på finska, hvartill gubben med förvåning lyssnade, men svarade icke strax. Emellertid märkte Gottlund, att de andra arbetarna lyssnade till hvad han sade, och detta styrkte honom i den tron, att flera förstode honom, hvarför han fortsatte med att tilltala dem på finska och Savolaxdialekt. Slutligen svarade den först tilltalade gubben, och sedan alla arbetarna. De hade från forna dagar bibehållit sitt modersmål, men dolt det så väl, att de svenska herrarne på brukskontoret icke förut haft en aning om att deras arbetare och en stor del af socknens öfriga befolkning voro af finskt ursprung. ejheller om att de svenska kvinnorna medförde några ägodelar. Däremot kungjorde de för sina släktingar, att både Munter och Piggen vore ovanligt skickliga skomakare, och skaffade dem därigenom arbete under den tid af året de voro lediga från jordbruket, fisket och jakten.

Efter kamraternas giftermål kom Ram icke hvar lördag till mötesplatsen. Han trifdes bäst kring sin jordkoja vid Björnsjön. Sina förvärfvade björnhudar och andra vilddjursskinn lämnade han kamraterna, hvilka numera hade beröring med svenskarna. Mot dessa erhöll han de få saker han behöfde, eller mjöl, salt och ammunition.

Och så gingo åren.

*

## 24. Till kungs.

Finnarnas färd till konungen gick i möjligaste måtto rätt fram öfver skogar, sjöar och vattendrag. De sökte icke bebyggda trakter, utan undveko dem fastmer. Pekka, som tillika med Sukoinen bäst kände markerna, gick i spetsen för tåget, och då alla löpte i samma skidrand, förrådde ej spåret, att något större antal skidlöpare där färdats fram. Det kunde ej väcka någon betydande uppmärksamhet, äfven om någon skulle lagt märke därtill.

Så löpte de en morgonstund med rask fart då Sukoinen afbröt den nästan jämt rådande tystnaden och sade till Pekka: »Du viker för mycket mot söder nu, Pekka.»

»Jag gör så,» sade denne lugnt, »emedan jag vill hälsa på och träffa min gamle vän Daniel Pojlan på Pekkafallet, om han lefver; eljes lefva väl barnen hans. Jag tänkte vi kunde dröja öfver hos dem i dag, i fall snön tinar och skidföret blir dåligt.»

I Pekkas följe var ingen som brydde sig om att man löpte en liten krok för att träffa en vän och stamförvant. Några timmar därefter stannade Pekka vid en stor uthuggning i skogen, och hans följe slöt sig omkring honom. Han heller om att de svenska kvinnorna medförde några ägodelar. Däremot kungjorde de för sina släktingar, att både Munter och Piggen vore ovanligt skickliga skomakare, och skaffade dem därigenom arbete under den tid af året de voro lediga från jordbruket, fisket och jakten.

Efter kamraternas giftermål kom Ram icke hvar lördag till mötesplatsen. Han trifdes bäst kring sin jordkoja vid Björnsjön. Sina förvärfvade björnhudar och andra vilddjursskinn lämnade han kamraterna, hvilka numera hade beröring med svenskarna. Mot dessa erhöll han de få saker han behöfde, eller mjöl, salt och ammunition.

Och så gingo åren.

*

## 24. Till kungs.

Finnarnas färd till konungen gick i möjligaste måtto rätt fram öfver skogar, sjöar och vattendrag. De sökte icke bebyggda trakter, utan undveko dem fastmer. Pekka, som tillika med Sukoinen bäst kände markerna, gick i spetsen för tåget, och då alla löpte i samma skidrand, förrådde ej spåret, att något större antal skidlöpare där färdats fram. Det kunde ej väcka någon betydande uppmärksamhet, äfven om någon skulle lagt märke därtill.

Så löpte de en morgonstund med rask fart då Sukoinen afbröt den nästan jämt rådande tystnaden och sade till Pekka: »Du viker för mycket mot söder nu, Pekka.»

»Jag gör så,» sade denne lugnt, »emedan jag vill hälsa på och träffa min gamle vän Daniel Pojlan på Pekkafallet, om han lefver; eljes lefva väl barnen hans. Jag tänkte vi kunde dröja öfver hos dem i dag, i fall snön tinar och skidföret blir dåligt.»

I Pekkas följe var ingen som brydde sig om att man löpte en liten krok för att träffa en vän och stamförvant. Några timmar därefter stannade Pekka vid en stor uthuggning i skogen, och hans följe slöt sig omkring honom. Hanstod en stund stilla och såg sig omkring, under det hans manliga drag antydde ett djupt svårmod.

»Jag kan ej misstaga mig,» sade han till sin omgifning, »här är Pekkafallet, och där på kullen stod Pojlans pörte. Nu ligga här hus byggda af svenskar, och sveden är öde. Det ser ut som människor icke skulle besökt den i vinter.»

»Du har rätt, Pekka,» sade Sukoinen. »Detta är nu ett fäbodställe, som svenskarna tillägnat sig, sedan de bortjagat den finne som bodde här. Jag har hört talas därom, ehuru jag icke visste, hvar stället var beläget. Men låtom oss icke dröja här längre; det är icke den enda ödegård vi finna på vår väg. Framåt! I morgon hinna vi ned till Säfsen; i mitt hem där kunna vi hvila ut i trygghet.»

En vecka därefter återfinna vi våra vandrande finnar lägrade vid Dalälfvens strand. Våren hade nu gjort sitt inträde, och marken var bar. Granarna buro ljusgröna barrknoppar, björken små löf, och den mäktiga älfven flöt lugnt fram mellan sina branta, rödgula sandstränder.

Finnarna hade slutit en ring, i hvars midt Sukoinen stod och talade.

»Vi äro nu midt ibland svenskarna, och, så vidt jag vet, finnes ingen af vår stam här i närheten som vi kunna gästa hos och rådas med,» sade han. »Men jag har varit här förut och har en bekant man, som jag vill gå och tala med. Det är liesmeden i Hedemora. Af honom kunna vi få höra nyheter, och han skaffar oss den proviant vi behöfva medtaga härifrån, ty sannolikt finna vi icke vildt här i skogarna söder och öster ut, som hittills. Hvila här nu! Jag vill gå att tala med mannen; i morgon är jag åter.»

»Här i denna ås har jag hvilat förut,» sade Pekka, »men det är många år sedan dess. Då var icke smått om vildt häremellan och hafvet; men måhända är det annorlunda nu. Jag. hoppas likväl, att vi skola finna hvad vi behöfva till lifvets uppehälle utan att behöfva bära med oss proviant till någon myckenhet. Låt se, Mårten och Pavo, om ni kunna finna något åt oss till kvällsmat.»

»Jag trodde det!» sade Pekka då de unga männen återvändt till lägret, medförande en knippa gäddor och några änder. »Det finnes nog bärgning för finnarna hvar som.helst i de svenska skogarna den här årstiden. Låtom oss nu äta och sofva.»

Följande dag återkom Sukoinen med en tung börda proviant.

»På den resan inhämtade jag rörande vårt ärende icke mycket. Liesmeden kände icke till något rörande oss finnar, ty sådana finns inga här. Däremot sade han, att det nu en tid varit ref efter krigsfolk, och många unga män hade fått gå ut både förra året och detta, så vore någon af oss i de åren, borde vi akta oss. 'Få de se eder, få ni nog gå med, om ni vill eller ej. Dig, som är så stor och stark, taga de förvisso, lita på det, Sukoinen,' sade han, och det var bra att få veta. Till Stockholm skulle vi gå och söka upp bror hans, Lukas svärdfejare. Han var bekant med både höga och låga och skulle se till och hjälpa oss fram till konungen. Och till bevis att vi vore liesmedens

vänner, skulle vi frambära ett nytt förskinn, som jag har i kunten, jämte många hälsningar.»

»Det var icke så litet du hade för den resan, Sukoinen. Mig synes, som de hälsningarna äro af värde,» sade Pekka, »och jag hoppas, att Lukas svärdfejare skall komma oss till nytta. Tack, Sukoinen! Ät nu; din börda dela vi sedan på oss alla, och så vandra vi.»

Sukoinens meddelande att finnarna hade någon att vända sig till då de hunnit målet för sin långa vandring lifvade deras sinnen, och med spänstiga steg och förhoppningsfulla tankar tågade de raskt fram genom markerna.

Efter några dagars marsch var skogen icke längre sammanhängande, utan allt emellan afskuren af åkerfält, sjöar och åar. Färden gick icke så raskt som förut; man måste göra omvägar, och om dagarna ville de skygga finnarna icke gå efter anträffade vägar. Dels fruktade de att möta knekthopen, af hvilken de redan varsnat flere, och dels skyggade de för sammanträffande med traktens inbyggare, hvilka, då sådant icke kunde undvikas, sågo med förundran och misstänksamma blickar på de långhåriga, brunbarkade och ovanligt klädda finnarna.

Pekka gick, som vanligt, i spetsen för tåget, och nu hade man hunnit nära målet och funnit en skogbevuxen ås.Här stannade Pekka och sade: »Låt oss hvila här. Gå nu ut och se eder omkring, ni unga! Gån en åt hvar sitt väderstreck och spana, få vi rådas sedan.»

Ett par timmar därefter voro de unga männen åter och meddelade, att de funnit vatten på alla håll. Finnarna voro vid början till en tämligen stor halfö eller udde. Den var klippig, full af mindre dalar och tät skog. Röken från den stora staden syntes på afstånd, men spår af odling eller eljes tecken till att trakten var mer allmänt besökt funnos icke.

»Godt! Vi vilja då söka oss en undangömd plats och slå läger.»

En sådan plats hade Pavo reda på. Den låg väl dold i småskogen under en öfverhängande klippa och helt nära vattnet.

»En bättre plats hade du näppeligen kunnat finna, Pavo,» sade Pekka då de anländt dit, »och som vi se, ha äfven andra funnit den bra, ty här är ju redan eldstad och mjukt gräs omkring den. Å!» sade han, och satte ned sin säck på marken, »det känns godt att hafva nått vårt mål. Slå eder ned! Nu måste vi se till att få något till lifs. Upp med elden, pojkar, och på med pannorna!»

Själf samlade Pekka ett fång torra ormbunkar och redde under klippan en bädd. »Hit hundarna mina! Nu få ni hvila.»

Följande morgon voro finnarna tidigt i rörelse. Man såg dem, ovanligt nog, bada och tvätta sig samt sedan snygga upp sig så godt sig göra lät. Då detta skett sade Pekka:

»Vi må nu rådas om, hur vi klokast böra förhålla oss. Säg eder mening, Ängsjöfar, som mest umgåtts med svenskarna och bäst känner dem.»

»Säg själf din mening, Pekka! Jag tror, den kommer att duga.»

»Nå väl! Jag har tänkt mig saken så. Vi tre gamle, Ängsjöfar, Vedalainen och jag, lägga ned våra bössor här, taga stafvar i händerna och gå in till staden för att uppsöka Lukas svärdfejare. Ni unga stanna här. Oss gamla vill ingen hafva in bland knektarna: vi få nog gå i fred. Ni förblifva tillhopa, vakta våra saker och hålla god utkik.Påkommer någon fara, så flyn! Striden icke! Finna vi eder ej här, träffas vi vid förra nattens läger och vänta hvarandra där till nästa nymåne. Våra bössor och don gräfva vi ned här. Skären torfven väl och djup, så att gräset icke torkar och förråder gömstället. Blir det bra så?» »Ja, Pekka, det blir bra,» svarade alla.

## 25. Vapensmeden.

Kort därpå anträdde de tre gamla finnarna vandringen till hufvudstaden, dit de ännu tidigt på morgonen anlände.

Tvehågsna hvaråt de skulle gå, tillfrågade Pekka en gammal man, hvar Lukas svärdfejare bodde, och då denne

välvilligt svarade, att det ville han visa dem, om de följde honom, blefvo våra finnar helt lätta till sinnes.

De funno Lukas på hans gårdsplan sysselsatt med att ordna en hop gamla vapen. Då finnarna stannade bredvid honom såg han upp och betraktade dem med mönstrande och undrande blickar.

»Hvem söken I?»

»Lukas svärdfejare,» svarade Pekka.

»Det är jag.»

»Vi hafva hälsningar och skickningar till eder från er broder, Erik liesmed i Hedemora.»

»Så,» sade han och såg vänlig ut. »Låt se smekningarna först, får jag höra hälsningarna sedan.»

»Här äro de,» sade Vedalainen och räckte honom förskinnet. Lukas tog upp och synade det.

»Rätt så!» sade han; »här är Eriks bomärke, två pilar, en upp och en ned. Varen välkomna och stigen in! Vid en mugg öl vill jag höra bror mins hälsningar. Kom,» sade han, och förde männen in i sin stuga.

Stor, rymlig och ren var hon, en sådan stuga som ingen af finnarna ännu sett. »Sitt ned och bänka eder,» sade han. Påkommer någon fara, så flyn! Striden icke! Finna vi eder ej här, träffas vi vid förra nattens läger och vänta hvarandra där till nästa nymåne. Våra bössor och don gräfva vi ned här. Skären torfven väl och djup, så att gräset icke torkar och förråder gömstället. Blir det bra så?» »Ja, Pekka, det blir bra,» svarade alla.

## 25. Vapensmeden.

Kort därpå anträdde de tre gamla finnarna vandringen till hufvudstaden, dit de ännu tidigt på morgonen anlände.

Tvehågsna hvaråt de skulle gå, tillfrågade Pekka en gammal man, hvar Lukas svärdfejare bodde, och då denne välvilligt svarade, att det ville han visa dem, om de följde honom, blefvo våra finnar helt lätta till sinnes.

De funno Lukas på hans gårdsplan sysselsatt med att ordna en hop gamla vapen. Då finnarna stannade bredvid honom såg han upp och betraktade dem med mönstrande och undrande blickar.

»Hvem söken I?»

»Lukas svärdfejare,» svarade Pekka.

»Det är jag.»

»Vi hafva hälsningar och skickningar till eder från er broder, Erik liesmed i Hedemora.»

»Så,» sade han och såg vänlig ut. »Låt se smekningarna först, får jag höra hälsningarna sedan.»

»Här äro de,» sade Vedalainen och räckte honom förskinnet. Lukas tog upp och synade det.

»Rätt så!» sade han; »här är Eriks bomärke, två pilar, en upp och en ned. Varen välkomna och stigen in! Vid en mugg öl vill jag höra bror mins hälsningar. Kom,» sade han, och förde männen in i sin stuga.

Stor, rymlig och ren var hon, en sådan stuga som ingen af finnarna ännu sett. »Sitt ned och bänka eder,» sade han.»Där vid bordet, icke här vid dörren! Mor, mor!» ropade han då en storväxt och ståtlig medelålders kvinna inträdde. »Vi ha främlingar och vänner här med hälsningar från Erik; och se hvad jag fått från honom!» Och därmed satte han förskinnet på sig och knäppte till lifremmen.

»Det var rena don allt igenom,» sade hon och synade det blanka mässingsspännet. »Tack ni som burit hit det!»

»Gif oss hvar sin mugg öl, mor!»

»Redan beställdt,» sade denna helt fryntligt då en ung flicka inträdde med fyra blanka tennmuggar och en stor trästånka full af öl.

»Tag, dricken och gören mig besked!» sade Lukas och slog sig ned midt emot de bänkade finnarna. »Och nu

fram med hälsningarna, medan mor och flickan reda till frukosten åt oss!»

»Tala du, Pekka!» sade Ängsjöfinnen, och därtill nickade Vedalainen god mening.

»Eder brors hälsning är, att ni ville bistå oss uti en sak som är för oss af mycken vikt.»

»Låt höra!»

Pekka redogjorde därpå klart och tydligt för finnarnas sak, huru de af hertig Karl blifvit uppmuntrade att flytta in på de svenska skogarna, bosätta sig där för att rödja och bryta mark i obygden, hur öfverheten sedan skulle utfärdat sitt stränga påbud, huru nu finnarna ej satte tro till, att det i deras tankar orättvisa påbudet verkligen blifvit utfärdadt. Pekka omtalade äfven, hur svenskarna förföljt dem. De ville nu träffa konungen, för att af hans egen mun få bekräftelse på lagbudet och mildring däraf, eller ock tillåtelse att i fred och ro draga sina färde. Därpå beskref han finnarnas ensliga lif och trägna kamp mot nöd och brist.

Pekka talade väl, med lif och öfvertygelse, och då han slutat dref den kraftige vapensmeden sin sotiga näfve i bordet så det ekade i stugan.

»Guds död!» sade han. »Jag kan ej hjälpa eder. Konungen, den Gud välsigne, är borta, borta sedan ett år på andra sidan hafvet, och slåss med de fördömda polackerna. Gud bättre, hur skall jag kunna hjälpa eder! När konungen kommer hem, vet ingen, och ni behöfva snar hjälp. Menvänta! Kanske jag kan hjälpa eder ändå. Nu skola vi först äta frukost, och sedan skall jag gå till grefve Per. Kan han ej råda bot för eder, kan heller ingen annan. Men våren tröst, det är en man som låter folk tala vid sig, och han kan tala vid konungen! Ja, så skall jag göra,» tillade han gladt. »Men äro ni ej flera? Mig synes som ni vid ett sådant ärende borde varit en man från hvarje trakt af den stora skogen.»

»Vi äro så,» sade Pekka, »men de tre andra äro unga män. Vi vågade icke låta dem följa oss i dag, ty vi voro ej säkra på att de icke helt oförtänkt skulle bli slängda bland knektarna. Vi läto dem stanna kvar på ett aflägset ställe i skogen tills vi skulle få höra, huru fader Lukas tänkte om vår sak.»

»Det var slugt tänkt,» sade Lukas. »Här samlas nu en mängd krigsfolk för att gå till konungen, och här rustas betydligt, ty konungen ville så fort som möjligt göra ända på de fördömda papisterna, och står nu finnarnas sak som ni säga, hade helt säkert edra unga män fått följa öfver hafvet. Gå nu ut och se eder omkring i staden! Under tiden går jag till grefve Per. Mor, följ våra vänner, så de få se på skeppen.»

Då finnarna återkommo till Lukas' gård var han redan hemma. »Den gången,» sade han, »hade jag ingen tur. Grefven var upptagen för i dag, hälsade han mig, men ville jag komma igen då skeppen med krigsfolket afseglat i morgon, skulle jag få tala med honom.»

Finnarna förklarade sin tacksamhet och sade sig vilja återvända till skogen och kamraterna.

»Låt se,» sade han, »hvar är det ni träffa dem?»

Pekka beskref, hur de gått för att komma till smedens, och pekade åt det håll där de hade sitt läger.

»Så,» sade Lukas, »då vet jag ungefär hvar det är, och jag följer med er. Men sedan jag förfrös mina fötter för många år sedan, vill jag icke gå den långa vägen. Hör hit, mor! Lägg mat i söndagskorgen och tappa öl i dunken! Jag skall resa bort. Petrus du,» sade han till en ungkarl, »gå ned, ös båten och kom sedan hem och byt om tröja; du skall ro mig bort.»Det var raska tag i Lukas svärdfejare, tyckte de betänksamma finnarna och skattade sig lyckliga som påträffat en sådan beslutsam och handlingskraftig man.

»Hallå, och god dag, du gamle mjölgök!» sade Lukas, då de voro på väg till stranden, till en hvitmenad man. »Hit med ett halft tjog af dina stora bullar, karl! Här har du slantar, och de af godt silfver till, men rappa dig!»

»God dag igen, din högröstade dunkapelle! Du tycks vara hungrig i dag. Är käringen din krank, efter du köper bröd?»

»Hit med bullarna! Säger jag. Jag reser bort, ser du; men, Gud vare lof, gumman min kan nog baka för oss. Med

det här har hon dock intet att skaffa.»

»Så,» sade bagaren; »där har du bullarna, efter jag ser du vill i väg. Men hvad är för folk du har med dig?»

»Vänner från vildmarken. Farväl!» — »Farväl igen!»

»Mig synes som vi fara åt helt annat håll än dit vi ämna oss,» sade den gamle Ängsjöfinnen, sedan man färdats en stund. »Du styr orätt, Lukas! Ditåt skola vi,» sade den gamle skogvane finnen.

»Du har rätt,» sade Lukas och visade sina hvita tänder. »Men ser du, vi komma dit ändå till slut. Se nu på skeppen och skutorna, gubbar! Snart få vi se endast skog och vatten.»

Och så blef det, ty efter en stunds rodd pekade båtens staf rakt mot norr. Nu började finnarna lifligt samspråka på sitt modersmål, hvilket Lukas och hans dräng icke förstodo. Efter en god stund sade Pekka: »Litet åt väster, Lukas! Du ser de stora mörka granarna i bergsskrefvan där; håll däråt!»

Snart därpå landade de, och Lukas hörde en svag hvissling, ehuru han icke skulle kunnat säga, från hvilket håll den kom, och strax därpå stod en ung man bredvid dem.

»God dag, Sukoinen! Här föra vi vänner till eder.»

»Så snart åter!» sade denne.

»Ja, vi ha varit lyckliga och funnit Lukas svärdfejare, och, tack vare dig och Erik liesmed, en fulltrogen vän.»

»God dag, du!» sade Lukas; »men hvar äro edra kamrater?»»Nära vid, kom!» och så trängde de in i snåret, där Pavo och Mårten Pekkelan stodo stödda mot sina bössor.

»Tre bössor och tre styfva karlar,» sade Lukas. »Jag säger som jag förr sagt: ni gjorde klokt att stanna här i skogen. Men hvad ha ni att lefva af? Här få ni väl svälta ihjäl?»

Finnarna smålogo och sade sig hafva godt om mat ännu för någon dag.

»Låt se!» sade Lukas. Från sina kuntar framtogo de nu några bitar torkadt kött och en stor knippa nyss fångade gäddor.

»Hur fånga ni gäddor utan nät?»

»Vi stinga dem med spjut under natten då vi lysa oss med bloss, och snara dem om dagarna då vädret är lugnt och solen varm.»

»Ni äro duktiga och fyndiga karlar,» sade Lukas, »och platsen som ni valt är bra. Men jag vill föra er till en bättre. Tag edra saker och gå i båten! Ni ha för nära grannar här: ett slott på hvarje sida, och ej så långt borta. Det är onödigt ni fiska eller jaga här. Vi ro öfver sjön till ön som ni se där; den platsen är tryggare för er; kom!»

Så rodde de öfver sjön och in uti en liten vik, omgifven af branta klippor och en mörk furuskog. Där landstego de och funno snart en treflig mossbevuxen plats.

»Nu skola vi se hvad mor lagt i korgen och smaka på bagarens bullar,» sade Lukas. »Ät,» sade han, under det han själf skar för åt drängen. »Jag måste fort hem. Pekka skall följa mig en bit på väg. I morgon skall ni höra af mig så snart som möjligt. Kom nu, Pekka!» sade han sedan denne ätit. »Korgen och öldunken lämna vi kvar. Gör den tom till i morgon, go' vänner! Det är eder väl undt.»

Då Lukas och Pekka rott en stund sade den förre: »Här bor en fiskare, bekant till mig. Den skola vi tala med. Ro i land!» sade han till drängen; »jag ser Isak fiskare stå däruppe vid stugan. Ohoj! Isak! Kom, få vi språkas vid!»

Mannen som anropats gick sakta nedåt sjöstranden, men kommen närmare, påskyndade han sina steg och hälsade Lukas gladt.»Å, är ni ute på sjön! Jag kände icke igen eder strax. God dag, god dag! Vill ni icke komma i land och upp till mig?» sade han vänligt.

»Nej, Isak, men jag ville du skulle komma in till mig i morgon vid middagstid, och så skall du taga denne man, Pekka Huskoinen, i ditt skydd och lämna honom det bistånd han af dig möjligen kan behöfva, och nu genast följa

honom till andra sidan af ön, där han och hans kamrater slagit sig ned.»

»Det skall bli som ni vill, Lukas,» svarade Isak.

»Adjö då, karlar!» sade denne och rodde bort.

Då Pekka och Isak fiskare blefvo ensamma sade den förre, att Isak icke behöfde ro honom till andra sidan af ön. Han skulle nog, blott han komme i land på den, finna kamraterna vid den lilla viken. Ja, Pekka kunde göra som han ville, men hade Isak lofvat Lukas följa Pekka, skulle han ock göra det, änskönt han icke tog båten och rodde, hvilket färdsätt han var mest van vid, och hvilket också varit Lukas' mening att de skulle begagna. »Men först skola vi gå in till mor och se, om hon har en gång dricka» (en mugg öl).

Pekka tackade för välfägnaden, men drack obetydligt, hvilket Isak tyckte vara besynnerligt af en sådan storväxt man. Men då sade honom Pekka, att finnarna icke brukade dricka öl; därtill hade de hvarken råd eller lägenhet.

»Men hvad dricka ni då?» — »Vassla då vi hafva, eljes vatten, det senare mest.»

»Du måste säga mig, Pekka, hvad ni göra här i bygden och hvarför Lukas följt eder hit» — »Gärna,» svarade Pekka, »det gör jag under vägen till kamraterna.»

Under marschen förtäljde Pekka om finnarnas inflyttning och lif i de svenska skogarna, deras hårda kamp för tillvaron, samt den oro för framtiden som nu tyngde på dem, jämte ändamålet med deras resa, och slutligen hur deras unga män fruktade att bli pressade med i kriget, om de visade sig i den stora staden.

Isak fiskare beklagade finnarna af hela sitt hjärta och var af samma åsikt som Lukas, att det var klokt att de hållit sig undan, men tillade tröstande, att den manhaftigeLukas nog skulle hjälpa dem. Och vore den unge konungen hemma, skulle han nog freda finnarna. Men kriget skulle säkert snart bli slut, efter hvad det sades, och sedan skulle det bli fredligt och lugnt i landet.

Då Isak och Pekka nådde lägret voro alla finnarna tillstädes, och man språkade förtroligt med den nyförvärfvade vännen, hvilken lofvade finnarna sitt bistånd, i fall så skulle behöfvas. Sin gamla båt ville han gärna låna dem. Finge de vänta länge för att få sitt ärende uträttadt, blefve det nog knappt med proviant, ty på ön vore icke mycket villebråd att få.

Sedan Isak gått till sitt igen talades finnarna vid om hvilken skillnad det var mellan svenskar de under vägen anträffat och deras grannar Elfdals- och Fryksändeborna. De förra voro vänliga, hjälpsamma och tillmötesgående, då däremot grannarna voro ovänliga och hämndfulla.

Först tre dagar därefter kom bud från Lukas. Det var Isak som var bärare däraf — och budet lydde, att alla sex finnarna i hans båt skulle infinna sig morgonen därpå hos Lukas. Han skulle följa dem till grefven, som lofvat höra deras ärende. De unga männen kunde vara utan fruktan, tillade Isak. Sina bössor, hundar och öfriga saker skulle finnarna lämna i Isaks stuga. Så lydde hälsningen, och nu kunde de följa Isak hem och ligga hos honom den natten.

Så lugna och tålmodiga finnarna än voro, hälsade de dock Isaks ord med glädje, emedan fullständig overksamhet icke ligger i deras natur. Raskt bröto de därför upp och följde sin beskyddare till hans stuga.

## 26. En gammal vän till Finland och finnarna.

»Välkomna!» sade Lukas då finnarna, rentvagna och putsade, inträdde på hans gård följande morgon. »Nu gå vi att träffa grefven.» Lukas nog skulle hjälpa dem. Och vore den unge konungen hemma, skulle han nog freda finnarna. Men kriget skulle säkert snart bli slut, efter hvad det sades, och sedan skulle det bli fredligt och lugnt i landet.

Då Isak och Pekka nådde lägret voro alla finnarna tillstädes, och man språkade förtroligt med den nyförvärfvade vännen, hvilken lofvade finnarna sitt bistånd, i fall så skulle behöfvas. Sin gamla båt ville han gärna låna dem.

Finge de vänta länge för att få sitt ärende uträttadt, blefve det nog knappt med proviant, ty på ön vore icke mycket villebråd att få.

Sedan Isak gått till sitt igen talades finnarna vid om hvilken skillnad det var mellan svenskar de under vägen anträffat och deras grannar Elfdals- och Fryksändeborna. De förra voro vänliga, hjälpsamma och tillmötesgående, då däremot grannarna voro ovänliga och hämndfulla.

Först tre dagar därefter kom bud från Lukas. Det var Isak som var bärare däraf — och budet lydde, att alla sex finnarna i hans båt skulle infinna sig morgonen därpå hos Lukas. Han skulle följa dem till grefven, som lofvat höra deras ärende. De unga männen kunde vara utan fruktan, tillade Isak. Sina bössor, hundar och öfriga saker skulle finnarna lämna i Isaks stuga. Så lydde hälsningen, och nu kunde de följa Isak hem och ligga hos honom den natten.

Så lugna och tålmodiga finnarna än voro, hälsade de dock Isaks ord med glädje, emedan fullständig overksamhet icke ligger i deras natur. Raskt bröto de därför upp och följde sin beskyddare till hans stuga.

## 26. En gammal vän till Finland och finnarna.

»Välkomna!» sade Lukas då finnarna, rentvagna och putsade, inträdde på hans gård följande morgon. »Nu gå vi att träffa grefven.»Det gick dock icke så hastigt med den saken som den hurtige Lukas beräknat, ty en god stund måste de vänta innan de fingo företräde, och ej utan bäfvan inträdde våra finnar till den höge mannen, hvilken genast tilltalade dem och bad dem andraga sitt ärende.

Den högreste, allvarlige och godmodige Pekka tog ett steg framom kamraterna och talade å allas vägnar. Finnarna, sade han, sökte konungen, men då denne icke kunde anträffas, ville de bedja grefven nådigt af höra hvad de hade att andraga, samt söka hans råd och bistånd i sina bekymmer.

Pekka redogjorde därpå klart och redigt för finnarnas ställning i de svenska skogarna, omnämnande det stränga påbudet om finnarnas förödande samt svårigheten för dem att meddela sig med den svenska öfverheten, då få af dem kunde begripligt uttrycka sig på svenska språket.

Under det Pekka talade hade grefven blifvit allt mer allvarlig, och då finnen slutat tog han till ordet. Svenskarna, sade han, klagade ännu mer på finnarna. De gjorde mycken odygd hvar de funnos, förödde och brände skogarna, dödade villebrådet onödigt och fore fram så, att öfverheten helst ville vara af med dem. I stället för att odla jorden och göra åker högge de ned skogen och brände. Därmed kunde ingen vara belåten, och icke ginge de till bergverken och städerna för att arbeta, som svenskarna, utan dolde sig i skogarna, där landet icke hade någon nytta af dem.

Härtill svarade Pekka, att finnarna gjort betydande odlingar under hans tid och ännu fortfore därmed, oaktadt de vore ovissa om, huruvida öfverheten tänkte verkställa det hårda påbudet eller icke. De, finnarna, hade svårt för att tro på detta, och nu ville de å så väl egna som hela finnbefolkningens vägnar bedja herr grefven om bistånd och råd.

»Förr än konungen kommer hem och här blir fred och ro i landet kommer eder sak icke på tal. Och då sådant sker vill jag bistå eder i så måtto, att den blir allvarligt undersökt och ni blifva i tillfälle att yttra eder. Till dess är mitt råd att ni förhålla eder stillsamt och rättrådigt,samt undvika tvister med grannarna, arbeta och odla så mycket ni förmå. Följer ni mitt råd, är sannolikt, att ingen ofredar eder, ty då det af eder åberopade påbudet redan är många år gammalt och öfverheten icke gjort någon allvarligare tillämpning däraf, är icke troligt, att något göres åt saken, såvida ni själfva icke gifva anledning därtill. Det finnes ju ock en lagSkogsordningen af den 22 mars 1647. som säger, att åverkan på skogarna skall afdömas af domstolen, och det står så väl eder som andra landets inbyggare fritt att vädja till högsta domstolen. Gån därför hem till edra skogar vid godt mod, lefven i arbete och frid, och anmanen edra stamförvanter att göra detsamma. Jag är förvissad om att intet ondt då vederfares eder.»Efter denna tid tillämpades den samtidigt utkomna skogslagen så väl på finnar som svenskar, och påbudet om

finnarnas utrotande samt torpens ödeläggande synes man ha glömt, liksom för öfrigt hela finnstammens tillvaro. Det gick mer än ett sekel om innan finnarnas sak kom på tal, och då af en man (K. A. Gottlund) hvars namn sent skall försvinna bland finnskogarnas befolkning.

Visserligen förbjöd den nya skogsordningen allt svedjande så väl för finnar som svenskar, men man kan antaga, att lagen icke särdeles strängt öfvervakades, eller ens kunde öfvervakas, hvad finnarna angick, samt att då svenskarna knappast kunde undvara sina svedjefall, svedjandet, ehuru möjligen något inskränkt, pågick utan att hvarken finnar eller svenskar anklagade hvarandra.

Sedan grefven slutat sitt tal till finnarna stodo de tysta och stilla utan att veta, om de borde säga något vidare eller aflägsna sig. Ur sitt bryderi befriades de af Lukas, som helt käckt sade till grefven:

»Hör, grefven, det här förstår jag icke. Kung Karl har ju bedt finnarna komma hit och gifvit dem bref på att få bo här, och nu vill ni jaga bort dem. Hur kan detta gå för sig? Det duger icke! Grefven måste åtminstone gifva de här karlarne sedel på att de få gå fria hvart de vilja. De äro bror mins och mina vänner och redliga karlar. Icke skola de jagas och ofredas; det kan väl icke grefven vilja.»

Grefven, som leende afhört Lukas' fria språk, sade skrattande, att då de stode under beskydd af den manhaftigemäster Lukas, behöfde de just intet annat. I allvarligare ton tillade han nu, att en sådan sedel skulle de få, en för hvar, på det de skulle kunna i frid och ro företaga sin hemresa och upplysa sina landsmän om huru saken var och framföra hans ord.

»Du kan hämta sedlarna i morgon, Lukas. Till dess friar du nog dina vännerr» sade grefven, åter leende.

»Tack, grefven! Han är då en riktig karl, nu som förr. Vore jag som han, skulle jag rifva sönder den där dumma lagen om finnarna. Adjö nu! I morgon kommer jag igen.»

Därmed aflägsnade sig Lukas och hans vänner.

»Se så, go' vänner,» sade Lukas då de kommo ut, »nu tror jag allt det blir bra för eder, ty då grefve Per sagt så mycket som nu, menar han mera. Jag tror ni kan vara belåtna med eder resa och tryggt gå hem och arbeta igen. Men låt oss taga ut stegen; jag är sugande, och mor går nog där hemma och väntar på oss med frukosten.»

Finnarna hade sedermera ett långt samtal sins emellan. Deras oro för framtiden var icke häfd, ehuru grefvens ord ingifvit dem förhoppningar, i hvilka Pekka stärkte dem. Hans sunda förnuft sade honom nämligen, att det stränga påbudet icke skulle tillämpas, eller knappast kunde tillämpas.

Tryggade af grefvens och Lukas' närhet, gingo de sedan ut och sågo sig omkring i den stora staden, och då Lukas senare uppsökte dem gjorde de små inköp för hemmet. Pekka och Pavo försågo sig med en för framtiden beräknad stor kvantitet krut och bly, jämte andra förnödenheter för jakten, fisket och vistelsen i skogarna.

Man afvaktade nu blott morgonen och frisedlarna för att återvända till hembygden.

Sedan de följande dag erhållits följde Lukas och hans husfolk finnarna till sjöstranden, där afskedet togs då de stego i Isak fiskares båt. »Välkomna åter till oss!» ropade Lukas, »om ni någon gång mer komma hitåt igen.»

»Tack!» ropade alla finnarna, som på en gång rest sig upp och blottade sina hufvud, och detta var nog en ärebetygelse som icke ofta kom någon svensk till del. Också sade Mårten Pekkelan: »För den karlen skulle jag slåss tillsista blodsdroppen; jag önskar många svenskar vore lika honom; då vore roligt att lefva.»

»De finnas nog, Mårten,» sade Pekka, »men vi finna dem icke, emedan vi icke uppsöka dem. Vi lämna icke våra skogar, och så ofta vi kunna undvika vi svenskarna, och envisas att icke lära oss deras språk.»

»Ja, så är det,» sade den gamle Ängsjöfinnen; »det finns mycket godt folk bland svenskarna, men finnarna vilja icke veta af dem, och därmed skada vi oss själfva. Tiden är inne för en ändring häraf,» sade han med en suck.

»Ni gå väl icke i dag?» sade Isak då han märkte, att finnarna vid sin ankomst till hans hem plockade ihop sina kvarlämnade saker.

»Jo, Isak. Nu skall du hafva mycken tack för oss,» sade Pekka. »Vi glömma aldrig den vänskap Lukas och du bevisat oss. Vi återvända nu till våra skogar, där vi ofta skola minnas eder.»

»Som ni viljen,» sade Isak. »Mig ha ni icke mycket att tacka för. Nu följer jag eder med båten så långt ni önska.»

»Här äro skickningar från Lukas,» sade Isak då finnarna togo afsked af honom. »Adjö nu!» sade han, i det han satte en ansenlig påse på marken, stötte ut båten och rodde raskt bort.

Finnarna sågo förvånade på hvarandra. Hade icke Lukas gifvit dem nog förut? Hvad innehöll väl påsen? Torkad fisk, bröd och sex präktiga knifvar!

»Å,» sade Pekka sedan han tömt påsen, »du ville ej hafva vår tack, Isak! Fisken är nog från dig, du hederlige fiskare. Vi tacka i våra tankar både dig och Lukas. Ni visste, hvad vi behöfva alla dagar.»

Så delades gåfvorna, hvarpå våra vandrare med raska steg gingo mot norr.

Modiga genom besittningen af grefvens frisedlar, följde finnarna numera banade vägar då de lågo i den riktning som passade dem. Visserligen såg en och annan af de mötande misstänksamt på de beväpnade finnarna, men ingen ofredade dem, och efter en vecka hade de hunnitDalälfven, där de nödgades rasta några dagar för att skaffa sig proviant med sina fiskkrokar och bössor.

De bröto icke upp förr än de samlat ett litet öfverskott utom hvad de för närmaste tiden behöfde. Detta ville de lämna liesmeden som gåfva för hans rekommendation till Lukas.

Erik liesmed blef glad då finnarna inträdde hos honom, och kände sig förnöjd öfver de loftal dessa fällde öfver brodern. »Ja,» sade han, »ni äro reela karlar alle samman. Godt om alla finnar vore sådana! Men här var en finnkäring i vintras som spådde folk, retade ihop kvinnfolken och ställde till oreda på flera sätt, men det är glömdt nu.» Sedan finnarna hvilat fortsatte de sin väg. De hade dock endast färdats en stund då Pekka stannade och sade:

»Nu skiljas våra vägar. Pavo och jag gå öster och norr ut, för att besöka finnarna i dessa trakter. Halsen våra stamförvanter i hembygden och sägen dem, hur vår resa aflupit. Det lider nu till sommaren, och jag har också något att uträtta i de norra skogarna som jag vill utföra. Om ej förr, hör ni af mig åt vårsidan. Det beror dock på, hur det ställer sig. Hälsa de våra! Bed dem lefva fredligt och betänka grefvens ord!»

»Vill du ej följa mig hem och slå dig till ro hos oss, Pekka?» frågade den gamle Ängsjöfinnen.

»Nej, tack far! Hälsa Antti och alla där hemma på skogarna! Pekka glömmer eder icke. Farväl!»

## 27. Trollpackan.

Därmed lämnade Pekka och Pavo de hemåt vandrande finnarna.

»Måtte han snart komma åter till våra bygder!» sade Ängsjöfinnen sedan de försvunnit. »Han är omistlig, i fall något ondt påkommer hos oss.» Dalälfven, där de nödgades rasta några dagar för att skaffa sig proviant med sina fiskkrokar och bössor.

De bröto icke upp förr än de samlat ett litet öfverskott utom hvad de för närmaste tiden behöfde. Detta ville de lämna liesmeden som gåfva för hans rekommendation till Lukas.

Erik liesmed blef glad då finnarna inträdde hos honom, och kände sig förnöjd öfver de loftal dessa fällde öfver brodern. »Ja,» sade han, »ni äro reela karlar alle samman. Godt om alla finnar vore sådana! Men här var en finnkäring i vintras som spådde folk, retade ihop kvinnfolken och ställde till oreda på flera sätt, men det är glömdt nu.» Sedan finnarna hvilat fortsatte de sin väg. De hade dock endast färdats en stund då Pekka stannade och sade:

»Nu skiljas våra vägar. Pavo och jag gå öster och norr ut, för att besöka finnarna i dessa trakter. Halsen våra stamförvanter i hembygden och sägen dem, hur vår resa aflupit. Det lider nu till sommaren, och jag har också

något att uträtta i de norra skogarna som jag vill utföra. Om ej förr, hör ni af mig åt vårsidan. Det beror dock på, hur det ställer sig. Hälsa de våra! Bed dem lefva fredligt och betänka grefvens ord!»

»Vill du ej följa mig hem och slå dig till ro hos oss, Pekka?» frågade den gamle Ängsjöfinnen.

»Nej, tack far! Hälsa Antti och alla där hemma på skogarna! Pekka glömmer eder icke. Farväl!»

## 27. Trollpackan.

Därmed lämnade Pekka och Pavo de hemåt vandrande finnarna.

»Måtte han snart komma åter till våra bygder!» sade Ängsjöfinnen sedan de försvunnit. »Han är omistlig, i fall något ondt påkommer hos oss.»»Han gör nog så,» sade Vedalainen; »men ni kunna vara öfvertygade om, att han hade någon djupare mening med sin färd mot norr; det kommer nog att spörjas med tiden.»

Öfverallt på skogarna där finnbefolkningen bodde afvaktade man med en viss tillförsikt de utsände männens återkomst från kungafärden, och då den inträffade samlades man långa vägar för att få höra, hvad de hade att förkunna. Missräkningen var icke liten då man förnam, att konungen icke träffats; men man hoppades, att grefvens förutsägelse skulle gå i fullbordan, och beslöt följa hans uppmaning att icke oroa svenskarna eller gifva anledning till tvister.

Följande dags afton lågo Pekka och Pavo vid kanten af en stor banad väg. De hade den dagen haft ett ansträngande arbete: på en i hast förfärdigad flotte hade de öfverfara den stora och strida Dalälfven. Nu hvilade de och hade intagit sitt enkla aftonmål.

»Jag tycker ej om denna jämna mark, Pavo,» sade Pekka. »Den är tröttsam att vandra uti; jag längtar till bergen igen. Har du lust, fortsätta vi marschen i natt?»

»Ja visst; men tyst!» sade han strax därpå och pekade på sin favorit Tispa.

Hyndan hade stigit upp, rest sina öron och lyssnade. Omedelbart därpå gjorde de andra hundarna på samma sätt. Det var tydligt, att de hörde något ovanligt i den förut tysta sommarkvällen. Männen gjorde på samma sätt, reste sig, axlade sina kuntar, fattade bössorna och lyssnade. De stodo ett ögonblick med återhållen andedräkt.

»Jag hör folk som springer,» hviskade Pavo.

Pekka nickade, vinkade och drog sig bakom några buskar. Och nu hördes tämligen tydligt fotsteg dunka hårdt mot marken, och snart blefvo tre män synliga mellan träden. De sprungo förtvifladt, och det var klart, att de två jagade den tredje. Denne hade dock ett tämligen långt försprång, men syntes anstränga sig till det yttersta. Hans förföljare vunno synbarligen på honom. Då den jagade hunnit helt nära buskarna som dolde finnarna, utstötte Pekka den bland dem vanliga hvisslingen till samling. Som en blixt höjdeden springande hufvudet och kastade sig in i skogen där männen stodo.

»Fort till flotten, så fort Heyki förmår, Pavo!» sade Pekka kort och tydligt, hvarpå han framträdde på vägen emot den närmaste af de förföljande männen.

»Halt!» sade han barskt och framsträckte sin bössa. Mannen var i så stark fart, att han nära nog sprungit på Pekka, men då han hörde ropet tvärstannade han och utropade: »Ur vägen!»

»Nej, här kommer ingen förbi. Hvad springer du efter?»

»Hallå, hallå!» ropade mannen. »Vänd om, Jerker, och skaffa hjälp! Här äro flera finnar i marken. Fort vänd om!»

Den andre förföljaren stannade plötsligt, liksom ovillig att vända.

»Gör som jag säger!» ropade den förste.

»Vänta!» ropade Pekka; »här behöfves ingen hjälp. Jag ämnar icke tillfoga eder något ondt. Vänta blott ännu en

kort stund, kunna ni gå hvart ni vilja; ingen skall oroa eder.»

»Hvem är du, och hvarför hindrar du oss att gripa trollkäringens karl? Ja, hvarför gör du det?» sade den förste, »men jag skall fram,» ropade han i vredesmod, rusade ögonblickligen på Pekka och slog sina armar omkring hans lif. En kort brottning uppstod, och så föll karlen i marken med en hård duns. Det hade varit ett lekverk för Pekka att fälla honom.

»Stå upp, eller ligg stilla, hvilket du vill!» sade Pekka. »Nu kunna ni förfölja mig, om er lyster. Farväl!»

Och därmed gick Pekka med hastiga steg in i skogen.. Snart började han springa, och om en stund upphann han Pavo och Heyki, hvilka nu hade nått älfstranden.

»Ned på flotten!» sade Pekka. »Jag vill stanna ett ögonblick för att höra, om vi äro förföljda.»

»Hörde ingenting,» sade han då han hoppade ut på flotten och fattade en stång, hvarmed han stötte ut den på vattnet. »Staka på, Pavo,» sade han, »så vi komma utom skotthåll!»

Drifven af staken och strömmen, gled flotten tämligen hastigt ut på älfven och landade efter en kort; stund vidandra stranden. Där hade våra flyktingar lyckan påträffa en liten vik, hvars löf om kransade strand dolde flotten för dem som stodo på andra sidan.

»Gud vare lof!» sade Pekka. »Hur är med dig, Heyki?»

»Det går väl an,» sade denne. »Svenskarna ha slagit mig, hela min kropp är öm, och jag har sprungit mig trött, men alla lemmar äro nog hela.»

»Kasta af dig kläderna, Heyki, och kryp ned i älfven en stund! Det skall friska upp dig.»

»Det gjorde mån det där,» sade Heyki då han åter var påklädd. »Nu kan jag röra mig godt. Om ni vilja, gå vi in och söka skydd i skogen.»

»Innan vi besluta oss härför, måste du berätta oss, hur du kommit hit, och hvarför svenskarna jagat dig. Pavo, tag Tispa med dig och stig upp på älfstranden och speja, om någon fara hotar därifrån. Här vid älfven håller jag utkik, om någon båt kommer ut från andra sidan.»

Ljudlöst försvunno Pavo och Tispa i buskarna, och omedelbart därpå sade Heyki:

»En annan gång skall jag berätta dig om Vappus och min resa till Finland, ty du har nog hört, att hon öfvertalade mig att följa sig dit. För två dagar sedan kommo vi till en stor by på andra sidan älfven. Vi hade farit illa på resan öfver hafvet och vandringen hit, hvarför vi beslöto oss för att hvila i ett torp nära byn. Där voro vi en dag öfver. Men då hade Vappu icke ro att sitta inne längre, utan gick till byn, för att, som hon sade, skaffa oss något till lifs för hemvägen.

»Då solen var i sjunkande hade hon ej återkommit, och då hon ej heller sågs till då det började skymma, gick jag för att se efter henne. Inne i byn såg jag redan på afstånd en stor folksamling, och då jag kom närmare hörde jag Vappu och flera kvinnor gräla. Så hörde jag slag utdelas och några dämpade rop af Vappu. Jag skyndade nu till för att hjälpa Vappu, men knappast hade folket fått syn på mig förr än de började skräna och ropa: där är trollpackans karl! Tag fatt honom, klå honom! Och så kommo de rusande mot mig.»Jag är ej nu som förr, Pekka, orkar ej med mig, så snart blef jag öfvermannad och fasthållen. 'Nu till prästen med rackarbyket!' sade de.. 'Trollpackan skall brännas i morgon dag! In med henne i badstugan, bind henne, och klå henne!' ropade en del, andra sade, att de skulle taga hand om mig, och jag skulle ej se solen eller höra göken mera, och så drogo de mig med utefter vägen till en skogsbacke. Då passade jag på och slet mig lös, och hur det sedan gått, vet du. Hade jag icke varit så lycklig att träffa dig, Pekka, hade det nog vid denna tid varit ute med mig. Tack, Pekka!»

»Var Vappu bunden då du såg henne?»

»Ja, händerna, och kring lifvet hade hon ett rep.»

»Kan du finna badstugan där hon skulle stängas in?»

»Nej.»

»Och i morgon skulle hon föras till prästen för att brännas?»

»Ja, så ropade de mesta rösterna.»

»Vappu kunna vi ej lämna åt sitt öde,» sade Pekka. »Vi måste rädda henne. Vet du någon råd?»

»Nej, icke nu när jag är så orkeslös. Vore jag frisk och färdig, torde jag kunnat finna något.»

Pekka kallade Pavo till sig och meddelade honom, huru Vappu vore fången och sin afsikt att befria henne.

»Du får väl stanna hos Heyki och vårda honom. Kommer jag ej åter, så nämn ingenting för folket där hemma! De kunna då begå någon dårskap. Lofva mig det, Pavo!»

»Jag har sagt dig förr, Pekka, att jag går med dig. Heyki rätar nog till sig. Han får min kunt med hvad den innehåller; då reder han sig.»

Pekka stod en stund tyst, därpå sade han till Pavo: »Må du gå med mig. Må Heyki stanna här. Våra kuntar och bössor gräfva vi ned i sanden. Vi få lita på vår lycka och våra krafter samt på Tispa och Rakki. Den unga hunden må stanna hos Heyki. Har du hört vårt beslut, Heyki?»

»Ja,» svarade denne. »Gå med Gud!»

»Byt rock och mössa med Heyki!» sade Pekka till Pavo.

Några minuter därefter voro männen på norra sidan älfven och gingo med hastiga steg till det ställe där dehvilat och sammanträffat med Heyki. Pekka granskade ifrigt spåren efter Heykis förföljare och sade till Pavo:

»Karlarne ha icke förföljt oss. De ha vändt om. Antingen ansågo de oss manstarkare än vi äro, eller har deras ondska lagt sig. Nu äro goda råd dyra. Det anar mig, att i Vappus kunt förvaras de papper vi mottogo af Bertil Haakasett. Vi måste rädda dem. Det måste du åtaga dig. Här äro Heykis spår tydliga och lätta att följa, ty ingen af svenskarna begagnar näfverskor. Således skall du snart hitta till torpet där Heyki och Vappu tagit in. Med Heykis rock och mössa på dig, skall du troligen utan invändning få taga alla deras saker. Med dem må du skynda till flotten och laga de komma i säkerhet. Jag vill söka befria Vappu, och så mötas vi vid flotten.»

»Jag följer dig, Pekka,» blef nu, som alltid, Pavos svar Det flög ett svårtydt drag öfver Pekkas ansikte, och han sade

»Nå väl då, till torpet!»

Med finnarnas vana och instinkt, samt ledda af spåren, funno de snart torpet. »Må du nu försöka,» sade Pekka. »Gå in; jag stannar här.»

## 28. Befrielsen.

Vid torpet var tyst och stilla. Dörren stod, som vanligt, oläst, så att Pavo kom in. En röst frågade, hvem den främmande var. På den svenska finnarna talade kunde den frågande ej märka, att det icke var samma person som förr varit inne, och det dunkel som rådde i stugan bidrog äfven därtill. Pavo fick därför utan att motsägas hämta finnarnas kuntar och Heykis bössa, och med ett tack för godt kvarter kunde han aflägsna sig.

Pekka mottog honom med glädje och hviskade helt tyst: »Framåt! Det gick så bra man kunnat hoppas. På se, om vi fortfarande ha lyckan med oss.» hvilat och sammanträffat med Heyki. Pekka granskade ifrigt spåren efter Heykis förföljare och sade till Pavo:

»Karlarne ha icke förföljt oss. De ha vändt om. Antingen ansågo de oss manstarkare än vi äro, eller har deras ondska lagt sig. Nu äro goda råd dyra. Det anar mig, att i Vappus kunt förvaras de papper vi mottogo af Bertil Haakasett. Vi måste rädda dem. Det måste du åtaga dig. Här äro Heykis spår tydliga och lätta att följa, ty ingen af svenskarna begagnar näfverskor. Således skall du snart hitta till torpet där Heyki och Vappu tagit in. Med

Heykis rock och mössa på dig, skall du troligen utan invändning få taga alla deras saker. Med dem må du skynda till flotten och laga de komma i säkerhet. Jag vill söka befria Vappu, och så mötas vi vid flotten.»

»Jag följer dig, Pekka,» blef nu, som alltid, Pavos svar Det flög ett svårtydt drag öfver Pekkas ansikte, och han sade

»Nå väl då, till torpet!»

Med finnarnas vana och instinkt, samt ledda af spåren, funno de snart torpet. »Må du nu försöka,» sade Pekka. »Gå in; jag stannar här.»

## 28. Befrielsen.

Vid torpet var tyst och stilla. Dörren stod, som vanligt, oläst, så att Pavo kom in. En röst frågade, hvem den främmande var. På den svenska finnarna talade kunde den frågande ej märka, att det icke var samma person som förr varit inne, och det dunkel som rådde i stugan bidrog äfven därtill. Pavo fick därför utan att motsägas hämta finnarnas kuntar och Heykis bössa, och med ett tack för godt kvarter kunde han aflägsna sig.

Pekka mottog honom med glädje och hviskade helt tyst: »Framåt! Det gick så bra man kunnat hoppas. På se, om vi fortfarande ha lyckan med oss.»Återigen passerade de byn utan att ha mött någon, och då de hunnit genom den och nådde skogen gömdes Heykis och Vappus saker i närheten af vägen.

För tredje gången voro de inne i byn och granskade där vägen, för att möjligen upptäcka något spår af Vappus näfverskor. En stund såg det ut som de skulle misslyckas. Men så fann Pavo ett spår i en från stora vägen afvikande fägata. Den följdes ett stycke, och så fann man jämte böndernas spår flera af Vappus, och nu gick man hastigare framåt förbi gårdar och uthus.

Uppkomna på en liten backe, sågo våra spanare en eld lysa bredvid ett litet lågt och oansenligt hus.

»Där är svenskarnas badstuga eller torkria,» sade Pekka, »och där är Vappu.»

Med detsamma sågo de elden förmörkas af en karlgestalt.

»Ah!» sade Pekka och slog upp med handen; »bevakad! Stugan på slätten! Det ser icke gynnsamt ut för oss, Pavo!» Denne tecknade med handen en halfcirkel, hvilket betydde, att man kunde kringgå stugan och få denna emellan sig och elden.

»Ja,» hviskade Pekka, »vi måste försöka. Från stugans andra sida till skogen är ej långt, och där ha vi en rågåker! Låt oss taga skydd af den.»

På knän och armbågar skredo finnarna fram ljudlöst och spejande. Det var något de voro vana vid från skogen, fjällen och mossmarkerna.

Inom kort voro de vid stugans bakvägg, väl dolda af den djupa skuggan. Där lågo de och hörde, hur någon sof och snarkade, under det en annan gick och sysslade kring elden.

Då stegen ej längre hördes förstodo de, att den vakande stod stilla, och af skuggan trodde de sig märka, att han vände ryggen mot elden, hvarför Pekka försiktigt tittade fram, och då han såg att mannen satt sig vid elden, hviskade han till Pavo:

»Nu!»

På en gång rusade finnarna fram, och innan de vaktande karlarne hunnit försvara sig stodo finnarna med lyfta knifvar öfver dem.»Första ljud eller rop, och min knif sitter i din strupe!» sade Pekka till den han slagit under sig. Pavo hade redan uppryckt en grästorfva och stoppat i munnen på den andre. Några ögonblick därefter voro vaktkarlarne bundna till händer och fötter med finnarnas hängslen och lifremmar.

»Upp med dörren, Pavo, och skjutsa in din fånge!» sade Pekka, i det han kom bärande med sin man från andra

sidan elden. Denne kastade han helt omildt på golfvet bredvid den andre. Därpå vände han åter ut, fattade en brinnande eldbrand och lyste in i stugan. På britsen låg ett bylte. Det var den bundna och hopsnörda Vappu. Med några snitt af knifven voro banden afskurna, men Vappu rörde sig ej. Hon gaf dock tecken till lif genom stönanden.

»Pavo,» sade Pekka, »stoppa bättre till munnen på de där omänskliga människorna! Bomma till dörren och kom fort efter!»

Därmed tog han Vappu i sina armar och ilade bort mot skogen.

Efter en stund stannade han vid en liten göl och öste med handen vatten öfver Vappus hufvud och ansikte, hvarpå han med dämpad stämma frågade:

»Lefver du, Vappu?»

»Är det du, Pekka?»

»Ja, känner du igen mig?»

Nu anlände Pavo.

»Ja, jag känner igen er båda.»

»Tag uti här, Pavo!» sade Pekka, i det han räckte honom sin ena hand. Pavo begrep hvad Pekka menade, och i ett nu satt Vappu på männens armar, och med skyndsamma steg ilade de mot älfven och flotten.

»Vänd om efter Vappus och Heykis kuntar, Pavo! Jag väntar här tills du är åter.»

Pekka hade lagt Vappu på flotten, där hon låg orörlig. Stundom kved hon. Då såg Pekka medlidsamt åt henne och sade till sig själf:

»Stackars Vappu! De ha nog handteradt dig omänskligt.»

Så gick han upp på stranden och utplånade de spår flyktingarna lämnat efter sig i sanden. Nu kom Pavo, och båda hjälptes åt att dölja spåren. De stakade nu flottenöfver till andra stranden, som de nådde just som det började dagas.

»Gud vare lof, hon är räddad!» sade Heyki då Pekka nedlade Vappu på den risbädd Heyki beredt sig. »Lefver hon?»

»Ja, Heyki,» svarade Pekka. »Nu skola vi se till, om vi kunna göra något för henne. Skaffa vatten!»

Skyndsamt blefvo Vappus sår och blånader tvättade och omsedda så godt sig göra lät, och så lämnades hon i ro.

Pekka och hans kamrater satte sig en bit ifrån henne,. Pekka och Pavo torkade sina svettiga pannor och sträckte sedan ut sig på den mjuka, rena sanden. Pekka frågade nu Heyki, huruvida han förmådde följa dem, om de trängde djupare in i skogen med Vappu.

»Nej, Gud bättre, Pekka, jag förmår icke nu, ty hela min kropp är stel och kännes som vore den sönderbruten.»

»Upp då, Pavo! Vi måste arbeta. Hör min plan! Vi gräfva in en hålgång i denna lösa sand, stor nog att dölja Vappu och Heyki samt våra kuntar. Göra vi detta väl, kunna vi hoppas, att de icke bli upptäckta. Om vi visa oss för svenskarna, skola de förfölja oss och glömma våra vänner. Raskt till verket!»

Redan ett par timmar därefter voro Vappu och Heyki dolda i sandhålan och ingången betäckt af en med roten uppryckt videbuske, så väl planterad i den fuktiga sanden, att det omöjligt kunde upptäckas att den icke varit växt där.

»I lagom tid!» hviskade Pavo och pekade på andra stranden.

Där stod uppe på den branta älfstranden en hop bönder och samtalade, under det ett par gingo vid vattenkanten och forskade efter finnarnas spår. Kort därpå stannade de och pekade utåt älfven. Flera af bönderna kommo nu

till, och man såg dem göra häftiga åtbörder. Snart sågos de gå upp till dem som stodo uppe på älfbrinken, där en lång öfverläggning syntes försiggå. Slutligen drogo de bort.

»Ah!» sade Pekka och skrattade lågt. »Bra, Pavo! De tro, att vi haft båt och rott nedåt älfven. Vi äro sålunda fria för förföljelse af dem. Och villrådiga synas de vara, om vi haft Vappu med oss eller icke. Troligen gå de nuPå britsen låg den bundna och hopsnörda Vappu.

att söka henne. Ty så många gånger vi gått fram och åter, kunna de ej af våra spår se, hur många vi äro. Sannolikt tro de oss vara flera. Visste de, hur svaga vi i verkligheten äro, slutade de kanske icke söka oss. Måhända göra de det icke heller; vi få vara på vår vakt. Låt oss se till och dölja våra spår här vid landningsplatsen bättre.»

## 29. Gömstället.

En stund därefter sutto Pekka och Pavo åter på en plats där de hade god utsikt. Sina spår i sanden både de med riskvistar igensopat, och flotten hade de löstagit och burit stockarna långt från älfven.

»De må komma, Pavo,» sade Pekka. »Vi skola nog reda oss för långt större antal än det vi sett, och Vappus håla skola de icke upptäcka. Men jag är orolig och bekymrad för båda våra sjuklingar. Länge skola vi i denna på vildt fattiga mark icke kunna uppehålla oss, och söka människor här nära vid våga vi icke, ty ryktet om vårt slagsmål med bönderna skall löpa omkring, och vi skola ofredas hvart vi än vända oss. Vore vi bara i bergen, Pavo!»

»Ja, du säger något, Pekka!» sade han suckande. »Det här är en lång dag,» tillade han en stund därefter. »Om det snart ville bli natt, så vi kunde röra oss.»

»Sof en stund, Pavo! Jag har något att tänka på och vakar i alla fall.»

»Ja, tack, Pekka! Jag är trött.»

Därmed lade sig Pavo på äkta finnmaner framstupa med sina armar till hufvudgärd, och några ögonblick därefter sof han djupt.

Han väcktes dock snart af Pekka, som sträckte ut armen nedåt älfven, där en båt syntes komma uppför åt den plats där finnarna slagit sig ned. Pavo rörde sig blott så mycket, att han upplyfte hufvudet en smula, och kort därpå hviskade han: att söka henne. Ty så många gånger vi gått fram och åter, kunna de ej af våra spår se, hur många vi äro. Sannolikt tro de oss vara flera. Visste de, hur svaga vi i verkligheten äro, slutade de kanske icke söka oss. Måhända göra de det icke heller; vi få vara på vår vakt. Låt oss se till och dölja våra spår här vid landningsplatsen bättre.»

## 29. Gömstället.

En stund därefter sutto Pekka och Pavo åter på en plats där de hade god utsikt. Sina spår i sanden både de med riskvistar igensopat, och flotten hade de löstagit och burit stockarna långt från älfven.

»De må komma, Pavo,» sade Pekka. »Vi skola nog reda oss för långt större antal än det vi sett, och Vappus håla skola de icke upptäcka. Men jag är orolig och bekymrad för båda våra sjuklingar. Länge skola vi i denna på vildt fattiga mark icke kunna uppehålla oss, och söka människor här nära vid våga vi icke, ty ryktet om vårt slagsmål med bönderna skall löpa omkring, och vi skola ofredas hvart vi än vända oss. Vore vi bara i bergen, Pavo!»

»Ja, du säger något, Pekka!» sade han suckande. »Det här är en lång dag,» tillade han en stund därefter. »Om det snart ville bli natt, så vi kunde röra oss.»

»Sof en stund, Pavo! Jag har något att tänka på och vakar i alla fall.»

»Ja, tack, Pekka! Jag är trött.»

Därmed lade sig Pavo på äkta finnmaner framstupa med sina armar till hufvudgärd, och några ögonblick därefter

sof han djupt.

Han väcktes dock snart af Pekka, som sträckte ut armen nedåt älfven, där en båt syntes komma uppför åt den plats där finnarna slagit sig ned. Pavo rörde sig blott så mycket, att han upplyfte hufvudet en smula, och kort därpå hviskade han:»Där komma de!»

Stranden var rak, och man såg, att två man med möda rodde båten mot strömmen, under det fyra andra gingo utmed stranden för att söka upptäcka, hvar den främmande båten landat. De gingo sakta i bredd med båten, och finnarna hade god tid och godt tillfälle att observera dem.

»De där ha allvar med sig,» hviskade Pekka; »säckarna fulla med mat och två bössor. Upptäcka de våra spår, kunna vi vänta oss en ihärdig jakt. Kräla dig upp midt för jordhålan, Pavo! Pinna de spåren, så visa dig och löp sedan undan! Du reder dig nog för deras kulor, om de sända dig några, men gör intet motstånd! Fly bara, men icke fortare än bönderna kunna följa dig. Håll dig blott lugn: jag skall nog göra dina förföljare oskadliga, den ena efter den andra. Friskt mod!»

Pavo svarade ingenting. Han blott vände på hufvudet och visade sina hvita tänder till tecken att han fann Pekkas tal efter sin önskan och nöjsamt tillika. Därpå krälade han som en orm framåt fort och ljudlöst. Endast de vaggande ljungkvistarna förrådde den väg han tog.

Snart voro bönderna alldeles bredvid Pekka. De som voro i båten upphörde i detsamma att ro och sade:

»Det lönar icke att vi söka längre upp, ty ni kunna väl begripa, att finnsatarne i sin båt följt med strömmen; icke rodde de emot den, då de säkert visste, att vi voro efter dem. Nej, med strömmen foro de.»

»Då skulle färjkarlen där nere vid kyrkan sett dem.»

»Å, den sof nog, det kan du lita på. För resten är jag led vid att ro; någon annan får göra det.»

»Ja, jag med är nöjd på det här arbetet, som vi i alla fall ej få någon lön för, ty hin hjälper nog de sina,» sade den andre roddaren, och så förde de båten till stranden.

»Ni kunde knackat in skallen på satans anhang då ni hade dem i går,» sade en af de på stranden varande bönderna, »då kunde vi sluppit det här bråket. För öfrigt har nog den fördömda trollpackan, den satan må steka, makt att fria både sig och sällskapet sitt för oss. M som vill fortsätta sökandet må så göra, jag går hem och arbetar.»

»Ja, jag med,» sade den som varit i båten.»Sådana fega krakar ni äro!» sade en af männen som gått utmed stranden. »Trötta äro ni icke, men ni äro rädda att råka finnarna och få er en släng; det är sjukan det.»

»Ja, om du, som vi, hört hvad Bollas Olle och Tomt-Lasse sade, kanske du heller icke vore så stor i orden.»

»Hvad sade de softutorna då?»

»De sade, att den ene finnen var så lång som en tall och den andre bred öfver ryggen som en ladudörr och hade näfvar som skrufstäd. Och den långe var så stark, att han tog trollpackan så lätt som hon varit en fjäder.»

»Ja, det var hon ock,» sade den andre. »Trollpackor äro ihåliga, det har jag hört flera än en gång, och hvad de fega och sömniga Bollas Olle och Tomt-Lasse sade, det bryr jag mig icke om. De voro nog så rädda, att de hvarken hörde eller sågo något.»

»Ja, men nog är det rätt,» sade en af bönderna, som hittills icke deltagit i samtalet. »Icke hafva finnarne rott emot strömmen, det kan man veta, och på färjkarlen litar jag icke alls, därtill har jag fått ropa honom allt för många gånger utan att få svar.»

»Ja, så stanna då ni här,» sade den som förut fört ordet, »jag går väl ensam uppåt ett stycke; vänta mig här!»

Pekka, som ej var längre än ett halft bösshåll från bönderna, låg stilla som en stock och vågade knappast se upp. Dock kunde han med ögonen följa den envise bonden, och till sin glädje såg han denne gå förbi den lilla viken utan att märka, att finnarna landstigit där. »Måtte han nu komma samma väg åter!» tänkte Pekka, och så lyckligt

var, att han det gjorde. Återvägen gick han sorglös och fortare, så att han snart var hos de kvarlämnade kamraterna, hvilka nu uppslagit sina matsäckar och i all sköns ro läto maten sig väl smaka.

»Nå,» sade roddaren, »fann du spåren?» »Nej,» sade mannen, »hin har nog hjälpt dem.» »Det sade jag dig förut,» tillade den andre. Pekka i sin obekväma ställning tyckte, att bönderna åto öfvermåttan långsamt, helst han själf ingenting förtärtsedan förra dagen, och det var med en lättnadens suck han ändtligen såg bönderna stiga ut i båten och ro bort.

»Räddade!» sade han för sig själf, i det han steg upp och skyndade mot sandhålan, där Pavo samtidigt inträffade.

»Nå?» sade Pekka.

»Såg alltsammans. Nu är jag hungrig.»

»Först till de sjuka,» sade Pekka, makade videbusken från ingången till hålan och tittade in. Där inne var tyst. Endast andedräkten af två sofvande kunde förnimmas. Ett belåtet leende gick öfver Pekkas drag då han lutade sig ned och framtog sin kunt.

»Nu får du mat, Pavo,» sade han. »Gud vare lof, de sofva därinne och andas jämnt; det är goda tecken. Stackars hundarna mina!» sade han strax därpå och knäppte med fingrarna, då alla tre hundarna kröpo fram ur hålan och venslades omkring sina husbönder. »Nu måste vi äta duktigt, Pavo, så vi kunna fiska i natt. Jaga och skjuta kunna vi ej så länge; vi äro för nära bönderna. Måtte vi snart kunna flytta härifrån!»

Då Pekka satte kunten tillbaka in i hålan rörde sig någon därinne, Vappu bad om vatten.

Pekka hämtade genast sin näfverask full, hvilken Vappu i det närmaste tömde, hvarpå hon sade:

»Jag är bättre nu, Pekka. Äro vi i trygghet?»

Pekka trodde så, och så berättade han om böndernas återtåg.

»Jag önskar jag vore frisk,» sade hon, »så skulle jag bränna alla böndernas iden. Det var förskräckligt hvad de handterade mig; det ryser i mig då jag tänker därpå.»

»Vill du äta något, Vappu?» frågade Pekka, utan att synas märka Vappus hämndetankar. »Nej,» sade hon, »min hals är efter böndernas näfvar så öm och svullen, att jag har möda att svälja vatten.»

»Försök sofva då!» sade han.

»Ja,» svarade hon, och så drog Pekka sig tillbaka.

Under tiden hade Heyki vaknat och krupit ut, rest sig upp och stod nu och kände på sina lemmar; därpå rätade han ut sig och sade:»Det här blir snart bra; nu tror jag jag kan gå igen och följa er.»

Pekka hade under tiden sett på Heyki och med vemod märkt, att han blifvit gammal. Det var numera icke den starke, fyllige mannen: det var den affallne och lutande gubben. Men ännu fanns det friska, ungdomliga sinnet och den sjalfförtröstan som ännu i dag utmärka hans stamförvanter. Pekka förstod af hans yttranden, att Heyki trodde sig kunna hålla ut ännu många år.

»Jag tänker så med, Heyki,» sade Pekka gladt. »Ät nu och sof godt denna natt, så går du nog lika länge som vi. Det är nog nödigt vi snart komma hädan, Heyki. Hörde du hvad jag sade till Vappu om bönderna?»

»Uhj ja, nog hörde jag det, och jag skulle ha lust att hjälpa henne steka hela bondhopen; de äro vilddjur, de där bönderna,» tillade han. »Våga vi koka här? Jag ville gärna ha mig en motti.»

»Icke ännu; i natt skall vi laga en åt dig,» sade Pavo.

Under natten yrade Vappu, ropade på sina papper, på Gretti och andra personer, hvilkas namn ingen af hennes följeslagare förr hört, och ville oupphörligt dricka. Pekka hade hela natten vakat öfver henne, och först då morgonen inträdde fick hon ro. Pavo, som återkommit från sitt fiske, aflöste Pekka, och så gjorde de hela den och följande dagen, tills Vappu en kväll somnade utan att tala oredigt. Nu fingo alla ro den natten, och på morgonen

sade sig Vappu vara alldeles frisk och yrkade på affärd.

Männen sågo tviflande på hvarandra och så på Vappus bleka och affallna ansikte och händer, men sade, att det fick bli som hon ville. Det vore bäst hon afgjorde saken sedan hon varit uppe en stund.

Det var klart, att Vappu öfverskattat sina krafter, och först ett par veckor därefter förmådde hon gå med stadiga steg.

Nu bröt man med glädje upp från sandhålan, där man så länge lefvat i oro att bli upptäckt och haft så svårt att lifnära sig.

Då finnarna ändtligen nådde bergen och den obebodda skogen, där man kände sig fri och utan fruktan, beslöt manhvila ut några dagar och ordentligt samla krafter efter den långa tid man nödgats lefva på små portioner fisk. Heyki och Pavo byggde en bod, och Pekka, med hjälp af hundarna, förde hem rikligt med småvildt, hvilket Vappu tillredde. Man kände sig på det högsta tillfreds och njöt af det efterlängtade lifvet i skogen.

En afton kommo Heyki och Pekka hem medförande en hel elgkalf, och strax därpå anlände Pavo med en diger knippa foreller. Det var mat för lång tid; också, sade Pekka följande morgon, sedan man intagit en kraftig måltid:

»Nu, mina vänner Heyki och Vappu, kunna ni utan bekymmer stanna här några dagar till och ändå ha lifsmedel för er hemresa. Jag känner mig glad och lycklig öfver vårt oförmodade möte och det bistånd Pavo och jag kunnat lämna eder. Tiden har dock lupit undan för oss; vi hafva något att uträtta i de norra skogarna, som nödigt måste ske innan snön faller. Därför — farväl med er! Lefven väl och halsen de våra!»

»Går du icke med oss hem, Pekka?» sade Vappu.

»Nej, som du hör, måste jag bort.»

»När kommer du hem?»

»I vår, om Gud vill.»

»Kom!» sade hon och gick litet afsides.

»Tack, Pekka!»

Därmed räckte hon honom handen. »Det är andra gången du räddat mitt lif. Lofva Vappu att komma hem i vår!» sade hon, under det hon lindrigt skakade hans hand. »Du får ej neka. Jag har något att säga dig.» Och nu kommo tårar i den stolta och hårda Vappus outgrundliga ögon.

»För lifvet råder Gud, Vappu,» sade Pekka; »men beror det på mig, skall jag besöka dig i vår.»

Därmed gick Pekka för att skaka hand med Heyki,, hvarpå Pavo och han med raska steg styrde kosan mot norr.

## 30. Elgskyttarna.

Som Pekka sagt, hade tiden lupit undan, och det var först efter ett par veckor våra skogsmän hunnit de nordöstra skogarna, där de af ryktet hört att finnar funnes. De lågo på sina bäddar och njöto af hvilan och värmen från den klart lysande nödelden.

»Nu måste vi stanna här några dagar och låta hundarna taga igen sig,» sade Pavo. »Tispa är så mager, att refbenen kunna räknas, och Rakkis rygg står i krum.»

»Ja, det är som du säger, Pavo,» sade Pekka; »jag har oupphörligt de här sista dagarna väntat få se spår efter finnar och träffa på deras pörten för att där rasta. Men då vi misslyckats, må vi göra som du säger, Pavo. För att hastigt få hundarna vid godt hull, måste vi skaffa oss en elg, och som du såg af spåren vi gingo öfver för en stund sedan, finnas de här i närheten. Så snart vi skjutit en sådan slå vi oss i ro några dagar.»

»Gå tillbaka, Pavo,» sade Pekka följande morgon, »till stället där vi sågo elgspåren, och låt hundarna följa dem, skall jag gå upp på den höga åsen vi se här väster ut. Jag hör då, hvar hundarna få upp elgarna, och kan genskjuta

dem, om de ej vända emot dig. Misslyckas vi, mötas vi här sedan.»

»Å, vi få nog skjuta, Pekka,» sade Pavo, som kände sig lifvad af utsikten till den stundande jakten, hvilken han fått undvara under den hastiga marsch de gjort.

»Spå sant!» nickade Pekka, och så skildes de.

Länge nog hade Pekka suttit stilla och njutit af den vidsträckta utsikt han hade från den höga bergkulle han utsett till sitt postställe innan hundarna läto höra sig. Slutligen hade de påträffat elgarna, och nu hördes Tispas fina skall, Rakkis grofva bas och den unga hundens mellanstämma i en samklang hvilken ljöd som musik i Pekkas öron och lifvade upp den gamle jägaren. Och tur hade han, ty elgarna togo kosan uppför åsen där han stod. Snart

## 30. Elgskyttarna.

Som Pekka sagt, hade tiden lupit undan, och det var först efter ett par veckor våra skogsmän hunnit de nordöstra skogarna, där de af ryktet hört att finnar funnes. De lågo på sina bäddar och njöto af hvilan och värmen från den klart lysande nödelden.

»Nu måste vi stanna här några dagar och låta hundarna taga igen sig,» sade Pavo. »Tispa är så mager, att refbenen kunna räknas, och Rakkis rygg står i krum.»

»Ja, det är som du säger, Pavo,» sade Pekka; »jag har oupphörligt de här sista dagarna väntat få se spår efter finnar och träffa på deras pörten för att där rasta. Men då vi misslyckats, må vi göra som du säger, Pavo. För att hastigt få hundarna vid godt hull, måste vi skaffa oss en elg, och som du såg af spåren vi gingo öfver för en stund sedan, finnas de här i närheten. Så snart vi skjutit en sådan slå vi oss i ro några dagar.»

»Gå tillbaka, Pavo,» sade Pekka följande morgon, »till stället där vi sågo elgspåren, och låt hundarna följa dem, skall jag gå upp på den höga åsen vi se här väster ut. Jag hör då, hvar hundarna få upp elgarna, och kan genskjuta dem, om de ej vända emot dig. Misslyckas vi, mötas vi här sedan.»

»Å, vi få nog skjuta, Pekka,» sade Pavo, som kände sig lifvad af utsikten till den stundande jakten, hvilken han fått undvara under den hastiga marsch de gjort.

»Spå sant!» nickade Pekka, och så skildes de.

Länge nog hade Pekka suttit stilla och njutit af den vidsträckta utsikt han hade från den höga bergkulle han utsett till sitt postställe innan hundarna läto höra sig. Slutligen hade de påträffat elgarna, och nu hördes Tispas fina skall, Rakkis grofva bas och den unga hundens mellanstämma i en samklang hvilken ljöd som musik i Pekkas öron och lifvade upp den gamle jägaren. Och tur hade han, ty elgarna togo kosan uppför åsen där han stod. Snarthörde han deras steg, och några ögonblick därefter såg han dem komma genom den glesa skogen.

Hållet var långt, men Pekka sköt ändå, i förhoppning att hans gamla bössa äfven på detta afstånd förmådde bära fram dödens budskap. Han måttade åt den stora tjuren och tryckte af. Elgen syntes icke träffad af skottet, utan fortsatte med oförminskad fart sitt lopp, men. Pekka lät detta icke bekomma sig. En glad nick fick elgen till afsked, och därmed började han lugnt ladda om. Men innan han slutat därmed small ett kraftigt skott bakom honom, alldeles från det håll där han förmodade elgarna just då borde befinna sig.

Pekka ryckte till och upplyfte hufvudet. »Det var icke Pavos bössa,» sade han till sig själf. »Jag måste veta hvem den mannen är som befinner sig här midt i urskogen liksom vi. Att mitt skott dödligt sårade elgtjuren, därom behöfver jag icke tvifla, då jag såg, hur kulan slog en hvirfvel i håren vid bogen. Jag vill se, hvem sorn bestrider detta.»

Med långa, tysta och hastiga steg skyndade Pekka till platsen där, att döma efter ljudet, den obekante skytten borde befinna sig. Platsen var icke svår att finna, ty vid trädens kronor stod ännu den ljusblå krutröken kvar och utvisade den. Där stod ock en man af ovanlig storlek och ovanligt utseende. Han var lång som Pekka, men mycket gröfre. Ned öfver axlarna hängde ett långt mörkt hår, hvilket gjorde, att hans, af en vargskinnsmössa

betäckta hufvud såg mycket stort ut. Pekka gick rätt till honom. Mannen å sin sida stod lugnt stödd mot sin bössa och mötte med stadig blick Pekkas blixtrande öga.

»God dag!» sade han på svenska. »Jag sköt elgen åt dig, efter den kom alldeles intill mig. Är du en helsing?»

»Nej, en finne liksom du,» svarade Pekka gladt, ty mannens uttal hade förrådt landsmannen.

»Så är du ock Pekka Huskoinen, björnskytten,» sade den store mannen, »ty ingen annan lär här finnas i skogen som är jämnhög med Munter. Välkommen till våra berg,Pekka!» sade han och räckte honom med ett godmodigt och vänligt uttryck sin stora hand.

»Tack!» sade Pekka. »Jag har redan i två dagar väntat få se finnar i denna trakt; nu känner jag mig lycklig.»

Med detsamma lät Pekka höra en skarp hvissling, så skarp, att åsarna upprepade den.

»Du har följe,» sade Munter.

»Ja, jag har nu ett par år haft följe,» blef Pekkas svar. »Men hur känner du mig, Munter? Jag har aldrig hört talas om dig.»

»Om mig! Det kan jag nog tro. Jag har icke heller varit länge i de svenska skogarna och icke heller varit något omkring. Men dig har jag nyss hört talas om och vet, att du gått med bud från värmlandsfinnarna till kungen i vår. Du är välkommen till oss, Pekka. Vi östfinnar veta litet om er där långt i väster.»

En svag hvissling hördes nu. Den besvarades af Pekka, och snart kom Pavo till stället.

»Här ha vi funnit en man af vår stam, Pavo, som välkomnar oss.»

»God dag!» sade Munter till Pavo, som med förvånade blickar betraktade honom.

»God dag igen!» sade Pavo. »Är det skyttar i skogen?»

»Ja, Pavo, jag hade samma ärende till elgarna som ni. Flockens tillhåll kände jag till, och var på väg att söka upp den då jag fick höra edra hundar och elgen kom springande emot mig, då jag fällde honom med en kula midt i bröstet.»

»Den kulan torde du kunnat spara på, Munter,» sade Pavo litet spetsigt; »Pekka hade ju redan skjutit.»

»Ja visst,» sade Munter, »men det visste jag icke då, och dessutom löpte elgen raskt.»

»Bra som det är nu, mina vänner,» sade Pekka. »Vi få nu se till att få huden af elgen, så både vi och hundarna få oss något till lifs.»

Männen togo genast till med att flå och stycka elgen, och för så vana jägare tog detta icke lång tid.»Sade jag icke det förut!» utropade Pavo och höll upp en kula. »Den fann jag här i lungan. Du kunde sparat ditt skott, Munter.»

»Jag skall komma ihåg det en annan gång, Pavo,» sade denne godmodigt, »och elgen är ju i alla fall eder. Jag skaffar mig snart en annan, ty i dessa skogar finnes nog för oss och flera till.»

»Icke menade jag så, Munter,» sade Pavo ångerfullt. »Jag ville blott säga dig, att har Pekka skjutit, så har kulan träffat.»

»Om jag icke skjuter bom,» sade Pekka skrattande. »Man gör bäst att icke skryta, Pavo. Hör, Munter! Vi behöfva föga af elgen. Det förstår du nog, och egentligen sökte vi åtkomma den för våra hundars räkning, emedan de slitit ondt på senaste veckorna. Nu ha vi öfverflöd. Tag därför så mycket af elgen du önskar. Vi hafva ju, som du vet och säger, flera.»

»Ja, icke skall vi kifvas om den saken, ty nu följer ni med mig hem till Svartsjön, och där skall ni gifva er god ro och hvila upp både er själfva och hundkräken era. Hvad vi behöfva för dagen af elgen tager jag, och resten hämta vi i morgon.»

Pekka och Pavo kände sig tacksamma för Munters inbjudning, och så tågade man af.

## 31. Veteranerna.

Då våra jägare efter ett par timmars marsch ankommo till Munters nybygge vid Svartsjön, märkte de på så väl byggnader som öfriga anordningar vid gården, att Munter stod en bit framom den tidens finnar. Då Pekka sade honom detta svarade han, att i visst afseende hade nog Pekka rätt, ty jämte två af sina grannar hade han i många, många år varit soldat, sett mycket och lärt något. Framdeles skulle Pekka få reda på den saken. »Sade jag icke det förut!» utropade Pavo och höll upp en kula. »Den fann jag här i lungan. Du kunde sparat ditt skott, Munter.»

»Jag skall komma ihåg det en annan gång, Pavo,» sade denne godmodigt, »och elgen är ju i alla fall eder. Jag skaffar mig snart en annan, ty i dessa skogar finnes nog för oss och flera till.»

»Icke menade jag så, Munter,» sade Pavo ångerfullt. »Jag ville blott säga dig, att har Pekka skjutit, så har kulan träffat.»

»Om jag icke skjuter bom,» sade Pekka skrattande. »Man gör bäst att icke skryta, Pavo. Hör, Munter! Vi behöfva föga af elgen. Det förstår du nog, och egentligen sökte vi åtkomma den för våra hundars räkning, emedan de slitit ondt på senaste veckorna. Nu ha vi öfverflöd. Tag därför så mycket af elgen du önskar. Vi hafva ju, som du vet och säger, flera.»

»Ja, icke skall vi kifvas om den saken, ty nu följer ni med mig hem till Svartsjön, och där skall ni gifva er god ro och hvila upp både er själfva och hundkräken era. Hvad vi behöfva för dagen af elgen tager jag, och resten hämta vi i morgon.»

Pekka och Pavo kände sig tacksamma för Munters inbjudning, och så tågade man af.

## 31. Veteranerna.

Då våra jägare efter ett par timmars marsch ankommo till Munters nybygge vid Svartsjön, märkte de på så väl byggnader som öfriga anordningar vid gården, att Munter stod en bit framom den tidens finnar. Då Pekka sade honom detta svarade han, att i visst afseende hade nog Pekka rätt, ty jämte två af sina grannar hade han i många, många år varit soldat, sett mycket och lärt något. Framdeles skulle Pekka få reda på den saken.»God dag, käringen min!» sade han till en medelålders kvinna af ett godt utseende och vårdadt yttre. »Här har kommit vänner och stamförvanter till mig; dem skola vi vårda väl.»

»Å, så snart du kom åter, Munter, och redan fått elg Jag väntade dig knappast i dag,» sade hon, allt på svenska, hvilket förvånade Munters gäster. Då denne märkte det, sade han: »Hon är svenska, gumman min, och vi trifvas väl tillhopa. Nu skola vi se till, om jag kan få hit min granne.»

Därmed lossade han ett skott, och knappast hade ljudet däraf dött bort förr än en man blef synlig på en sved belägen på andra sidan sjön. Han försvann snart därifrån, och så syntes en båt styra rätt åt Munters nybygge, där mannen kort därefter, beväpnad med bössa och yxa, blef synlig.

»Du skrämde mig, din gamle ulf!» ropade han vid framkomsten ljudligt och gladt. »Jag trodde nästan de påfviska voro här, då du dundrar och skjuter här hemma vid. Men jag såg strax, att det är af de våra. Hvad står på?»

»Jag är glad, Piggen! Pekka Huskoinen är här!»

»Hå f-n, det var ingen under då, att du spenderar med smäll! God dag, Pekka!» sade Piggen. »Jag känner igen dig på ryktet jag hört att du skulle vara den längste af alla finnar. Jag trodde dock Munter skulle vara det, men nu ser jag, att han ej når upp. Men så är han så mycket bredare. Hvad för dig till våra trakter?»

»Lugna dig med den saken, Piggen,» sade Munter. »Pekka stannar hos oss en tid, så ni hinna nog talas vid om hvarjehanda.»

»Har du sett till Ram nyss?»

»Nej, men han kommer väl till lördag.»

Det var åtskilligt i Munters hus som skilde det från de andra finnpörtena. Stugan var större, muren mer omsorgsfullt hopkommen, bordet högre, och där fanns utom bänkarna ett par stolar gjorda af ihåliga trädstammar. Där fanns äfven en sak som på det högsta väckte Pavos nyfikenhet. Hvartill skulle en sådan pjes begagnas? Att fråga kunde icke falla honom in, men då männen efter enbastant måltid framtogo sina pipor och började språka slog äfven Munters hustru sig ned vid den besynnerliga tillställningen, som nu började snurra rundt.

Nu förstod Pavo, att hustrun spann garn på ett sätt som icke var kändt på de västra finnskogarna. Där spann man på »handten», eller på det sätt, att man fäste tråden vid en rund träbit och svängde om denna, hvilken då tvinnade garnet. Det var tålamodspröfvande att på så sätt spinna garn till en hel väf, men det var just tålamod och ihärdighet som finnbefolkningen ägde till en grad som man i nutid ej har lätt att fatta.

Så förgingo några dagar. Man vistades ömsom hos Munter, ömsom hos Piggen, och under denna tid meddelade man hvarandra det hufvudsakligaste af sina lefnadsöden. Man talade om finnarnas lif i hembygden, deras vistelse i de svenska skogarna m. m.

Då Pekka slutat sin berättelse skattade sig Munter och Piggen lyckliga, som funnit en sådan fridfull ort som den vid Svartsjön, ty de svenskar de sammanträffat med hade icke varit afvogt sinnade emot dem, och nu sedan de fått svenska kvinnor till hustrur hade de haft godt af deras släkt. De förklarade sig båda nöjda med att ha slagit sig ned där de voro. Nog var det ett trefligt lif de fört under kriget, men bättre hade de det nu; de ville icke ut på världen igen. De berömde sin granne i söder, Polko; det var en man som arbetat mycket.

Pekka gladde sig mycket öfver sina nya vänners belåtenhet och hoppades, att finnarna snart äfven på andra orter skulle få det bättre.

Lördags afton var inne, och sedan många år hade de tre vapenbröderna, trogna sin första öfverenskommelse, under sommarmånaderna då mött hvarandra och under vintrarna samlats hos Munter.

Nu föreslog denne, att Pekka och Pavo skulle medfölja för att hälsa på och hämta deras gamle kamrat Ram. Och så drogo de åstad i två ökstockar.

Ram funno de sig till mötes på stranden. Då de bådo honom följa med dem och stanna hos Munter öfversöndagen, svarade han ingenting, utan klef i båten och satte sig utan att under färden deltaga i samspråket.

Då de stego i land frågade Piggen Ram, hur jakten gått föregående vecka. »Bra,» sade han och af kastade sin näfverkunt, hvars innehåll han tömde i gräset. »Dela,» sade han, »och hämta mera, om ni vill!»

»Å,» sade Munter, »du har återigen skjutit en björn, och den icke heller af de minsta, kan jag se. Nå, nå! Du heter ej Ram för ro skull heller. Hur lider det med krutet ditt?»

»Slut!»

»Det blir väl råd för den saken, ty i kväll kommer min svåger och har krut och bly åt oss alla.»

Härtill svarade Ram icke ett ord. Han stod blott och stirrade på Pavos bösskolf, där denne inskurit sitt bomärke. Han syntes under vandringen till pörtet icke kunna taga sina ögon från Pavo och hans bössa.

Vid stugan mötte de en karl som bar en stor börda. Det var Munters svåger, Han blef vänligt hälsad af alla, och så slog man sig ned för att höra nyheter från svenskbygden.

De voro icke så snart framförda, de, ty systern och äfven karlarne afbröto honom med frågor om många saker och ting, och med det långsamma, saftiga och omständliga sätt hvarpå skogsbor afhandla allting gick aftonen, och kvällen nalkades. Det blef ett uppehåll i berättelsen. Då tog Munter fram »boken» och började läsa, som vanligt var då de tre gamla krigsmännen sammanträffade och sabbatstiden inföll.

Af hvad Munter läste och finnarna sedan sjöngo kunde de båda kvinnorna — ty två voro de sedan äfven Piggens hustru tillkommit — och deras landsman, svensken, icke förstå och uppfatta allt. Men hvad de icke förstodo

kände de i sina hjärtan, och den sabbatsstunden var dem lika högtidlig som om de varit hemma hos de sina.

Söndags morgonen läste Pekka. Man var nu ute och hade slagit sig ned i gräset. Munter hade läst säfligt med mullrande stämma och långa uppehåll, Pekka läste klart och tydligt, med själfull röst och kraftfull stämma. Sången ljödi den klara morgonstunden i det fria mer klangfullt, och då andaktsstunden var tilländalupen sutto alla tysta.

Då reste sig den svenske bonden och sade:

»Tack! Vore alla finnar sådana som ni, då skulle helt säkert alla svenskar möta eder med vänskap och förtroende. Men det är, tyvärr, ej så. Vi hafva alla hört illa talas om många af eder, och, Gud bättre oss, från de norra socknarna höres ve och klagan öfver en hop finnar som slagit sig ned i skogarna där. Redan förliden höst gjorde de mycken odygd i bygden, och under vintern ha de plundrat och ödelagt många människor som färdats till och från Norge, så det går en klagan och en jämmer öfver allt land. De äro så talrika och oförvägna, så ingen vågar gå emot dem i de stora skogarna, där de dölja sig. Ej ens sina egna landsmän skonar denna vilda hop, ty i vår ha de bränt en gård i Loos och ödelagt en annan.

»Det säges, att en eller två finnar med hustrur och barn lämnat sina med möda och arbete förvärfvade hem och dragit bort ur marken, och öfverheten har ännu icke kunnat råda bot. Väl säga de röfvade finnarna, att dessa missdådare icke äro af deras stam, men ingen tror, att svenskar skulle fara så fram som dessa röfvare göra. Väl om finnarna kunde straffa dem för att afvärja skammen och hatet emot eder. Vi bo för långt från hvarandra och äro nog icke tillräckligt manstarka mot en sådan stor och vild hop.»

Under bondens tal hade Pekka och Pavo växlat blickar med hvarandra, och likaså Munter, Piggen och Ram.

Munter bröt tystnaden som inträdt sedan bonden slutat tala med den frågan, om han vore riktigt säker på att röfvarhopen vore finnar.

»Nej, det är jag icke, men, som jag sagt, det är nog icke svenskar, oaktadt ryktet säger, att de tala svenska blandad med ord som ingen begriper.»

»Vet du, hur lång tid dessa bofvar hållit till i den marken?»

»Nej! Men för fyra å fem år sedan voro de där en tid, men ha icke låtit höra af sig sedan förr än förliden höst. Men om de äro desamma som huserade där förut, vet ingen.»Det blef ej mer tal om den saken den dagen, men alla finnarna voro tankfulla. Man såg Pekka tala med Pavo, likaså språkade Munter, Piggen och Ram med hvarandra i skilda grupper. Man kände sig orolig och tung till sinnes, och ofta kommo den svenska bondens ord »att finnarna borde straffa våldsverkarne» i deras öron, men deras tankar klädde sig ej i ord.

Då Munters svåger följande dag lämnat gården stodo männen kvar och syntes begrunda något.

Pekka sade då, att han ville säga sina vänner några ord om ändamålet med sin färd hitåt skogarna. Han hade en plan, som han tänkt på hela vintern och sommaren: nu ville han söka utföra den. Därpå beskref han, hur han påträffat en flock karlar som fällt ord, hvilka gåfvo anledning tro, att de vore de nu af den svenske bonden beskrifna röfvarne. Han hade låtit Pavo följa dem, och denne hade varit lycklig nog att kunna upptäcka deras tillhåll.

Här afbröts Pekka af Piggen, som frågade Pavo, om han sett röfvarne på närmare håll. Pavo sade sig ha sett dem både länge och väl.

»Beskrif dem då för oss!»

Den på det hela fåordige och försynte Pavo beskref lifligt och åskådligt den ene röfvaren efter den andre, såsom de voro inristade i hans minne, och då han till slut beskref den han ansåg vara anföraren slog Munter ihop sina händer så hårdt, att det ekade nedåt sjön.

»Guds död, Vargen!» utropade han och stampade i marken så det dånade.

»Ja, Vargen!» eftersade Piggen, »och den ger sig ut för finne och kastar misstanken för sina bofstreck på oss. Men vänta!» sade Piggen, synbarligen uppretad; »vi torde träffas!»

Nu återtog Pekka ordet och sade:

»Det är min och Pavos mening att återgå till vårt lilla pörte däruppe vid Dalälfven, och därifrån företaga en tur till Röfvarberget, för att söka åtminstone befria vår landsman, den enfaldige och svage Smale Hans.»

»Jag följer,» sade Ram.

»Vi följas alla åt,» sade Munter.»Låtom oss lugnt öfverväga den saken,» sade Pekka. »Mig synes svårt för eder att lämna edra hem. Edra hustrur bli ensamma. Den tid vi behöfva kan icke beräknas, och skördetiden tillstundar. Pavo och jag däremot hafva ingenting som binder oss. Vi äro icke beroende af tiden.»

»Icke jag heller,» afbröt honom Ram ifrigt.

»Och Piggen och Munter lika litet,» sade denne med bestämdhet i tonen.

»Vi måste alla följas åt,» sade Munter. »Hör Pekka! Mina kamrater och jag kunna icke misstaga oss. Den af Pavo beskrifne anföraren är, som jag sagt, Vargen, före detta soldat som vi, så ock hans kamrater, fyra till antalet. Alla ha varit soldater. Vi känna dem väl sedan många år. Vi voro i sällskap på resan öfver hafvet och hit till Sverige. Då skildes vi åt, men sammanträffade sedan på vår väg hit upp till skogarna. De hade då redan begått ett bofstreck, hvarefter vi hade ett nappatag med dem, som slutade illa för Vargen. Efter den tiden äro vi dödsfiender, och hade Vargen någon aning om att vi finnas här, skulle han utan betänkande anfalla oss. Nu veta vi, hvar han finns, och nu vilja vi göra honom kunnigt, att vi veta af hans bofstreck.

»Hvad vi vidare komma att göra, få vi rådas om, men icke skall det talet gå i bygden, att han och hans sällskap äro finnar, därom skall Munter draga försorg,» och nu darrade hans starka stämma af undertryckt vrede. »Död åt röfvarne! Det samma tänker du ock, Pekka, och däri gör du rätt. Att du och Pavo beslutit straffa dem, är icke svårt att förstå, men Pekka, de äro gamla soldater och tappra karlar. I öppen strid skola ni komma till korta; därför få ni ingalunda gå ensamma: vi måste följa eder.»

»Min far och hans kamrater stredo fordom med ryssarna otaliga gånger och gingo fria, men de stredo på finskt sätt och alltid i skogarna. Trots sin öfvermakt förmådde ryssarna icke besegra dem; det var först för egna landsmän de föllo. Jag tänker föra striden med Vargen och hans band på fädernevis och hoppas, att Pavo och jag skola lyckas.»

»Har du betänkt, att Vargen kunnat öka sitt band med andra vilda sällar? Det kan vara flera än ni sågo, och detkan finnas skogsmän bland dem. Nej, Pekka, jag tänker vi blifva icke för många vi fem.»

»Nej,» sade Piggen, »för många bli vi icke, men väl för få, om vi icke äro försiktiga och begagna oss af list så mycket vi kunna. Det duger ej för oss att gå på som vi gjorde då vi voro kungens soldater, och så har Pekka sagt någonting öm våra hem och vår skörd som är vardt att beaktas. Munter och jag, som ha hustrur, kunna icke lämna dem ur räkningen. Vi måste se till att bärga vår gröda innan vi tåga ut. Ha vi gjort det, bärga de sig nog här hemma till och med öfver vintern och sedan med, i fall vi blifva borta för alltid. Men tiden går, och innan snön faller måste det vara gjordt.»

»Så är ock min mening,» sade Pekka, »och nu strax behöfva vi icke företaga den färden. Men det hindrar icke Pavo och mig att gå förut och förbereda saken. Smale Hans, den stackarn, ligger mig jämt i hågen. Jag ömmar för honom. Kanske det lyckas oss befria honom, och måhända kunna vi komma till rätta med en och annan af röfvarföljet. Hvad som är undangjordt är undangjordt, och dessutom går tid åt för oss att söka upp finnarna i Orsa och Ore och höra hvad de hafva att berätta. Och hvem vet, om Vargen är att finna där vi träffade honom sist. Nej, sköt ni om ert arbete och edra hem och låt Pavo och mig se oss om. Begagna vi tiden väl, hinna vi nog låta eder veta, hur det är däruppe i skogen innan ni behöfva hjälpa oss.»

»Ske som du vill, Pekka,» sade Munter. »Du är klok, klok som ryktet förmält om dig. Gud gifve dig lycka! Det är

endast med hans bistånd du kan utföra din plan.»

»Vänta litet,» sade Piggen. »Jag sade er förut, att skola vi vinna på Vargen och hans anhang, måste vi begagna list, ty med makt kan det blifva oss dyrt. Vargen har Småländingen hos sig och Jämten med; den förre är en listig karl. Tror ni, att han icke märkt, det någon förliden höst strukit omkring Vargens kula? Jag tror han har ögonen öppna, och Jämten är skogskarl; jag tänker han äfven känner den saken. De äro nog på sin vakt. Ha de utspanat Pekkas pörte däruppe vid älfven, är det borta då ni komma, ochdet betyder väl föga. Men ni måste lefva. Ett skott hördt af någon af de karlarne skall föra dem öfver eder. Ett fiskhus, ett märkbart spår likaledes. Nej, vi följa er.»

»Det har jag redan sagt,» sade Ram. »Min skörd är mogen, den bärgar jag när jag vill. Hit med krut och bly, Munter! Det är hvad jag behöfver för att bärga min skörd. Låt oss gå. Det är pratadt nog om den saken!»

»Ha, ha!» skrattade Piggen. »Fick du mål i mun, Ram! Men vänta litet, har jag ju sagt eder. Jag följer, eller ännu bättre, Munter och jag följa eder med hvar sin börda mjöl och annan proviant. Ni behöfva då icke låta edra bössor höras. Sedan gå ni hem och göra hvad vi skola göra. Under tiden utspana vi allt hvad vi behöfva veta, och då vi komma åter taga vi i tu med saken på rena allvaret. Hvad säga ni därom?»

»Att Piggen talat mycket klokt och att jag förenar mig med Ram. Låt oss gå!» sade Pekka.

»Nu rusta vi,» sade Munter; »saken är afgjord.»

»Pekka och Pavo gå med till mig,» sade Ram. »Vi skola torka och röka mitt björnkött, och deras hundar skola få sitt lystmäte ändå.»

»Det göra vi gärna,» sade Pekka, och efter ett kort och godt afsked drogo de af i Piggens båt.

*

## 32. Pavo återfinner sin far.

Rams nybygge bestod, som förr är nämndt, af en jordkoja. Den var nätt och jämt rymlig nog att härbergera hans främmande dock ej deras hundar och kuntar.

»De ha det bra där ute,» sade han. Om de satte säckarna under den kvistfulla gamla granen som till största delen betäckte kojans tak, kunde det icke regna på dem.

Men om kojan var liten, var den dock ren och fin, nästan prydlig; där funnos mångahanda saker som voro ovanliga i en skogsfinnes hem. Den mest märkbara möbeln i kojan det betyder väl föga. Men ni måste lefva. Ett skott hördt af någon af de karlarne skall föra dem öfver eder. Ett fiskhus, ett märkbart spår likaledes. Nej, vi följa er.»

»Det har jag redan sagt,» sade Ram. »Min skörd är mogen, den bärgar jag när jag vill. Hit med krut och bly, Munter! Det är hvad jag behöfver för att bärga min skörd. Låt oss gå. Det är pratadt nog om den saken!»

»Ha, ha!» skrattade Piggen. »Fick du mål i mun, Ram! Men vänta litet, har jag ju sagt eder. Jag följer, eller ännu bättre, Munter och jag följa eder med hvar sin börda mjöl och annan proviant. Ni behöfva då icke låta edra bössor höras. Sedan gå ni hem och göra hvad vi skola göra. Under tiden utspana vi allt hvad vi behöfva veta, och då vi komma åter taga vi i tu med saken på rena allvaret. Hvad säga ni därom?»

»Att Piggen talat mycket klokt och att jag förenar mig med Ram. Låt oss gå!» sade Pekka.

»Nu rusta vi,» sade Munter; »saken är afgjord.»

»Pekka och Pavo gå med till mig,» sade Ram. »Vi skola torka och röka mitt björnkött, och deras hundar skola få sitt lystmäte ändå.»

»Det göra vi gärna,» sade Pekka, och efter ett kort och godt afsked drogo de af i Piggens båt.

*

## 32. Pavo återfinner sin far.

Rams nybygge bestod, som förr är nämndt, af en jordkoja. Den var nätt och jämt rymlig nog att härbergera hans främmande dock ej deras hundar och kuntar.

»De ha det bra där ute,» sade han. Om de satte säckarna under den kvistfulla gamla granen som till största delen betäckte kojans tak, kunde det icke regna på dem.

Men om kojan var liten, var den dock ren och fin, nästan prydlig; där funnos mångahanda saker som voro ovanliga i en skogsfinnes hem. Den mest märkbara möbeln i kojanvar stolen. Den bestod af ett ofantligt stort, men stympadt elgkranium. Benen utgjordes af hornen och sitsen af pannbenet. På den stolen hade Ram användt ett godt stycke arbete, det märktes tydligt; men strecken och krumelurerna som voro inristade på den kunde ingen tyda.

Att Pavo försökte tyda åtminstone ett af märkena, tyckte sig Pekka märka, emedan han ömsom såg på märket, ömsom med ögonen rådfrågade honom hvad det kunde betyda. Att Pavo i Rams närvaro aldrig skulle göra en fråga, visste Pekka.

Sedan de suttit en stund föreslog Ram, att de skulle taga itu med björnköttet, och bad dem gå med till hans staburEtt på stolpar eller i träd byggdt förrådshus, brukligt bland så väl svenskar som finnar och lappar.. Den var, som vanligt hos finnarna, uppe i en grof fura, dit Ram, med en för hans ålder märkvärdig vighet och styrka, uppklättrade.

»Tag emot!» sade han och nedfirade med hjälp af ett vidjetåg ett ansenligt stycke kött, och då detta fattats af Pavo, uppdrog han tåget, och omedelbart därpå kom det ned med ett nytt köttstycke, och så pågick det tills hela förrådet blifvit tömdt.

Utan order hade Pekka skurit sönder det första köttstycket i smala remsor, och så snart detta var gjordt tog han itu med ett annat. Då kom Ram ned, och så hjälptes alla tre åt.

»Jag saltade det bra innan jag gick hemifrån,» sade Ram, »så vi kunna hänga det genast.» Och så visade han dem en i närheten stående gammal ihålig torrfura med vidjetåg och krokar, där köttremsorna upphängdes.

På en bädd af våt mossa, lagd inuti furan, nära roten, gjorde han en eld af feta furuträn, därpå lade han färskt enris och så ett tunnt lager af fuktig mossa. Allt detta framkallade en tjock rök, som dref upp i furan. Därpå igensatte han eldhålet med ris och mossa.

»Nu gäller det att passa på, så det icke tager eld,» sade han. »Se till nu!»

Snart kom han åter, medförande ett par näfverburkar fulla af vatten, kastade sig efter vanligt finnmaner ned på marken och sade: »Nu taga vi oss en rök,» hvarpå hanräckte fram en pung fylld med tobak. Pekka stoppade först sin pipa, tog så tobakspungen, vände den på alla sidor och sade:

»Den där är ej gjord här nära vid.»

»Däruti har du rätt, Pekka. Jag tog den för länge sedan efter ett nappatag med de polska papisterna. Jag var med för att samla ihop de döda, och då föll pungen ut från en skjuten polacks rockficka. Den var grann då, nu är han sliten, men stark; den håller nog ut min tid.»

En stund därefter sade Ram, att ville någon gå med honom ut och fiska, vore tiden inne nu. Det vore nog, om en passade elden.

Pavo var genast färdig för fisket, och så drogo de af till den närbelägna sjön. Pekka blef ensam.

Som vanligt, försjönk han i tankar; men det hände, att han ock uttalade dem, sig själf ovetande. »Jag kan ej minnas, hvar jag sett Ram förut, eller är det någon annan han liknar då han går och då han ser sig omkring. Jag

kan ej reda, hur med den saken förhåller sig, men bekant förefaller han mig.»

Så frasade det till inuti furan. Pekka flög upp och ryckte ned Rams stängsel, och nu slog lågan fram. Elden hade fattat i furan. En burk vatten som Pekka kastade öfver den släckte elden ögonblickligen. Nu måste han tända den igen och göra allt i ordning så som Ram gjort förut.

Då satte sig Pekka igen, men nu voro hans tankar åt annat håll. »Undrar allt hvad Vappu kan hafva att säga mig; troligen ingenting. I alla fall skall jag väl gå däråt, om jag lefver då. Ja, hvem vet?»

Så sjönk solen bakom bergen, och då kommo fiskrarne hem. Pavo kom genast till Pekka. »Ram,» sade han, »har funnit en bra plats här i urskogen. Sjön är full af öring, och vi ha fått många. Nu vill jag byta af dig här vid rökningen, Pekka, om du vill göra något annat.»

»Nej, Pavo; vi hjälpas väl åt,» sade han leende.

Så säflig Ram än föreföll, var han dock denna gång rask, ty snart kom han bärande med flera stora kokta öringar och tre fullstora läffsorBrödbullar utan jäst och stekta på glöd eller upphettade stenar., sådana finnarna brukade innanbakugnar funnos vid deras gårdar. »Nu äta vi,» sade han och slog sig ned bredvid sitt främmande.

Då Pavo kom från sjön och lagt sig bredvid Pekka hade han ställt sin bössa helt nära. När finnarna ätit och sutto och sögo på sina pipor tog Ram bössan och synade den noga, hvarpå han lade den öfver sina knän och frågade Pavo:

»Hvar har du fått denna bössa ifrån?»

»Af Pekka.»

»Hvar har Pekka fått den ifrån?»

»Pavos bror, Nila, har köpt den af finnen i Afundsåsen.»

»Ja så-å. Satt detta märke där då?»

»Nej, jag har satt dit det,» sade Pavo, »det är mitt.»

»Ditt?» sade Ram och reste sig upp.

»Ja, mitt,» sade Pavo och reste sig ock.

Den unge och den gamle finnen stirrade ifrigt på hvarandra, utan att någon af dem yttrade något.

Då reste sig Pekka hastigt och utropade:

»Så måste det vara! Far och son ha funnit hvarandra. Ram är ju alldeles lik Nila; ser du ej det, Pavo!»

»Ja, du är min lille Pavo,» sade Ram med skälfvande röst; »du liknar din mor, gossen min,» och därvid lade han sin grofva hand på Pavos hufvud och såg innerligt in i hans ögon.

»Lefver Nila, Pavo?»

»Ja, far,» sade denne snyftande, under det ett par klara tårar smögo sig utför de bruna kinderna; »jag önskar han vore här; vi ha gått till Sverige för att söka dig.»

»Och nu, Gud vare lof, funnit honom!» sade Pekka. »Nu går jag in och lägger mig. Jag tänker ni vaka öfver rökningen,» sade han trohjärtadt; »ni vilja ej sofva nu.»

Hvad far och son sade hvarandra under nattens lopp, kan man ana. Vid soluppgången stördes de af Pekka, som gladt hälsade dem.

»Gå nu in och sof ni! Nu är min tur att röka.»

»Nej, Pekka,» sade Ram, »jag är så glad, att jag ej kan sofva. Lägg dig, Pavo! Jag far ut på sjön.»

»Jag följer er, far.»

»Ingen af eder far på sjön förr än jag väcker eder,» sade Pekka. »Tänk på, att vi skola vara långt härifrån innan nästa sol rinner upp, och vi hafva bördor att bära. In med eder!» sade han skämtsamt. »Jag skall se efter, om Pavos bössa kan hafva ett lyckotecken för mig.»

Solen stod högt då Pekka väckte sina vänner och rapporterade, att björnköttet nu icke behöfde rökas mera. Nu kunde Pavo klättra upp i furan och plocka ned det. I all hast voro både Ram och Pavo i verksamhet. Köttet flyttades ut i solen, och så foro de ut på sjön för att upptaga sina fiskredskap. Nu var Pekkas tur att sofva. Med ryggen stödd mot den gamla skuggiga granen och Rakki bredvid sig, hade han tagit sig en lur då han väcktes af Munters och Piggens ankomst. De hälsade honom gladt, och Piggen sade sig aldrig hört Ram prata så mycket som han gjort under det de vandrat utmed sjöstranden.

Pekka meddelade sina vänner hvad som inträffat: Ram hade funnit sin son. Hans gamla kamrater gladde sig uppriktigt åt hans lycka. Nu kanske han blefve mer sällskaplig, och nu vore han icke så ensam i världen som förut, och man enades om, att denna dag var en lyckodag. »Och varm är den,» tillade Piggen, från hvars panna stora svettdroppar rullade ned.

»Ni ha lassat på er mycket,» sade Pekka, »kanske onödigt,» tillade han.

»Tror icke det,» svarade Munter, »men varmt är i dag, och jag tror vi hvila och gå i kväll.»

»Jag tänker det är bäst,» svarade Pekka.

*

## 33. Rätt på målet.

Då Ram och Pavo anlände hälsades de på det fryntligaste. Man lyckönskade dem, och så kommo frågor och svar om hvartannat tills solen dalade och man beredde sig till aftåg.

»Ingen af eder far på sjön förr än jag väcker eder,» sade Pekka. »Tänk på, att vi skola vara långt härifrån innan nästa sol rinner upp, och vi hafva bördor att bära. In med eder!» sade han skämtsamt. »Jag skall se efter, om Pavos bössa kan hafva ett lyckotecken för mig.»

Solen stod högt då Pekka väckte sina vänner och rapporterade, att björnköttet nu icke behöfde rökas mera. Nu kunde Pavo klättra upp i furan och plocka ned det. I all hast voro både Ram och Pavo i verksamhet. Köttet flyttades ut i solen, och så foro de ut på sjön för att upptaga sina fiskredskap. Nu var Pekkas tur att sofva. Med ryggen stödd mot den gamla skuggiga granen och Rakki bredvid sig, hade han tagit sig en lur då han väcktes af Munters och Piggens ankomst. De hälsade honom gladt, och Piggen sade sig aldrig hört Ram prata så mycket som han gjort under det de vandrat utmed sjöstranden.

Pekka meddelade sina vänner hvad som inträffat: Ram hade funnit sin son. Hans gamla kamrater gladde sig uppriktigt åt hans lycka. Nu kanske han blefve mer sällskaplig, och nu vore han icke så ensam i världen som förut, och man enades om, att denna dag var en lyckodag. »Och varm är den,» tillade Piggen, från hvars panna stora svettdroppar rullade ned.

»Ni ha lassat på er mycket,» sade Pekka, »kanske onödigt,» tillade han.

»Tror icke det,» svarade Munter, »men varmt är i dag, och jag tror vi hvila och gå i kväll.»

»Jag tänker det är bäst,» svarade Pekka.

*

## 33. Rätt på målet.

Då Ram och Pavo anlände hälsades de på det fryntligaste. Man lyckönskade dem, och så kommo frågor och svar

om hvartannat tills solen dalade och man beredde sig till aftåg.

»Innan dess,» sade Ram, »skola Pekka och Pavo gå med mig. Ni skall se mitt gömsle. De andra veta det förut.»

Och så förde han dem upp på en liten kulle, på hvars topp en egendomligt formad sten låg, till hälften gömd i jorden.

»Den där stenen kan lyftas upp,» sade han, »och där finner ni något som ni kunna göra eder nytta med, om ni framdeles skulle behöfva något ni ej kunna skaffa eder själfva. Nu veten I detta, ifall jag skulle bli borta. Hvad som är i kojan lägga vi upp i staburen, och sedan gå vi.»

Snart var kojan utrymd och dörren stängd.

»Styr rätt på er koja nu, så vi bli af med det vi ha i våra kuntar,» sade Piggen då skaran tågade af.

»Skall ske,» svarade Pekka och tog ledningen.

Med skäl kan man förvånas öfver finnarnas och skogsbornas förmåga att hitta genom skogarna till platser de föga eller alls icke kände till. Och däruti torde våra förfäder stått före oss, ehuru i våra dagar hundratals finnar och värmländingar begifva sig af från Värmland genom Dalarne och uppåt Norrland, ofta nog vandrande på obanade skogsstigar, där de aldrig förr satt foten, men rätt till den bestämda platsen komma de. Tid och afstånd göra de ej synnerligt afseende på; de se endast målet, och de uppnå det.

Då Piggen sade: »styr rätt på kojan!» var hans mening tvåfaldig: först och främst att gå kortaste vägen dit, och för det andra att icke söka träffa de i närheten af deras stråt boende finnarna. Detta ville Munter och han göra på hemvägen, de andra under sina spaningar. Nu var målet, den omnämnda kojan vid Dalälfven, hufvudsak. Detta visste Pekka utan att man behöfde orda därom, och han rättade sig därefter.

Har skogsbon ingen bestämd tid då han skall nå ett aflägset mål, anstränger han sig icke, ty han vet, att saker kunna förekomma i ödemarken hvartill han behöfver hela sin kraft och fyndighet, och till denna förlitar han sig utan betänkande. Han synes från tidiga år vara medveten om att i en uttröttad och öfveransträngd kropp bor en likadan själ. Snabbhet i uppfattningen, »kraft i arm och mod ibarm» äro hvad skogsbon och framför allt jägaren behöfver och lägger sig vinn om att utveckla. Lokalsinnet synes vara dem gifvet vid födseln.

Att Pekka, som hela sin tid lefvat i vildmarken, ägde dessa egenskaper starkt utvecklade, ha vi af föregående sett. Och nu begagnade han dem för att föra sitt sällskap så rätt på målet som möjligt, därvid på ett för dem märkbart sätt undvikande oländig mark, såsom mossar och hindrande vatten. Också sade Munter en dag då de hvilade på en hög ås med vidsträckt utsikt:

»Mig synes, Pekka, som skulle du gått i denna mark förr. Af bergen vi tågat förbi synes mig som vår kosa skulle gått alldeles rakt.»

»Ja, Munter, bergen äro våra hållpunkter, det vet du nog. Hade vi ej dem att rätta oss efter, kunde vi ej hitta så bra som vi göra.»

Ehuru våra vandrare icke ansträngde sig särdeles, gick dock deras vandring icke sakta. De voro ihärdiga och sölade icke vid sina raster, ej heller rastade de ofta. Jakten hindrade dem ej heller, ty då skogsfolket vandrar till ett bestämdt mål låta de jaktlusten, äfven om tillfällen därtill gifvas, icke taga öfverhanden: de vilja icke belasta sig med byte som de icke nödigt behöfva.

Då finnarna en dag rastade hade de slagit sig ned vid en klar källa, vid foten af en bergshöjd. Då Pavo druckit sade han till Pekka:

»Nu ha vi icke långt fram; det kännes på vattnet och synes på skogen. Den börjar bli knotig och kortväxt, och barken är tjock.»

»Jag har sett det, Pavo, och går du nu upp på höjden här, kan du nog se berget vid den vilda forsen där vi hade så präktig lägerplats och kalasade på björnfläsk och öring.»

Pavo skyndade upp på berget och var snart åter.

»Du har rätt, Pekka; jag har sett och känt igen berget; men jag har sett mera: två rökar mot nordost!»

»Äro de långt borta?»

»Ja, Pekka, en dagsled.»

»Då få de vara för denna gång.»

*

## 34. Det tappade spåret.

Följande dag tågade våra finnar genom en bergig och mager trakt, full af klippor, sten och knotiga furor. Plötsligt stannade Pekka och lyssnade, och så gjorde hela skaran.

»Ah!» sade Pavo, och ett gladt leende flög öfver hans anlete. »Jag hör den, Pekka, jag hör vår fors brusa. Solen skall ej hinna sjunka i väster förr än vi äro framme,» och därmed skyndade han förut.

Som Pavo förmodat, hade solen ej hunnit gömma sig bakom skogstopparna förr än finnarna stodo på det brant stupande berget vid den mäktiga Öster Dalälfven, därifrån de sågo den skogklädda holmen med deras stuga.

»Sakta nu, Pavo!» sade Pekka och afkastade sin börda, och alla finnarna gjorde detsamma. »Vi måste förvissa oss, att icke vår stuga är inkräktad, innan vi visa oss.»

Pavo gjorde sig genast i ordning att undersöka, om så var. »Vänta litet, Pavo!» sade Pekka; »jag tänker Rakki hjälper oss därmed: jag ser honom redan vid stranden.»

Och ganska riktigt sågs hunden först stå stilla och vädra i luften, för att strax därpå kasta sig i den grunda strömådran och, ömsom simmande, ömsom vadande, uppnå stranden af holmen.

Skogen dolde honom för finnarnas blickar, men snart därpå blef han synlig, då han satte sig på strandstenarna och slickade sig.

»Vi kunna tryggt gå öfver,» sade Pekka; »ingen finns där, och kojan är i godt behåll.»

»Sämsta vägen till sist!» sade Piggen då de öfvervadat strömmen; »men så äro vi nu dock framme,» sade han förnöjd, »och så trefligt den här kojan ligger till! Den är ej god att finna.»

Det märktes tydligt, att ingen varit inne i kojan sedan Pekka, Pavo och Gretti lämnat den. Hennes små näfverskor och hennes leksaker, de små runda stenarna, samlade på älfvens botten, lågo kvar på britsen. Den på väggen

## 34. Det tappade spåret.

Följande dag tågade våra finnar genom en bergig och mager trakt, full af klippor, sten och knotiga furor. Plötsligt stannade Pekka och lyssnade, och så gjorde hela skaran.

»Ah!» sade Pavo, och ett gladt leende flög öfver hans anlete. »Jag hör den, Pekka, jag hör vår fors brusa. Solen skall ej hinna sjunka i väster förr än vi äro framme,» och därmed skyndade han förut.

Som Pavo förmodat, hade solen ej hunnit gömma sig bakom skogstopparna förr än finnarna stodo på det brant stupande berget vid den mäktiga Öster Dalälfven, därifrån de sågo den skogklädda holmen med deras stuga.

»Sakta nu, Pavo!» sade Pekka och afkastade sin börda, och alla finnarna gjorde detsamma. »Vi måste förvissa oss, att icke vår stuga är inkräktad, innan vi visa oss.»

Pavo gjorde sig genast i ordning att undersöka, om så var. »Vänta litet, Pavo!» sade Pekka; »jag tänker Rakki hjälper oss därmed: jag ser honom redan vid stranden.»

Och ganska riktigt sågs hunden först stå stilla och vädra i luften, för att strax därpå kasta sig i den grunda strömådran och, ömsom simmande, ömsom vadande, uppnå stranden af holmen.

Skogen dolde honom för finnarnas blickar, men snart därpå blef han synlig, då han satte sig på strandstenarna och slickade sig.

»Vi kunna tryggt gå öfver,» sade Pekka; »ingen finns där, och kojan är i godt behåll.»

»Sämsta vägen till sist!» sade Piggen då de öfvervadat strömmen; »men så äro vi nu dock framme,» sade han förnöjd, »och så trefligt den här kojan ligger till! Den är ej god att finna.»

Det märktes tydligt, att ingen varit inne i kojan sedan Pekka, Pavo och Gretti lämnat den. Hennes små näfverskor och hennes leksaker, de små runda stenarna, samlade på älfvens botten, lågo kvar på britsen. Den på väggen uppslagna fnösksvampen, med märken efter hennes synål, satt där just som väntande på de små fingrarna.

Pekkas och Pavos ögon möttes: båda saknade tydligen sin lilla skyddsling.

Munter och Ram hade, sedan de afkastat sina bördor, genast gjort en tur omkring holmen och tagit den i betraktande. Då de återkommo sade Munter, att den platsen ville han åtaga sig att försvara mot tio röfvare, så väl låge den till, och här skulle dröja innan han blefve uthungrad, ty vatten fanns rundt om och fisk stod så talrik bland stenarna, att man kunde fånga den med händerna. »Se!» sade han och kastade en tämligen stor lake på marken; »den tog jag med handen.»

»Jag har alltid känt mig trygg här,» sade Pekka, »ty med skydd af strömmen och skogen har man ock god tid för återtåg. Det går ej fort att vada öfver strömmen; man hinner godt komma undan öfver andra flodgrenen, i fall man ser öfvermakt emot sig, och säkra vakter ha vi uti våra hundar: ingen skall öfverraska oss.»

Blott en dag hvilade Munter och Piggen öfver på Pekkas holme. Under tiden hade man rustat om i stugan och satt proviantförrådet, som till största delen bestod af mjöl och salt, i godt förvar. Likaså lämnade de aftagande en del af sitt krut och bly kvar. De skulle ha mer med då de återkomme.

Man hade enats om, att Pekka och Pavo skulle följa de hemåtgående så långt tillbaka som till den bergkulle hvarifrån Pavo sett de två rökarne. Ram skulle stanna på holmen jämte den yngre hunden. Han skulle samla så stort matförråd han kunde och för öfrigt icke aflägsna sig för långt från stället. Med denna öfverenskommelse skildes man ifrån honom.

Fri från sina tunga bördor, gick man nu raskare. Man var fri och ledig, tyckte man. Samtalen vid rasterna voro mer lifliga, och Piggen höll målron vid makt.

Intet störande inträffade, och efter ett par dagar var man vid kullen. Man skildes där under önskan om ett snart återseende.

Då Pekka och Pavo sett sina vänner försvinna bland träden stego de upp till bergets topp och lägrade sig där. De ville se, om rök kunde varsnas i den tidiga morgonstunden. Men ingen rök syntes, och intet ljud störde vildmarkens tystnad.

»Är du säker om att rökarne icke voro längre bort än att vi kunna nå dit i dag?» sporde Pekka.

»Nej, säker kan ju ingen vara på röken, Pekka. Den drifver med vinden, och den rök jag såg dref mot norr. Dock tror jag mig om att finna platsen där elden var då, om ej vatten ligger emellan oss, hvilket nog är fallet, ty du ser där två skilda dimflockar, den ena närmare, den andra längre bort. Jag tänker vi hafva två strömmar att öfvergå.»

»Rätt så, Pavo! Du förstår skogen bra. Vi hinna nog icke fram i dag, hvilket visserligen varit bra, men det har icke stort att betyda för oss. Låtom oss gå.»

Endast den ena strömmen hunno de öfver den dagen. Därefter påträffade de en mark full af berg, höjder och åsar, däremellan mossar och vatten, så att deras vandring blef mycket besvärlig och den väglängd de tillryggalade icke stor. Det var därför med glädje de från en höjd varseblefvo, att marken sänkte sig och blef mer jämn, tills den

afskars af en bred och lugn flod.

Då de följande dag kommit nära toppen af en sakta uppstigande höjd, förnummo de ljud af fallande träd och yxans dofva hugg. Då stannade Pekka och lyssnade. Med detsamma slog en brandlukt emot dem. »Funnet!» sade Pekka. »Här i närheten var elden.»

Några steg till, och skogen ljusnade. Kort därefter blefvo de varse ett par män som fällde träd. Pekka och Pavo kommo helt nära de huggande innan de varsnade dem. Genast böjde dessa sig ned och upptogo hvar sin bössa, hvarpå de barskt frågade finnarna hvad de ville.

»Hälsa eder och hvila,» sade Pekka på finska, ehuru mannen gjort sin fråga på svenska.

»Ni äro icke finnar,» sade han. »De komma icke till skogen klädda i brokiga tröjor och ullmössor.»

»Jo ibland,» sade Pekka leende. »Men läggen bort edra bössor! Vi äro vänner, finnar så äkta som ni.»

Under detta samtal hade Pekka och Pavo hunnit nära intill finnarna, bortlagt sina bössor och kuntar och satt sig.

»Vi hafva, ledda af er eld, den vi sågo röken af för några dagar sedan, gått för att uppsöka er. Tron icke, att vi äro edra fiender. Edra och alla finnars vänner äro vi. Vi söka egentligen Nila Haakasett. Ehuru han icke kan bo så nära denna trakt, torde ni dock kunna säga oss, hvar vi skola finna honom.»

»Hvarför söker ni Haakasett?»

»Vi hafva hälsningar från hans bror Bertil och hans lilla Gretti.»

»Har ni?» sade mannen glad, i det han bortlade sin bössa och gick intill Pekka. »Då har ni funnit honom. Här står han och välkommen!» sade han och räckte Pekka handen.

»Å!» sade både Pekka och Pavo, helt öfverraskade. »Lyckan har då varit oss blid. Men hur kan du bo så långt i söder? Bertil utvisade en plats längre mot norr och öster såsom din sved.»

»Det var så,» sade han, »men platsen var dålig, och ännu sämre grannar hade vi, ett röfvarpack, som stal våra kreatur och brände för min granne. Vi ha därför flyttat hit, där vi funnit det bättre och hafva grannar både mot norr och söder, och nu i år äfven åt väster, där en släkting till mig, Jernsätt, slagit sig ned. Nu gå vi fram till mitt pörte, där ni skola hvila och framföra hälsningarna från Bertil.»

Det var icke svårt att märka, att de hitflyttade finnarna lefde i största armod under det de byggde sitt nya hem och höggo den nya sveden.

»Vi uppehålla oss nästan uteslutande af fisk,» sade de; »vi ha föga tid att skaffa vildt, men våra grannar i söder hjälpa och understödja oss mycket. De ha hjälpt oss att timra, men ha nu gått hem för att bärga sin skörd och komma sedan åter. Värst för oss var, att vi miste kreaturen, men Gud gifver oss nog hjälp,» tillade Haakasett förtröstansfullt.

Pekka kände sig betryckt då han måste framföra hälsningarna, som han sade, från Bertil. De voro inga andra än meddelandet om hans frånfälle, hvilket naturligtvis framkallade sorg i den redan förut hårdt pröfvade familjen.

Man gladdes dock då Pekka berättade, att lilla Gretti hade det bra, och bad dem icke oroa sig för hennes framtid. Det skulle nog bli bra för henne. Så väl Antti som hans söner skulle nog draga försorg om henne, i fall hennes släkting Vappu icke skulle kunna göra det, hvilket Pekka dock trodde hon både ville och vore i stånd till.

Då Haakasett och hans folk följande dag gingo till sitt arbete sade sig Pekka och Pavo vilja gå ut i skogen för att bese trakten. De ville återkomma för vidare samspråk.

»Vi få göra vårt bästa, Pavo, för att bistå Haakasett. Att börja med måste vi skaffa dem vildt, och det skall nog lyckas oss.»

»Visst,» sade Pavo. »Vi gå en bit från hvarandra och låta hundarna söka.»

Ett par dagar därefter kunde Haakasett glädja sig åt att nöden för lång tid var aflägsnad från hans hus.

»Kan du gifva oss någon upplysning om hvad slags folk röfvarföljet består af?» frågade Pekka sin värd då han stod i begrepp att lämna honom.

»Icke med säkerhet. Men de tala icke lika med helsingarna, så mycket har jag hört, så helsingar äro de icke.»

»Kanske äro de finnar?»

»Nej, visst icke.»

»Så går talet söder och öster ut,» sade Pekka.

»Det är ett stort misstag, Pekka.»

»Vet någon, hvar de ha sitt tillhåll?»

»Nej, ingen har vågat följa dem så långt. Men de fara vida omkring åt alla håll; än äro de här, än där, och i vinter säges det de varit i Norge. Bönderna äro nu så uppskrämda, att de varit tillhopa och enats om att gå man ur huse för att uppsöka och förgöra denna landsplåga. Men kommer det talet till röfvarnes öron, tänker jag nog de akta sig.»

»Farväl med dig, Haakasett!»

»Jag vill följa dig öfver sjön, Pekka, efter du går norr ut. Men se dig för, ty träffar röfvarflocken dig, kan det gå illa. Jag vet ej, hvad du skall göra åt den trakten. Vänd dig åt annat håll! Söker du land, finner du endast dålig mark där norr ut.»

Under det Haakasett gjorde den enkla farkosten i ordning hade Pavo och Pekka ett kort, lågmäldt samtal, hvilket hade till följd, att båda öppnade sina tröjor och uttogo några silfverslantar hvar. De hade samsats om, att de kunde afstå dem till den nödställde finnen. Det var en del af de pengar de fått för de förra sommaren samlade pärlorna.

»Tag med hem, Haakasett!» sade Pekka med detsamma han, då de voro öfver på andra sidan sjön, skakade dennes hand och sköt ut båten. Därmed gick han hastigt in i skogen, där Pavo väntade honom.

»Pekka, Pavo!» ropade finnen, men intet svar, blott ekot som upprepade: Pekka, Pavo!

»Nu tillbaka åt väster och norr, Pavo! Jag önskar icke söka upp flera finnar; vi få reda oss själfva. Tillbaka öfver den lugna floden gå vi och följa den norr ut så långt det passar oss. Framåt!»

Så gingo dessa båda lugna och förhoppningsfulla genom den öde skogen till ett företag som skulle afskräckt många. Men de gingo med vakna sinnen och uppfattade skogens alla tecken.

»Det här är besynnerligt,» sade Pekka till sin följeslagare, »kan du tyda det här?»

»Ett människospår!» sade denne; »men det är gammalt, vattnet uti det är klart, och mossan har rest sig nästan helt och hållet.»

»Ja, så är det, men det är icke därpå jag tänker: spåret är efter en kvinna. Det är det som förvånar mig, Pavo; kvinnospår så långt in i vildmarken! Vi måste söka följa det, kom!»

Efter en stund stodo männen stilla med nedslagenhet i sina ansikten.

»Borta!» utropade Pavo.

»Vi kunna icke följa det längre, Pavo. Stackars kvinna! Skall hon väl påträffa människor? Gör hon inte det, gårhon under, om ej förr då vintern kommer, ty vilsegången är hon, det kunna vi se af hennes spår: de gå i alla väderstreck utan bestämd riktning, i alla myrhål där hjortron växa. Af dem har hon lefvat, därpå kunna vi icke misstaga oss. Det känns svårt, Pavo, att icke kunna bistå henne. Nu till vårt arbete igen!»

*

## 35. Fiskhuset.

»Känner du säkert igen berget, Pavo?»

»Ja, säkert gör jag det. Där nere i väster ligger sjön, och mellan oss och den går en liten älf genom stora mossar. Intet misstag, Pekka: det är Röfvarberget! Gå vi öfver älfven och så till sjön, skola vi snart upptäcka, om Vargen och hans band ännu ha sitt tillhåll där.»

Detta samtal fördes en morgonstund mellan Pekka och Pavo, som stannat uppe på en hög ås, där de hade fri utsikt.

»Ännu ett kännemärke till, Pekka! Se, nu lättar töcknet i väster! Ser du ej den kala fjälltoppen där i sydväst? Det var från den du först upptäckte röfrarne.»

Pekka såg i den af Pavo anvisade riktningen och blef däraf öfvertygad, att Pavo kände igen trakten.

»Äro vi nu så nära, måste vi vara vaksamma,» sade han. »Låtom oss gå ned till den lilla älfven du nämnde och utse en plats åt oss där vi i nödfall kunna försvara oss.»

Länge nog hade våra skogsströfvare följt den lilla älfven, eller snarare den stora bäcken, som hittills flutit lugn genom en sank och jämn mark. Plötsligt tog denna slut. De hörde bäckens brus, där han bröt sig fram mellan stenar och klippor.

»Gå upp på kullen där och se dig omkring!» sade Pekka. »Jag följer bäcken för att fånga några laxöringar åt oss. Kom och möt mig sedan!»

hon under, om ej förr då vintern kommer, ty vilsegången är hon, det kunna vi se af hennes spår: de gå i alla väderstreck utan bestämd riktning, i alla myrhål där hjortron växa. Af dem har hon lefvat, därpå kunna vi icke misstaga oss. Det känns svårt, Pavo, att icke kunna bistå henne. Nu till vårt arbete igen!»

*

## 35. Fiskhuset.

»Känner du säkert igen berget, Pavo?»

»Ja, säkert gör jag det. Där nere i väster ligger sjön, och mellan oss och den går en liten älf genom stora mossar. Intet misstag, Pekka: det är Röfvarberget! Gå vi öfver älfven och så till sjön, skola vi snart upptäcka, om Vargen och hans band ännu ha sitt tillhåll där.»

Detta samtal fördes en morgonstund mellan Pekka och Pavo, som stannat uppe på en hög ås, där de hade fri utsikt.

»Ännu ett kännemärke till, Pekka! Se, nu lättar töcknet i väster! Ser du ej den kala fjälltoppen där i sydväst? Det var från den du först upptäckte röfrarne.»

Pekka såg i den af Pavo anvisade riktningen och blef däraf öfvertygad, att Pavo kände igen trakten.

»Äro vi nu så nära, måste vi vara vaksamma,» sade han. »Låtom oss gå ned till den lilla älfven du nämnde och utse en plats åt oss där vi i nödfall kunna försvara oss.»

Länge nog hade våra skogsströfvare följt den lilla älfven, eller snarare den stora bäcken, som hittills flutit lugn genom en sank och jämn mark. Plötsligt tog denna slut. De hörde bäckens brus, där han bröt sig fram mellan stenar och klippor.

»Gå upp på kullen där och se dig omkring!» sade Pekka. »Jag följer bäcken för att fånga några laxöringar åt oss. Kom och möt mig sedan!»

Pekka skar sig ett passande metspö, band sin ref därpå och gick så bort till en gammal kullfallen fura, afskalade dess ruttnade bark och fann snart hvad han sökte: några tjocka, sömniga trädmaskar. Med dessa som bete började han meta och lyckades få upp några fiskar, då Pavo lät höra en låg hvissling och omedelbart därpå kom med hastiga steg emot Pekka. Så snart denne hörde hvisslingen kastade han bort sitt metspö, fattade bössan vid sina fötter och tog blixtsnabbt skydd mot ett klippblock. Då han varsnade Pavo steg han fram och frågade:

»Hur är det?»

»Ingenting farligt. Jag har blott påträffat ett fiskhus.»

»Ah,» sade Pekka, »det skola vi se på.»

Därmed följdes de åt och påträffade snart rännan. Hon var väl anlagd, men icke ny. Invid henne lågo dock nytäljda spånor efter en reparation hon undergått.

»Ja,» sade Pekka, »här finns en fiskare i närheten, hvilken satt huset i godt skick. Laxöringens lektid är inne: han skall snart visa sig här. Se till, Pavo, om några fiskar finnas i rännan.»

»Blott ett par,» rapporterade Pavo. »De lefva och ha nyss kommit ned i kistan.»

»Låt dem gå,» sade Pekka. »Vi må se till, hvaråt fiskaren gått,» tillade han, i det han ifrigt granskade marken. Efter en stund sade han:

»Den mannen lämnar intet spår efter sig: han har hoppat från sten till sten. Se hit, Rakki!»

Hunden kom.

»Sök! — Han känner ingenting, Pavo. Mannen har ej varit här på två dagar.»

»Nu härifrån och bort till sjön!»

»Dålig mark, Pavo!» sade Pekka då han såg sjön glimma fram mellan träden, »men i stället är här fullt af spår, nya och gamla, kors och tvärs. Bofvarna synas ej akta därom. Å, sådana djärfva krabater! Här äro ju spår äfven efter kreatur. De frukta icke förföljare. Det synes, att de äro manstarka. Låt oss gå sjön rundt. Gå förut,Rakki!» Han vinkade honom med handen, och den kloke hunden förstod strax, hvad man önskade han skulle utföra.

Då solen stod nära trädtopparna hade männen hunnit till andra sidan sjön och stodo nu uppe på berget.

»Här,» sade Pavo, »äro vi nära ingången till röfvarkulan. Vill du, skola Tispa och jag finna den. Ty fast det var natt då vi sist voro här, känner jag igen mig.»

»Nej, Pavo; vi skola draga oss tillbaka och vaka vid sjöstranden i natt. Måhända vi därifrån kunna upptäcka något. Att några af bofvarna äro här, synes mig tydligt, dels däraf att de reparerat fiskhuset, dels af spåren som synas gångna för några dagar sedan.»

Därpå drogo sig våra spejare tillbaka till ett busksnår, där de hvilade och åto. Då mörkret inträdt stodo de upp och gingo, som beslutet var, att vaka vid sjöstranden. Men ehuru de ansträngde sina sinnen, förnummo de icke ett tecken till att människor funnos i närheten.

Mot morgonen sade sig Pavo vilja försöka klättra uppför klipporna och till den ingång han förr varit vid, för att söka uppsnappa något ljud inifrån berget.

»Gör så,» sade Pekka. »Blir du nödsakad att fly, så träffas vi vid fiskhuset. Jag ligger kvar här tills du antingen återkommer eller solen står vid middagshöjd. Då drager jag mig tillbaka och skyndar till fiskhuset.»

Pavo nickade och begaf sig af, följd af sin favorit, den lilla smidiga, sluga och oförskräckta Tispa.

Pekka, i sin ensamhet, fann tiden ovanligt lång, men låg, med Rakki bredvid sig, tålmodigt kvar i sitt gömsle. Det blef ljust, det kom sol öfver den lilla spegelblanka sjön, skogens fåglar läto höra sina locktoner, då deras nu självfrådiga ungar, dem de troget vaktade, ville ströfva för långt från far och mor. Men ännu märktes ej lif eller ljud som förrådde människans närvaro i vildmarken.

Plötsligt höjde Rakki sina spetsiga öron. Nu förnams ett litet rassel, och fram mellan buskarna kom Tispa och omedelbart därpå Pavo.

»Där uppe på berget har jag känt lukt af rök,» hviskade han; »det finns någon i berget.»

Och liksom för att bestyrka detta, förnams i detsamma ett ljud som någon skulle plaskat i vattnet helt nära våra spejare. Riktigt! Där kommo små vågor ut från den tvärt stupande bergväggen. Det plaskande ljudet blef starkare, och så blef en båt synlig. I båten voro två män. Den ene rodde, och i denne, igenkände våra spejare Smale HansFinnarnas benämning på den personifierade hungern.. Den andre satt i bakstammen.

»Ro nu först ut till stenarna, där vi ha näten, och sedan nedåt bäcken, där vi ha fiskhuset, och rappa dig!» sade han vresigt och hotande.

Båten, som passerade helt nära våra finnars utkiksplats, hade knappast hunnit utom hörhåll förr än Pekka hviskade till Pavo: »Till fiskhuset!»

I språngmarsch ilade de dit. Pekka kastade sig ned mellan några buskar för att andas ut, och Pavo följde exemplet.

»Hur menar du nu, Pekka?» frågade han, i det han såg om låset på sin bössa.

»Vet icke bestämdt, Pavo; vi få se, hur det faller sig; men bössorna bruka vi icke.»

Härvid reste sig Pekka till hälften, eller så att han hade rent synhåll en bit uppåt bäcken, därifrån båten var att vänta.

»Skär och vrid i all hast några björkvidjor, Pavo! Kanske komma vi att behöfva dem.»

Hvartill vidjorna skulle begagnas, förstod Pavo mycket väl, ty han såg gladt på Pekka och hviskade:

»Du ämnar fånga dem?»

Pekka nickade. »Raska dig! Jag hör årslagen, Pavo.»

Snart blef båten synlig. Karlarne däri hade ömsat plats. Smale Hans stod nu i bakstammen och sköt båten framåt, under det den andre karlen satt på midttoften med bössan i händerna, färdig att begagna den hvilket ögonblick som helst. Det var en fullvuxen karl, som höll sitt hufvud högt och lät sina blickar flyga omkring. Då båten stötte mot stranden satt han ännu stilla, under det Smale Hans drog upp den på land. Karlen tycktes med möda,med tillhjälp af en stark käpp, resa sig upp. Bössan slängde han öfver axeln och sade:

»Kom och hjälp mig ur båten, din varulf!»

Kommen på fasta marken, gick han med svårighet de få steg som skilde båten från fiskhuset. Där satte han sig på en sten och sade till Smale Hans:

»Stäng af vattnet nu som jag lärde dig sist!»

Hans gjorde så, och med ens tystnade det brus vattnets lopp åstadkommit genom rännan och in uti fiskhuset. Pekka kunde tydligt både höra och se, hvad fiskrarne företogo sig.

»Se efter nu, om några fiskar finns i huset,» sade mannen till Hans.

Denne öppnade locket och såg en hop foreller hoppa och sprattla där inne, hvarpå han rapporterade, att det fanns en hel hop fiskar i huset.

»Bär hit dem då!» Hans gjorde så; han kom flera gånger med händerna fulla, tills han sade: »Nu finns icke flera.»

»Bra som det är,» svarade karlen vänligare. »Nu skola väl kinkblåsorna där hemma tiga med sitt skrik efter fisk. Bär fiskarna i båten och kom sedan och hjälp mig,» sade han, i det han svängde sig om på stenen och vände ryggen mot finnarna.

Nu tog Pavo uti Pekkas ben; men denne fortfor att ligga orörlig, och Pavo kunde icke begripa, att han lämnade

det goda tillfället att fånga och afväpna karlen obegagnadt. Med möda hjälpte Hans den halte mannen åter i båten.

»I morgon får du fara hit ensam,» sade denne. »Gå nu och öppna dammluckan och låt vattnet rinna!»

Nu tog Pavo åter i Pekka. Nu var ännu lättare att öfverrumpla karlen, då han satt i båten och både lagt bössan ifrån sig. Men Pekka förblef orörlig. Han lät båten aflägsna sig och försvinna. Då först reste han sig och sade till Pavo:

»Jag förstod din mening, och vi skulle med lätthet fångat röfvaren, men jag har en annan plan, Pavo. Den ofärdige mannen kunde vi icke föra med oss något längre stycke härifrån, och att döda honom ha vi ingen rätt tillförr än vi blifva angripna, och vi veta icke heller bestämdt, om han är en af bofvarna. Låt oss äta och hvila, få vi se hur det lämpar sig i morgon.»

I god tid voro Pekka och Pavo på sin post vid fiskhuset, och länge fingo de ej vänta förr än Smale Hans blef synlig. Han kom nu gående med säck på ryggen och yxa i handen. Han gick sorglös fram till dammen och satte sig på stenen, där den halte föregående dag hade suttit.

Hans hade sedan Pavo förra hösten sett honom blifvit, om möjligt, ännu magrare. Hans ansikte var svartgrått af smuts och kläderna till den grad söndriga, att kroppen på flera ställen var blottad. Han såg trött och orkeslös ut.

Sedan han suttit en stund bortdämde han vattnet, gick ned till fiskhuset och böjde sig ned för att upphämta de fångna fiskarna. Men vid det han reste sig upp lades en hand på hans skuldra och en vänlig röst sade på hans modersmål:

»Blif ej rädd, Hans! Du är bland vänner och landsmän.»

Icke förty blef han förskräckt och släppte fiskarna, hvilka ej voro sena att sprattla sig ned i sitt eget element, där de snart försvunno.

Då Hans vände sig om såg han tvenne beväpnade män vid sin sida. Med frågande och oroliga blickar såg han på dem.

»Var icke rädd, Hans!» sade Pekka ännu en gång; »vi vilja dig intet ondt; tvärtom. Låt fiskarna vara, Hans, och sätt dig igen! Vi vilja tala med dig en stund.»

»Hvad viljen I mig?»

»Vi vilja veta, hos hvem du tjänar, hvar du bor, och hur ni lefva här i den svenska skogen.»

Vid dessa ord böjde sig Hans ned och betäckte ansiktet med sina händer. Sedan han en lång stund suttit tyst, sade han omsider:

»Jag vågar icke säga eder det ni frågar.»

»Ingen fara, Hans! Vi skola beskydda dig. Vi veta, att du mot din vilja kommit tillsammans med bofvar och röfvare. Vi önska, att du ville hjälpa oss, Hans, att antingen fånga eller förgöra dem. Folket och öfverhetenskola tacka dig, Hans. Du blir fri och får följa oss, dina landsmän.»

»Blir jag fri?» sade Hans.

»Fri som fågeln i luften; du kan göra och gå hvart dig lyster.»

»På hvad sätt kan jag då hjälpa eder? Röfrarne äro starka, vilda och väl beväpnade, de skola förgöra eder så väl som många andra. Ni kunna icke hvarken fånga eller förgöra dem. Nej, nej! Fly härifrån! Komma de andra hem, skola de döda er.»

»Ingen fara, Hans! Vill du svara mig uppriktigt på mina frågor?» Det var Pekka som alltjämt förde ordet.

Hans teg.

»Äro icke alla röfrarna hemma nu?»

Hans teg fortfarande.

»Kanske du är hungrig, Hans?» frågade Pavo.

Vid denna fråga såg Hans på Pavo och sade:

»Jag har ingenting fått i dag, och ingenting får jag kanske heller före kvällen.»

»Kom med till vår eld, Hans, och ät en bit innan du går!»

Pavo såg frågande på Pekka. Då denne blott nickade medgifvande och fortfarande satt stilla, sade Pavo: »Kom, Hans! En bit björnfläsk och en motti skall göra dig godt.»

»Du narrar mig väl ej?» sade Hans, men reste sig likafullt, beredd att följa Pavo.

»Kom hit igen sedan du ätit, Hans! Jag skall upphämta fiskarna åt dig och öppna dammluckan tills ni återkommer,» sade Pekka.

Efter en god stund hörde Pekka de båda unga finnarna återkomma; de samtalade gladt och förtroligt.

»Är du mätt nu, Hans?» frågade Pekka.

»Ja! Icke varit så mätt på mången god dag.» Hans såg mycket förnöjd ut.

»Kanske du nu vill svara på mina frågor. Du sade, att icke alla röfrarne äro hemma, Hans.»

»Sade jag det?»

»Ja visst, du sade, att om de andra komme hem, skulle de förgöra oss. Hur många äro nu hemma?»

»Jämten och två till. De äro alla sjuka. Ingen hjälper mig med någonting. Jag får göra allt ensamt, och vaka får jag natt efter natt.»

»Trösta dig, Hans, det blir snart bättre för dig. Hur många äro med Vargen borta?»

»Känner ni Vargen, ni? Sju voro de när de gingo, men hvem vet, hur många som komma hem. De kunna komma alla på en gång, men de kunna komma några då och några då.»

»Äro bofvarna icke flera än tio, Hans?»

»Nej.»

»Vet du, när de komma åter?»

»Nej.»

»Kan du säga mig, hur många stenar detta är?» sade Pekka och lämnade Hans några små stenar. Hans räknade stenarna. »De äro tio.»

»Tror du, att du kommer att gå hit till fiskhuset hvar dag äfven då röfrarna kommit hem?»

»Vet icke, men det är nog ingen annan som vill gå hit.»

»Vill du taga dessa stenar, Hans, som jag nu lägger här i denna håla, och lägga så många af dem här på denna flata sten som det är röfvare i hålan?»

Hans besinnade sig ett ögonblick; därpå svarade han, att det kunde han göra.

»Kan du också komma ihåg, att du tager bort stenar, om några gå bort, så att alltid stenarna äro lika många som männen i hålan?»

»Ja.»

»Då lita vi på dig, Hans, och nu skiljas vi åt för denna gång.»

»Nu till forsen, Pavo! Jag tänker vi komma att hafva nytta af Hans.»

*

## 36. Ram.

Då männen tågat bort och Ram blifvit ensam vid Pekkas och Pavos pörte började han ytterligare och mer noggrant taga platsen i betraktande.

»Å ja,» sade han, »två kunna reda sig länge här, men för att en skall kunna försvara hela flodarmen, får man allt göra sig litet besvär. Bäst jag bygger mig en skans.»

Och så bar han ihop en mängd stenar på en liten udde som stack ut i floden, och lade dem i en halfcirkel till så stor höjd, att de skyddade en liggande karl. I muren gjorde han små skottgluggar, och nu var skansen färdig. Buskarna gingo ock så nära stranden, att han med lätthet kunde genom att krypa baklänges draga sig tillbaka från skansen till skogen.

I skansen redde han ett läger åt hunden, och där tillsades han stanna och hålla vakt. Därmed ansåg Ram sig säker för öfverrumpling. Därpå framtog han ur sin kunt ett fisknät, och utlade det med hjälp af flotten, som ännu fanns kvar sedan förra året.

Nu beslöt han elda ugnen och sedan hvila ut. Han hade tid nu, och då en finne så kan, försummar han ej att stärka sin kropp och för öfrigt göra sig så goda dagar som omständigheterna medgifva. Finnen uppskattar sådana hvilodagar ganska högt, just därför att de äro så få. För Ram hade de dock kanske icke varit så sällsynta sedan han kommit till de svenska vildmarkerna, där villebrådet den tiden öfverflödade. Likafullt såg det ut som Ram visste begagna sig af den goda dagen, ty solen stod redan högt då han följande dag kom ut ur kojan.

Hans första åtgärd var att locka till sig hunden och sedan vittja sitt nät. Detta var så fullsatt med fisk, att han fann sig föranlåten att upptaga det.

»Hm!» sade han; »det här var för mycket på en gång. Här behöfver man icke fiska hvar dag, ej ens då de andra komma. Är nu jakten lika gifvande som fisket, lär väl få platser vara bättre för strykfinnar.»

## 36. Ram.

Då männen tågat bort och Ram blifvit ensam vid Pekkas och Pavos pörte började han ytterligare och mer noggrant taga platsen i betraktande.

»Å ja,» sade han, »två kunna reda sig länge här, men för att en skall kunna försvara hela flodarmen, får man allt göra sig litet besvär. Bäst jag bygger mig en skans.»

Och så bar han ihop en mängd stenar på en liten udde som stack ut i floden, och lade dem i en halfcirkel till så stor höjd, att de skyddade en liggande karl. I muren gjorde han små skottgluggar, och nu var skansen färdig. Buskarna gingo ock så nära stranden, att han med lätthet kunde genom att krypa baklänges draga sig tillbaka från skansen till skogen.

I skansen redde han ett läger åt hunden, och där tillsades han stanna och hålla vakt. Därmed ansåg Ram sig säker för öfverrumpling. Därpå framtog han ur sin kunt ett fisknät, och utlade det med hjälp af flotten, som ännu fanns kvar sedan förra året.

Nu beslöt han elda ugnen och sedan hvila ut. Han hade tid nu, och då en finne så kan, försummar han ej att stärka sin kropp och för öfrigt göra sig så goda dagar som omständigheterna medgifva. Finnen uppskattar sådana hvilodagar ganska högt, just därför att de äro så få. För Ram hade de dock kanske icke varit så sällsynta sedan han kommit till de svenska vildmarkerna, där villebrådet den tiden öfverflödade. Likafullt såg det ut som Ram visste begagna sig af den goda dagen, ty solen stod redan högt då han följande dag kom ut ur kojan.

Hans första åtgärd var att locka till sig hunden och sedan vittja sitt nät. Detta var så fullsatt med fisk, att han fann sig föranlåten att upptaga det.

»Hm!» sade han; »det här var för mycket på en gång. Här behöfver man icke fiska hvar dag, ej ens då de andra komma. Är nu jakten lika gifvande som fisket, lär väl få platser vara bättre för strykfinnar.»

Därmed stakade han sig i land och sysslade så med sitt nät och sin rika fångst.

Då ett par dagar förgått sade han till hunden, att det vore bäst de gåfve sig ut åt skogen. Hit skulle ingen komma, vakt vore alldeles onödig, och komme någon och brände kojan, vore skadan måttlig. Här vore dagarna långa. Så gömde han undan sina saker, tog sin yxa och bössa och hvisslade på hunden.

»Vi göra en tur till svenskarna,» sade han. »Det kan vara bra att veta, hur långt vi ha till grannarna. Pavo sade, att sådana funnes utmed älfven både mot norr och söder; jag går åt norr.»

Efter detta beslut skar han af en liten buske en bit af toppen, klöf den ett stycke och satte en liten sticka i sprickan. Stickan pekade mot norr och hade sex streck på ena sidan. Det betydde, att han gått åt norr och skulle vara åter inom sex dagar. Det var Rams och många andra finnars sätt att skrifva bref.Sådana bref voro icke egendomliga uteslutande för finnbefolkningen, ty äfven skogsbor i Värmland begagnade dem ännu på min tid. Stundom skref man dem ännu enklare: man nöjde sig med att bryta toppen af en buske och vända den åt det håll dit man gick. Sådana märken användes äfven som vägvisare på skogsstigar. Senare skref man på träd- eller näfverbitar. Då Ram så gått en bit påträffade han det bäfversamhälle Pekka och Pavo skattat hösten förut. Och genast vaknade hans jaktlust, men då han närmare betänkte saken beslöt han fortsätta sin marsch.

Han påträffade efter ett par dagar de svenskar eller norrmän som Pavo förlidet år besökt. Van att vistas bland andra människor, hade Ram icke svårt för att umgås med dem. Då han nämnde, att han varit i krig och sett kungen, blefvo de nyfikna, och han måste berätta en hel del händelser för dem, och då han omtalade den store konungens bedrifter, sade de sig icke tro, att han varit deras konung; de vore norrmän, de. Längre trifdes Ram ej hos dem, utan begaf sig snart bort igen.

Sorglös vandrade han en dag utmed en större mosse då hunden spetsade öronen, reste håret öfver skuldror och rygg och lät höra en dof morrning. Ram var redan på sinvakt och hade bössan i ordning. Ett sakta utstött: »Hets!» och hunden rusade till ett närbeläget snår, där hans häftiga skall förkunnade, att han påträffat något villebråd. Ram nalkades stället långsamt och försiktigt, men därpå gick han raskare, ty han hade förnummit ljudet af en människoröst. Det var någon som försvarade sig mot hunden, och då rösten förrådde en kvinna, visade Ram sig genast.

Ett rop, och hunden var genast vid hans sida; ännu ett par ord lugnade och tystade honom.

Hvad Ram nu såg kom honom, så gammal krigare han än var, att vika ett steg tillbaka, ty där stod en kvinna, med hängande, hoptofvadt hår, vilda, hotfulla blickar och en dräkt af smuts och trasor. Anblicken af kvinnan gjorde Ram några ögonblick försagd, men han hämtade sig snart och hälsade henne med ett vänligt: »God dag!» Utan att svara lyfte kvinnan hotfullt upp en trädgren och hötte åt Ram, hvarpå hon genast tog till flykten. Ram hade ingen svårighet att följa henne, och snart stannade hon. Hon syntes utmattad, bröstet häfdes, och andedräkten hördes rosslande.

»Var icke rädd!» sade Ram. »Jag vill dig intet ondt.»

»Kom ej hit! skrek hon; »jag känner nog igen dig.»

Kvinnan tilltalade Ram på finska.

»Ah, gör du det,» sade han på samma språk. »Då är du icke rädd längre. Hur har du kommit hit?»

Vid Rams ord stod kvinnan en stund och stirrade på honom, därpå började hon storgråta och kastade sig på marken, där hon vred sig likt en mask.

Ram satte sig tills hon något lugnat sig. Då öppnade han sin näfverkunt och upptog en läffsa jämte ett par stekta

fiskar.

»Ät litet!» sade han vänligt och räckte henne maten; »du blir lugnare sedan.»

Med ett häftigt tag ryckte hon maten till sig, och om några ögonblick hade hon slukat den.

»Sätt dig ned, skola vi hvila och samtala. Bor du långt härifrån?»

Under det Ram talade hade kvinnan lagt sig igen, och då han upprepade sin fråga och ej erhöll svar, märkte han, att hon sof.

»Ah! Sof i ro,» hviskade han, tog sin bössa och gick med hunden utåt den stora mossen. Där fann han snart hvad han sökte, och efter en stund var han åter, medförande några fåglar.

Han fann henne sofva fortfarande »Godt!» sade han till sig själf, och så tillredde han fåglarna, gjorde eld, och snart puttrade och kokade det i pannan.

Det var skymning när kvinnan vaknade och for häftigt upp då hon märkte elden och Ram, där denne halflåg och drog några djupa drag ur pipan.

»Hvar är jag? Hvem är du?» utropade hon oroligt.

»Du är hos vänner och vid elden,» svarade han. »Kvällsvarden är färdig, nu äta vi.»

»Hvem är du då, och hvar är jag?» sade hon åter.

»Hos en finne och vän; kom och värm dig!»

»Vågar jag det? Är du icke en af dem?» och hon började åter gråta.

»Jag tror mig veta, hvilka du fruktar,» sade han. »Men var lugn! Jag är ingen af dem, och ingen skall oroa dig här. Ingen skall göra dig något ondt. Sätt dig och ät litet varm soppa!»

»Det var just i lagom tid jag påträffade den här arma människan,» sade Ram till sig själf då han tändt nattelden och redt till en mjuk granrisbädd; »hon hann knappast äta innan hon somnade. Till elden och på bädden måste jag dock hafva henne.»

Och därmed tog han den sofvande i sina armar och lade henne varligt på bädden utan att hon vaknade.

»Jag kan knappast fatta, hur hon kunde springa så fort hon gjorde,» fortfor han. »Fötterna äro ju fulla af sprickor och sår. Hvad hon måste lidit! Hon må vakna eller icke, det här duger ej.»

Därmed värmde Ram vatten, tvättade de sårade fötterna och pålade björkskägg (laf), doppadt i vatten, hvarpå han omlindade dem med sina egna strumpor. Under denna operation hade kvinnan visserligen kvidit, men icke vaknat.

Följande morgon finna vi Ram sysselsatt med att förfärdiga ett par näfverskor, under det hans skyddsling ännu sof. Ram funderade på, hur länge denna sömn kunde räcka, och om hon skulle förmå följa honom. Men då han på den tanken ej erhöll något svar, gick han ut i mossen och plockade hjortron, hvilka han kokade tillsammans med mjöl till en lagom tjock gröt. Sådan gröt åts med förkärlek af finnarna och ansågs hälsosam. Hon borde hafva den till frukost.

Sent omsider vaknade hon och visade tecken till förskräckelse, men sedan Ram vänligt och muntert tilltalat henne, visade hon vänlighet igen och steg upp, men lade sig strax igen, under det hon såg och kände på sina fötter.

»Ligg i ro en stund till!» sade Ram. »Dina fötter äro illa åtgångna, men de bli snart bättre, så vi kunna gå till mitt hem.»

Därmed öfveröste han fötterna med vatten.

»Tack!» sade hon, »det kändes godt. Men jag är underlig i hufvudet. Gif mig vatten!»

Då hon åter syntes vilja inslumra sade Ram ingenting mer, utan tog sin yxa och begaf sig åt skogen, sedan han satt gröt och vatten intill sin skyddsling.

Ram begaf sig rakaste vägen till älfven, där han tog sig för att fälla träd och timra en flotte. Därmed var han sysselsatt till långt fram på eftermiddagen, då han återvände till elden och den sjuka. Han fann henne vaken, sysslande med sina sårade fötter. Hon kunde icke förstå, sade hon, hur de blifvit så onda och såriga.

»Du har gått för mycket utan skor,» sade Ram. »Tag på de där!» tillade han och visade på de nya skor han gjort. »Jag hoppas du kan gå en bit i morgon. För i natt bli vi kvar här, så du får hvila ut riktigt.»

»Ja, jag är trött,» sade hon och lade sig på bädden igen.

Då Ram följande morgon tillsporde henne, om hon förmådde gå, gjorde hon ett försök, men jämrade sig och lät illa. Ram ville ej söka öfvertala henne, men sade sig vilja hem till sitt. Han bad henne därför hänga sig på hans rygg, skulle de nog hinna hans pörte innan kvällen.

Nej, Ram kunde gå och låta henne ligga; hon hade det bra som det var. Utan att orda särdeles om saken, tog Ram henne på sina armar och bar henne ned till älfven, bröt några löfbuskar och lade henne på dem.

»Ligg stilla nu!» sade han vänligt. »Jag är strax tillbaka,» och så gick han att hämta sin kunt och andra tillhörigheter.

Han återfann sin skyddsling, som vanligt, sofvande. Han tog henne icke dess mindre och bar henne ut på flotten, där han för säkerhets skull slog en vidja om hennes lif och band henne fast. Då blef hon rädd, började gråta och slita på bandet, men nu var det för sent: flotten var ute i strömfåran, och styrd af Ram, dref den raskt utför älfven.

Nu hade Ram god tid, och han blef i så måtto språksam, att han bad henne icke vara rädd: någon fara funnes ej.

»Du tycker nog, att jag varit obarmhärtig mot dig, som ej lät dig hvila ännu någon dag; men ser du, jag måste hem, och därtill ha vi, som du nog kan se, ett oväder att förvänta. Det är nödigt, du kommer under tak. Gif dig ro några timmar till, och du skall bli lämnad i ro! Så!» sade han till sig själf och lät ögonen öfverfara horisonten; »nu sofver hon igen, och tid har hon, och icke skall hon behöfva vakna genomvåt.»

Några timmar därefter landade Ram vid Pekkas nybygge. Snart hade han där ställt allt i ordning för sig och kvinnan, hvilken han skötte om så godt han kunde. Som gammal soldat och själf flera gånger sårad, stod nog Ram i konsten att sköta sår en bit framom sina samtida skogsfinnar.

Han hade, med skogsfinnarnas instinkt och iakttagelseförmåga, icke misstagit sig om att ett oväder var i annalkande, ty knappast var dagen slut då ett häftigt regn, blandadt med hagel, slog på pörtets tak. »Gud vare lof!» mumlade han, där han i det mörka pörtet låg och hörde, hur regnet smattrade, vinden tjöt och träden suckade; »nu ligger den arma människan varmt och torrt. En sådan natt i skogen hade hon väl knappast uthärdat.»

Nu följde några i Rams tycke långa dagar. Han ville ej aflägsna sig långt från pörtet och den sjuka, men uteeller vid sjöstranden höll han sig hela dagarna. Mat och vatten satte han till henne hvar morgon sedan han sett om de såriga fötterna, hvilka nu, tack vare hans omsorg, blifvit mycket bättre, och sedan aflägsnade han sig. Vi veta af det föregående, att Ram var mycket tystlåten och föga fallen för samspråk. Det var endast under de första dagarna sedan han träffat Pavo som han låtit orden flöda. Nu, sedan han kom i enslighet igen, återtog han sin gamla vana. Kanske ville han ej heller plåga den sjuka med frågor. Hon skulle väl då hon blef frisk själf låta höra af sig.

Detta inträffade en dag då Ram kom från älfven medförande en knippa fisk. Då stod hon utanför pörtet. Han trodde knappast sina ögon då han fick se henne. Ty nu var hon rentvättad och kammad, och hennes kläder voro hopsydda efter omständigheterna. Det var ej längre den vedervärdiga figuren han funnit i busksnåret, utan en behaglig kvinna med milda ögon och förlägen uppsyn. Hon syntes villrådig hur hon skulle hälsa sin beskyddare. Också teg hon tills Ram tilltalade henne och tillkännagaf sin fägnad öfver att se henne uppe och jämförelsevis

kry.

»Tack du!» sade hon och räckte honom handen, och så tog gråten öfverhanden, och hon började skälfva.

»Du har gått upp för tidigt,» sade Ram, »du är ännu för klen att vara uppe. Gif dig ro ännu någon dag!»

»Ah nej,» sade hon, »det är icke det. Jag blef bara glad då jag fick se dig, men snart är jag stark igen. Så mycket fisk du fått, far!»

»Ja, icke behöfva vi svälta,» sade han. »Jag skall snart hafva några fåglar också,» och därmed tog han bössan och gick upp åt bergen.

*

## 37. Kattri.

Pekka och Pavo kommo dagen efter samtalet med Hans åter till älfven. Som vanligt, gingo de till sin utkiksplats vid forsen för att speja innan de öfvervadade den.

»Å Pekka,» sade Pavo skrattande, »hvad går nu åt far! Jag tror han klädt sig i kjol.»

»Stilla, Pavo! Det här var besynnerligt; gestalten där är en kvinna som går omkring pörtet och ställer. Hon har löf och blommor i händerna och näfverskor på fötterna. Det är en af de våra, Pavo, men hvarifrån? Ah,» sade han plötsligt, »spåret, Pavo, spåret som låg åt väster då vi förlorade det! Ja, så måste det vara, Pavo. Din far har under sina jakter påträffat kvinnan, och vilsekommen som hon helt säkert var, har han tagit henne med hit. Jag anar, att Vargen har sin hand med i den här historien. Likafullt må vi vara försiktiga, ty jag kan misstaga mig och någon annan än Ram kan innehafva holmen. Ah!» tillade han skämtsamt, »jag tror det knappast, ty där har han ju byggt sig en skans. Jag tror vi kunna låta Rakki undersöka. Gå!» sade han.

Det var som hunden väntat den befallningen, ty han gick genast ned till älfven, och snart sågo våra spejare, hur han arbetade i forsen för att nå holmen.

Rakki gick med små steg, upprättstående öron och högburen nos rätt till pörtet, där kvinnan stod. Vid anblicken af hunden syntes hon förskräckt, ty hon sprang genast in i pörtet och stängde dörren.

»Hvarken Ram eller hunden äro hemma,» sade Pekka, »och ehuru jag är öfvertygad om att jag gissat rätt, så låt oss afvakta Rams återkomst; fördömdt hungrig är jag dock!» tillade han.

»Jag med,» svarade Pavo, »och jag hoppas far har fiskar att undfägna oss med. Se, där lägger sig Rakki vid dörren! Där inne finnes ingen vi behöfva frukta för.»

»Ingen att vänta på heller,» sade Pekka och visade med handen nedåt älfstranden, där Ram kom i sakta mak gående

## 37. Kattri.

Pekka och Pavo kommo dagen efter samtalet med Hans åter till älfven. Som vanligt, gingo de till sin utkiksplats vid forsen för att speja innan de öfvervadade den.

»Å Pekka,» sade Pavo skrattande, »hvad går nu åt far! Jag tror han klädt sig i kjol.»

»Stilla, Pavo! Det här var besynnerligt; gestalten där är en kvinna som går omkring pörtet och ställer. Hon har löf och blommor i händerna och näfverskor på fötterna. Det är en af de våra, Pavo, men hvarifrån? Ah,» sade han plötsligt, »spåret, Pavo, spåret som låg åt väster då vi förlorade det! Ja, så måste det vara, Pavo. Din far har under sina jakter påträffat kvinnan, och vilsekommen som hon helt säkert var, har han tagit henne med hit. Jag anar, att Vargen har sin hand med i den här historien. Likafullt må vi vara försiktiga, ty jag kan misstaga mig och någon annan än Ram kan innehafva holmen. Ah!» tillade han skämtsamt, »jag tror det knappast, ty där har han ju byggt

sig en skans. Jag tror vi kunna låta Rakki undersöka. Gå!» sade han.

Det var som hunden väntat den befallningen, ty han gick genast ned till älfven, och snart sågo våra spejare, hur han arbetade i forsen för att nå holmen.

Rakki gick med små steg, upprättstående öron och högburen nos rätt till pörtet, där kvinnan stod. Vid anblicken af hunden syntes hon förskräckt, ty hon sprang genast in i pörtet och stängde dörren.

»Hvarken Ram eller hunden äro hemma,» sade Pekka, »och ehuru jag är öfvertygad om att jag gissat rätt, så låt oss afvakta Rams återkomst; fördömdt hungrig är jag dock!» tillade han.

»Jag med,» svarade Pavo, »och jag hoppas far har fiskar att undfägna oss med. Se, där lägger sig Rakki vid dörren! Där inne finnes ingen vi behöfva frukta för.»

»Ingen att vänta på heller,» sade Pekka och visade med handen nedåt älfstranden, där Ram kom i sakta mak gåendeuppåt vadstället. Pekka lät höra den brukliga hvisslingen, hvilken kom Ram att öka stegen och den unga hunden att springa emot de väntande jägarna.

Pavo hade ej tålamod att invänta fadern, utan ilade emot honom med snabba steg, hvarpå de följdes åt till utsiktsplatsen, dit äfven Rakki återkommit.

»God dag, Ram!» sade Pekka och gick emot honom med framräckta händer. »Vi äro öfverraskade af att finna dig hafva kvinnosällskap.»

»Bra ni komma!» sade Ram buttert. »Jag är redan led på den saken; jag har glömt bort att sällskapa med kvinnfolk. Men välkomna åter!» sade han vänligt, »och helbregda äro ni?»

»Ja far,» sade Pavo, »vi äro så, men hungriga.»

»Här är hjälp för hunger, Pavo!» sade Ram och slog på sin näfverkunt. »Ni ha sett kvinnfolket?» sade han frågande.

»Ja.»

»Såg hon eder?»

»Nej. Hon såg Rakki och blef rädd, ty hon sprang in i stugan och slog igen dörren.»

»Bäst jag går före då,» sade Ram, och så lunkade han af.

Pekka och Pavo stodo kvar för att se, hur Ram togs emot. Han dunkade icke på dörren då han kom dit, utan kastade af sin börda, hvarpå han grep yxan och började hugga ved. Snart gläntades litet på dörren, därpå mera, och så kom kvinnan ut. Man kunde märka, att hon talade ifrigt.

Ram afbröt blott ett par ögonblick sitt arbete och gjorde en åtbörd, som Pekka och Pavo mycket bra förstodo. Den betydde:

»Kom!»

Då de framkommit till stugan hade Ram slutat sin vedhuggning och var sysselsatt med att taga skinnet af ett gräfsvin, under det kvinnan sysslade vid elden.

De ankommande hälsade henne sitt »god dag», hvarpå hon nästan hviskande svarade sitt »Gud signe!», utan att se upp. Det märktes, att hon var skygg för de nykomne, hvarför ingen af dem tilltalade henne.

»Nej, men se,» sade Pavo gladt, »har icke farsgubben fått en gräfling! Det skall smaka oss, tror jag.»

»Sätt fram fisken!» sade Ram, och genast gick kvinnan in i stugan efter flera kokta fiskar, lagda i en urhålkad masurkota.Utväxter på björk och al, äfven furu; urhålkas och begagnas som skål af finnarna. Den satte hon på en därtill ämnad afhuggen kubbända och lade där bredvid några läffsor.

»Ät fisk så länge,» sade Ram, »tills ni få gräflingfläsk.»

Hvarken Pekka eller Pavo lät bedja sig länge; men då hvarken Ram eller kvinnan gjorde min af att göra dem sällskap, sporde de dem därom och fingo till svar, att de väntade. »Gif hundarna det ni ej orka med,» sade Ram; »vi ha mer fisk.»

Då männen stillat sin hunger gingo de in i stugan för att hvila och röka. De funno den städad och prydd med löfkvistar och blommor, på finnarnas vis instuckna i väggsprickorna. Under britsarna stodo flera par nya näfverskor, och en hel del näfverremsor lågo tillskurna och hoprullade, att vid behof användas.

»Far har allt gjort mer än fiskat och jagat,» anmärkte Pavo. »Där är en ny brits och en ny bädd på den, och trefligt är här inne. Jag önskar vi hade Gretti här nu. Då kunde hon ha någon som såg till henne.»

Härtill svarade Pekka ingenting, men möjligen tänkte han som Ram, att han glömt bort att sällskapa med kvinnfolk. Den gamle strykfinnen sällskapade bäst med sig själf och sina egna tankar. Den som, i likhet med honom, lefver i de djupa skogarna och ser dess storhet behöfver intet annat sällskap.

I det af Ram bebådade gräfsvinskalaset deltogo alla, och då det var intaget och männen bolmade ur sina pipor, satte sig kvinnan att fläta ett par skor.

Pekka tog då ordet och frågade henne, i hvad ärende hon var ute då Ram anträffade henne. Hon svarade icke strax, men sedan hon tänkt på saken sade hon, att det visste hon icke: hon var rädd och ville gömma sig.

»För hvem ville du gömma dig?»

»Jag vet icke.»

»Är du rädd för oss?» sade han mildt.

»Jag vet icke.»

»Är du rädd för Ram?»

»Nej, nej!» sade hon ifrigt; »för honom är jag icke rädd han är ingen af dem.»

»Icke Pekka, icke Pavo, min son, äro af dem,» sade Ram. »Du är, som jag sagt dig, hos vänner och stamförvanter. Du kan lita på, att intet ondt skall vederfaras dig så länge du är hos oss. Pekka där är vår stams bästa vän.»

Kvinnan flätade ifrigare, men teg.

»Vill du ej berätta oss, hvarför du blef rädd, och för hvem du ville gömma dig?»

»Jo,» sade hon, och nu började tårarna rinna, »jag vill säga eder alltsammans. Jag dref en kväll hem kreaturen och var nära hemma då två karlar kommo fram på vägen och togo fatt på kräken. Då blef jag rädd och började skrika på far. Då kom en karl till och tog mig i håret och slet. 'Om du skriker,' sade han och hötte åt mig med en yxa, 'skall jag klyfva skallen din.' Och så ryckte han i håret och gaf mig slag på slag, tills jag föll omkull. Så lämnade han mig och jag sprang allt hvad jag förmådde hem till sveden. Där brann kokhuset, och flera karlar höllo på att slå både far och mor. Då jag såg, att far blef kullslagen, blef jag så förfärad, att jag sprang och sprang, tills jag icke visste hvar jag var, och sedan sprang jag jämt i skogen tills jag blef sjuk och föll. Då jag sedan vaknade stod hunden och skällde på mig.»

»Vet du, hur länge du sprungit i skogen?»

»Nej.»

»Hvad hette din far?»

»Nordesätt.»

»Hvar bor han?»

»Vid Hammarsjön.»

»Hvar bo edra grannar svenskarna?»

»I Helsingland.»

»Voro ni flera finnar i den trakten?»

»Ja, men ingen bodde nära vid oss.»

»Jaså, i Helsingland,» sade Pekka efter en stund. »Vi skola snart föra dig dit och till de dina; det är icke så långt bort. Tänk nu icke på dem som slogo dig och röfvade dina kor! De skola icke kunna göra dig något ondt, och snart torde det komma vänner hit till oss, som kunna visa oss till ditt hem eller veta något om de dina. Hvad heter du?»

»Kattri.»

Då männen följande dag samtalade sade Pekka, att hon säkert irrat länge omkring i skogen, änskönt hon förlorat minnet däraf. Han hoppades dock, att det skulle återkomma.

»Nära på naken är hon och kan knappast komma någon väg utan nya kläder, men hvarifrån få dem? Vi ha ingenting nu att skyla henne med. Jag har därför tänkt, att någon af oss måste gå bort till svenskarna för att skaffa kläder. Det måste dock ske snart, ty vi behöfva ej länge vänta på våra vänner från Svartsjön.»

Både Pavo och Ram erbjödo sig att skaffa kläder, och Pavo sade sig kunna vara åter om tre dagar, om han gick till den svenska by han sett i söder.

Pekka och Ram gåfvo därtill sitt bifall, och Pavo begaf sig af utan att därom nämndes något för Kattri, hvilken oombedd nu åtagit sig alla för mathållningen nödiga sysslor.

Redan före den utsatta tiden var Pavo åter. Då han för svenskarna omtalat Kattris nödställda belägenhet hade de varit mycket tillmötesgående och lämnat allt hon kunde behöfva till pris som föreföllo särdeles låga.

Kattris glädje öfver hvad Pavo bragte henne var stor. Kanske var männens icke mindre. Det var glädje och belåtenhet i det lilla nybygget, och man lefde några dagar i fridfull ro.

Det var Piggen och Munters svåger, den svenske bonden, som störde den. De kommo i ilmarsch från hemmet för att rådgöra med sina vänner om en händelse som helt kort förut timat.

Röfrarna hade under sommaren stulit en mängd boskap från helsingarnas aflägsna fäbodar, men nu hade de gått ännu längre i djärfhet. De hade jämte boskapen också bortfört två unga säterflickor. Hela bygden var upprörd, och man hade beslutit att så manstarkt som möjligt tåga genom vildmarken för att uppsöka bofvarnas tillhåll och befria flickorna. Munter hade lofvat föra bönderna an, och nu vore man här för att höra Pekka.

Den liflige Piggen hade talat fort och ifrigt, knappast gifvit sig tid att hälsa, och så frågade han Pekka, om han visste hvar, eller ungefärligen hvar man borde söka röfvarpacket.

Pekka sade honom, att han visste både det ena och det andra. Ville nu Piggen och hans kamrat lugna sig och hvila en stund, skulle de få besked, och därefter skulle de rådslå.

Förslaget antogs med nöje af Piggen och hans följeslagare. De förklarade sig vara i stort behof af hvila, emedan de ansträngt sig på rena allvaret under färden.

»I morgon rådslå vi. Ät och sof i ro!» sade Pekka, som ville hafva natten på sig för att begrunda det nya skede, hvaruti hans länge hysta plan att straffa röfvarpacket nu inträdt.

Då finnarna rådslå söka de gärna slätten eller skogfri mark, där ingen lyssnare kan dölja sig och de själfva icke heller alldeles oförberedt kunna öfverraskas. Vid Pekkas nybygge fanns hvarken sved eller skogfri mark; man gick därför upp till Bertils grafhög, under förlitande på att hundarna skulle upptäcka, om någon obehörig person funnes i närheten.

Man slöt en ring omkring Pekka, som först redogjorde för sin och Pavos upptäckt under deras färd och sitt aftal med Smale Hans.

»Bra, bra, Pekka!» sade den svenske bonden. »Visa oss bönder vägen till röfvarhålan, skola vi nog komma till rätta med dem.»

»Ja visst,» sade Piggen, »om de då äro hemma. Men det är icke så alldeles gifvet. Äro några här och några där, torde det bli kinkigt nog för eder att komma åt alla,och bli några af packet kvar, så torde ni få veta af dem. Nej, Pekka, säg din mening!»

»Den har jag sagt dig forut, Piggen; den är densamma. Jag tänkte vaka ut dem då de alla voro tillstädes, belägra dem och så småningom plocka bort den ene efter den andre; och min tro är, att vi finnar vore starka nog därtill. I skogen kan ingen strid ske i flock. Där bli vi två eller tre åt gången. Jag hoppas på framgång.»

»Vi vilja vara med,» vidhöll bonden. »Det är från oss de stulit, och det är våra kvinnor de röfvat.»

»Sant, Pekka,» sade Piggen. »Svenskarna ha förmånsrätt att hämnas, men vi finnar ha ock rätt därtill. Från oss ha de också stulit, och bränt ha de äfven gjort. Vi må följas åt.»

»Som ni vill,» sade Pekka. »Men låt höra, hur ni tänkt utföra er hämnd!»

»Vi ha beslutit oss för att samlas vid Hammarsjön, där röfrarna brände i våras,» sade Muntert svåger. »Där hoppas vi att du och dina män möta oss för att föra oss an.»

»Vid Hammarsjön?» sade Ram och såg på Pekka.

»Ja, vid Hammarsjön,» svarade bonden. »Där är sista nybygget mot väster, där börjar storskogen, och däråt ligga ofta nog röfrarnas spår. Därifrån tänka vi tåga ut och genomsöka marken.»

»Om Piggen stannar här hos oss, hittar du hem härifrån?»

»Ja.»

»Pavo,» sade Pekka, »gå ned efter min stock.»

Pekkas stock var den gamla tideräkningsstafven, som finnarna brukade. Den motsvarade vår almanacka och var fullkomligt tillförlitlig för den som förstod den, och de voro icke få. Barnen inlärdes i bruket af den helt tidigt.

Då Pekka en stund betraktat stafven och räknat de många strecken, sade han till bonden:

»Det passar oss bra. Det är nio dagar till nymånen. Kan ni vara vid Hammarsjön då?»

»Ja.»

»Några af oss skola då möta er.»

»Vid dess norra eller södra ände?»

»Bestäm själf!»

»Jag är icke kunnig i den marken, har aldrig varit så långt bort, men jag har hört, att Hammarsjöarna skola vara två. Jag menar det vore bäst mötas vid floden mellan sjöarna; men finna ni dit?»

»Ja,» sade Ram.

»Då är bäst jag gifver mig af på hemvägen,» sade bonden, och det funno finnarna också vara klokt.

»Hur kan du finna Hammarsjön, Ram?» frågade Piggen sedan bonden aftågat.

»Den ligger rätt öster härifrån; jag har jagat en elg dit för ett par vårar sedan, och så slog jag mig till hos finnen som bor där några dagar, och vi jagade tillhopa.»

»Ah, jag minns! Det var då du var borta så länge, att Munter och jag voro oroliga för dig.»

Ram nickade.

»Vi rusta oss i dag,» sade Pekka, »och bryta upp i morgon. Vi följas alla åt ett par dagar, och så rådslå vi.»

»Som du vill, Pekka,» blef det trestämmiga svaret.

Den dagen talade man icke mycket vid Pekkas nybygge, ty hvar och en var sysselsatt med sitt. Gevären fejades, knifvar och yxor slipades, kläder lagades, hvar och en packade sin kunt med allt hvad han för sig själf behöfde, och då kvällen kom var man redo.

För Kattri hade ingen ordat om resans egentliga ändamål. Man hade sagt, att man ville följa henne och uppsöka Hammarsjön, och i sin glädje däröfver hade hon icke märkt, att det låg allvar och betänksamhet i männens blickar och åtbörder.

Först då man var färdig att begifva sig åstad märkte hon, hur sorgfälligt Pekka och Pavo dolde de saker som de ej ville medföra och hur allvarliga de sågo ut.

Ingen af de fyra männen var omedveten om den fara man utsatte sig för genom ett angrepp på Vargen och hans följe. Ty att slåss med vilda och beslutsamma banditer som kämpa för lifvet är betänkligt nog, och att man här hade emot sig flera gamla soldater, som voro vana vid kriget, förminskade icke faran.

Också gingo våra vänner tysta och begrundande. Pekka gick i spetsen, så Pavo, Kattri, Piggen och sist Ram. Man gick så, att den efterföljande alltid trampade i den föregåendes fotspår. Detta gjorde de af vana, ty man kunde aldrig veta, hvilken upptäckte spåret. I de flesta fall var och är skogsmannen icke angelägen om att en som följer efter skall veta, hur många man är i sällskap.

Blott en kort stund stannade Pekka på toppen af en kulle, där en slät berghäll erbjöd en passande hviloplats, och där intog man en kortvarig middag, utan att tända eld.

Det var mörkt då Pekka stannade för natten. Man gjorde en liten rund kring trakten, furan fälldes till nattelden, och så slog man sig ned. Före dagningen steg Pekka upp och släckte elden.

»Vi äro nu så nära bofvarnas tillhåll, att röken kan varsnas af dem, i fall de ströfva omkring i marken. Det är bäst lämna dem i okunnighet om vår härvaro,» menade han.

Männen blott nickade, men Kattri blef orolig och påyrkade skyndsamt aftåg.

Då aftonen tillstundade hade man hunnit så långt, att man redan var förbi den mark man trodde röfrarna under sina jakter brukade besöka.

Pekka visade Ram och Piggen berget där röfrarnes håla var belägen, bad dem inprägla dess form i minnet, och så fortsattes marschen genom en sumpig mark, tills man påträffade en liten sjö, där man slog sig ned öfver natten.

Ehuru året var långt lidet, plågades man här af de stora grå myggor som finnas i denna trakt, och man kallade denna lilla sjö Myggsjön, hvilket namn den bär ännu i dag.

Då Ram följande morgon stod upp sade han Kattri, att de nästa natt skulle sofva vid Hammarsjön. Han kände igen bergen mot öster.

»Jag trodde så,» sade Pekka; »och nu skiljas vi åt. Här bli vi kvar, och här skola vi sammanträffa med dig sedan du råkat bönderna och Munter. Det är ännu sex dagar dit, och på den sjunde vänta vi dig här.»

Med saknad skildes Kattri från dessa män, som visat henne så mycken godhet. Men hoppet om att få komma till hemtrakten och återse föräldrarna drog snart hennes tankar åt annat håll.

*

## 38. Fiskrarne.

Då Ram och Kattri lämnade Myggsjön gingo Pekka och hans följeslagare mot norr och väster i riktningen mot Röfvarberget. Från en hög bergkulle hade de en god utsikt öfver en stor del af skogen och upptäckte där en tämligen stor sjö jämte flera mindre vatten.

»Hvad tänker du, Pekka, om den här platsen?» frågade Piggen, sedan han låtit sina blickar öfverfara den vida marken.

»Detsamma som du,» svarade denne. »Härifrån kunna vi både höra och se, om jägare äro i marken. Här slå vi oss ned under det vi vänta på våra vänner, det vill säga, vi lämna våra kuntar här, medan vi göra utflykter häromkring, och här samlas vi om kvällarna, ty min åsikt är, att vi böra använda dessa dagar till att utspeja röfrarna.»

»Alldeles så!» sade Piggen. »Och nu reda vi till vår lägerplats och hvila till nästa dag.»

»Hvad nu, Rakki min?» sade Pekka till hunden, som gått upp på bergkullens topp och tagit plats på den högsta stenen, där han en lång stund vände sig och vädrade åt alla håll. Slutligen gick hunden ned och kom fram till männen. Pekka betraktade honom noga och sade: »Han misstänker något, tror sig hafva hört eller känt någon lukt i vinden, men vet ej hvad. Mig anar ock, att vi icke äro alldeles ensamma här i marken. Låt oss vaka hvar sin stund. Sof ni först,» sade han till kamraterna.

Pavo fick sista vakten mot morgonen. Han intog samma plats som hunden haft på kvällen, och bredvid honom Med saknad skildes Kattri från dessa män, som visat henne så mycken godhet. Men hoppet om att få komma till hemtrakten och återse föräldrarna drog snart hennes tankar åt annat håll.

*

## 38. Fiskrarne.

Då Ram och Kattri lämnade Myggsjön gingo Pekka och hans följeslagare mot norr och väster i riktningen mot Röfvarberget. Från en hög bergkulle hade de en god utsikt öfver en stor del af skogen och upptäckte där en tämligen stor sjö jämte flera mindre vatten.

»Hvad tänker du, Pekka, om den här platsen?» frågade Piggen, sedan han låtit sina blickar öfverfara den vida marken.

»Detsamma som du,» svarade denne. »Härifrån kunna vi både höra och se, om jägare äro i marken. Här slå vi oss ned under det vi vänta på våra vänner, det vill säga, vi lämna våra kuntar här, medan vi göra utflykter häromkring, och här samlas vi om kvällarna, ty min åsikt är, att vi böra använda dessa dagar till att utspeja röfrarna.»

»Alldeles så!» sade Piggen. »Och nu reda vi till vår lägerplats och hvila till nästa dag.»

»Hvad nu, Rakki min?» sade Pekka till hunden, som gått upp på bergkullens topp och tagit plats på den högsta stenen, där han en lång stund vände sig och vädrade åt alla håll. Slutligen gick hunden ned och kom fram till männen. Pekka betraktade honom noga och sade: »Han misstänker något, tror sig hafva hört eller känt någon lukt i vinden, men vet ej hvad. Mig anar ock, att vi icke äro alldeles ensamma här i marken. Låt oss vaka hvar sin stund. Sof ni först,» sade han till kamraterna.

Pavo fick sista vakten mot morgonen. Han intog samma plats som hunden haft på kvällen, och bredvid honomlåg Tispa. Ingen skulle kunnat närma sig lägerplatsen utan att bli upptäckt.

Så stod hans till dagen började gry. Hastigt reste han sig upp, gick till lägerplatsen och lade sin hand på Pekkas arm. Denne reste sig hastigt och ljudlöst, hvarpå Pavo slog upp med handen, gick åter till stenen och pekade mot den stora sjön. En lätt rökpelare steg rätt upp mot det blå.

Männen stodo stilla och tysta en stund, tills Pekka hviskade: »Hämta Piggen!»

Piggen stod strax på stället och såg på röken.

»Fiskare eller jägare,» sade han.

»Vi måste se hvilka de äro,» sade Pekka.

»Gifvet; men vi måste vänta en stund, ty äro de fiskare, skola vi snart se dem ute på sjön. Äro de åter jägare, skola vi höra dem skjuta.»

Pekka nickade, tog så Pavo med till lägerplatsen, där de i all hast togo sig en frukostbit och sågo om sina bössor, hvarpå de återvände till Piggen.

»Fiskare!» sade denne och pekade på två män, som på en flotte stakade sig fram i sjön.

»Håll god utkik, Piggen! Pavo och jag gå att se hvad det är för folk; vi skola snart vara här igen.»

»Troligt,» svarade Piggen, »men jag går med dig. Pavo blir här. Han kan väl knappast skilja, om männen äro de jag tror.»

»Pavo har sett sju af dem,» sade Pekka.

»Ah, gå då!» sade Piggen och slog sig ned.

Som Pekka förutsagt, voro de snart åter hos Piggen.

»De äro de rätta,» sade Pekka, »två af röfvarbandet. Vi hörde af deras samtal, att de ämna stanna vid sjön till i morgon.»

»Troligtvis längre,» sade Piggen och hvässte sin bössflinta, i det han såg bister ut, »eller hur menar du, Pekka?»

»Fort till fiskhuset, Pavo! Se till, om du kan träffa Smale Hans. I annat fall räkna stenarna, och var åter så snart du kan. Jag menar,» fortsatte Pekka, »att vi måste fånga alla röfrarna på en gång. Bli dessa två borta längre än de ämnat, ana de andra oråd och söka dem. De kundebli för många för oss, så att någon komme undan. Jag vill, som sagdt, förgöra hela byket på en gång.»

»Så är ock min mening, Pekka; med dessa två brådskar ej: de skola icke undkomma oss.»

Solen hade icke nått middagshöjden då Rakki varnade, att någon nalkades lägerelden, och ögonblicket därpå hade Pekka och Piggen lämnat den. De hade tagit skydd af träden och stodo nu färdiga att handla efter omständigheterna. De hade knappt intagit sina platser förr än Tispa kom sättandes och Pavo blef synlig. Han var ej ensam, utan hade Smale Hans med sig.

Pekka och Piggen gingo emot honom.

»Jag mötte Hans på vägen,» sade Pavo; »vi må rådslå med honom.»

»God dag, Hans!» sade Pekka och räckte honom handen. »Du är välkommen till oss. Hvart ämnar du dig?»

»Till sjön, för att hämta fisken som de fångat i natt.»

»Godt! Vill du säga oss, om dina plågoandar äro hemma?»

»Alla, och två till.»

»Hvad är det för folk?»

»Två kvinnfolk.»

»Vi veta det, Hans. Har du hört, om röfrarne tänka stanna någon tid i hålan?»

»Nej.»

»Vill du möta oss vid fiskhuset i morgon så tidigt du kan?»

»Vet ej, men skall försöka.»

»Har ni mer än en båt, Hans?»

»Nej.»

»Godt, Hans! Vill du äta litet innan du går?»

Pavo tog genast fram mat, hvilken Hans förtärde med glupande aptit, och därtill gaf Piggen honom tobak.

»Du skall snart bli fri och komma till oss,» sade han, »men du är väl klok nog att icke nämna att du träffat oss?»

»Ja,» sade Hans, »då vore det nog ute med mig.»

»Vågar du säga till Vargen, att dessa två karlar som fiska icke komma hem i morgon, utan stanna vid sjön ett par dagar till?»

»Å ja, nog vågar jag det, ty det har händt förut.»

»Vill du göra så, Hans?»

»Ja, men komma de hem i morgon, så får jag stryk.»

»De skola icke komma, Hans.»

Hans såg ut som han ej begrepe, hvarför karlarne icke skulle komma hem, men svarade icke, utan aflägsnade sig då hans pipa var utrökt.

Knappt var han dold af buskarna förr än våra tre män följde honom. Hans fann strax röfrarnes lägereld, där han varit flera gånger. Då de fingo se honom började de bannas för att han kom så sent. Han skulle genast återvända med fisken de fångat, och rappa sig skulle han, eljes skulle de lära honom att ... o. s. v.

Fisken kastades vårdslöst i Hans' näfverkunt, och så tillsades han att laga sig hem till »borgen».

Hela detta samtal hade bevittnats af Pekka och hans kamrater.

»Jag är led vid det här lifvet,» sade den ene af karlarne. Det är bra under sommaren, men snart ha vi vinter, och då får Vargen vara utan mig. Jag tänker ej tjäna honom längre, det skall han få veta då jag kommer hem.»

»Ja,» svarade den andre, »det är nog tid för oss att komma härifrån. Vargen begick en dumhet då han och Småländingen togo med sig säterjäntorna, ty nu kan han lita på att bönderna äro ursinniga, och hvar vi nu visa oss skola de vara på sin vakt, och det blir ej godt att bärga sig här längre.»

»Jag är ock betänkt på att gifva mig hädan, om det så vore strax, blott man hade sina don här. Men tager jag dem med och går, så får jag nog en kula i ryggen innan jag kommer långt.»

Härpå svarade den andre ingenting. Först efter en lång stund sade han, att Vargen nog icke skulle låta dem gå. Det vore bäst de stannade, men led vore han vid sällskapet och vistelsen här i skogen och önskade sig långt bort.

»Jag med,» sade den andre, »ty skulle bönderna lyckas utspana vårt tillhåll, vore det snart slut med oss.»

»Därför är ingen fara, och göra de det, så icke lära de komma åt oss så lätt. Proviant och ammunition ha vi, ochvår nya utgång att lita oss till. Nej, ingen fara för bönderna! För dem fruktar jag ej, men så länge Vargen, Jämten och Småländingen hålla i hop kan ingen af oss, utan deras medgifvande bli fri. Det är nog bäst jag tiger, ty rymma från mina don vill jag icke.»

Därmed afstannade samtalet, och snart hörde Pekka och hans kamrater, att röfrarne sofvo.

Då drog Pekka sig tillbaka, reste sig upp från den krypande ställning de alla intagit och såg på Piggen.

Denne skakade sin bössa, och detsamma gjorde Pavo.

»Nej,» sade Pekka, i det han skar kvistarna af en smal björkbuske. »Vi måste veta, hvar den nya utgången ur hålan finns.»

»Ja visst,» sade Piggen, och så gjorde han på samma sätt som Pekka, afskar en björkkvist och vred den till en vidja. Pavo gjorde likaledes.

Några ögonblick därefter hade männen tillräckligt många vidjor att binda de fångade röfrarne, i fall de skulle lyckas öfvermanna dem. Alla hade förstått Pekkas mening och handlat därefter.

»Nu!» sade Piggen, i det han räckte Pekka sin bössa och sina vidjor. »Jag vet, att du är bästa skytten af oss. Låt Pavo och mig fånga bestarna. Lyckas det icke för någon af oss, så låt gå!» sade han och nickade.

Motvilligt tog Pekka emot hvad Piggen lämnade honom och sade:

»Kanske har du rätt.»

Till Pavo sade han: »Förifra dig icke, Pavo! Mod och styrka har du, men lossa icke knifven i onödan! Jag är dig nära.»

»Jag vet det, Pekka. Du vet, jag gör som du vill.»

Då finnarna kommo så nära de sofvande, att de hörde deras snarkningar, skulle en snigel kunnat täfla med dem i hastighet, så sakta, tyst och försiktigt rörde de sig. Pekka hade stannat några steg från röfvarne, och nu reste han sig så ljudlöst, att icke ens den som stått och betraktat honom skulle förnummit det minsta ljud.

Ett drag af belåtenhet och bifall syntes på Pekkas manliga anlete då hans blick mötte Pavos, där denne tålmodigtlåg orörlig, under det Piggen likt en mask drog sig förbi honom till den mannen som låg en liten bit ifrån den Pavo skulle fånga, ty gifvetvis måste angreppet ske på en gång. Då Piggen hunnit så nära sin man han ville reste han sig till hälften och höjde handen. Det var tecknet till Pavo, och ögonblicket därefter kastade de sig på hvar sin man. Kraftiga ansträngningar från båda hållen, flåsanden och utrop, nya ansträngningar, tydde på, att de öfverrumplade voro kraftiga och stridbara män, som, ehuru öfverraskade, icke ämnade gifva sig genast. De tumlade om med sina motståndare, därvid uppsparkande jord och sten.

Det blef först slut hos Pavo. Han låg öfver sin alldeles utmattade motståndare, under det Piggens förmått till hälften resa sig och nu höll denne hårdt omsluten.

»Gif dig!» sade Pekka, som hade sin bössa höjd och riktad mot röfvarens öga. Vid denna syn släppte han helt villigt sitt tag om Piggen.

»Ja, gif dig, Pil!» sade denne. »Hade jag velat dig illa, skulle jag brukat knifven genast. Jag ger dig pardon.»

»Är det du, Piggen?» sade den öfvervunne.

»Ja, visst är det jag, ditt blindstyre. Ser du ej det?»

»Hvad fan vill du mig?»

»Jo, det här,» sade han och vinkade till Pekka, som kastade några vidjor till Piggen, hvilken gjorde sig i ordning att binda fångens händer.

»Dumheter!» sade denne och slog bort vidjorna. »Jag är soldat så väl som du. Jag gifver mig.»

Piggen funderade litet, hvarpå han frågade Pekka: »Skola vi tro honom?»

»Han är röfvare nu,» sade denne.

»Jag är fånge hos en gammal kamrat,» sade röfvaren. »Skulle du, Piggen, rymma, om jag tagit dig sedan du gifvit dig och fått pardon?»

»Nej,» sade Piggen och släppte fången, men som en vässla så kvickt hade han hoppat bort och bemäktigat sig fångens bössa.

»Spring, om du vill!» sade han nu.

»Har ingen lust,» sade fången och reste sig upp.

Under tiden hade Pekka bundit den fånge Pavo hållit. Denne hade rest sig och flåsade ut efter ansträngningen. Fången låg stilla, till utseendet sanslös.

Då den mannen Piggen fångat och kallat Pil stigit upp, ruskat och rätat på sig, sade han till Piggen:

»Lägg bort gevären! Jag är ej så falsk eller dum, att jag rymmer. Tror du ej, att jag begriper, det jag icke kan

springa som en hund eller öfvervinna tre beväpnade karlar med knytnäfvarna. Kom hit och sätt dig, Piggen! Jag vill veta, hvilkens ärenden ni gå, ty icke jagar ni Vargen för det lilla nappatag Munter hade med honom då vi gingo uppåt till dessa fördömda skogar, som jag länge sedan är led vid. Gå ni böndernas ärenden?»

»Det angår dig väl icke, hvilkens ärenden vi gå,» sade Piggen.

»Angår det mig icke? Hvarför har du då smugit dig på mig?»

Piggen svarade icke.

»Jag skall säga dig, hvems ärenden ni, finnar, gå: det är böndernas. Det är väl för de där säterjäntornas skull de legt er att spana ut vårt tillhåll. Men det är icke gjordt än,» tillade han, icke utan en viss belåtenhet. »Anamma att Vargen tog sig den dumheten före!»

»Vargens och alla dina likars undergång blef svuren då ni röfvade och brände vid Hammarsjön,» sade Piggen. »Ni kunde låtit finnarna vara i fred, så hade ni fått vara i fred för dem. Nu är det som det är, och ni få skylla er själfva. Minns du ej ordspråket 'den som ger finnen *ett* slag får *sju* igen'. Men efter du nu vill tala vid mig, så kan jag säga dig, att skogen har öron, och att vi veta af hvad du och kamraten din sade här på förmiddagen. Ni önskade ni vore fria män och kvitt Vargen och hans följe. Nu äro ni kvitt dem och ha råkat i annat sällskap. Jag tror det vore bra, om ni vore vänner med oss.»

»Såå?» svarade Pil. »Jag förstår, ni vill väl ha vår hjälp att förgöra Vargen?»

»Hur fan,» sade Piggen, som såg sig genomskådad, »kunde du vara så sorglös och lägga till här, elda och fara ut på vattnet på ljusa dagen!»

»Å, vi äro väl icke bland papisterna och deras svarta följe nu heller.»

»Sant, men ni är bland skogsbor och jägare, och i den här marken äro de lika sluga som svartrockarna därute i Tyskland.»

»Ja, det är det vi få se,» sade Pil. »Kan ni snoka upp Vargens håla, så skall jag gifva dig rätt.»

»Ha, ha! Den ha vi funnit redan för ett år sedan, så icke behöfva vi din hjälp för att få reda på den, och icke heller hvarken på gamla utgången uppe på berget, eller öppningen åt sjön, eller nya vägen.»

»Djäflar!» mumlade Pil. »Någon af de våra har förrådt oss.»

»Å nej! Ni ha förrådt er själfva. Men vi finnar gjorde er intet förr än ni plundrade och brände för oss, och så gaf ni er ut för att vara finnar för att reta svenskarna mot oss, och nu kan du lita på, att vi finnar icke gifva oss förrän vi tuktat er alla.»

»Ja, du har godt af munnen nu, liksom förr i världen,» sade Pil, »men det är icke slut än. Vargen har många tänder i behåll, och ni lära nog få känna dem.»

»Nu härifrån!» sade Pekka då den andre fången återfått sansen. »Gå förut till vår lägerplats, Pavo!»

Man lossade på den fängslade röfvarens fotbojor. Han tillsades följa Pavo, och själf ställde sig Pil bredvid honom. Pekka och Piggen, beväpnade med hvar sina två bössor, slutade tåget. Vid lägerplatsen stannade de, och fångarnes bevakning anförtroddes åt Pavo, under det Piggen och Pekka begåfvo sig till utsiktsplatsen, där de hade ett långt samtal.

Då skymningen var nära gick Pekka med Rakki, och snart därpå lämnade äfven de andra karlarne lägerplatsen på bergstoppen. Pekka begaf sig till fiskhuset för att möta Smale Hans.

Där måste han vänta till långt fram på dagen, innan Hans blef synlig. Pekka visade sig strax och tog vänligt emot honom. Hans syntes orolig, och då Pekka frågade honom, om han sagt att fiskrarne skulle stanna vid sjön, berättade han, att Jämten blifvit arg och befallt honom genast begifva sig till sjön och tillsäga karlarne att kommahem. Han vore nu på väg, men kände sig mycket orolig för att möta fiskrarne, ty då skulle bli kunnigt, att han farit med osanning. Jämten skulle straffa honom grymt.

»Har ingen fara, Hans! Vi skola icke möta dem, och jag skall följa dig. Då Pekka och Hans ankommo till den vanliga lägerplatsen vid sjön fanns ingen där, hvarför Pekka föreslog Hans, att de skulle äta och hvila tills fiskrarne komme dit.

»De ha tagit flotten, som du ser; de äro ute och fiska.»

Detta lugnade Hans, och då han, som vanligt, ätit betydligt och så hade fått pipan i mun, såg han belåten ut. Pekka frågade då, hur Hans kom ut ur hålan, eller hvilken väg han begagnade för att komma in och ut. »Det finns ej mer än en väg,» sade han.

»Hvilken är det?»

»Utför klippan och ned i båten, och sedan ror någon mig öfver sjön.»

»Hur kommer du åter då?»

»Jag står på stenen och väntar tills någon kommer och hämtar mig.»

»Brukar du ropa då?»

»Nej, de se mig nog.»

»Men då det är mörkt, Hans, hur se de dig då?»

»Då slår jag eld.»

»Brukar du stå vakt, eller passa på och hämta när någon är borta?»

»Nej! De komma in ändå, eller far någon annan och hämtar dem med båten.»

Pekka frågade icke vidare. Det var klart, att röfrarne icke förtrott sig till Hans, samt att han icke kände till någon annan in- eller utgång än den som låg vid sjön och det tvärbranta berget. Det var också klart, att sträng utkik hölls i hålan.

*

## 39. Förberedelser.

Närmare kvällen hörde Pekka och hans kamrat, att det plaskade i vattnet; men redan en stund förut hade Rakki rest sig och därmed varnat Pekka. Hans blef bestört då han såg Piggen komma ensam med flotten. Han frågade genast, hvar Pil var. Pekka gjorde en rörelse som Piggen förstod. Han vore här, sade han, för att hämta Hans, ty karlarne förstode, att han vore ute för att söka dem.

»Gå ut på flotten!» sade han till Hans; »jag vill tala med Pekka.»

»Hans vet ingenting om den nya utgången; du måste söka utforska den af Pil eller den andre. Jag går nu till Myggsjön för att möta Ram. Bevaka fångarne väl och möt här i morgon vid denna tid! Behåll Hans; han får ej återvända till röfvarnästet. Adjö!»

Därmed gick Pekka.

Från sjön, där Pekka lämnade Piggen, Pavo och de två fångarne, och till mötesplatsen vid Myggsjön var ej långt. Företrädd af Rakki, gick Pekka raskt genom skogen, ehuru det nu var kolmörkt. Han kom sålunda fram före midnatt. Vid framkomsten gjorde han sig en eld och sof i god ro till ljusa dagen. Då han visste, att Ram skulle anlända tidigt nog, hade han icke medtagit sin kunt, hvilken innehöll hans matförråd. Blott ett par läffsor hade han stoppat på sig, ty han tänkte, som skogsmännen ofta tänka: »alltid finna vi något», och det ligger ett visst behag i denna tanke eller kanske rättare detta själfförtroende. Men egendomlig är den känsla skogsmannen erfar då han vaknar på morgonen utan att veta, när han kan tillfredsställa sin aldrig svikande aptit.

Pekka var van att reda sig i skogen och visste nog, hur han skulle raskt erhålla sin frukost. Han begaf sig ock

genast till den från sjön utfallande lilla älfven, där han utan lång tidsutdräkt erhöll en hop små foreller, tillräckliga för honom och Rakki, hvarefter frukosten ganska raskt

## 39. Förberedelser.

Närmare kvällen hörde Pekka och hans kamrat, att det plaskade i vattnet; men redan en stund förut hade Rakki rest sig och därmed varnat Pekka. Hans blef bestört då han såg Piggen komma ensam med flotten. Han frågade genast, hvar Pil var. Pekka gjorde en rörelse som Piggen förstod. Han vore här, sade han, för att hämta Hans, ty karlarne förstode, att han vore ute för att söka dem.

»Gå ut på flotten!» sade han till Hans; »jag vill tala med Pekka.»

»Hans vet ingenting om den nya utgången; du måste söka utforska den af Pil eller den andre. Jag går nu till Myggsjön för att möta Ram. Bevaka fångarne väl och möt här i morgon vid denna tid! Behåll Hans; han får ej återvända till röfvarnästet. Adjö!»

Därmed gick Pekka.

Från sjön, där Pekka lämnade Piggen, Pavo och de två fångarne, och till mötesplatsen vid Myggsjön var ej långt. Företrädd af Rakki, gick Pekka raskt genom skogen, ehuru det nu var kolmörkt. Han kom sålunda fram före midnatt. Vid framkomsten gjorde han sig en eld och sof i god ro till ljusa dagen. Då han visste, att Ram skulle anlända tidigt nog, hade han icke medtagit sin kunt, hvilken innehöll hans matförråd. Blott ett par läffsor hade han stoppat på sig, ty han tänkte, som skogsmännen ofta tänka: »alltid finna vi något», och det ligger ett visst behag i denna tanke eller kanske rättare detta självförtroende. Men egendomlig är den känsla skogsmannen erfar då han vaknar på morgonen utan att veta, när han kan tillfredsställa sin aldrig svikande aptit.

Pekka var van att reda sig i skogen och visste nog, hur han skulle raskt erhålla sin frukost. Han begaf sig ock genast till den från sjön utfallande lilla älfven, där han utan lång tidsutdräkt erhöll en hop små foreller, tillräckliga för honom och Rakki, hvarefter frukosten ganska rasktundanstökades och Pekka vid blossen ur pipan uppgjorde dagens krigsplan.

»Hvad tror du, Rakki?» sade han och steg upp och lyssnade. »Skall Ram snart vara här?»

Rakki hade ej annat svar än att vifta med svansen åt sin gamle vän.

»Vi få vänta,» sade Pekka och lade sig på marken, och så blef pipan, emot vana och hushållning, stoppad en gång till. Men då blef lif i Rakki. Han började kretsa omkring Pekka, resa håren på ryggen, rifva i marken och strax därpå stanna och morra.

»Tyst, Rakki! Ingen fara. Tyst! Ja, så godt kunde det vara,» sade Pekka för sig själf; »han för hit hela bondhopen.»

Och nu förnams ljudet af den antågande skaran, och med detsamma visade sig den unga hunden. Det blef en tyst, men likafullt liflig konferens mellan honom och Rakki, hvarefter den senare syntes fullkomligt lugn.

Det var som Pekka tänkt: Ram kom i spetsen för fyrtio bönder, alla beväpnade med yxor och pikar. Några hade bössor. Så snart de hunnit fram till Pekka slöto de en ring omkring honom, Munter och Ram. Några hälsningsord, och Pekka sade dem, att han upptäckt röfrarnes håla och kunde visa bönderna den, att han och hans kamrater fångat två af bandet samt befriat en som hållits i ett slags fångenskap hos röfrarne.

Nu blef glädje i bondhopen. Man öfverhopade Pekka med tacksägelser och beröm. Då sorlet tystnat tog Munter ordet och sade, att först nu började det allvarliga i företaget, och det vore klokt, om de ville höra Pekkas råd. »Ja, ja,» ropade man, »säg oss, råd oss, Pekka! Vi vilja alla lyda dig.»

»Bra!» sade Munter. »Af med packorna och ät medan vi hvila!»

Under måltiden visade bönderna Pekka och hans kamrater, Munter och Ram, sin oförställda välvilja därigenom,

att de buro till dem en hel del af det bästa deras matsäckar innehöllo.

Rasten blef kort, ty sedan finnarna och böndernas förmän ytterligare kommit öfverens om att Pekka skulle vara deras öfverhufvud och leda det hela, satte sig Pekka i spetsen och aftågade, följd af hela hopen.

Tidigare än man tänkt sig hann man mötesplatsen vid den stora sjön. Där infann sig snart Piggen, glad och belåten med att träffa sina gamla kamrater, men icke så alldeles belåten med bondhopen, emedan han trodde, det finnarna ensamma kunnat utkräfva hämnden på röfvarpacket.

Vid den saken var dock intet att göra. Han tog kamraterna afsides och sade: »Det går bra för oss. Den ene fången, som, enligt hvad Pil säger, skall vara en tjuf, har gått in på att visa oss nya ingången till hålan, om vi, sedan vi intagit den, vill låta honom taga sitt och sedan löpa i frid.»

»Nej, intet ackord med bofvarna!» sade Munter.

»Så säger Pavo ock,» sade Piggen.

»Vi vänta väl med den saken,» sade Pekka, »tills vi behöfva anlita den utvägen.»

»Bra, Pekka!» lät det från Ram.

»Gif dina order nu, Pekka!» sade Munter.

»Skaffa mig tre duktiga bönder!»

Munter kom med sin svåger och två till.

»Jag behöfver ännu två, två som kunna handtera bössan väl.»

Munter var snart åter med dem.

»De två skjutkunniga af eder stanna här. De andra tre gå med Piggen ut på flotten till den lilla holmen därute. Där finna ni tre män, två fångna af röfvarbandet, den tredje en fri man af vår stam. Ni må hålla äfven honom kvar på holmen tills vidare. De andra få ej undkomma. Vidare skall Piggen säga eder.»

Piggen återkom snart i sällskap med Pavo. Pekka sökte reda på sin kunt samt de båda röfrarnes bössor och don. Dessa lämnades åt de båda svenska skyttarne, och så kommenderade Munter »ställning!»

Pekka sade nu: »Ram och Pavo gå till sjön midt för röfvarhålan och stanna där tills de bli afhämtade; de andra följa mig under djupaste tystnad.»

Några timmar därefter, eller just som mörkret inbrutit, stod Pekka med sin skara på berget ofvan röfvarhålan, i närheten af det ställe där Pavo föregående höst upptäckt ingången till henne. Där delade han skaran så, att den ena delen spred sig ned till sjön på norra sidan, den andra hälften på den södra. Munter med tio man stannade där ingången borde vara, eller högst upp, med order att noga passa på, i fall någon visade sig eller något buller förrådde hvar ingången var. Piggen utsatte vakterna på norra, Pekka på södra sidan. Efter detta möttes de på berget, och nu var röfvarkulan omringad.

Pavo och Ram bevakade sjön.

»Hållen er vakna nu!» sade Pekka. »Släppen ingen röfvare ut, och rören er icke förr än jag kommer åter.»

Pekkas tankar vände sig nu om hur han skulle kunna bemäktiga sig båten, ty så länge Vargen och hans män ägde denna hade de utsikt att kunna komma undan, det insåg han mer än väl. Att några skulle kunna fällas under flykten, var visserligen gifvet, men *ingen* skulle komma undan, det var hans fasta föresats.

Med hastiga steg skyndade han ned till sjön och följde denna så nära stranden, att han skulle kunna upptäcka, om någon båt eller flotte funnes. Snart anträffade han Ram och Pavo. De hade ingenting hört eller sett: allt hade varit stilla.

Han meddelade dem nu sin plan att söka bemäktiga sig båten och bad dem följa honom. De gingo längs stranden tills de nådde berget och träffade de bönder som där stodo på post.

»Stanna här, Ram, tills jag och Pavo komma åter,» sade Pekka och smög sig så nära sjöstranden han kunde, troget följd af Pavo, Rakki och Tispa.

Som vi veta, hade de båda vandrat den vägen förut. Krypande hade de nu hunnit till den stupande bergväggen som stängde all utsikt att komma längre. Pekka trefvade med händerna för att söka något fotfäste, men måste hviskande meddela Pavo, att de icke kunde komma längre. Man måste draga sig tillbaka, tills man funne plats stor nogatt få fotfäste på. En sådan fanns alldeles vid vattnet, där en lossnad klippa lämnat tillräckligt rum att röra sig på.

»Jag måste försöka, Pavo,» sade Pekka, i det han aftog sina kläder. »Kommer jag icke åter, så säg finnarna, att de måste göra sitt bästa.»

»Låt mig försöka, Pekka!» sade Pavo.

I och med detsamma klef Pekka ned i vattnet och försvann i den djupa skugga den branta klippan kastade däruti.

Pavos hjärta klappade våldsamt, och till det yttersta ansträngde han sin hörsel: intet ljud kunde förnimmas. Stunden blef lång som evigheten. Slutligen vred Rakki på hufvudet: han hade stått och stirrat i djupet där hans husbonde försvunnit. Pavo började hoppas och sträckte sig så långt utom klippväggen han förmådde, och se, där kom ett svart föremål, som växte och närmade sig, och Pavo hade nära nog uppgifvit ett fröjderop då han tydligen såg båten och snart kunde fatta den med handen. Ögonblicket därpå stod Pekka på klippan bredvid honom.

*

## 40. Vargen.

Efter sitt möte och napptag med Munter hade Vargen först varit ursinnig och velat förfölja honom. Men som vi veta, hade hans följe satt sig däremot. Det blef snart klart för dem, att de själfva skulle bli förföljda och efterspanade, och Vargen kom snart till insikt om, att hans mord på krämaren på öppen landsväg ej långt från en befolkad ort varit en dumhet. Han följde därför utan knot Jämten, som syntes känna till trakten, genom skogarna, tills de kommo allt längre och längre mot norr. Då man så under flera dagar påskyndat sin marsch, började han känna sig trygg och föreslog, att man borde se till att kunna göra något kap.

att få fotfäste på. En sådan fanns alldeles vid vattnet, där en lossnad klippa lämnat tillräckligt rum att röra sig på.

»Jag måste försöka, Pavo,» sade Pekka, i det han aftog sina kläder. »Kommer jag icke åter, så säg finnarna, att de måste göra sitt bästa.»

»Låt mig försöka, Pekka!» sade Pavo.

I och med detsamma klef Pekka ned i vattnet och försvann i den djupa skugga den branta klippan kastade däruti.

Pavos hjärta klappade våldsamt, och till det yttersta ansträngde han sin hörsel: intet ljud kunde förnimmas. Stunden blef lång som evigheten. Slutligen vred Rakki på hufvudet: han hade stått och stirrat i djupet där hans husbonde försvunnit. Pavo började hoppas och sträckte sig så långt utom klippväggen han förmådde, och se, där kom ett svart föremål, som växte och närmade sig, och Pavo hade nära nog uppgifvit ett fröjderop då han tydligen såg båten och snart kunde fatta den med handen. Ögonblicket därpå stod Pekka på klippan bredvid honom.

*

## 40. Vargen.

Efter sitt möte och napptag med Munter hade Vargen först varit ursinnig och velat förfölja honom. Men som vi

veta, hade hans följe satt sig däremot. Det blef snart klart för dem, att de själfva skulle bli förföljda och efterspanade, och Vargen kom snart till insikt om, att hans mord på krämaren på öppen landsväg ej långt från en befolkad ort varit en dumhet. Han följde därför utan knot Jämten, som syntes känna till trakten, genom skogarna, tills de kommo allt längre och längre mot norr. Då man så under flera dagar påskyndat sin marsch, började han känna sig trygg och föreslog, att man borde se till att kunna göra något kap.

De andra voro villiga därtill, helst Jämten sade, att det ännu vore långt till hans hembygd, och fortsatte de marschen, vore ingen fara för att de skulle bli upphunnna, Småländingen var den ende som gjorde inkast mot planen att plundra någon gård. Det vore bättre, sade han, om de skilde sig åt och gästade bönderna, tills de blefve så bekanta, att de visste, hvar det lönade att företaga någonting, ty att anfalla en gård där man sedan icke fann något reelt, utan blott skräp, det lönade ej mödan och väckte blott uppseende.

Hans kamrater skrattade och tyckte Småländingen gaf goda råd, och då Jämten angaf en trakt där det bodde »rika gubbar», enades man om att gå dit.

Anlända till orten för deras blifvande illdåd, öfverenskommo de om en mötesplats, och så skildes man åt.

Besök af vandrande soldater, som kommo från kriget och hade att därom förtälja, ansågs af den tidens landtfolk som någonting rart. De hälsades välkomna och förplägades. Deras berättelser afhördes med nöje, och så bjöd man dem kvar. De behöfde ro och hvila efter utståndna mödor, man umgicks förtroligt med dem och visade dem all möjlig välvilja. Att dessa trefliga och frispråkiga män kunde vara bofvar och illgärningsmän, därpå tänkte ingen, och hade de slagit ihjäl en och annan fiende, så vore detta som det borde vara, och man höll dem i ära för visad mandom. Och så gingo dessa män från hus till hus och blefvo väl mottagna, under det de forskade efter tillfälle att med otack löna sina välvilliga landsmän. Det är icke få gånger sådana kringstrykande vilda och okynniga soldater gästat och bedrifvit ofog i våra aflägsna skogssocknar.

Vargen och hans kamrater måste ha varit bland de gröfsta och mest fruktade af illgärnings männen, efter de lefvat så länge i sagan, och ännu den dag som är bär det berg där de hade sitt tillhåll namnet Röfvarberget, och återfinnes på gränsen mellan Dalarne, Härjedalen och Helsingland.

Gästfriheten de åtnjöto och välviljan som af landtfolket bevisades dem inverkade icke på Vargen och hans sällskap till det bättre, ty snart flög som en löpeld kringbygden ryktet om att en förmögen bonde blifvit öfverfallen, misshandlad och beröfvad det värdefullaste af sina ägodelar. Någon misstanke om att dådet föröfvats af de hemåtvandrande soldaterna uppstod icke, ehuru de samtidigt försvunno från orten. Däremot föll den på de i öster boende finnarna.

Med åren blefvo öfverfallen och stölderna vid gårdar och sätrar allt talrikare, och slutligen anade man, att det fanns ett helt röfvarband. Men då illdåden och stölderna skedde på långt från hvarandra belägna trakter och tidtals upphörde, fann man ingen hållpunkt för gissningen hvar bandet egentligen hade sitt tillhåll. Då kreatur ofta bortfördes från fäbodarna, stannade åter misstanken på finnarna, men när röfrarne stundom förföljdes, gingo deras spår icke åt finnarnas område. Man var och förblef i ovisshet, hvar man skulle söka illgärningsmännen, då illdåden föröfvades både i Helsingland, Herjedalen och Jämtland. Vargen var klok nog att jaga på vidsträckta marker.

Hur han upptäckte sin klyfta eller bergshåla, därom vet sagan ingenting. Möjligt är, att han tillfälligtvis sammanträffat med någon som före honom innehaft den.

Då Vargen ibland gjorde större byten af boskap och lifsförnödenheter, lefde man längre tider gladt i hålan och sysselsatte sig med jakt och fiske. Illdåden, om de än icke glömdes, stodo ej längre så lifligt i böndernas minnen, och så gick tiden.

Att Vargen fruktade, eller hade en aning om, att han förr eller senare skulle förföljas och hans kula upptäckas, kan man sluta däraf, att han sökte befästa henne så, att bon kunde uthärda en belägring och han i alla händelser hade reträtten öppen. Att hans kamrater förlitade sig på hålans ointaglighet, ha vi hört.

Den oafbrutna framgång Vargen och hans anhang hittills i åratal haft hade gjort dem stormodiga och fräcka, så att de utförde bofstreck hvilka de med större klokhet skulle undvikit. Ett af dessa dåd var brännandet och plundrandet af finnarnas egendom, ett annat säterjäntornas bortförande. De hade visserligen ännu ej ledt till några allvarsamma följder, men sådana stodo dock att befara.Särskildt var flickornas bortförande, som Pil sade, »en dumhet». Vargen ansåg sig allt för trygg, emedan han visste, att många dagar skulle förflyta innan folk från bygden besökte sätern och upptäckte flickornas försvinnande. Hans beräkning visade sig riktig, men hvad han icke tänkt sig var, att misstankarna för bofstrecket genast föllo på röfvarbandet.

Att händelsen fogat så, att bönderna fått veta Pekkas och hans kamraters föresats att förgöra röfvarbandet, påskyndade deras beslut att hämnas och befria flickorna, och så hade de slutit sig tillsammans med finnarna.

Då Hans och de båda fiskrarne icke återkommo från sin fiskefärd på förmiddagen den dag de väntades, väckte detta oro hos Jämten, som, själf född och uppfödd i skogen, kände förhållandena där och anade, att här förelåge något ovanligt. Han meddelade sig också med Vargen. Denne, som hela natten spelat raffel med Småländingen och nu var sömnig och dåsig, bad Jämten vara lugn: fiskrarne gjorde säkert god fångst och skulle nog komma hem. Sedan de nu fått Hans till passopp, låge de nog och latade sig. De skulle komma innan det blef mörkt. Jämten, som ännu icke var återställd i sitt ben, var oförmögen att gå och förvissa sig om orsaken till kamraternas fördröjda hemkomst.

En inre oro plågade honom, och han bad ett par af kamraterna gå ut och spana. Därtill var ingen villig. De spelade hellre och sade Jämten, att han såge spöken på ljusa dagen. Fiskrarne skulle nog komma då det föll dem in. Jämten gaf sig dock icke, och då det led mot skymningen måste Vargen besluta sig för att utsända ett par man för att speja i trakten. De återkommo i skymningen utan att ha sett något som kunde väcka någon oro. Man lugnade sig, sedan man utställt den vanliga posten och tillsett, att båten låg på sin vanliga plats. Man återtog spelet, glammet och den vanliga sorglösheten.

## 41. Hur råtthålen tillstoppades.

Då Pekka klädt sig och styfheten i lederna efter det kalla badet något gifvit sig vinkade han åt Pavo, hvarpå de varsamt stego i båten och förde den framåt tills de påträffade Ram och bonden, som stodo närmast stranden. Här stannade de. Då Ram varsnade båten, förstod han, hvilka de voro och hvilket vågstycke de utfört. Han grep stadigt i båten och drog den varligt upp på stranden, hvarefter han fattade Pekkas hand och skakade den kraftigt.

»Tag Pavo med dig, Ram, och ro ut till skäret midt för ingången till hålan; döljen er där så godt ni kunna. Posten är viktig och farlig nog, ehuru skotthållet är långt. Men du vet, att röfrarne stå högre än ni: kulorna kunna hinna fram. Men ni få se till, att ingen undkommer den vägen. Föröfrigt veta ni, hur ni skola handla.»

Pavos och Rams kun tar flyttades ned i båten, och tyst som en ande gled denna ut på vattnet.

Pekka följde den med ögonen tills den försvann i mörkret. Därpå gick han uppåt berget från man till man af de postande bönderna, af hvilka, enligt Munters order, hvarannan sof och hvarannan vakade. Han talade sakta vid dem och frågade, om de märkt något ljud, men alla svarade, att allt hittills varit tyst.

Då Pekka kom upp på berget träffade han Munter, som kom häftigt emot honom och sade, att de nu stode nära hålans ingång, ty stundom hade han känt röklukt. Han föreslog Pekka, att de skulle rycka fram en bit och noga undersöka marken.

»Vi ha snart ljusningen, Munter; låtom oss afvakta den. Vi kunna eljes gå förbi ingången och få bofvarna i ryggen på oss, ty vid första gryning göra de allarm.»

Därpå omtalade han, att båten vore i finnarnas ägo, och dess förlust skulle, om ej förr, vid dagens inbrott upptäckas.

Munter gnuggade händerna af förnöjelse och sade, att nu vore bäst vara vaken. Han ville gå och väcka alla man

## 41. Hur råtthålen tillstoppades.

Då Pekka klädt sig och styfheten i lederna efter det kalla badet något gifvit sig vinkade han åt Pavo, hvarpå de varsamt stego i båten och förde den framåt tills de påträffade Ram och bonden, som stodo närmast stranden. Här stannade de. Då Ram varsnade båten, förstod han, hvilka de voro och hvilket vågstycke de utfört. Han grep stadigt i båten och drog den varligt upp på stranden, hvarefter han fattade Pekkas hand och skakade den kraftigt.

»Tag Pavo med dig, Ram, och ro ut till skäret midt för ingången till hålan; döljen er där så godt ni kunna. Posten är viktig och farlig nog, ehuru skotthållet är långt. Men du vet, att röfrarne stå högre än ni: kulorna kunna hinna fram. Men ni få se till, att ingen undkommer den vägen. Föröfrigt veta ni, hur ni skola handla.»

Pavos och Rams kun tar flyttades ned i båten, och tyst som en ande gled denna ut på vattnet.

Pekka följde den med ögonen tills den försvann i mörkret. Därpå gick han uppåt berget från man till man af de postande bönderna, af hvilka, enligt Munters order, hvarannan sof och hvarannan vakade. Han talade sakta vid dem och frågade, om de märkt något ljud, men alla svarade, att allt hittills varit tyst.

Då Pekka kom upp på berget träffade han Munter, som kom häftigt emot honom och sade, att de nu stode nära hålans ingång, ty stundom hade han känt röklukt. Han föreslog Pekka, att de skulle rycka fram en bit och noga undersöka marken.

»Vi ha snart ljusningen, Munter; låtom oss afvakta den. Vi kunna eljes gå förbi ingången och få bofvarna i ryggen på oss, ty vid första gryning göra de allarm.»

Därpå omtalade han, att båten vore i finnarnas ägo, och dess förlust skulle, om ej förr, vid dagens inbrott upptäckas.

Munter gnuggade händerna af förnöjelse och sade, att nu vore bäst vara vaken. Han ville gå och väcka alla mangenast. Pekka nickade bifall och sade sig vilja göra detsamma vid den norra post kedjan.

Då Pekka hunnit en bit ned i berget träffade han Piggen. Denne låg utsträckt på marken med örat tätt därintill.

»Lägg dig här, Pekka, och lyssna!»

Pekka gjorde så och hörde ett sakta sorlande af rinnande vatten. Det hördes tydligt, att vattnet rann i riktning åt hålan. Pekka reste sig till hälften och hviskade:

»Drag dina män framåt, Piggen, i den mån du ser mig krypa, ty vi skola finna nya ingången. Vet du, hvar vattnet kommer ifrån?»

»Nej.»

»Kalla hit en man!» Då denne infann sig bad Pekka honom lyssna, och då mannen förstod hvarom frågan var sade Pekka:

»Kryp åt motsatt håll och utforska, hvarifrån vattnet kommer!»

Pekka började lyssna och följa efter ljudet från den underjordiska rännilen, och Piggen framflyttade bevakningskedjan i den mån Pekka gick framåt. Han hade endast gått en kort bit då han stannade.

»Lyssna, Piggen! Mig synes som vattnet här faller rätt ned.»

»Så gör det,» sade denne; »jag hör ett doft plaskande. Vattnet faller rätt ned i hålan.»

»Då äro vi också på rätt väg,» sade Pekka. »Denna lilla rännil ha Vargen och hans kamrater ledt hit för att ha vatten i kulan, om de skulle bli afskurna från sjön; och att en gång finns här inunder är gifvet, kunde vi blott upptäcka den. Sök, Rakki!»

Hunden gick fram en bit, men kom strax åter och stannade med nosen mot marken.

»Sök!» sade Pekka ännu en gång, men hunden stod stilla.

»Han hör eller känner något, Pekka,» hviskade Piggen.

Pekka lade sig ned på marken och trefvade en stund, och så lyfte han upp ett mossflak, sådant som bildar sigpå stenar, och då såg han ett ljust föremål på den svarta jorden. Han tog det och lämnade det strax till Piggen: det var en nyhuggen träspån.

Piggen lät höra ett hväsande eller undertryckt skratt, och så lade han sig bredvid Pekka och började gräfva med händerna. Snart upplyfte han med hjälp af Pekka ett stort mossflak, och därvid blottades en nyhuggen timmerstock. Man blef ifrig, och snart fann man, att stocken jämte tre andra bildade en fyrkant, och att denna omslöt en läm eller lucka.

Man kunde ej längre tvifla: ingången var funnen. Röfrarne hade täckt den med mossa för att dölja luckan för spanande blickar, och den var lätt att upplyfta. Med mossan på liknade luckan fullkomligt den omgifvande marken.

Pekka hviskade ett ord till Piggen, och det ordet löpte utefter hela bevakningskedjan, och så lämnades Piggen en sten, den han i sin ordning lämnade Pekka, hvilken helt tyst lade den på luckan. Och så kom sten efter sten, tills de, lagda på hvarandra, bildade ett helt rös så stort, att luckan betäcktes däraf; hon var därmed omöjlig att upplyfta.

Därpå tillkallades några män att hålla vakt och passa på. Han skulle genast återkomma, sade Piggen, i det Pekka och han aflägsnade sig. De skyndade upp på berget till Munter. På vägen mötte de mannen som skulle undersöka, hvarifrån vattnet kom. Han rapporterade nu, att det kom från en större bäck, som rann ned till sjön vid bergets norra sida.

»Nu, Munter, gäller det!» sade Pekka då han kom fram . till denne. »Vi ha upptäckt och tillbommat den nya ingången. Drag ditt folk från södra sidan, där ingen bevakning nu behöfs, och ställ upp det här, ty snart gryr dagen, och då få vi höra Vargen tjuta.»

Några minuter därefter var folket sammandraget vid den plats där Pavo förra hösten påträffat en ingång, hvilken han nu icke kunnat igenfinna. Där uppställdes folket i en halfcirkel på en sträcka af ett kort bösshåll. Nu meddelade Pekka Munter närmare, hur de funnit ingången till hålan.»Anamma,» sade han, »om här vore ljust, skulle också jag finna den här ingången. Nu blir det hett nog en stund. Stanna, Pekka! Jag må tillse, att folket tar skydd af träd och stenar, ty den första salvan blir den farligaste.»

Med bifall åsåg Pekka, hur väl Munter förstod att anvisa bönderna skyddande platser, och själf lade han sig på marken, betäckt af en sten.

»Jag går nu att språka med Vargen,» sade Piggen. »Här blir intet samspråk, bara skott och strid. Hos mig kunna vi utan all fara talas vid,» och därmed försvann han.

Snart var Munter åter hos Pekka. »Den som blott visste,» sade han, »om utgången är stor, så vi få hela svärmen på oss på en gång, eller om blott en och en kan komma upp.»

»Vi få nog veta detta inom kort,» sade Pekka och såg om låset på sin bössa. »Håll dig beredd! Ljuset tilltager, och mig anar, att .Ram och Pavo snart skola låta höra af sig. Sedan gäller det oss.»

## 42. Minor och kontraminor.

Som Pekka sade, tilltog ljuset allt mer, och snart såg man äfven på längre afstånd föremålen tydligare. Den misstänksamme och orolige Jämten hade under natten åtskilliga gånger varit uppe, lyssnat och spanat vid den vanliga utgången åt sjösidan, och en gång hade han tyckt sig märka något ljud utifrån sjön. Då ljuset inträngde från hålans öppning steg han åter upp och gick bort till postkarlen. Denne stod lutad mot den till brösthöjd uppförda skyddsmuren vid grottans ingång, och vred litet på sig då Jämten kom.

»Hvad går du och tassar efter?» sade han; »kan du ej sofva?»

»Jag är orolig för att någon olycka träffat våra fiskare.» »Anamma,» sade han, »om här vore ljust, skulle också jag finna den här ingången. Nu blir det hett nog en stund. Stanna, Pekka! Jag må tillse, att folket tar skydd af träd och stenar, ty den första salvan blir den farligaste.»

Med bifall åsåg Pekka, hur väl Munter förstod att anvisa bönderna skyddande platser, och själf lade han sig på marken, betäckt af en sten.

»Jag går nu att språka med Vargen,» sade Piggen. »Här blir intet samspråk, bara skott och strid. Hos mig kunna vi utan all fara talas vid,» och därmed försvann han.

Snart var Munter åter hos Pekka. »Den som blott visste,» sade han, »om utgången är stor, så vi få hela svärmen på oss på en gång, eller om blott en och en kan komma upp.»

»Vi få nog veta detta inom kort,» sade Pekka och såg om låset på sin bössa. »Håll dig beredd! Ljuset tilltager, och mig anar, att .Ram och Pavo snart skola låta höra af sig. Sedan gäller det oss.»

## 42. Minor och kontraminor.

Som Pekka sade, tilltog ljuset allt mer, och snart såg man äfven på längre afstånd föremålen tydligare. Den misstänksamme och orolige Jämten hade under natten åtskilliga gånger varit uppe, lyssnat och spanat vid den vanliga utgången åt sjösidan, och en gång hade han tyckt sig märka något ljud utifrån sjön. Då ljuset inträngde från hålans öppning steg han åter upp och gick bort till postkarlen. Denne stod lutad mot den till brösthöjd uppförda skyddsmuren vid grottans ingång, och vred litet på sig då Jämten kom.

»Hvad går du och tassar efter?» sade han; »kan du ej sofva?»

»Jag är orolig för att någon olycka träffat våra fiskare.»»Bah, du går bara och inbillar dig dumheter.»

Jämten hade hunnit fram till posten och muren där hans blickar flögo ut öfver sjön. Plötsligt träffade ögat skäret, och med detsamma gaf han posten ett kraftigt slag på axeln och sade: »se!» och utsträckte handen ditåt. Karlen hoppade till då han såg åt skäret och upptäckte, att där under natten växt upp en några alnar lång och tämligen hög stenmur.

»Djäflar!» hviskade han; »hvad månde detta betyda?»

»Att män ligga bakom den,» svarade Jämten, hvarpå han fattade mannens gevär och hviskade:

»Hämta min bössa! Båten!»

Mannen baxnade, ty låge män bakom muren, vore stor fara att klättra nedför bergsremnan och till båten. Väl i den, var han skyddad af klippan, men vägen dit var ytterst farlig. Han tvekade dock icke, utan klef utanför skyddsmuren.

Med detsamma dundrade Jämtens bössa. Han hade sett, huru en bösspipa stack fram mellan stenarna i muren, och sköt genast. Skottet besvarades; en kula plattades mot stenarna bredvid Jämten, och en annan skickade mannen som var på väg till båten i all hast åter: hans axel var genomskjuten.

Skotten hade ögonblickligen väckt alla hålans invånare. Alla skyndade utan buller till sina gevär och hålans mynning. Där funno de Jämten och hans kamrat nedhukade bakom muren, hvar vid sin skottglugg, och genast intogo så många som fingo rum plats bredvid dem. Vargen själf var en af de första, och hans vana öga upptäckte genast muren, hvaröfver den blå krutröken sakta höjde sig mot skyn.

»Två,» sade han till Jämten.

»Två,» svarade denne; »men de äro icke ensamma här i skogen, det kan du lita på.»

»Bah!» sade Vargen. »Det skall just bli roligt att få sig ett litet nappatag; det är länge sedan vi fingo slåss. Båten!» tillade han. »Låt oss locka af dem hvar sitt skott till, och sedan slinka ned i den och ut och jaga bort dem.

Vi få då nog höra af de andra, och tid ha vi under detde ladda om. Gif akt!» ropade han. »Full salva mot muren, och visa er sedan ett ögonblick?»

Genast dundrade skotten ur alla gevären. I ett nu voro alla röfrarnes hufvud synliga of van skyddsmuren, och Vargen färdig att slinka ned till båten.

Beräkningen slog fel, ty från muren på skäret kom ej något skott. Allt förblef tyst, endast en röd lufva viftade hånande några tag ofvan dess kant. Nu sade äfven Jämten: »Djäflar!»

»Eller soldater,» sade Småländingen.

»Ladda!» kommenderade Vargen och stampade i marken. »Det tycks som här blir allvar,» tillade han. »Jag skall ändock få se, hvilka ni äro där bakom muren. Upp på berget!» sade han och aflägsnade sig.

»Passa upp alla man!» sade Jämten. »Så snart en bössmynning synes sticka fram där borta på skäret, så skjut!»

På Munter och hans män däruppe på berget verkade skotten nere vid sjön lifvande, och några af bönderna visade håg för att rusa dit.

»Stilla!» sade han; »det blir nog vår tur. Hållen eder färdiga!»

Äfven hos Piggen blef lif i bönderna, men då Piggen satt kvar på stubbroten där han slagit sig ned, lugnade de sig.

»Äro ni roade af att slåss, kan ett par af er få gå upp till Munter. Jag tänker det börjas snart där,» och så ifriga voro bönderna, att ett par af dem verkligen begåfvo sig af.

»Djäken anamma!» sade Piggen då salvan dundrade och ekot upprepade den. »Det här blir trefligt; jag önskade vara med! Men vi få nog roligt, vi ock.»

Som nämndt är, stod Munters folk uppställdt i en halfcirkel, i beräkning att kulans invånare skulle visa sig i deras närhet. Vid halfcirkelns midt stodo Munter och Pekka uppmärksamma och skjutfärdiga bakom sina skydd. Hastigt rusade både Rakki och den unga hunden, som nu åter slutit sig till Pekka, fram mot en liten torr fura. Där stannade de helt förvånade och obeslutsamma, och både Pekka och Munter samt deras män upptäckte nu det förvånansvärda,att furan så småningom höjde sig från marken, svängde sig sedan helt varligt omkring och blottade ett rätt i jorden nedstigande hål. Plötsligt uppstack därutur Vargens hufvud. Båda hundarna rusade till och uppgåfvo ett ljudeligt skall, då hufvudet hastigt försvann och furan återtog sin plats. Ingen af männen hade kommit sig för att skjuta, så hastigt hade Vargens hufvud åter dykt ned.

Men nu rusade alla man fram och slöto en ring omkring den rörliga furan, och så uppstod först ett sorl och sedan en lugnare rådplägning, ty nu voro alla ense om, att här vore nedgången till Vargens håla.

De ifrigaste yrkade på, att man skulle nedhugga furan, uppbryta ingången och storma hålan. Men detta satte sig Pekka och Munter allvarligt emot. Många lif skulle en stormning kosta, och man vågade icke förutsäga, att den skulle sluta med de stormandes seger.

Pekka och Munter hade ett längre samtal. Efter dess slut tillsades bönderna att skyndsamt uppföra en skottvall omkring platsen, där man från skottgluggarna kunde nedskjuta röfrarne, i fall de företoge ett utfall, men själfva vara skyddade mot dem. Detta hade ock den fördelen, att man utan att blottställa sig kunde meddela sig med Vargen, i fall han ville gifva sig fången.

Bönderna funno, förslaget klokt, och under det en del bevakade den märkliga furan fällde andra träd och timrade väggar omkring hela platsen.

Under arbetet härmed stördes man ej. Ingenting hvarken sågs eller hördes som gaf anledning tro, att kulans invånare arbetade på någon plan till räddning; allt förblef tyst och stilla.

Då skyddsvallen vid solnedgången var färdig och skyttarna stodo på sina poster, kände sig alla väl till mods, ty nu vore då illgärningsmännen riktigt innestängda. Man kände sig trygg för stunden, och nu kommo matsäckarna

fram, ty vakan och spänningen under natten samt det ifriga arbetet under dagen gjorde mat och hvila nödvändiga.

Så snart Pekka sett folket uppfriskadt igen gick han bort till Piggen och hans män. De hade hela dagen fått lata sig, sade de. De lågo nu på marken och blossade ursina pipor, men röfvarpackets vattenledning hade utspanats. Den var gräfd från bäcken och sedan skickligt öfvertäckt med virke och mossa, så att få, om ens någon, skulle kunnat upptäcka den, så framt icke Piggen händelsevis fått höra ljudet af det sorlande vattnet.

»Ha ni icke hört något ljud inifrån hålan, eller ha ni märkt, om någon sökt upplyfta luckan,» sporde dem Pekka.

»Nej.»

Därpå förtäljde han hvad som passerat uppe på berget, samt huru där var anordnadt, och Piggen gissade, att han under natten nog skulle få höra något.

Pekka förmanade dem att vara vaksamma, hvarpå han sade sig vilja gå bort för att träffa Pavo och Ram, för hvilka han ej var utan oro, sedan han hört bösskotten på morgonen. Han kom dock snart tillbaka till Piggen och »omtalade med tillfredsställelse, huru han sett Eams förskansning. Den hade nog skyddat deras vänner.

Då Vargen sett sin utgång på berget bevakad af en ansenlig skara skjutfärdiga män, hade han stängt ingången till hålan, skyndat ned till sitt folk och omtalat hvad han sett. De kunde då ej undgå att erkänna, att en verklig fara hotade dem, och att de hade ett anfall att vänta af bönderna, som stodo på berget och nu kände till ingången. Anfallet fruktade de icke, ty då ingången och vägen ned till hålan voro ytterst smala, kunde de blott anfallas af några få, och mot dessa kunde de lätt försvara sig. Men det kunde hända, att någon af dem blefve dödad eller satt ur stånd att försvara sig, och de hade ju redan förlorat två stridbara män utom den odågan Smale Hans, ty att dessa vore fångna eller fallna därpå tviflade de icke längre.

De måste spara sig alla för att komma ur detta trångmål. Att börja med skulle de tillsluta uppgången till berget, så att de blefve skyddade från anfall därifrån. Att tillstänga den gången vore lätt och toge blott en kort stund. Därpå rådgjordes och undrades om, huru bönderna skulle kunna göra dem någon skada; röka ut dem kunde de icke, ej heller anfalla dem från sjösidan. Visserligen kunde de timra flottar och försöka, men uppgången till hålan vore svår och trång. Där skulle bönderna komma till korta, ochville de fly, hade de ju två vägar öppna: öfver sjön och genom den nya gången.

Man blef till sist öfverens om att ingen fara vore för handen, och lika ense var man ock, att om man nu sedan hålan en gång var upptäckt måste begifva sig af till någon annan trakt. Hvart, hade man god tid att fundera ut, och så utsattes vaktposter, och de lediga af stigmannen slogo sig i ro vid det af säterjäntorna bryggda ölet.

Både Vargens och Jämtens ro var dock skenbar. Väl hade den förre i det korta ögonblicket icke sett annat än bönder, men han anade, att de hade någon mer kunnig man till anförare, och Jämten hade redan yttrat, att på skäret låge soldater. Så snart mörkret inträdde uppstod Vargen och gick fram till bröstvärnet, och dit kom äfven Jämten.

»Hur tänker du nu?» tillropade han Vargen.

»Jag tänker se mig omkring,» sade han och slank in på nedgången till sjön. Några ögonblick därefter var han åter vid Jämtens sida och sade:

»Båten är borta!»

På rösten hördes, att Vargen var upprörd.

»Vi äro illa däran,» svarade Jämten; »bönderna ha män med sig som bestått strider förut.»

»Jag börjar tro det,» sade Vargen; »men vi måste känna deras ställning och styrka. Bort till nya gången, och ut att spana!»

Han tog ett steg, men då lade Jämten sin hand på hans axel.

»Vänta!» sade han, »den vägen är vansklig att gå. Du må stanna hos oss. Låt Smäländingen företaga den färden.

Du känner hans fyndighet och list.»

Därpå gingo de in i hålan och meddelade kamraterna förlusten af båten, och den karlen som under natten haft vakten fick uppbära hårda ord.

Smäländingen var genast lifvad för en rekognoscering och rustade sig med yxa och pistoler, hvarpå han gladt begaf sig utaf. List och spioneri passade bra för hans skaplynne. Med kattlika steg smög han genom gången till luckan, mot hvilken han satte sin axel för att upplyfta den.För att detta skulle ske så tyst som möjligt tryckte han först på helt sakta, men då luckan icke gaf med sig hårdare. Endast några knäppningar gåfvo tillkänna, att någon vidrörde den. Förargad öfver motståndet, bände han till med all kraft, utan att luckan dock gaf vika, och i häftigheten lät Småländingen höra en kraftig ed.

»Hå, hå! Vill du ut?» sade en gäckande röst.

»Djäflar!» röt Småländingen.

»Ah, är det du?» sade rösten. »Vill du jag hjälper dig ut, gamle kamrat?»

Det isade till och gick en rysning öfver Småländingens rygg då han kände igen Piggens röst.

»Är det du, Piggen?» sade han med honungssöt stämma. »Det var roligt träffa dig. Ja visst, vill jag ut,» svarade han. Ty i Småländingens förslagna hufvud upprann den tanken, att Piggen möjligen för gammal bekantskaps skull kunde låta honom gå, eller något tillfälle till flykt skulle yppa sig. Ty att hålans ingång var upptäckt och tillsluten, det insåg han mycket väl, och sluppe han ut, skulle han medels aflossande af ett skott varna kamraterna.

Till svar fick han:

»Jag kan ej hjälpa dig den här vägen. Den är tillbommad. Men gå upp till Munter. Han står däruppe på berget vid nedgången till din håla. Eljes kan du ropa till Ram, som ligger på skäret, att han hämtar dig med båten,» tillade han gäckande.

En lång ramsa af svordomar blef Småländingens svar. Han insåg nu, att hans och hans kamraters läge vore förtvifladt, då de hade dessa tre till motståndare jämte en stor hop bönder. Motstånd var icke tänkbart i längden mot dessa sega och uthålliga finnar, men underhandlingen återstod, och han var genast färdig att höra sig för.

»Hvad vill ni oss,» sade han, »efter ni stänger våra vägar och hindrar oss gå hvart vi vilja?»

»Spörj Munter!» svarade Piggen. »Hvad han vill Vargen, tänker jag du förstår.»

»Har ingen lust att spörja Munter till; han kunde misstaga sig och tro det var Vargen.»Ah nej,» sade Piggen skrattande. »Vargen har allt sett nog i dag för att visa sig. Gå fritt du! Munter låter nog tala vid sig, han låter dig nog gå,» fortfor han gäckande.

»Du är dig lik, Piggen, men icke lurar du mig. Det är kanske bättre Munter kommer ned i hålan och hälsar på oss. Jag tänker Vargen skall bli glad att få fägna honom och tacka för sist.»

»Gå upp och bjud honom!»

»Gäckas icke längre med en gammal kamrat!» sade Småländingen med en ton den han trodde skulle verka till hans fördel. »Hvad viljen I?»

»Fråga Munter, har jag sagt dig. Han och en man till skola svara eder. Bjuder ni något hederligt, tänker jag ni komma öfverens.»

»Djäflar!» sade en röst, hvilken Piggen kände igen för att vara Vargens. Så var det ock, ty drifven af sin oro, hade han gått framåt gången och såmedels lyssnat till Småländingens samtal.

»God dag, Varg!» ropade Piggen.

Piggen fick intet svar på sin hälsning, hvadan han förstod att Vargen icke ville samtala, utan tänkte på något

annat. Häruti stärktes han snart genom oredigа ljud och buller från hålan. Vargen stängde ingången äfven från sin sida. Piggen sände nu efter Pekka för att delgifva honom hvad som inträffat.

Då Vargen och Småländingen träffade kamraterna och meddelade dem, att äfven nya vägen vore upptäckt och tillbommad af bönderna, utbröt ett sorl af förvåning.

»Vi äro förrådda af Pil eller stortjufven,» sade en.

»Icke af Pil,» sade Jämten, »och knappast af någon; men vi ha djäflar emot oss. Vi känna Munter och hans kamrater; det här är mer än allvarsamt. Hvad råder du till, Vargen?»

»Skall tänka på saken,» svarade denne lugnt. »Jag vet knappast, hur bönderna skola kunna skada oss. Söka de storma hålan, skola de icke lyckas. Icke svälta de ut oss heller,» tillade han; »jag är lugn.»

»Föröfrigt kunna vi fly öfver sjön; alla kunna vi simma,» tillade Småländingen. »Ingen fara ännu, friskt mod, gossar!»Just som Småländingen slutat tala om hur man kunde rädda sig simmande, flammade ett ljussken till vid grottans ingång åt sjön till, och posten rapporterade:

»En flotte på hvardera sidan om ingången till grottan, och på dem äro tända flammande bål.»

Flykten åt sjösidan stängdes af ljusskenet och böndernas bössor.

Och nu lät det i korus: »Djäflarl» Alla kände sig modlösa.

Pekka infann sig icke genast hos Piggen. Han var sysselsatt med att utställa poster vid sjöstranden och ordna med flottarna. Dessa förlades så, att skyttarne vid skenet från bålen skulle noga kunna se, om röfrarne begåfve sig i vattnet för att simmande söka undkomma. Då allt detta var ordnadt gick han att träffa Piggen.

Då denne redogjort för sitt samtal med Småländingen gick han att förbereda Munter, om underhandlingar skulle öppnas. Bönderna tillkallades, och deras mening hördes. Ingen röfvare finge undkomma med lifvet, yrkade de flesta. Säterflickornas anhöriga voro dock villiga till eftergifter, blott flickorna utlämnades oskadade.

Under två dagar och tre nätter hade man väntat, att Vargen skulle höras af, men i hålan var allt tyst; ingen underhandlare hördes af. Bönderna, som denna tid varit sysslolösa, började bli otåliga, och deras matförråd minskades hastigt. Man rådgjorde på flera håll, men ingen kunde uppgifva en plan som kunde leda till slutet. Ett allmänt anfall från alla sidor på en gång för att bringa saken till afgörande påyrkades. Alla finnarna voro dock ense om, att ett sådant företag skulle kosta många lif och troligen icke leda till målet, hvarför de afstyrkte det. Man skulle hafva tålamod ännu någon dag. Bud kunde sändas till bygden att anskaffa munförråd och nytt folk, som kunde byta ut de missmodiga. Man beslöt, att så skulle ske.

Ram och Pavo, som efter de anordningar som gjorts för bevakningen af sjön och utgången från hålan åt det hållet, blifvit lediga från sin vakthållning på skäret, hade slagit sig ned hos Piggen, där de lågo på mossan och afhandlade sättet att få Vargen att snart kapitulera. Pekkasatt bredvid dem och deltog icke i samtalet, han blott lyssnade. Slutligen sprang han upp och sade:

»Jag har det! Låt dem törsta! Vi af dämma vattnet!»

Den idén slog an. Den satte genast lif i finnarna, och en timme därefter var den underjordiska vattenledningen af dämd och den lilla vattenådran tyst. Man stod i grupp och talade härom och prisade Pekkas fyndighet. Nu hade man stora förhoppningar att vattenbristen skulle tvinga bofvarna att gifva sig. Många dagar kunde det icke dröja förr än röfrarne gåfve sig.

Ram hade, trogen sin vana, icke deltagit i rådplägningen och jublet, men nu reste han sig och sade:

»Hvarför icke dränka dem på en gång! Vi leda hela bäcken hit; snart blir hålan full af vatten, och vilja de då icke godvilligt krypa fram, så låt dem bli där. Jag vill åt skogen.»

Rams ord framkallade först tystnad och sedan ett högljudt sorl af godkännande och beundran. Man sprang omkring och förkunnade Rams lyckliga idé. Pekka och Pavo gingo genast att undersöka, om Rams förslag läte

verkställa sig, och funno, att ingenting vore lättare. Den af röfrarne gräfda lilla rännilen behöfde blott utvidgas och förstoras och vattnet ledas dit. Med fart och ymnigt skulle det rusa ned i hålan och fylla den, ty man trodde sig med säkerhet kunna räkna på atfc röfrarne icke ägde material att göra en fördämning. Man grep verket an med skyndsamhet och ifver.

Alla finnarna jublade i sitt sinne, ty det hade legat emot dem att döda gamla kamrater, och hvad Pekka och Pavo angick, kunde ingen tillskrifva dem någon blodtörst. De ville göra Vargen och hans sällskap oskadliga. Kunde de nu lefvande fångas och öfverlämnas till bönderna, vore de allt ansvar kvitt.

Då vattnet upphörde att rinna in i hålan märktes detta genast af de inneslutna och framkallade sorl och förbannelser öfver finnarna, ty nu visste alla, hvilka som ledde bönderna och företaget emot dem.

Vargen rasade och hade nära nog företagit ett utfall. Det afstyrktes dock af hans lugnare kamrater.»De äro oss för sluga, de satans karlarne!» utlät sig Småländingen. »Det är bäst vi söka underhandla med dem.»

»Ingen underhandling!» utbröt Vargen häftigt. »Det vore väl underligt, om vi skulle behöfva underhandla med sådant pack som finnar och bönder. Nej, ännu ha de icke Vargen,» sade han stormodigt och skakade sin bössa.

»Kan du icke snart utfinna någon utväg för oss att undkomma, så lära de nog få honom. Emellertid är bäst vi äro beredda på att slå oss igenom. Må hvar och en rusta sig och medtaga det han håller kärast.»

Därmed började Jämten packa ihop hvad han för sin del ville rädda, och snart sågos de andra göra så med, — alla utom Vargen. Han satt stilla på en sten, som tjänade honom till stol, med hufvudet i händerna. Det såg ut som han uppgjorde en plan för deras räddning.

Ingen störde honom.

»Hvila eder,» sade Jämten, »jag tager vakten för natten.»

Sedan röfrarne kommit till visshet om att de voro omringade, instängda och ordentligt belägrade af bönderna, hade ingen brytt sig om de fångna säterjäntorna, hvadan dessa dragit sig undan till en vrå, där de sutto tysta och orörliga.

Stundom hviskade de med hvarandra, och den yngre af dem kunde icke nog glädja sig åt hoppet om snar befrielse. Den äldre yttrade sig, till sin olyckskamrats stora förvåning, icke så mycket därom, men slutade med att beklaga röfrarne.

»Pil är nog redan dödad af de våra,» sade hon, och då droppade ett par stora tårar från hennes ögon. »Men detsamma kan det göra. Vi komma nog icke heller med lifvet härifrån,» sade hon, och vid denna antydan började äfven den andra gråta.

Och så gled natten fram utan att kulans invånare störde dess ro. Icke ens då dagen lyste upp hålans ingång och solen förgyllde trädens toppar, där de lyste likt guld på andra sidan den lilla spegelklara sjön, väcktes röfrarne ur den likgiltighet som behärskade dem. De sutto tysta och grubblande, hvar för sig.Bönder och finnar hade med ifver och lust arbetat på att först upprifva betäckningen öfver den lilla vattenrännilen och sedan utvidga den. Det gick fort nog med arbetet, ty man upptäckte snart, att detta var bäckens gamla väg, som af hålans invånare lagts igen. Sedan hade de, för att få hålan fri från vatten, ledt bäcken åt annat håll. Man turade om och arbetade hela natten, och då följande morgon grydde var arbetet fullgjordt.

Man hvilade en stund, rustade och gladde sig åt hvad komma skulle. Då alla männen återvändt till sina poster vid hålans utgångar signalerades till Ram. Han afdämde nu bäcken, hvarvid vattnet hastigt rusade in i sin utvidgade gamla väg och ned i hålan.

Bullret af vattnets brus väckte röfrarnes bestörtning. De sprungo ögonblickligen upp och hörde Vargen ropa:

»Fort hit och gör en fördämning!»

Och så en hel rad af förbannelser öfver dem som stodo utanför hålan. Alla man grepo verket an. Man vältade lösa

stenar in i gången, tillstoppade mellanrummen med kläder och allt hvad man i hast kunde påfinna.

Att börja med såg det ut som om vattnet skulle kunna stoppas; men snart sprängdes delar af fördämningen, vattnet rusade ut, snart stod det fotshögt upp i hålan, och så brötos ytterligare stycken af fördämningen, och allt jämt växte vattnet.

»Fort ned med vårt bröstvärn!» ropade Vargen, »eljes bli vi ömkligen dränkta.»

Alla inságo, att så skulle ske och drefvo arbetet med kraft. Den ena stenen efter den andra vältades ned i sjön, stora stycken af muren rasade för männens kraftiga påtryckning. Men nu stod ock vattnet dem redan under armarna då muren var nedbruten och vattnet rusade ut och ned i sjön.

Uttröttade af det häftiga arbetet, vadade röfrarne till gången uppför berget, där de träffade Jämten och flickorna. Med glädje funno de, att Jämten, med hjälp af de båda kvinnorna, haft den rådigheten att rädda deras hoppackae saker och, bäst af allt, deras bössor och öfriga vapen. Vargen gaf högljudt luft åt sin glädje.»Ännu ha bönderna ingen makt med oss; ännu äro vi ej förlorade!» ropade han.

Hans ord ingåfvo en smula hopp, och då man skakat vattnet af sig och återtagit sina vapen prisades allmänt Jämtens omtänksamhet och raskhet. Modet hade återkommit.

Så väl bönderna som finnarna hade väntat och beräknat, att röfrarne i samma stund vattnet rusade in i hålan skulle antingen göra ett utfall eller öppna underhandlingar. Ingendera delen inträffade. Man stod undrande. Någon framkastade en förmodan, att de redan vore döda.

Flera bösskott från sjösidan underrättade dock strax därpå de ovissa, att röfrarne ännu vore i lifvet, och att här icke vore fråga om underhandlingar.

Det var Ram och Pavo som framlockat dessa skott. De hade i båten begifvit sig ut på sjön för att förvissa sig om, hvar vattnet utrann från hålan, och detta hade föranledt röfrarne att sända dem några oskadliga kulor, för att låta sina fiender veta, att de ännu icke vore modfällda.

Det var likväl klart både för Vargen och hans anhang, att de icke kunde uthärda i kulan många dagar, ty den utgjordes af den uppåt ledande gången, och denna var redan till en del fylld med sten. Matförrådet hade af vattnet till största delen blifvit förstördt. Man rådslog nu, om man skulle underhandla eller slå sig igenom. På Småländingens tillstyrkan beslöts det förra.

Finnarna och bönderna rådslogo också. Flere voro för en stormning, andra åter ansågo att man nu, sedan flera bönder jämte matsäck ankommit, skulle svälta ut röfrarne De tre gamla soldaterna talade för stormning och erbjödo sig att företaga den ofördröjligen, och till dem slöt sig Pavo.

På Pekkas ifriga afträdande förkastades dock förslaget på den grund, att i den trängsel som nu måste råda i hålan äfven de stackars kvinnorna skulle bli dödade.

## 43. Underhandlingen.

Just som detta beslut fattats och man antagit förslaget att svälta ut de innestängda, hördes buller från hålan och man hörde en röst ropa: »Munter!»

»Här! Werda?»

»Parlamentär.»

»Kom fram, Smålänning!»

Smålänningen stack fram hufvudet, men såg endast fyra nytimrade väggar omkring öppningen.

»Hvad fan betyder det här! Hvar är du, Munter? Jag tror jag är i en brunn.»

»Här,» sade Munter och tittade hastigt fram vid en skottglugg, men sträckte sig strax därpå upp öfver

timmerväggen, sedan han sett, att Småländingen var obeväpnad.

»Hvad vill du oss. Munter?»

Frågan kom så hastigt på den redlige, men sentänkte Munter, att han icke kom sig för att svara genast, emedan han icke tänkt sig underhandling, utan ett nappatag med Vargen, den han icke tänkt spara.

Då ropade en röst: »Vi vilja ha igen flickorna ni röfvat.»

Då kom Munter sig för och frågade:

»Äro flickorna oskadade? Eljes skola ni alla mista nacken.»

»Tror jag det,» sade Småländingen med sin sötaste ton.

»Låt oss genast se dem! För hit dem!» ropades i korus.

»Ja, det förstås det,» sade Småländingen; »men icke bruka vi utlämna fångarna först och underhandla sedan.»

»Hör hit, Pekka! Du får tala med den här fördömda Småländingen. Jag duger icke till underhandlare. Hitåt, Pekka!»

Men Pekka var ingenstädes att finna.

»Kom hit du, Per Helsinge, och du, Thore Ulf, och gör upp saken med Småländingen!» sade Munter. »Jag vill helst slåss.»

## 43. Underhandlingen.

Just som detta beslut fattats och man antagit förslaget att svälta ut de innestängda, hördes buller från hålan och man hörde en röst ropa: »Munter!»

»Här! Werda?»

»Parlamentär.»

»Kom fram, Småländing!»

Småländingen stack fram hufvudet, men såg endast fyra nytimrade väggar omkring öppningen.

»Hvad fan betyder det här! Hvar är du, Munter? Jag tror jag är i en brunn.»

»Här,» sade Munter och tittade hastigt fram vid en skottglugg, men sträckte sig strax därpå upp öfver timmerväggen, sedan han sett, att Småländingen var obeväpnad.

»Hvad vill du oss. Munter?»

Frågan kom så hastigt på den redlige, men sentänkte Munter, att han icke kom sig för att svara genast, emedan han icke tänkt sig underhandling, utan ett nappatag med Vargen, den han icke tänkt spara.

Då ropade en röst: »Vi vilja ha igen flickorna ni röfvat.»

Då kom Munter sig för och frågade:

»Äro flickorna oskadade? Eljes skola ni alla mista nacken.»

»Tror jag det,» sade Småländingen med sin sötaste ton.

»Låt oss genast se dem! För hit dem!» ropades i korus.

»Ja, det förstås det,» sade Småländingen; »men icke bruka vi utlämna fångarna först och underhandla sedan.»

»Hör hit, Pekka! Du får tala med den här fördömda Småländingen. Jag duger icke till underhandlare. Hitåt, Pekka!»

Men Pekka var ingenstädes att finna.

»Kom hit du, Per Helsinge, och du, Thore Ulf, och gör upp saken med Smäländingen!» sade Munter. »Jag vill helst slåss.»De båda bönderna klefvo upp på en stock för att kunna se Småländingen medan de underhandlade.

»Gifven er, edert röfvarpack, eljes skola vi svälta er tills ni bli tunna som ett räfskinn!» sade den myndige Per Helsing.

»Ja, så kan du säga, men hvad få vi, om vi lämna eder jäntorna?»

»Springa gatlopp, mista nacken eller svälta ihjäl, det få ni, hvilket ni vilja, om ni ej godvilligt låta jäntorna komma ut.»

»Det var klen betalning för två vackra jäntor!» sade Småländingen spefullt. »Men icke tänker jag stå här och taga ovett af eder. Ni yfvens öfver eder öfvermakt, men jag har varit med då öfvermakten fått vika. Sådant kan ske en gång till. Tala därför ej om gatlopp, mista nacken och bli utsvälta. Hur mycket vi ha att äta, det veten I icke, men ungefär hvad ni ha, det veta vi. Vi veta ock, att det går bra att slåss med tom mage, och så manstarka ni äro, komma ni nog att stanna i skogen många utaf eder. Lägg därför bort de stora orden! Ni ha kommit som tjufvar om natten öfver oss för att återfordra ett par kvinnfolk. Vi ha ej nekat att låta dem gå, men också vi vilja gå i frid och med full packning såsom fria män.»

»Hå hå, Småländing!» sade Munter, »nu hugger du till väl mycket! Men hvar är då Pekka?»

»Här!» svarade denne. »Jag har hört mannen där inne tala, jag har äfven hört hvad ni andra sagt, och nu vill jag säga eder min mening. Om vi öfvervinna de i hålan inneslutna männen, eller om de lyckas slå sig igenom, vet ingen med visshet, ehuru jag och de flesta af oss tro, att våra motståndare omöjligen kunna undkomma oss. Men innan dess skall flyta mycket blod och många lik stanna i skogen. Hvarför skola vi så ställa till, då vi ha lag och öfverhet att lita oss till? Jag menar, att om männen i hålan nedlägga sina vapen och godvilligt följa oss till öfverheten, må den döma hvad de förbrutit. Det tillkommer icke oss förr än vi angripas. Hvad de unga kvinnorna angår, säger sig självt, att de på samma gång männen sträcka gevär bli fria.»»Gud fördöme mig,» sade Munter, »om icke Pekka har rätt! Ehuru jag gärna ville knäcka Vargens skalle, tror jag vi kunna vara nöjda å ömse sidor.»

»Jag vill rådfråga mina kamrater,» sade Småländingen; »vi skola gifva svar om en timme,» och därmed gick han in i hålan.

Det var tyst en stund i bondhopen, men snart höjdes den ena rösten för och den andra emot Pekkas förslag. De modigaste ville självfva straffa röfrarne, de betänksamme och klokare gillade förslaget, och de fege understödde dem.

Så diskuterades saken tills Småländingen åter visade sig.

»Nå?» frågade Munter.

»Vi vilja veta, hvar ni gjort af våra kamrater där borta vid sjön.»

»De äro fångna,» sade Pekka, »oskadade och i godt skick.»

»Vi vilja gärna se och tala med dem. Om ni vilja visa oss dem, skola flickorna få komma ut och visa sig samtidigt.»

»Icke obilligt begärdt,» sade Munter. »Vid solnedgången skola de vara här.»

»Antages,» svarade Småländingen och försvann.

Ett allmänt sorl utbröt bland bönderna. Man förlorade tiden och gåfve allt för mycket efter för röfrarne. Bäst storma kulan. Men då Munter sade sig ämna hålla hvad han lofvat, gaf man sig tillfreds.

## 44. Kapitulationen.

Då Småländingen delgaf sina kamrater Pekkas förslag att de skulle öfverlämna sig åt öfverheten, tillade han, att detta borde man utan vidare betänkande antaga, såsom det bästa för dem, ty därigenom undginge de böndernas hämnd och finge tid på sig. En rättegång blefve långvarig, och »Gud fördöme mig,» sade Munter, »om icke Pekka har rätt! Ehuru jag gärna ville knäcka Vargens skalle, tror jag vi kunna vara nöjda å ömse sidor.»

»Jag vill rådfråga mina kamrater,» sade Småländingen; »vi skola gifva svar om en timme,» och därmed gick han in i hålan.

Det var tyst en stund i bondhopen, men snart höjdes den ena rösten för och den andra emot Pekkas förslag. De modigaste ville själfva straffa röfrarne, de betänksamme och klokare gillade förslaget, och de fege understödde dem.

Så diskuterades saken tills Småländingen åter visade sig.

»Nå?» frågade Munter.

»Vi vilja veta, hvar ni gjort af våra kamrater där borta vid sjön.»

»De äro fångna,» sade Pekka, »oskadade och i godt skick.»

»Vi vilja gärna se och tala med dem. Om ni vilja visa oss dem, skola flickorna få komma ut och visa sig samtidigt.»

»Icke obilligt begärdt,» sade Munter. »Vid solnedgången skola de vara här.»

»Antages,» svarade Småländingen och försvann.

Ett allmänt sorl utbröt bland bönderna. Man förlorade tiden och gåfve allt för mycket efter för röfrarne. Bäst storma kulan. Men då Munter sade sig ämna hålla hvad han lofvat, gaf man sig tillfreds.

## 44. Kapitulationen.

Då Småländingen delgaf sina kamrater Pekkas förslag att de skulle öfverlämna sig åt öfverheten, tillade han, att detta borde man utan vidare betänkande antaga, såsom det bästa för dem, ty därigenom undginge de böndernas hämnd och finge tid på sig. En rättegång blefve långvarig, ochman hoppades, att under tiden något tillfälle till räddning skulle yppa sig.

Man enades ganska fort om att förslaget borde antagas. Endast Vargen sade, att han först ville veta hvart Pil och hans kamrat tagit vägen. Hade bönderna dödat dem, ville han hämnas och slåss till sista blodsdroppen, och med Vargen förenade sig strax Jämten, och snart äfven de andra. Kamraterna ville man hämna, det månde gå för öfrigt hur det ville.

Vid solnedgången visade sig återigen Småländingen. Pil och hans kamrat stodo redan vid bröstvärnet. De hälsade hvarandra, och så frågade Småländingen:

»Ären I oskadade?»

»Ja.»

»Hur ha ni blifvit behandlade?»

»Bra,» sade Pil. »Jag har på mitt ord varit fri hela tiden.»

»Hvem gaf dig friheten?»

»De samma som öfverraskade oss: finnarna, Piggen.»

»Nog med prat nu!» sade Helsing. »Låt flickorna komma fram!»

»Här se ni dem,» sade Småländingen, då flickorna till hälften visade sig från öppningen.

»Far, far!» ropade den yngre,» »får jag icke komma till dig?»

»Visst får du det. Kom!»

»De hålla fast mig, far.»

»Släppen ut flickorna!» ropades från många munnar.

»Strax,» sade Småländingen. »Hvem går i borgen för att ni hålla ert löfte till oss att lämna oss oskadade till öfverheten?»

»Vi behöfva ingen borgen för oss,» sade Per Helsing. »Hvem borgar för eder?»

»Vi lämna våra vapen, det är borgen nog. Hvem borgar för eder? Hör, Munter, går du i god för att vi bli utlämnade som överenskommet är?»

»Ja,» svarade Munter.

»Piggen ock?»

»Ja,» svarade äfven Piggen, som nu tillkommit.»Ram och den långe finnen med?» envisades Småländingen.

»Pekka!» ropade Munter.

Pekka steg upp och sade:

»Jag är långväga ifrån. Min väg går ej till Helsingland; den går mot väster; Ram följer mig. Vi kunna således ej borga, och borgen ha ni nog af Munter och Piggen.»

»Är du nöjd?» sade Munter.

»Ja,» svarade Småländingen.

»Släppen nu ut flickorna!» ropade bönderna.

»Tyst!» dundrade Munter. »Gevären först, så flickorna och sist männen.»

»Som du vill,» sade Småländingen, »men kom ihåg hvad du lofvat.»

»Gå ned och tag emot gevären!» sade Munter till Per Helsing.

»Gå själf!» sade denne.

»Det är till er röfrarne gifvit sig,» svarade Munter, men hoppade dock raskt öfver bröstvärnet och tog emot det gevär som räcktes honom.

»Tag emot!» sade han och sträckte i sin ordning geväret till bonden.

Småländingen gjorde sig ingen brådska med att upphämta gevären, men det gick ändå.

»Åtta,» sade Munter; »finns ej flera?»

»Nej.»

»Yxorna då, och knifvarna på samma gång!»

Under tiden hade mörkningen inträdt, men då gevären voro mottagna, fruktade man icke längre röfrarne, utan nedref i all hast de uppförda timmerväggarna och slöt en ring omkring ingången till hålan. Klart lysande bloss antändes, och så ropade man på flickorna. De blefvo snart synliga, och då de utkommo jublade alla.

Småländingen var den förste som öfverlämnade sig och ställdes emellan två män, och så kom den ene röfvaren efter den andre, tills endast Vargen återstod. På honom ropades förgäfves. Bönderna väsnades och ropade, och såöfverfölls Småländingen med okvädinsord för bruten öfverenskommelse.

»In i kulan med dig igen och hämta ut Vargen genast, eljes blir här en annan dans!»

Denne prutade emot och åberopade öfverenskommelsen, men måste gå ned i hålan, och efter honom gick Munter med spändt gevär.

»Håll blosset högt, fördömde Smålänning, och krångla icke, säger jag dig!»

Då de kommit så långt, att vattnet stängde vägen, ropade de på Vargen, men bekommo intet svar.

»Kom fram och visa dig, fördömda Varg, eljes är din tid ute! Ingen pardon åt den som ej håller tro och lofven!» röt Munter.

Endast ekot i hålan upprepade hans ord.

»Hvar djäfvulen håller du hus, du fege bof!»

På alla sina tillrop erhöll Munter intet svar. Då blef han vred, grep Smålänningen i nacken och klämde till så att denne uppgaf höga rop.

»Tala genast om, hvar Vargen stuckit sig undan!» sade han, »eljes är din sista stund kommen.»

Smålänningen bedyrade, att då han lämnat hålan hade Vargen stått bland de andra kamraterna. Detta kunde de intyga. Hvart Vargen kunnat fly, visste han icke.

Så gick Munter upp igen och kallade på flera män och flera bloss. Man undersökte grottan i alla dess gömslen, men Vargen kunde icke upptäckas. Bud sändes till de karlar som postade vid nya ingången med förfrågan om de märkt Vargen, men Piggen, som hade sin post där, lät svara, att ingen Varg varit synlig. På samma gång kom underrättelse att de män som postat vid sjön icke funnes där: de vore försvunna.

Posten vid sjön hade bevakats af Ram och Pavo. Allmän bestörtning. »Pekka, Pekka!» men Pekka var äfven borta; han kunde icke återfinnas.

Nu utbröt en häftig oro bland bönderna, De skreko och väsnades och sade, att finnarna bedragit dem. De hade räddat Vargen och flytt med honom, därför skulle de stå till ansvar, och så började de skymfa Munter.Munter blef äfven bestört vid underrättelsen att Ram och Pavo öfvergifvit sina poster, och hans bestörtning ökades i hög grad då han fann, att äfven Pekka öfvergifvit honom. Han återvann dock snart sin kallblodighet, och då bönderna började skymfa honom ropade han med sin åsklika stämma ett: »Tyst!» som ekade i åsarna, och stampade i marken så det skrällde.

»Kalla hit Piggen! Afstäng vattnet, ned i hålan och besätt utgången åt sjösidan!» befallde han. Och så stor var respekten för den jättelike Munter, att han genast åtlyddes.

## 45. Hur Vargen fångades.

Sedan Pekka öfvertygat sig om att röfvarne utlämnat sina vapen, hade han ingen lust att åskåda deras fängslande. Han hade sett, att deras kraft var bruten och att de voro oskadliggjorda. Hans ändamål var vunnet. Med lugnt samvete kunde han nu draga bort till ensligheten igen, glad öfver att ingen af hans stamförvanter funnits i Vargens band. Han gick att uppsöka sina vänner Ram och Pavo och fann dem på sina poster, en på hvardera sidan om det branta berget som gjorde ingången till hålans öppning åt sjösidan otillgänglig utan farkost. Han omtalade hvad som tilldragit sig, samt att röfrarne voro i färd med att öfverlämna sig.

Hos Ram stannade han, och hos honom låg båten. De stodo och samtalade om den lyckliga utgången af expeditionen, och Pekka sade sig vara glad öfver att saken tagit en sådan utgång, att de kunnat undvika att taga människolif. Ram fäste sig mindre därvid, men var förnöjd öfver att saken var slut. Han ville gärna komma ifrån de många bönderna, sade han, och var förargad på dem för att de icke burit till honom ved för att tända de nödiga bålen, ehuru mörkningen redan inträdt. Munter blef äfven bestört vid underrättelsen att Ram och Pavo öfvergifvit sina poster, och hans bestörtning ökades i hög grad då han fann, att äfven Pekka öfvergifvit honom. Han återvann dock snart sin kallblodighet, och då bönderna började skymfa honom ropade han med sin åsklika stämma ett: »Tyst!» som ekade i åsarna, och stampade i marken så det skrällde.

»Kalla hit Piggen! Afstäng vattnet, ned i hålan och besätt utgången åt sjösidan!» befallde han. Och så stor var

respekten för den jättelike Munter, att han genast åtlyddes.

## 45. Hur Vargen fångades.

Sedan Pekka öfvertygat sig om att röfvarne utlämnat sina vapen, hade han ingen lust att åskåda deras fängslande. Han hade sett, att deras kraft var bruten och att de voro oskadliggjorda. Hans ändamål var vunnet. Med lugnt samvete kunde han nu draga bort till ensligheten igen, glad öfver att ingen af hans stamförvanter funnits i Vargens band. Han gick att uppsöka sina vänner Ram och Pavo och fann dem på sina poster, en på hvardera sidan om det branta berget som gjorde ingången till hålans öppning åt sjösidan otillgänglig utan farkost. Han omtalade hvad som tilldragit sig, samt att röfrarne voro i färd med att öfverlämna sig.

Hos Ram stannade han, och hos honom låg båten. De stodo och samtalade om den lyckliga utgången af expeditionen, och Pekka sade sig vara glad öfver att saken tagit en sådan utgång, att de kunnat undvika att taga människolif. Ram fäste sig mindre därvid, men var förnöjd öfver att saken var slut. Han ville gärna komma ifrån de många bönderna, sade han, och var förargad på dem för att de icke burit till honom ved för att tända de nödiga bålen, ehuru mörkningen redan inträdt.»Troligen äro alla röfrarne i böndernas händer,» sade Pekka, »efter ingen ved synes till.» Båda männen hoppade i detsamma till vid en gäll hvissling, finnarnas vanliga samlingssignal; den kom från andra sidan berget, från Pavo.

Ögonblickligen hoppade båda i båten och rodde däråt, föraktande den ögonskenliga lifsfara de utsatte sig för om hofvarne ännu hade något eldvapen, som de ej lämnat ifrån sig. Båten drefs skyndsamt fram utmed berget, passerade den farliga öppningen och befann sig om några ögonblick hos Pavo, hvilken strax, vig som en ekorre, hoppade uti den.

»Skynda utmed stranden! Jag såg små vågor där och hörde plaskande och därpå skyndsamma steg: någon söker undkomma.»

Båten framdrefs med kraft och under tystnad. Snart var man vid stället och kunde, trots mörkret, skönja en mörkare strimma på strandstenarna, som om någon där gått ur vattnet. Finnarna hoppade hastigt i land, kastade sig ögonblickligen till marken och lyssnade. Lika hastigt sprungo de upp och togo vägen rätt in i skogen, ty alla hade hört ljudet af en springande.

»Sök, hundarna mina!» sade Pekka.

Alla tre hundarna gingo genast på spåret så fort männen förmådde följa dem, och så fortgick det en god stund tills de hunno en glesare mark. Då ropade Pekka: »Hussa! Hussa!» och så störtade hundarna fram som utskjutna pilar. Inom en liten stund hördes deras lifliga skall, åtföljdt af svordomar och förbannelser.

Likt löpande elgar sprungo finnarna fram och sågo en man ursinnigt försvara sig mot hundarna. Utan att hejda sig rusade finnarna rätt på mannen, en framsträckt pistol klickade, och ögonblicket därpå tumlade alla om på marken. Där låg den flyende mannen, fasthållen af tre par kraftiga näfvar.

»En stark vidja, Pavo!» sade Ram.

»Behöfs icke,» svarade den fasthållne; »jag gifver mig.»

»Vargen, så sant jag lefver!» utbrast Ram. »Den jakten var värd sina modiga fem marker krut och dubbelt så mycket bly. Behöfver du ingen vidja? Jo du, det är justhvad du behöfver. Din falska bof! Att lämna kamraterna, och fly sedan, fy tusan, sådan feg stackare! Hit med vidjan, Pavo, bind ihop hans händer på ryggen och drag till så det kännes! Fy tusan en sådan bof!»

»Gjordt far,» sade Pavo, sedan han flera gånger slagit vidjan omkring Vargens handleder. »Nu rifves han ej längre.»

»Ligg stilla!» sade Pekka, sedan han tagit ifrån Vargen de båda pistolerna. »Söker du fly, låta vi hundarna slita sönder dig.»

Alla hade talat kort och häftigt, ty det hastiga språnget hade delvis förtagit dem andedräkten. Men sedan de flåsat ut en stund lockade Pekka hundarna till sig, smekte dem och sade:

»Tack, vännerna mina! Den vargjakten skall länge lefva i vårt minne. Hugg litet till eld, Pavo, och tänd! Den där stackars uslingen behöfver torka sig.»

Vargens skelande ögon sökte Pekka, och en djup suck sade, att han uppskattade Pekkas mänsklighet.

Då våra finnar hämtat sig en stund och Vargen fått nödtorftligen torka sig, sade Pekka:

»Nu bryta vi upp och gå tillbaka till Munter. Han är säkert förundrad öfver vår bortovaro.»

På Munters befallning af dämdes vattnet. Man gick ned i hålan, besatte utgången åt sjön, nedref hvad som fanns kvar af bröstvärnet och gräfde så, att vattnet till största delen bortrann. Nu strömmade bönderna ned med tända bloss och genomsökte hålan i alla vinklar och vrår utan att finna minsta spår af Vargen eller förstå, hur han kunnat försvinna.

Vid återkomsten till de nu tända stora eldarna uppe på berget började bönderna åter tala hårda ord till fångarne och ville tvinga dem bekänna, hvart Vargen tagit vägen. Ju längre de bråkade, dess ifrigare och hetsigare blefvo de, tills några, häftigare än de andra, rusade på Smäländingen, som inom en handvändning var bunden vid ett närstående träd. Detta var signalen för de mindre hetsiga, ty äfven de rusade nu på fångarne, och inom ett ögonblick var hela röfvarbandet bundet vid de närmaste träden.»Nu skola vi se, om vi icke skola taga sanningen ur eder,» sade en som skaffat sig en käpp.

Nu framträdde Munter, som stått litet afsides, och innan bonden hann utdela det tillämnade slaget, hade han kastat honom ett långt stycke bort från elden.

»Är detta att hålla hvad ni lofvat!» utropade han förtretad. Hvarför ha ni bundit fångarne?»

»Därför att finnarna eljes skola hjälpa dem att rymma,» sade en röst i hopen.

»Guds död!» ropade Munter. »Den som vågar smäda finnarna en gång till stannar i skogen! Piggen, Ram, Pekka!» ropade han.

»Här,» svarade en djup röst, och inom ljuskretsen framträdde Pekka med sitt följe.

»Vargen, Vargen!» utropade Piggen, som vid Munters rop kom springande.

»Vargen, Vargen!» ljöd det från bondhopen, fångarne och äfven Munter.

»Ja, Vargen,» sade Pekka; »här ha ni honom. Vargen är fången.»

Nu uppstod ett jubel som aldrig ville taga slut, och så hördes rop: »Bind honom, klå honom, skjut honom!»

Dessa rop tystades dock af bönderna själfva, som nu i stället ropade: »Pekka, Pekka, hur har du kunnat fånga honom? Berätta, berätta!»

Då sorlet och ropen något saktat sig gingo alla finnarna tillhopa och bildade en afskild flock. Pekka slog upp med handen och ropade:

»Smale Hans!»

Köpet upprepades, och där kom Hans. Ingen hade brytt sig om honom: man ansåg honom fjollig, och först vid Pekkas rop kom man att erinra sig den glömde Hans.

»Kom hit, Hans, till dina stamförvanterl Var ej rädd, Hans! Du är fri och bland dina vänner. Ställ dig här, hos oss finnar! Du är nu en fri man.»

Hans förstod nog icke hvad Pekka menade, men rätade upp sig och ställde sig bredvid Pavo.

»Gode män,» sade Pekka, »ni vill veta, hur jag fångat Vargen. Jag har icke gjort det ensam: Pavo upptäcktehans flykt och tillkallade Ram och mig. Med hjälp af våra hundar blef han fångad och af oss bunden. Det var mot vårt

löfte, men då Vargen rymde, bröt han sitt ord, och den som bryter tro och lofven får ej begära att bli trodd för andra gången. Här är han! Gif honom lös, om ni vill, och nu menar jag, att finnarna hållit sitt ord till eder. Vargen och hans anhang äro i edert våld och edra kvinnor befriade.»

»Hurra, hurra! Lefve finnarna, lefve Pekka! Tack för god hjälp! Tack, Munter! Förlåt våra hårda ord! Tack Piggen, och tack Ram, och du, Pavo, som upptäckte Vargens flykt, tack alla finnar!»

Så stormade och jublade man, och så rådslogs och beslöts, att fångarne för säkerhets skull skulle hållas bundna under natten. Endast två röster höjde sig häremot: det var kvinnornas. Pil hade icke rymt. Pil hade ej brutit sitt ord; han skulle lösas.

»Lös honom tryggt,» sade Piggen, »för Pil går jag i god.»

Sedan bönder och finnar gjort eldar i en stor cirkel med fångarne i midten, slog man sig ned och pratade länge om dagens händelser, och det blef sent innan man kom till ro.

Icke förty var man färdig till aftåg följande morgon innan solen belyste vildmarken. Bönderna anhöllo nu, att alla finnarna skulle följa dem och gästa deras hem en tid; men Pekka, Pavo och Ram afslogo deras välmenta inbjudning. Endast Piggen, som lofvat de andra finnarna att taga Smale Hans hem till sig, och Munter följde bönderna. Då fångarne aftågade gick Pil, som var fri på sitt ord, och tog särskildt afsked af de kvarvarande finnarna. Med Ram talade han några ord mellan fyra ögon, hvarpå han följde efter de andra.

Platsen blef öde; endast Pekka och hans kamrater stodo kvar en stund. Innan de gingo ville Pekka, att de skulle stänga alla ingångarna till hålan och leda bäcken tillbaka. Väl kände nu många till hålan, men de skulle nog kunna dölja den så, att få kunde återfinna den. Det vore nog, menade han, om ett röfvarpack funnit skydd där.Därtill voro alla villiga, och så började man arbeta. Ram och Pavo önskade först bese röfvarkulan, och då Pekka heller icke sett den, gingo de ned. Ram sade sig ha fått uppdrag af Pil att söka upp och behålla hvad han fann i en liten näfverkunt, som var gömd i hålans sydvästra hörn. Finnarnas vana ögon upptäckte snart den lilla säcken hvilken man icke brydde sig om att undersöka, och så arbetade man hela dagen med att tilltäppa de båda ingångarna, leda bort bäcken, samt lägga mossa öfver dess senaste bädd. Då kvällen kom ville det skarpa ögon till att upptäcka vare sig bäckens lopp eller de båda ingångarna.

Den tredje ingången, den mot sjön, funno de för arbetsamt att dölja. Den kunde icke beträdas utan farkost. De medtogo därför båten och rodde öfver sjön till andra stranden, där den uppdrogs och antändes. Vid den elden sofvo våra skogsströfvare i lugn och ro natten lång.

»Fri!» sade Pekka då han axlat sin säck och höll bössan, sin gamla kära bössa, i sina händer. »Fri efter fullgjordt arbete! Bort mot väster!»Det finns många olika sagor om grottan i Röfvarberget och dess invånare. De sluta dock alla med att de fångna röfrarne bli halshuggna och steglade, »sig till straff och andra till varnagel».

## 46. När vintern gick.

Då våra tre skogsströfvare ankommo till det lilla nybygget på holmen i Dalälfven, funno de allt som de lämnat det. Ingenting utvisade, att platsen varit besökt under deras frånvaro. Man kände sig välbelåten och glad öfver att få hvila ut.

Jakttiden var inne, och då Pekka förklarade sig ämna stanna här öfver vintern och därtill inbjöd Ram, fann denne sig förnöjd däraf. Han hade förut ämnat föreslå Pekka och Pavo att slå sig till ro hos honom, men då hans koja var trång, Därtill voro alla villiga, och så började man arbeta. Ram och Pavo önskade först bese röfvarkulan, och då Pekka heller icke sett den, gingo de ned. Ram sade sig ha fått uppdrag af Pil att söka upp och behålla hvad han fann i en liten näfverkunt, som var gömd i hålans sydvästra hörn. Finnarnas vana ögon upptäckte snart den lilla säcken hvilken man icke brydde sig om att undersöka, och så arbetade man hela dagen med att tilltäppa de båda ingångarna, leda bort bäcken, samt lägga mossa öfver dess senaste bädd. Då kvällen kom ville det skarpa ögon till att upptäcka vare sig bäckens lopp eller de båda ingångarna.

Den tredje ingången, den mot sjön, funno de för arbetsamt att dölja. Den kunde icke beträdas utan farkost. De medtogo därför båten och rodde öfver sjön till andra stranden, där den uppdrogs och antändes. Vid den elden sofvo våra skogsströfvare i lugn och ro natten lång.

»Fri!» sade Pekka då han axlat sin säck och höll bössan, sin gamla kära bössa, i sina händer. »Fri efter fullgjordt arbete! Bort mot väster!»Det finns många olika sagor om grottan i Röfvarberget och dess invånare. De sluta dock alla med att de fångna röfrarne bli halshuggna och steglade, »sig till straff och andra till varnagel».

## 46. När vintern gick.

Då våra tre skogsströfvare ankommo till det lilla nybygget på holmen i Dalälfven, funno de allt som de lämnat det. Ingenting utvisade, att platsen varit besökt under deras frånvaro. Man kände sig välbelåten och glad öfver att få hvila ut.

Jakttiden var inne, och då Pekka förklarade sig ämna stanna här öfver vintern och därtill inbjöd Ram, fann denne sig förnöjd däraf. Han hade förut ämnat föreslå Pekka och Pavo att slå sig till ro hos honom, men då hans koja var trång,vore bäst för dem att stanna där de voro. Och så satte man ut sina bäfverfällor, och jakten vidtog med allvar, då det var nödigt anskaffa förråd för vintern.

Det var gifvet, att dessa vana och skickliga jägare skulle lyckas, och redan då första snön kom hade man vinterbehofvet fyldt. Äfven bäfverfångsten hade varit gifvande. Man hade mer än ett kälklass af hudar och skinn, och då passande före inträffade gjorde Pavo och Ram med kälken en färd till Svartsjön, för att anskaffa mjöl och salt. Pekka företog ensam en tur till närbelägna fjäll.

Redan före vinterstormarnas utbrott hade hvar och en utfört sitt arbete, och då snön föll, stormen hven och hopade drifvor i all mark sutto våra tre dreffinnar i lugn i det varma pörtet.

Finnarnas hvilo- och samtalstid var inne, och nu berättade Pavo, att Munter och Piggen lyckligt och väl kommit hem från sin tur till Helsingland, medförande böndernas aktning och välvilja för dem och de andra finnarna.

Smale Hans tjänade nu som dräng hos Piggen och var, som Pavo sade, en annan människa, välklädd och språksam. Munter hade hälsat Pekka, att ville de slå sig till i närheten af Svartsjön, funnes där land till nybyggen för både honom och Pavo, och hjälp kunde de räkna på af både honom och Piggen.

Äfven de båda Svartsjöfinnarnas hustrur hade hälsat Pekka, att han borde slå sig ned hos dem. Han skulle bli välkommen, och bra hustrur skulle de skaffa både Pekka och Pavo; det vore ej ondt om sådana i deras hembygd.

Både Pekka och Ram logo då de mottogo dessa hälsningar, men yttrade icke sina tankar.

Så förgick den hårda årstiden. Julen var öfver, och dagarna förlängdes. Solen dröjde dag för dag allt längre kvar i den trånga dalen, och finnfågeln lafskrikan pysslade redan vid sitt bo. Då sade Ram en dag:

»Jag går att träffa min son Nila.»

»Pavo skall följa dig, Ram. Han är väl känd i markerna. »

»Ja far, jag vill följa dig,» sade Pavo.»Som Pekka vill,» svarade denne, och redan följande dag befann sig Pekka ensam i sin lilla koja i den ändlösa vildmarken, omgifven af skog och snö. Ensam? Å nej, icke ensam, ty Rakki var hos honom, och med hunden till sällskap är jägaren icke ensam. I honom har han den hängifne, trofaste och modige vännen, och i honom har han ock ett sällskap som är honom kärt.

Pekka hade i ensamheten lifsens bok, sina minnen och fader Mikko, och med honom språkade han ofta och fann i sin ostörda enslighet tiden icke lång i den svenska skogen. Han var tacksam för friden i det varma pörtet, ty denna vinter hade kölden varit mer än vanligt sträng hela tiden. Men nu sedan Ram och hans son lämnat honom blef den riktigt bister, och ehuru Pekka redan till åren var gammal, kunde han icke minnas en så skarp och ihållande köld.

Den larmande forsen var förstummad, och isen låg allt intill stupet, hvarifrån en tjock rök bolmade upp, och då solens strålar bröto sig mot det skummande vattnet kunde han se små isnålar dansa i luften, under det iskristallerna glittrade som diamanter på drifvorna och trädens grenar. Och ändå fanns lif bland all denna köld, lif bland dessa massor af is och snö, ty där nere i forsen kvittrade muntert den lilla svarta prästfågelnStrömstaren. med sitt hvita bröst och dök ned, och då solen sjönk och månen med sitt bleka sken upplyste den glittrande snön, kunde han se lekande ljusskimrande uttrar, som ljudligt kallade hvarandra, tumla om i de ännu icke bundna vågorna. Pekka var ej ensam, men ingen störde hans lugna ro.

Så gick tiden. Solen blef allt varmare, snön lossnade från grenarna, skogen blef mörk, och forsen mullrade allt högre. Talgmesen pickade på pörtets väggar, och snösparfven hoppade på älfvens is. Strömfåran blef bredare och längre för hvar dag, orrarna bullrade i trädens toppar, och tranorna skreko redan ute på mossarna.

Pekka stod en dag och fröjdade sig åt vinterns slut och vårens annalkande då han väcktes af Rakkis dofva morrande. Då han såg utåt det ännu isbelagda lugnvattnetvarsnade han en rörlig svart punkt, som styrde kosan rätt åt holmen och pörtet.

»Ah,» sade han gladt, »Tispa!» och strax därpå kom Pavo i ilande fart ned på isen och styrde sina skidor rätt efter Tispa.

Pekka skådade med förnöjelse, hur den kraftige Pavo med styrka och skicklighet dref sina spänstiga skidor framåt. Då han varsnade Pekka höjde och skakade han i sin glädje och till hälsning sin långa skidstaf. Glädjen lyste från hans mörka, lifliga ögon då han skakade Pekkas hand, i det han sade:

»Jag har ängslats öfver att jag lämnade dig, Pekka. Men nu gläder jag mig då jag ser dig frisk och kry. Kölden har varit hård sedan vi skildes.»

»Ja, Pavo, han har så, men våra väggar ha varit täta och muren varm: jag har haft det bra. Men du ser matt och medtagen ut, Pavo.»

»Jag är så,» sade han, under det han afspände skidorna, men jag medför budskap till dig från våra stamförvanter. Budskapet fordrade skyndsamhet, och skyndat har jag,» sade han.

»In med dig, Pavo!» sade Pekka då han märkte, att svetten flöt i droppar utför Pavos kinder. »Först litet till lifs, så hvila och sedan budskapet!»

»Budskapet först, Pekka! Danskar och norrmän äro i antågande i oräkneliga skaror. De gå mot gränsen, och så väl öfverheten; hvilken ej glömt dig, som alla de våra hälsa och bedja dig skyndsamt komma till dem.»

»Ah,» sade Pekka, »då måste vi skynda. Gör som jag sagt: ät först och hvila dig under det jag rustar. Du behöfver det väl,» tillade han, då han såg, att Pavo lindrigt darrade efter sin snabba skidfärd. »Vi bryta upp nästa dags gryning.»

Pavo gjorde som Pekka sagt honom, och snart sof han, som man gör i unga år efter en ifrig skidlöpning. Pekka gjorde allt sitt i ordning för en längre tids bortovaro. Då mörkret inbröt väckte han Pavo, och de intogo en af Pekka tillredd kraftig måltid, hvarpå de lade sig till ro.»Jag tror icke vi ha att vänta något infall af danskarna förr än marken blir bar och vägarna upptorkade. Då gäller det den stora bygden och svenskarna. Icke heller komma de till oss i skogarna så länge vårvattnet fyller alla älfvar och bäckar. Men i alla fall skola vi skynda på; det är godt att vara i ordning.»

Dessa ord yttrades af Pekka då de följande morgon voro färdiga till uppbrott.

»Det samma som du säger ock folket där hemma, men det är skillnad på här och där. Där är marken redan bar i dalarna och snön i full smältning.»

»Du har rätt, Pavo.»

## 47. Hos gamla bekanta.

Två dagar därefter voro våra jägare hos gamle Pekkelan. Han själf var hemma, men alla hans söner hade gått ut att möta finnarna på åsen mellan Dalby och Midskogen, där man skulle hålla rådslag. Han förplägade männen väl, men yrkade på skyndsamhet, på samma gång han beklagade, att han själf na vore för gammal och svag att kunna följa dem.

Då Pekka och Pavo följande afton nalkades den uppgifna mötesplatsen vid Borangssjön upptäckte de redan på afstånd finnarnas rökar, och snart anropades de af en utpost, som visade dem till den eld där de kunde träffa finnarnas förman.

Ett högljudt sorl uppstod bland de församlade finnarna då de varseblefvo Pekka. Flera gingo emot honom, och främst af dem Matts eller, som han numera kallades; Unga Pekka Huskoinen, Ram och Nila. Sedan man ledsagat honom och Pavo fram till eldarna blef han välkomnad och tackad för senast. Bland dem som trängde sig först fram till Pekka, sedan han hälsat sina närmaste, var en ung man, nästan gosse, som tog honom i famn och ruskade »Jag tror icke vi ha att vänta något infall af danskarna förr än marken blir bar och vägarna upptorkade. Då gäller det den stora bygden och svenskarna. Icke heller komma de till oss i skogarna så länge vårvattnet fyller alla älfvar och bäckar. Men i alla fall skola vi skynda på; det är godt att vara i ordning.»

Dessa ord yttrades af Pekka då de följande morgon voro färdiga till uppbrott.

»Det samma som du säger ock folket där hemma, men det är skillnad på här och där. Där är marken redan bar i dalarna och snön i full smältning.»

»Du har rätt, Pavo.»

## 47. Hos gamla bekanta.

Två dagar därefter voro våra jägare hos gamle Pekkelan. Han själf var hemma, men alla hans söner hade gått ut att möta finnarna på åsen mellan Dalby och Midskogen, där man skulle hålla rådslag. Han förplägade männen väl, men yrkade på skyndsamhet, på samma gång han beklagade, att han själf na vore för gammal och svag att kunna följa dem.

Då Pekka och Pavo följande afton nalkades den uppgifna mötesplatsen vid Borangssjön upptäckte de redan på afstånd finnarnas rökar, och snart anropades de af en utpost, som visade dem till den eld där de kunde träffa finnarnas förman.

Ett högljudt sorl uppstod bland de församlade finnarna då de varseblefvo Pekka. Flera gingo emot honom, och främst af dem Matts eller, som han numera kallades; Unga Pekka Huskoinen, Ram och Nila. Sedan man ledsagat honom och Pavo fram till eldarna blef han välkomnad och tackad för senast. Bland dem som trängde sig först fram till Pekka, sedan han hälsat sina närmaste, var en ung man, nästan gosse, som tog honom i famn och ruskadehonom i glädjen. Det var Anttis yngste son, hvilken nu var här för att hämta Pekka. Öfverheten och far hade sändt honom; han skulle strax följa, ty finnarna ville ej gå förr än Pekka kom. Danskarna kunde komma nu när som helst, och Pekka måste skynda.

Pekka log åt gossens ifver och bad honom lugna sig tills han fått rådgöra med sina vänner nordfinnarna.

När Pekka hvilat en stund kommo de äldre finnarna och togo honom med bort till några resliga Dalbykarlar, som voro här för att rådgöra med finnarna. Pekka märkte med glädje, att den förut rådande illviljan mellan Dalbykarlar och finnar nu ej visade sig. Den gemensamma faran hade kommit dem att glömma sina inbördes strider, och de hade nu beslutit sig för ömsesidigt bistånd.

Dalbykarlarna, som väl kände till det förtroende och den aktning Pekka förvärfvat sig bland finnarna, vände sig genast till honom och meddelade, att de beslutit draga ut mot fienden. För att kunna skydda sina grannar i söder hade de af öfverheten fått befallning att bygga en skans vid en tvärt stupande hed, där den stora älfven försvarade ena sidan och Branäsberget den andra. Nu vore de här för att tala vid finnarna, om de ville förena sig med

Dalbyfolket.

Härtill svarade alla finnarna ja, men bådo Pekka säga sin mening.

Han sade sig icke känna till markens beskaffenhet där skansen skulle anläggas, men de hade ju den erfarne gamle soldaten Ram, som nog varit med om många sådana arbeten. Jämte några finnar borde han biträda med så väl anläggningen som försvaret af skansen. En annan del af finnarna borde stanna i skogen och underrätta Dalby karlarna, då danskarna vore i antågande, utan att oroa dem. Ty komme de i större antal, mäktade finnarna icke motstå dem; men utsände de små afdelningar att bränna och plundra i finntorpen, då borde de vara nära för att försvara torpen och nedgöra fienden.

»Finnen slåss bäst i skogen,» sade han, »och ni ha ju tappra och erfarna män ibland er. Här är ju Rynoinen i Afundsåsen, som endast med sin drängs bistånd slagit enstor hop vid Flisån, och här ha vi Vedalainen i Midskogen och Kikkelan vid älfven. Alla hafva ju visat sig dugliga. De skola nog reda sig mot mindre afdelningar, om fienden utsänder sådana.

»Men jag tror icke, att sådant kommer att ske under hitmarschen, utan först sedan de vunnit framgångar i bygder där de kunna uppehålla sig och där de fått fast fot. Då börjar plundringen i torpen. Låten därför fienden tåga i fred genom skogen och ned i dalen; men då skola alla finnar obemärkt tåga efter och hålla sig dolda tills danskarna angripa Dalbykarlarnas skans. Fallen då fienden hurtigt i ryggen, så skolen I se, att han icke mäktar stå emot eder. Skulle han ock göra det, kunnen I tillfoga honom stor skada och möjligen tvinga honom till återtåg. Under detta kunna ni göra honom ännu större skada, då ni få strida i skogen och i en mark där ni känna till hvar ås, hvar sjö, hvar bäck. En inre känsla säger mig, att ni skola afgå med seger.»

»Bra, Pekka! Bra! Vi göra som du vill, och du skall, liksom förr, föra oss an.»

Pekka hade endast uttalat sin öfvertygelse då han sagt, att de käcka Dalbykarlarna och de sega och betänksamma nordfinnarna skulle reda sig bra, ty någon särdeles stor styrka skulle danskarna icke föra genom skogarna och till denna i allmänhet fattiga ort. Deras kraftigare anfall skulle riktas längre mot söder, och där skulle mer folk behöfvas för att möta ett anfall. Därför hade han redan beslutit efterkomma Anttis kallelse och begifva sig till honom.

Han sade därför nordfinnarna ett tack för det förtroende de hyste för honom; men han ansåg, att de skulle reda sig själfva, och därför ville han gå längre mot söder, där han trodde faran vara större.

Nordfinnarna voro kloka nog att förstå och rätta sig efter hvad Pekka sagt dem, och då de af honom föreslagna männen ägde deras förtroende, läto de sig nöja.Af Dalbykarlarnas skans fanns i slutet af 1840 talet intet annat kvar än namnet Skansbacken. Vid mina besök där kunde icke spår af arbeten märkas; naturen hade själf gjort allt. Hade denna höga och branta sandås någorlunda kraftigt försvarats, torde den säkerligen varit ointaglig utan artilleri. Sagan förmäler också, att då danskar och norrmän fingo se den, vände de om. Huruvida finnarna sedan oroade dem under hemmarschen genom skogarna, vet man icke med visshet. Historien säger endast helt knapphändigt: »Man slogs utefter hela. gränsen».

Pekka hade sedan ett samtal med sina närmare vänner och släktingar, och då återkomna spejare berättade, att ingen fiende ännu öfvergått gränsen, följdes han af Matts Kajland, Ram och dennes söner Nila och Pavo till sitt gamla hem i Bjurberget, där man hvilade ut en dag innan Pekka drog åt söder.

Pavo hade ej velat skiljas vid Pekka, utan följde honom, jämte Anttis son. Hvar de gingo fram till finntorpen voro männen borta, som deras kvinnor sade, på bevakning, ty så hade öfverheten befallt, och ingen ville hålla sig undan som orkade vara med.

Utan att ha hört något närmare om den förestående ofreden anlände Pekka till Antti. Denna var hemma ännu för att afvakta Pekkas ankomst; men nu önskade han, att man strax begåfve sig af till Eda skans, där allt manskap, både svenskar och finnar, hade samlat sig. Med denna befallning från öfverheten hade budkaflen gått från hus till hus, och alla hade hörsammat kallelsen och dragit åstad.

Pekka och hans följe hade under sin färd slitit mycket ondt, ty nu var våren kommen, snön på bergen lös och djup. På slätten var den borta, och i dalar, bäckar och älfvar stod vattnet högt. Där snö funnits hade de begagnat sina skidor, men dessemellan fått bära dem. Öfver bäckar och älfvar hade de fått vada gång på gång, hvadan deras kläder under hela tiden ej hunnit torka. De voro nu uttröttade, och på Anttis förslag att de strax skulle begifva sig af till skansen svarade alla ett enstämmigt nej. Först nu märkte Antti deras medtagna utseende och söndertrasade kläder, och nu yrkade han ifrigast på hvila och ro.

»Och samspråk,» sade Pekka leende. »Hvar är Gretti?»

»Vappu har hämtat henne.»

»Huru är det med Vappu?»

»Dåligt. Hon har varit sjuk efter sin långa färd, och Grills dog förliden höst strax innan Vappu kom hem. Nubor hon på Grillstorpet; Bogen ha både hon och jag sålt. Det är nytt folk där.»

»Och Heyki?»

»Bra, så vidt jag vet. Han är gången med sina släktingar från Mangskogen till skansen, där ni nog träffa honom.»

»Godt, Antti! Hur togo finnarna vår färd till konungen? Syntes dem, att vi uträttade litet?»

»Nej. Ängsjöfinnen gick omkring och berättade, hur allt förhöll sig. Ni kunde icke göra mer, och man är eder tacksam, var säker därom! Nu veta vi, hur vi skola bära oss åt för att få rätt, i fall det skulle behöfvas, och grefve Pers hälsningar tyckte de om. Han är säkert en finnarnas vän.»

»Utan tvifvel är han så, Antti! Men hur skola vi få veta något om kriget? Jag ville gärna dröja här hos dig några dagar, om vi ej försumma något.»

»Du vill träffa Vappu ?»

»Nej, långt därifrån! Jag ville hellre hjälpa dig att få ditt frö i jorden innan vi draga bort; hvem vet sedan!»

»Du har, som alltid, rätt, Pekka; men jag har tänkt, att Matti och Lissu skulle göra ploganden; de duga nog därtill.»

»Far,» sade unge Matti, »får jag icke gå med i kriget?»

»Nej, du stannar hos mor; du är för ung.»

»Du har sagt mig, att Pekka var yngre då han var med sin far i striden, och du var väl icke mycket äldre än jag då ni slogo danskarna på Bysjön och sedan togo tillbaka prosten och hans döttrar där borta i Köla. Pekka, säg till far, att jag orkar nog, då jag följt er från nordfinnskogen och hit i detta elaka föret!»

Pekka log åt pojkens ifver och sade, att någon skulle väl vara hemma och se om gården och hjälpa mor.

»Men bror din kan ju gå hem och byta dig utaf, ty nog varar kriget hela sommaren. Tror du dig om att gå bort till Eda skans och höra efter, om danskarna äro så nära, att vi komma att behöfvas snart, skola vi under tiden göra ploganden åt dig.»Ja, nog kunde Matti göra det, om han fick tre dagar på sig och sedan fick följa i kriget.

»Kom hem först, få vi se,» sade Antti, och då pojken tog detta som ett halft löfte drog han genast åstad.

»Skynda på!» sade Matti, då han redan före den utsatta tiden var åter. »Danskar och norrmän äro i antågande. Jag har träffat några af de våra, som varit ute på spaning; de säga, att danskarna hålla på att färja öfver Glommen vid VingerKungsvinger., och inom några dagar äro de öfver oss.»

För sin raskhet fick Matti nu följa männen till kriget, ty, egendomligt nog, satte sig hans mor icke däremot. Finnarna voro fast öfvertygade, att en människas öde vore bestämdt redan vid födseln, och att den fara henne var förelagd icke kunde undvikas. Det som skulle ske, det skedde.

Då fosterbröderna med sina söner, ty som en son ansåg Pekka Pavo, anlände till skansen eller den anbefallda samlingsplatsen, var där mycket folk församladt. Flera svenska officerare voro där sysselsatta med att ordna och

beväpna den tillströmmande allmogen. Men redan innan finnarna ankommo var vapenförrådet uttömdt. Då de voro väl beväpnade, mottogos de därför vänligt af befälet och tillfrågades strax, om de förstode och kunde tala svenska. Då finnarna bejakade frågan och tillade, att de kämpat förr mot danskarna, gjorde den befälhafvande officeren sig närmare underrättad om dem. Och så kom till hans kännedom, hur Pekka med sin skara icke blott hållit stånd mot fienden, utan äfven behållit fältet.

Han blef alltså särdeles belåten med Pekkas och Anttis ankomst. Hade de varit där förut, sade han, skulle han bildat en särskild kår af finnarna; men nu blefvo de inställda bland svenskarna. Emellertid skulle han sedermera uttaga dem och ställa dem under den erfarne Pekkas befäl. Intill dess önskade han att de fyra finnarna skulle tjänstgöra som spejare, öfverskrida gränsen, genom skogarna tränga fram tills de stötte på danskarna och sedan skynda åter för att meddela hvad de sett. De skulle gå mot nordväst ett par tre mil och möta den del af fienden han väntade skulle framtränga utefter de vattendrag som från Norge flyta in iSverige i trakten af den folkrika byn Helgeboda. Ammunition och proviant finge de taga så mycket de ansåge sig behöfva.

»Alldeles som förut, Pekka,» sade Antti skrattande. »På samma sätt skickade kapten Lorentz ut oss och åt samma trakt.»

## 48. Ole Fjældstuens tjäderjakt

Ett par dagar därefter återfinna vi våra finnar på en bergkulle inom norska gränsen. De hade valt en plats där de hade god utsikt, och där stodo de dolda af några stora stenar och samtalade helt lågmäldt. Det var Pekka och Antti som intagit observationsplatsen, under det att Pavo och Matti lågo utsträckta på mossan.

»Mig synes,» sade Antti, »att fienden rör sig långsamt framåt, då han ännu icke visat sig och dock redan var vid Glommen för en vecka sedan. Tror du de komma häråt, Pekka?»

»Det beror nog på hur stor styrka de äro. Äro de många, få vi nog se dem äfven efter denna väg; äro de svaga, så hålla de nog ihop och laga, att de komma i besittning af skansen. Och sedan de få fast fot svärma de nog omkring i bygden, innan de rycka längre fram.»

»Ja, måtte de snart komma, Pekka! Det här blir långsamt att stå här.»

Nu reste sig alla hundarna på en gång och vände nosarna mot väster och nedåt dalen, och samtidigt sprungo de unga männen upp, fattade sina bössor och slöto sig till de gamle. Alla intogo en lyssnande ställning. Snart hördes steg, och genom skogen kunde våra spejare se fem beväpnade män tysta och försiktigt gå fram på den nedanom dem löpande stigen. De gingo fram en bit, men stannade då de sågo vattnet i den närbelägna sjön glimma emot dem. Sverige i trakten af den folkrika byn Helgeboda. Ammunition och proviant finge de taga så mycket de ansåge sig behöfva.

»Alldeles som förut, Pekka,» sade Antti skrattande. »På samma sätt skickade kapten Lorentz ut oss och åt samma trakt.»

## 48. Ole Fjældstuens tjäderjakt

Ett par dagar därefter återfinna vi våra finnar på en bergkulle inom norska gränsen. De hade valt en plats där de hade god utsikt, och där stodo de dolda af några stora stenar och samtalade helt lågmäldt. Det var Pekka och Antti som intagit observationsplatsen, under det att Pavo och Matti lågo utsträckta på mossan.

»Mig synes,» sade Antti, »att fienden rör sig långsamt framåt, då han ännu icke visat sig och dock redan var vid Glommen för en vecka sedan. Tror du de komma häråt, Pekka?»

»Det beror nog på hur stor styrka de äro. Äro de många, få vi nog se dem äfven efter denna väg; äro de svaga, så hålla de nog ihop och laga, att de komma i besittning af skansen. Och sedan de få fast fot svärma de nog omkring i bygden, innan de rycka längre fram.»

»Ja, måtte de snart komma, Pekka! Det här blir långsamt att stå här.»

Nu reste sig alla hundarna på en gång och vände nosarna mot väster och nedåt dalen, och samtidigt sprungo de unga männen upp, fattade sina bössor och slöto sig till de gamle. Alla intogo en lyssnande ställning. Snart hördes steg, och genom skogen kunde våra spejare se fem beväpnade män tysta och försiktigt gå fram på den nedanom dem löpande stigen. De gingo fram en bit, men stannade då de sågo vattnet i den närbelägna sjön glimma emot dem.»Är detta den sjö du nämnde, hvars östra ände går intill svenska gränsen?» sade en som finnarna hade svårt att förstå.

»Ja,» svarade en man som de tydligen förstodo var deras landsman.

»Nå, då slå vi oss ned här,» sade samme man. »Du får vända åter och rapportera, att vägen hit är fri. Vi vänta dem här så tidigt som möjligt i morgon bittida. Ät, hvila litet och gå sedan! Har du förstått mig?»

»Ja.»

Därpå gingo de fyra männen framåt. Den tilltalade mannen slog sig ned vid sidan af vägen, öppnade sin kunt och lade sig att äta i all sköns ro.

Våra spejare kröpo ned bakom stenarna, och där förde de ett hviskande samtal, hvaraf följden blef, att Pavo lämnade dem och ljudlöst försvann in i skogen. En kort stund därefter hördes åter steg på vägen som de fem männen kommit, och snart syntes Pavo, åtföljd af Tispa, helt sorglös vandra vägen fram. Den ätande finnen hade genast då han hörde stegen dragit sig tillbaka, men då han varsnade Pavo återtog han helt lugnt sin plats och sysselsättning. Tispa, som sprang en bit före Pavo, gjorde ett plötsligt halt då hon kom midt för finnen; därpå gick hon till honom och började vänslas omkring honom. Den vänligheten belönade finnen med att gifva henne en bit mat, och i detsamma var Pavo framme. Han stannade, växlade några ord med finnen, hvarpå han slog sig ned bredvid honom, och snart såg man de båda finnarna i all sköns ro blossa på sina pipor under det de samtalade.

Efter en stund stego båda upp, hvarpå de skildes. Den främmande finnen gick åt väster och Pavo åt motsatt håll. En liten stund därefter var Pavo hos de sina mellan stenarna, där de väntade honom.

»Nå?» sade Pekka.

»Krigarflocken som kommer här förbi är ansenlig, sade mannen, som i mig icke misstänkte en svensk. Den tänker framtränga efter sjöarna och vidare in i Sverige, under det hela den öfriga hären går till skansen. De medföra kanoner och ryttare i mängd, och äro öfvertygade om att de medlätthet kunna taga den, och för öfrigt hela Sverige, nu då den svenske konungen är med sina krigare på andra sidan hafvet. En mängd bönder följa den danska hären med fordon, för att sedan återvända med det byte de ämna taga.»

Vid åhörandet af Pavos rapport hade båda de gamla finnarna blifvit tankfulla. De tänkte på hvad de sett vid skansen, att de öfvade krigarna voro få, samt att den svenska styrkan hufvudsakligast bestod af åldriga bönder och deras mestadels unga söner. Det var ovisst, om dessa skulle kunna hålla stånd mot de danska och norska soldaterna.

Pekka afbröt den efter Pavos meddelande inträdda tystnaden med en fråga till Matti, om han vågade ensam begifva sig genom skogen till skansen och där meddela hvad Pavo utforskat, samt sedan möta dem på en angifven bergås vid sjön Velen. Ja, det kunde Matti med säkerhet uträtta, om far ville låta honom gå. Antti nickade bifall, och så måste Matti ord för ord upprepa Pavos meddelande.

»Du får ej glömma eller tillägga något,» sade Pekka, »och icke heller om du får några hälsningar till oss.»

»Matti skall ingenting glömma,» sade pojken trovärdigt.

»Marsch då genom natt och dag!» sade Antti; »ingen hvila förr än du framfört budskapen!»

»Tispa skall följa dig,» sade Pavo.

Då flög en glädjestråle öfver pojkens anlete, och ögonblicket därpå var han försvunnen.

»De där fyra som äro framför oss få icke träffa sina kamrater i morgon,» sade Pekka. »Svenskarna behöfva tid för att komma från skansen och till det ställe på gränsen där denna flock ämnar bryta in.»

»Klart!» sade både Antti och Pavo och sågo bistra ut, i det de skakade sina bössor.

»Nej, icke så! Vi måste fånga dem lefvande och tvinga dem att säga oss danskarnas vidare planer. Den långe, rödlette karlen som talade till finnen är själfklart anföraren, och dansk tunga har han. Den måste vi i första rummet hafva, jämte den långe smärte mannen med korta bössan.Han syntes mig vara en man för skogen, icke god att nappas med.»

»Nej,» sade Antti, »jag slåss hellre med de andra tre på en gång än med den; helt säkert är han norrman. Hur menar du, Pekka, att vi skola kunna komma åt dem?»

»Vet icke, men nu skola vi följa dem och se till, hur vi kunna ställa.»

Med hundarna några steg framom sig gingo våra spejare strax nedåt vägen, tagande samma kosa som de förutgående danskarna. Rakki gaf nu tecken, att något var på färde; de gingo därför tysta och försiktigt fram, färdiga att bruka sina bössor hvarje ögonblick. Liksom på kommando stannade finnarna.

»Kunde tro att så var, Rakki! Här ligger danskarnas packning; de återvända hit redan i kväll,» sade Pekka leende.

Efter denna upptäckt drogo finnarna sig en smula tillbaka och dolde sig i ett tätt vindfälle, dock så nära, att de kunde både se och höra hvad som tilldrog sig vid den plats danskarna utsett till nattläger.

Redan innan skymningen inföll hördes de komma återr och snart blefvo de synliga. Pavo lade sin hand på Pekkas axel då han märkte, att männen blott voro tre.

»Stilla!» hviskade denne utan att röra sig.

Danskarna voro helt sorglösa, talade högt och tillsade en som till utseendet skilde sig från de andra två att rusta till nattlägret, hvilket han, utan att deltaga i samtalet, gjorde både raskt och väl.

Solen var ännu icke fullt bakom bergen då de två männen kastade sig raklånga på granrisbädden och sträckte ut sig, under det de njöto af värmen från den nu uppblossande elden. Den tredje, som hittills gjort allt arbete ensam, var nu i färd med att tillreda aftonmåltiden.

»Det är ett hundlif ändå här i Norge,» sade den rödlette mannen. »Vore vi nu i Tyskland, låge vi under tak och hade det godt vid ölkrusen och köttfaten.»

»Ja,» svarade den andre, »det är så; men vi komma snart in i Sverige, där vi nog skola taga igen skadan.»»Det är i alla fall ett fördömdt land det här med all sin skog. Här kan man bli nedskjuten utan att man ens kan se sin fiende.»

»Ja,» svarade den andre, »vore icke svenskarna så dumma som de äro, kunde det vara fara nog att ströfva så här i skogen så nära gränsen.»

»Visst,» svarade den rödlette; »jag är ock orolig för Ole Fjældstuen, som envisades att gå ensam fram mot den svenska byn.»

»Han Ole reder sig nog,» sade den mannen som sysslade vid elden och icke förut deltagit i samtalet.

»Hvarför skulle han Ole reda sig bättre än vi?» sporde den rödlette.

»Han är norrman, han,» blef svaret, och så rätade den tystlåtne mannen upp sig.

Nu började Pekka krypa ut ur det täta snåret och vindfället, och honom följde de andra. Kommen en bit från stället, sade Pekka:

»Låt oss nu se till Ole Fjældstuen!»

Därpå tog han kosan nedåt sjön, där den lilla vägen strök fram. Mellan några stora furor, där vägen låg upp på en liten ås, stannade Pekka och visade på ett par ställen där hög ljung och låga buskar växte.

»Lägg dig här, Antti, och du där, Pavo! Passen tillfället! Jag vill försöka ett litet puts med 'han Ole'. Passen på, men varen lugna!»

Van att lyda honom, gjorde Antti som Pekka sade, ehuru han icke strax kunde fatta, hvad Pekka nu hade i sinnet. Pavo däremot anade, att Pekka, som han sagt, hade något puts för sig; däråt gladde han sig och dolde sig väl på den fläck i ljungen Pekka anvisat honom.

Solen hade redan försvunnit och vårskymningen inträdt då Ole Fjældstuen blef synlig på vägen som gick öfver backkrönet. Det syntes på hans gång och uppmärksamhet, att Pekka icke misstagit sig då han sagt, att det var »en man för skogen». Hans blickar flögo omkring åt alla sidor, och hans tysta steg tilläto honom ock höra allt, ty helt plötsligt stannade han. Hans kropp syntes kunna krympa ihop. Just då hördes en tjäder spela i den fura vid hvilkenAntti och Pavo förlorat Pekka ur sikte. Ole tog ett par hastiga och långa språng, och så stod han tyst och stilla som vore han förstenad.

Antti tryckte sig närmare marken, och Pavo bet i sin tröjärm för att dölja sin skrattlust. Ty nu hade de klart för sig, hvad puts Pekka ämnade spela honom. Som en van och öfvad tjäderskytt tog Ole sina två långa skutt, under det den ifrigt spelande tjädertuppen sisade. Men nu var han så inne i tjäderspelet, att hans ögon icke längre spanade utefter marken, utan sökte tjädern, målet för hans lystnad, bland den gamla furans grenar. Och så stod han inom räckhåll för Anttis arm. Nu slog tjädern sitt spel, och Ole tog sitt språng.

Men då räcktes Anttis arm ut, fattade Oles fot, och ögonblicket därpå låg Ole utsträckt på marken och hans bössa en lång bit ifrån honom. Men icke nog därmed: en tung kropp låg på hans rygg, och ett par väldiga näfvar hade omfattat hans handleder och klämde till så det knakade.

»Håll dig stilla, Ole!» sade en grof röst, och med detsamma såg Ole två beväpnade män och den ene af dem i all hast bemäktiga sig hans bössa.

»Håll dig stilla!» sade nu helt lågmäldt en annan röst. »Vi vilja dig intet ondt, om du gör som vi säga. Eljes må du veta, att vi äro svenska spejare, som icke tänka spara ditt lif, om du bråkar.»

Det var ord som Ole fattade, och utan att bråka lät han binda sig, ty han kände ock spetsen af en knif beröra sin nacke.

Då Ole var bunden sade en man som i halfdagern såg ut att vara hufvudet högre än Ole själf:

»Var icke ond, Ole Fjældstuen, för det puts vi spelat dig, men vi ha bevakat dig och ditt följe hela dagen och hört hvad ni sagt. Du må däraf veta, hvarför vi fångat dig. Svär icke, Ole!» sade han, då denne icke kunde afhålla sig från att låta höra en ed; »du hade gjort på samma sätt med oss, om du vetat, att vi också voro i skogen.»

Nu svor Ole ej längre, utan lät höra ett gladt skratt:»Satans karlar äro ni!» sade han. »Fånga Ole Fjældstuen på tjäderleken! Har man hört ett sådant rackarstreck! Nej, aldrig! Jag önskar ni icke vore svenskar; det var bra gjordt, och hade ni ej bundit mina händer, hade jag väl lust slå er i näfven.»

»Slå till, Ole!» sade Pekka, med detsamma hans knif afskar Oles band. »Pekka Huskoinen och hans kamrater ha ingen ovän i Norge.»

Men Ole kom sig icke för att bruka sina frigjorda händer strax. Han bara såg och såg på den reslige Pekka, och så sade han:

»Är detta Pekka björnskytten, så är detta ock Antti stornäfve, och eder vill jag räcka båda mina händer. Ha ha!» fortsatte han, »fångad af en tjäder! Aldrig skall jag glömma detta, och ingen i vår bygd skall tala illa om Ole Fjældstuen, då de få höra, att det var Pekka och Antti som så lurade honom. Dem känna vi nog. Var ej grätt på Ole, och tro icke, att det är första gången han är i skogen, men detta var då för lustigt, ha ha!»

»Upp med säckarna nu!» sade Pekka. »Vi ha mer att göra denna natt, och Ole är hungrig, han som ingen säck haft

med sig,» tillade han leende.

»Jaså, vet ni det ock,» sade Ole. »Ni är då, som jag sagt, ena satar, och maken till skogskarlar finns icke.»

»Håll Ole sällskap, du Antti!» sade Pekka. »Pavo och jag skola gå bort och hämta Oles kamrater och hans kunt. Vi komma åter så snart vi kunna.»

»Bind mig!» sade Ole; »eljes tro de fördömda danskarna, att jag gifvit mig godvilligt. Jag var dum som någonsin åtog mig att visa dem vägen.»

»Tids nog med bindningen,» sade Antti, »då vi få höra, att de komma. Men bössan din gömmer jag, och utan eld får du sofva i natt.»

Under detta tal hade Pekka, Pavo och de båda hundarna försvunnit.

Då Pekka och Pavo anlände till danskarnas lägerplats voro dessa ännu vakna och undrade, hvad som kunde uppehålla Ole Fjældstuen. Att två af de tre vid elden voro danskar, hade finnarna redan förstått af deras uttal.Det var de som talade om Ole, och så tillsporde de den tredje, norrmannen, hvad han trodde kunde förorsaka Oles långa uteblifvande. Denne svarade, att Ole vore en man som visste hvad han gjorde, därom kunde de vara förvissade, och Ole skulle nog passa på tiden nästa morgon, innan truppen vore ankommen eller redo till afmarsch.

Därmed kröp han ned på granrisbädden och förhöll sig tyst.

De två danskarna fortforo att prata ännu sedan äfven de lagt sig ned på bädden. Snart blef dock allt tyst vid elden. Finnarna, som vakade och med spänd uppmärksamhet följde allt som försiggick vid elden, gledo nu ljudlöst fram och bemäktigade sig danskarnas bössor, som de oförsiktigt lagt en bit ifrån sig, under det norrmannen hade sin bredvid sig på bädden.

Pekka gaf Pavo en nick, och några ögonblick därefter hade denne smugit sig alldeles intill den sofvande norrmannen och helt plötsligt kastat sig öfver honom, på samma gång han gripit bössan och kastat den ett stycke ifrån sig.

Den öfverraskade mannen sökte af kasta sig den objudne gästen, men detta öfversteg den åldrige mannens krafter, och snart låg han, utmattad af den häftiga striden, med Pavos knä på sitt bröst.

Väckta af bullret, hade de båda danskarna rusat upp, men genast blifvit stilla då de sågo den reslige Pekka stå med helspänd bössa riktad emot dem. På hans anmaning att genast sätta sig ned hade de utan protest fogat sig i nödtvånget. Åter nickade Pekka åt Pavo, som genast stod upp, med bössan färdig att ögonblickligen sända en kula genom norrmannens hufvud. Äfven denne insåg nödvändigheten att hålla sig stilla, och då han hämtat sig något efter striden tillsade honom Pekka att genast binda de båda danskarna.

Mannen tvekade några ögonblick, men snart inseende, att här ingenting vore att göra mot två kraftfulla män, beväpnade med fem bössor, beslöt han sig för att efterkomma befallningen. Ja, under den han verkställde den såg det nästan ut som han icke så ovilligt gjorde det. Sedan danskarnas händer blifvit bundna, såg han frågande på Pekka.Pekka stod med helspänd bössa riktad mot de båda danskarna.

»Riktigt gjordt!» sade denne; »sträck nu fram dina!»

Pavo band dem, hvarpå Pekka lassade packningen på deras ägare och sade:

»Marsch framåt, till Sverige!»

Pavo tog ledningen, därpå följde fångarna och sist Pekka med de eröfrade gevären.

En halftimme därefter voro de alla hos Antti och Ole, hvilken Antti nu bundit både till händer och fötter.

Det blef en stunds rast, under hvilken den rödlette dansken sökte mot lösen bli fri. Då anbudet icke framlockade ens ett svar af finnarna, ökade han lösesumman oupphörligt, tills Pekkas barska framåt! nödgade honom att tiga.

Pavo hade fortfarande ledningen, och nu gick det i hastig marsch genom skogen öfver berg och backar, tills de nådde den höga bergkulle, där man stämt möte med Matti. Här rastade man och stärkte sig med hvad som fanns i fiendens och egna matsäckar, hvarpå Pavo hopsatte ett vanligt finnbref åt Matti. Så aftågade man och vek af in på den mellan Eda skans och Helgeboda gående vägen.

Under rasten på den höga åsen hade Pekkas skarpa ögon upptäckt, att hopar af folk voro i rörelse utmed sjön Velens stränder. Det gladde honom, ty nu visste han, att svenskarna voro på sin vakt och hade besatt dalgången som ledde till det inre af landet. Den flock danskar, hvars marsch han och hans kamrater fördröjt då de tillfångatogo deras spejare och vägvisare, skulle icke hinna fram den dagen, och Mattis budskap skulle, hoppades han, skaffa svenskarna förstärkning.

Så tågade man oförtrutet vägen fram och hade snart glädjen möta en trupp beväpnade män, som från skansen skulle undsätta och förstärka en redan vid Helgeboda befintlig trupp soldater.

Nu visste man, att Matti lyckats framföra sitt budskap, och snart kom han själf och bekräftade det. Man fröjdade sig åt den raske pojken, och Tispa skällde öfverljudt då hon slöt sig till de andra hundarna.

Sedan våra finnar skilts från undsättningstruppen gjorde Pekka halt, och på hans befallning bundos nu de båda danskarnavid hvar sitt träd, med lille Matti och två bössor som bevakning.

»Du låter dem väl ej komma undan med lifvet» sade Pekka då han lämnade pojken.

Denne tog på sig en tvärsäker min och svarade:

»Nej, Pekka, de undkomma mig ej.»

Pekka och hans kamrater jämte de två norrmännen drogo sig därpå ett stycke från danskarna och Matti. Pekka tog nu till ordet och frågade Antti och Pavo, om de ej tyckte, att norrmännen följt dem långt nog.

»Jo,» sade Antti, som väl förstod hvad Pekka hade i sinnet. »De äro hvarken danskar eller soldater.»

»Hvad säger du, Pavo?» tillade han.

»Detsamma som Antti.»

»Hör, go' vänner,» sade Pekka och vände sig till de två norrmännen, »kamraterna mina säga, att ni äro hvarken danskar eller soldater, och jag säger, att ni följt oss långt nog. Hvad säger ni därom?»

»Vi säga,» sade Ole Fjældstuen, som väl fattade hvad Pekka menade, »att du och dina kamrater äro de karlar ryktet förmält och att jag önskade jag vore du, Pekka, så norrman jag är.»

»Faren i frid hem till edert land och lofven oss att icke flera gånger visa danskarna vägen genom skogarna!»

»Vi lofva det.»

»Edra säckar, yxor och knifvar lämna vi er åter, men edra bössor behålla vi, dels för att bruka dem och dels för att freda oss, i fall något skulle efterkomma. Men vid krigets slut får ni hämta dem vid Kymsjön hos Antti.»

Härmed af skuros de vidjor hvarmed norrmännens händer varit bundna, och så skildes norrmän och finnar med kraftiga handslag.

Då Pekka och hans följe nalkades skansen och dess omgifningar märkte de, att svenskarna voro på sin vakt, och att de uppkastat skottgrafvar och vidtagit andra försvarsanstalter, samt att på det hela en bättre och lugnare ordning var rådande än då finnarna sist lämnade platsen.

Jämte sina fångar blefvo dessa genast framförda till befälhafvaren, som noga förhörde finnarna om hvad deutforskat, hvarpå han tog hand om fångarna och befallde, att Pekka och hans kamrater skulle undfägnas. Han berömde dem mycket och befallde dem sedan begifva sig fram till förpostkedjan, som redan låg i en uppkastad skottgraf en half mil längre mot norr och väster vid älfven, med order att stanna där.

## 49. Vid Eda skans.

Då de fyra finnarna anlände till skottgrafven var den redan färdig, och där stod man vid man med gevären i ordning, fastän ingen fiende kunde skönjas. Pekka och hans följe blefvo de sista mot öster. Då de intagit sina platser, kom befälhafvaren till dem för att anteckna deras namn. De finge hvila sig, om de ville, men vika från platsen finge de icke utan order. Blefve fienden synlig och ville tränga fram, skulle de sikta väl och fälla en man för hvart skott. För öfrigt skulle han se till dem.

Sedan officeren lämnat skottgrafven kom samtalet med grannarna i gång, och så upptäcktes, att där funnos många finnar af Pekkas och Anttis bekanta. Man ropade till hvarandra och hade det rätt muntert.

Då mörkret inträdde blef allt samtal och allt buller förbjudet. Hvarannan man skulle vaka, hvarannan sofva, och så gick natten. Vårmorgonen grydde, och snart blef så ljust, att man kunde se föremålen äfven på längre afstånd.

»Far,» sade Matti, »hvad är det för svarta fläckar där borta vid kullens krön? De voro icke där i går.»

Antti hade redan märkt de mörka punkterna, men kunde ej svara Matti på hans fråga. Men nu svarade punkterna själfva. En gråblå rök slungades fram, därpå hördes ett hvinande ljud i luften, och så kom skräll på skräll, så att marken skalf, och dån på dån, ty nu brakade det lika starkt äfven från svenska sidan. utforskat, hvarpå han tog hand om fångarna och befallde, att Pekka och hans kamrater skulle undfägnas. Han berömde dem mycket och befallde dem sedan begifva sig fram till förpostkedjan, som redan låg i en uppkastad skottgraf en half mil längre mot norr och väster vid älfven, med order att stanna där.

## 49. Vid Eda skans.

Då de fyra finnarna anlände till skottgrafven var den redan färdig, och där stod man vid man med gevären i ordning, fastän ingen fiende kunde skönjas. Pekka och hans följe blefvo de sista mot öster. Då de intagit sina platser, kom befälhafvaren till dem för att anteckna deras namn. De finge hvila sig, om de ville, men vika från platsen finge de icke utan order. Blefve fienden synlig och ville tränga fram, skulle de sikta väl och fälla en man för hvart skott. För öfrigt skulle han se till dem.

Sedan officeren lämnat skottgrafven kom samtalet med grannarna i gång, och så upptäcktes, att där funnos många finnar af Pekkas och Anttis bekanta. Man ropade till hvarandra och hade det rätt muntert.

Då mörkret inträdde blef allt samtal och allt buller förbjudet. Hvarannan man skulle vaka, hvarannan sofva, och så gick natten. Vårmorgonen grydde, och snart blef så ljust, att man kunde se föremålen äfven på längre afstånd.

»Far,» sade Matti, »hvad är det för svarta fläckar där borta vid kullens krön? De voro icke där i går.»

Antti hade redan märkt de mörka punkterna, men kunde ej svara Matti på hans fråga. Men nu svarade punkterna själfva. En gråblå rök slungades fram, därpå hördes ett hvinande ljud i luften, och så kom skräll på skräll, så att marken skalf, och dån på dån, ty nu brakade det lika starkt äfven från svenska sidan.Snart började gevären smattra, det glimmade till bland småskogen midt för finnarna, och de hörde en befallande röst kommendera: fyr! Nu smattrade det utefter hela skottgrafven. Med undantag af de gamle, blefvo våra finnar helt villrådiga. Men så sågo de en hop män komma springande emot sig, och då förstodo de, att det var danskarna som stormade fram. Innan våra sentänkta finnpojkar hunno skjuta voro de försvunna.

Men nu dundrade både Pekkas och Anttis bössor, och så svarades från danskarnas sida med skott på skott, och man hörde jämmer- och ångestrop i skottgrafven. »Titta på marken, pojkar!» sade Pekka, och då kunde Pavo se, hur ett hufvud stack upp ur gräset. Nu sköto både han och Matti och så utefter hela liinien. Rök böljade fram och åter, kulorna hveno, och kanonerna dundrade så, att finnpojkarne aldrig tänkt sig något sådant.

»Det här var roligt, Pavo,» sade Matti; »ladda på och skjut! Snart finns väl ingen dansk mera i lifvet.» Nu hördes ett starkt dån, och tätt bredvid skottgrafvens ände bröt en ryttarhop fram, men försvann snart ur finnarnas åsyn.

Det blef för ett ögonblick tyst utefter hela skottgrafven, och så ljöd: »Alla man upp ur grafven!» Nu kommenderades ställning och laddning och så fyrsprång, ty danskarna höllo på att kringgå dem.

Fienden visade sig nu äfven på ett annat håll. Man skyndade fortast möjligt däråt, och då man hann fram sågos danskarna ligga utsträckta bakom skydd af stenar och buskar, därifrån de nu besköto de anstormande svenskarna. Rollerna voro således ombytta. Man sköt, kastade ned sig på marken, laddade och sköt, och så sprang man en bit, för att göra om det samma igen, allt under det kulorna hveno kring öronen. Ingen ville vika. Slutligen reste sig danskarna i ordnade led, och nu kämpades man mot man.

Pekka och Antti slogos sida vid sida. Dessa kraftiga män kunde ingen motstå. Men fällde de en, stod där en i stället, och Pekka kunde icke undgå tänka, att med detta kunde han icke hålla ut länge. Just som han kände sig ur stånd att försvara sig längre hörde han samma dånsom en gång förut denna dag, och från sidan kom ryttartruppen anstormande. Några minuter därefter var ingen enda dansk mer att se.

Pekka kände sig lycklig öfver att få andas ut och hämta sig något. Då såg han Antti på knä bredvid sig, med händerna omslutande sitt stora hufvud.

»Antti, Antti, är du sårad?»

Antti gaf ej något svar, men då Pekka lade sin hand på hans, kände han henne bränna.

»Pärkelä! Den satan slog mig med kolfven i hufvudet,» sade den sårade strax därpå, »men hvart tog han vägen?»

Härvid sökte han resa sig, men föll tillbaka.

Pekka skyndade till den lilla älfven, i hvars närhet striden utkämpats, blötte sin tröja och skyndade åter till Antti. Denne stod nu upprätt och tyckte sig lättare då Pekkas våta tröja blifvit rullad om hans hufvud.

»Hvar äro pojkarne?» sade han och såg på Pekka.

»Jag har icke sett dem sedan vi lågo där borta och sköto sista gången.»

Pekka utstötte finnarnas vanliga samlingssignal, en skarp hvissling, och erhöll strax svar, hvarpå Matti blef synlig. Då han märkte, att Pekka och Antti sågo honom, vindade han.

»Vi få gå till honom,» sade Antti och såg åt Pekka. »Men hvad du ser ut!» sade han; »du är som vore du dränkt i blod. Du är sårad, Pekka!» utbrast han orolig.

»Ja.»

»Hvar, hvar?»

»Tror det är litet hvarstädes, Antti. Men någon smärta känner jag icke annat än i ena benet.»

»Kläd af dig Pekka, får jag se!»

»Först till Matti! Jag anar, att där är illa,» sade han och linkade däråt, följd af Antti, som ännu raglade hit och dit, allt under det han klämde om sitt hufvud.

Då männen hunno dit där Matti satt funno de honom sysselsatt med att hålla sin skjorta på Pavos ena höft.

»Pavo har fått en kula, som rispat upp hela benet från höften till knäet,» sade gossen; »han förblöder, Pekka.»»Skynda till älfven,» sade denne, »blöt din skjorta och kom raskt åter!»

Därpå tog han sin tröja från Anttis hufvud, ref några bitar af den och lade dem på Pavos ben och hufvud.

»Hör du mig, Pavo?» frågade han.

»Ja Pekka, både hör och ser. Jag har ej ondt, men är matt.»

»Tyst och var lugn! Snart är denna skråma läkt.»

»Tack, Matti! Det där var bra, och rask har du varit. Är du frisk och färdig?»

»Uh ja! Men detta var förskräckligt, Pekka. Här ligga döda och sårade i mängd här emellan och älfven, och däråt krypa alla som ännu kunna.»

»Bry dig ej därom, Matti! Spring till skottgrafven och hämta, om du orkar, våra kuntar. Eljes tag blott min, men skynda dig och var glad, ty Pavo kommer sig snart.»

»Sätt dig här, Antti, och håll till trasorna åt Pavo! Jag måste till älfven.»

Antti trodde sig kunna hjälpa Pavo, och så gick Pekka med osäkra steg ned till vattnet. Då han återkom var han blek, men hade tvättat bort blodet till en del. Han syntes glad då han icke längre fann Antti ensam, ty där stod en man som höll på att förbinda Pavos sår.

»Jag kom i lagom tid,» sade han till Antti. »Nu skall din son ej förblöda. Akta blott, att han icke får rifva af förbandet.»

Nu kom Pekka.

»Här har jag en till. Af med kläderna, far! Du håller dig icke länge på benen.»

Utan tvifvel kände Pekka, att så var, ty i all hast afkastade han sina kläder, då den obekante mannen sade:

»Du är fullkomligt sönderhackad, min gubbe lilla. Men håll dig blott stilla!»

I all hast skötte han om och förband Pekkas sår.

»Se så,» sade han, »nog bärgar du lifvet, men icke duger du på mången god dag här vid skansen. Gå du hem och laga, om du kan, att du får de här båda kamraterna med dig! Här ha vi nog af söndertrasadt folk ändå. Se så, framåt!» sade han till ett par karlar som syntes varahans medhjälpare och buro en hop underliga saker. »Här blir ingen hvila i natt.»

Pekka kände sig efter den välvillige mannens förbindningar så matt, att han måste sätta sig ned.

Då Matti återkom hade han sin bror med sig. Båda Anttis söner voro oskadade efter striden, och lyckligt var detta, emedan de nu kunde bistå de sina efter de anvisningar Pekka, som hela tiden bibehöll sans, gaf dem.

Med dagens strid upphörde danskarnas anfall. Spejare anmälde, att de dragit sig tillbaka och nu förskansade sig vid pass en mil från gränsen inne i Norge. Likaså erhöll man den glädjande underrättelsen, att fienden äfven vid Helgeboda mött sådant motstånd, att äfven denna flock, efter att ha nedbränt ett par gårdar, måst draga tillbaka öfver gränsen. Denna lyckliga utgång ökade svenskarnas mod och tillförsikt, och man motsåg framtiden med lugn och förtröstan. Sinnesstämningen var till följd däraf god. Man stärkte försvarsverken och lämnade sina sårade landsmän allt bistånd man kunde.

De sårade finnarna fördes in i skogen. Där reddes bäddar och byggdes bodar åt dem. De unga Anttisönerna blefvo deras vårdare, och fältskären som redan på bataljdagen bistått finnarna kom dagligen och såg om deras sår. Pekka, som erhållit de flesta, men lyckligtvis minst farliga såren, piggade till sig redan efter några dagar. Äfven Pavos sår, ehuru både djupt och långt, läktes småningom. Antti däremot låg flera dagar sanslös i feber och värk. Men efter ett par veckor blef han bättre och yrkade då på att få gå hem till sitt. Hans anhållan bifölls, och ville de andra sårade finnarna följa honom, vore detta dem icke förnekadt. Anttis söner skulle få följa och vara hemma tills bud kom, ty man hade icke på någon tid att vänta danskarna.

Alla finnarna kände sig lyckliga då de åter voro hemma hos Antti vid den vackra sjön, och som förbättringen stadigt fortgick, voro alla vid hälsa igen då skördetiden inträdde, och man arbetade nu i lugn och ro. Från skansen hade intet bud kommit att finnarna skulle återvända dit, men väl hade man hört, att smärre strider mellan mindre flockar af danskar, norrmän och svenskar förefallit. Någotallvarligare anfall på skansen hade icke ägt rum, men små flockar af fiender trängde allt emellanåt genom skogarna och in öfver gränsen, och så slogs man med större eller mindre framgång. På samma sätt gick det till längre mot norr. Danskarna hade inträngt genom Östmark, men blifvit slagna af Fryksdalingarna. Som nämdt är, hade de äfven inträngt i Dalby, men strax återvändt.

## 50. Korpen.

Så hade tiden gått, sommaren var förbi, och af krigsrykten hördes föga. Skörden var bärgad, och finnarna hade nu återupptagit jakten på småvildt. Man lefde gladt och fridfullt i pörtet vid Kymensjön. Dagarna blefvo allt kortare och mörkare, storm och regn aflöste de vackra septemberdagarna, och männen höllo sig hemma vid.

Då kom en dag en ensam roddare öfver sjön och styrde bort till Anttis. Det var Grills' för detta dräng. Han hade hälsningar från Vappu, att Pekka skulle följa honom till Grillstorpet. Vappu vore sjuk, sjukare än hon själf trodde, hade Heyki sagt till drängen; det vore nog väl, om Pekka ville göra henne till viljes och komma.

Pekka var genast redo, och till Pavo sade han: »Följ!» Några timmar därefter voro de vid Grillstorpet. Heyki Nerkelan träffade de ute. Han syntes kry efter sin sjukdom förra sommaren, men var sorgsen.

»Bra du kom, Pekka! Vappu tog nog knäcken i böndernas badstuga. Hon kommer icke mer upp på sina ben. Stanna hos mig, Pavo!» tillade han; »bäst Pekka går ensam in.»

Sedan Pekkas ögon blifvit vanda vid mörkret inne i det skumma pörtet såg han Vappu ligga till sängs i dess mörkaste vrå. Hon syntes icke ha varseblifvit Pekkas inträde, ty hon låg fortfarande tyst och stilla. Heykis hustru, som äfven var tillstädes, sade heller ingenting, utan blott allvarligare anfall på skansen hade icke ägt rum, men små flockar af fiender trängde allt emellanåt genom skogarna och in öfver gränsen, och så slogs man med större eller mindre framgång. På samma sätt gick det till längre mot norr. Danskarna hade inträngt genom Östmark, men blifvit slagna af Fryksdalingarna. Som nämdt är, hade de äfven inträngt i Dalby, men strax återvändt.

## 50. Korpen.

Så hade tiden gått, sommaren var förbi, och af krigsrykten hördes föga. Skörden var bärgad, och finnarna hade nu återupptagit jakten på småvildt. Man lefde gladt och fridfullt i pörtet vid Kymensjön. Dagarna blefvo allt kortare och mörkare, storm och regn aflöste de vackra septemberdagarna, och männen höllo sig hemma vid.

Då kom en dag en ensam roddare öfver sjön och styrde bort till Anttis. Det var Grills' för detta dräng. Han hade hälsningar från Vappu, att Pekka skulle följa honom till Grillstorpet. Vappu vore sjuk, sjukare än hon själf trodde, hade Heyki sagt till drängen; det vore nog väl, om Pekka ville göra henne till viljes och komma.

Pekka var genast redo, och till Pavo sade han: »Följ!» Några timmar därefter voro de vid Grillstorpet. Heyki Nerkelan träffade de ute. Han syntes kry efter sin sjukdom förra sommaren, men var sorgsen.

»Bra du kom, Pekka! Vappu tog nog knäcken i böndernas badstuga. Hon kommer icke mer upp på sina ben. Stanna hos mig, Pavo!» tillade han; »bäst Pekka går ensam in.»

Sedan Pekkas ögon blifvit vanda vid mörkret inne i det skumma pörtet såg han Vappu ligga till sängs i dess mörkaste vrå. Hon syntes icke ha varseblifvit Pekkas inträde, ty hon låg fortfarande tyst och stilla. Heykis hustru, som äfven var tillstädes, sade heller ingenting, utan blottnickade åt Pekka, hvarför denne satte sig på bänken, i afvaktan på att Vappu skulle vakna.

Knappt hade han satt sig ned förr än Vappu sade:

»Kom och sätt dig här hos mig, Pekka! Du var snäll som kom. Jag trodde knappast du skulle komma så snart.»

Pekka gick fram och satte sig bredvid hennes säng, och nu såg han, hur tärd och affallen Vappu var.

»Du ser på mig, Pekka, och knappast känner du väl igen mig. Jag har aldrig varit riktigt frisk sedan min hemkomst från min resa till hembygden, och man kan ej undra därpå efter den pina de svenska bönderna läto mig undergå. Karna, hvar är Gretti och pigan min?»

»Gretti är återkommen från skogen, dit hon och pigan varit; nu sitter hon och talar med Pavo därute vid källan.»

»Ropa in dem, och laga att ni alla få eder något att äta; jag vill sedan tala med Pekka.»

Därute hven stormen och förde massor af de gula lofven ut öfver all mark, under det regnet piskade pörtets väggar och tak. Men därinne var ljust och gladt under det männen åto och Gretti pratade med sin vän Pavo.

»Nu kunna ni gå ut i kokhuset,» sade Vappu sedan måltiden var intagen, »alla utom Pekka. Sätt dig nära vid mig, Pekka, och fyll skålen med vatten; jag törstar.»

Då Pekka satt sig och lämnat Vappu den fyllda skålen, började hon:

»Långt bort mot öster, vid vårt hemlands gräns, mellan sjöarna låg min faders gård. Den var större och vackrare än våra grannars, och min fader var den förmögnaste bonden i vår bygd, liksom den mest ansedde. En sägen gick, att den gården aldrig kunde brinna, och att, oaktadt fienden många gånger härjat och bränt i trakten, han aldrig ens försökt bränna den, ty den skyddades af hemliga makter. Elaka människor sade, att våra förfäder förstått ställa sig så med våra fiender, att de allt jämt skonade både dem och gården. Andra däremot sade, att den äldste i släkten alltid kom i besittning af kunskaper så stora, att de förmådde skydda hela släkten och så många därtill de ville, men också skada och förgöra hvilken de ville.Min fader var redan då jag var barn den äldste i släkten och dess öfverhufvud. Hans råd och föreskrifter följde alla. Ingen vågade klandra eller motsätta sig dem, hur stränga och hårda de än mången gång voro. Då jag föddes dog min mor och jag togs om hand af min faster, som sedermera skötte min fars hus. Hon var en äldre och allvarlig kvinna, sträf och sträng som min fader. Hon ägde en gård, hvaraf hon njöt årliga inkomsten, och hade, som man sade, mycket penningar. Var hon sträf och sträng mot andra, var hon dock mot mig så vänlig, kärleksfull och efterlåten, att det väckte uppseende i huset. Jag ägde två bröder äldre än jag. De däremot visade icke några tecken till kärlek för mig, utan retades tvärtom med mig och agades därför ofta nog af min barska faster, och jag försummade icke heller att skvallra på dem tidt och ofta, hvadan släktkärleken oss emellan icke ökades.

Först då min äldste bror utskrefs till kriget och skulle bort — jag var då omkring åtta år — förstodo vi, att ett band fanns oss emellan, och jag grät rätt mycket då han gick. Efter den dagen blef ett bättre förhållande mellan mig och min yngre bror, ehuru vi allt emellanåt retades med hvarandra och jag skaffade honom förargelse. Grills, som redan då tjänade hos min far, och min bror voro jämnåriga, och äfven med honom retades jag ofta och skaffade honom många ledsamheter. Grills hämnades då han träffade mig och ingen såg oss, och i flera år voro vi osams.

Blott en liten bit från oss låg herrgården. Baronen var nästan jämt ute i kriget, men hennes nåd var hemma med barnen, två flickor, jämnåriga med mig, samt en gosse, några år äldre än flickorna. Under baronens bortovaro var ofta knappt nog för hennes nåd och barnen. Egendomen kunde icke skötas med fördel af de gamla gubbar baronen lämnat hemma, och ibland gingo hela år om innan han skickade hem något. Vid sådana tillfällen då hennes nåd var strandsatt sände hon efter min far och sökte hjälp, och då han en gång låg sjuk gick faster i hans ställe, och mig tog hon med. Under det hennes nåd och faster talades vid började de små flickorna leka med mig, och efter den dagen träffades vi hvarje dag, först i björkbacken som skilde våra hem,och sedan gingo vi till hvarandra så ofta tillfälle gafs. Hennes nåd var mycket vänlig mot mig, och min faster trakterade de små flickorna med det bästa hon hade de dagar vi lekte i vårt hem.

Unga baron Fabian, som flickornas bror hette, lekte sällan med oss. Han var jämt med fänriken, eller den som närmast hennes nåd var husbonden på gården. Han var son till gamle prästen. Vid dennes död tog baronen honom med i kriget, där han miste sitt ena ben och därifrån han hemkom på träben. Nu var han husbonde. Fänriken var också mycket lärd, och så lärde han unga baron att läsa och skrifva, men mest höllo de på med att fäkta, skjuta och bråka på annat sätt. Vi flickor gingo ibland att se på dem. Ibland kom fänriken linkande till oss, och då drucko far och han öl och rökte tobak. Sådana dagar lekte Fabian med oss. Då vi blefvo äldre måste fröknarna lära sig läsa för fänriken, och han sade, att det kunde jag äfven gärna få. Men faster tyckte det var till ingen nytta för en bondtös. Däråt var jag glad och sökte i stället upp bror min och Grills, som alltid följdes åt i arbetet.

Vid sidan af sitt jordbruk handlade far med hästar, födde upp sådana samt köpte och sålde. Så kom en dag en

liten fölunge till världen som var så svag och usel, att far sade det vore bäst pojkarne, det vill säga bror min och Grills, bure den till björkhagen och dödade den. Men då bad jag far så innerligt att få honom. Jag skulle nog sköta honom så väl, att han skulle bli vid lif. Far svarade blott med att säga till pojkarne att gå bort med stackarn, och så bar det af, och jag följde. Då vi kommo till hagen bad jag pojkarne allt hvad jag förmådde att ej döda fölungen, utan låta mig få honom.

'Ja, lipa och bråka icke längre, så får du den,' sade bror min. 'Kom,' sade han till Grills, 'fölungen dör i alla fall. Vi kunna gräfva ned den sedan.'

De hade lagt den lilla sjuklingen på en gräsplan. Som en pil skyndade jag hem och tog min fäll för att lägga på honom, emedan jag såg, att han frös. Faster fick se mig, och så måste jag tala om för henne, hur jag tänkte ställa, och så sade hon, att den fällen fick jag icke taga, den varför god. 'Jag skall gå med dig,' sade hon och hämtade en sämre fäll och något annat skynke. Då vi pysslat om fölungen och rullat om honom fällarna upphörde han att skälfva, och jag satte mig att vakta honom. Under tiden kommo grannflickorna till mig och med dem Fabian. Han blef genast intresserad och lofvade hjälpa mig att göra en inhägnad och bygga ett hus, där fölungen skulle få det fint. Sedan skulle han rida in den åt mig, och då hans pappa kom hem och han fick häst, skulle vi följas åt och rida ut på världen och se oss omkring. A hvad det skulle bli roligt!

Emot min fars förmodan växte fölungen till, och den dagen han stod på sina ben och drack mjölk ur de fat vi buro till honom var en af de gladaste i mitt lif. Ingen häst har väl vårdats bättre än Korpen, som vi kallade honom, ty svart var han, glänsande svart. Endast en liten hvit stjärna prydde hans panna, och detta sade faster var ett öfvermåttan godt tecken. Då vi sedan vid sommarens slut togo Korpen med hem och visade honom för far, tyckte han jag gjort rätt som bedt för Korpens lif, och äfven han förutspådde, att jag skulle få glädje af min skyddsling.

Så förflöto ett par år, och under den tiden var Fabian dagligen hos oss och såg till Korpen. Hans far, baronen, hade en gång varit hemma på några dagar, och efter den tiden blef annorlunda i granngården. Fänriken byggde, reparerade och rustade upp gården. Fabian hade fått en egen häst, och på den red han hvar dag. Flickorna hade fått en guvernant och kommo mera sällan till mig, ehuru jag jämt var hos dem då de hade fritider. Hur det gått till att jag lärt mig förstå och tala svenska, vet jag icke, men sedan baronen sist var hemma och guvernanten kom i granngården talades där intet annat språk. Hemma hos oss däremot talade så väl flickorna som Fabian icke annat än vårt finska språk. Fabian hade ridit in Korpen, och nu gick han mycket bra och ståtligt under sadeln. Så bad han mig en dag försöka rida. Jag hade växt upp och blifvit stora flickan,, så nog borde jag kunna hålla mig kvar på hästryggen, trodde han.I mitt sinne log jag åt Fabians fruktan att jag skulle falla af eller icke kunna hålla mig kvar i sadeln, ty hundratals gånger hade jag pröfvat på att rida våra hästar då de skulle släppas i vall på aflägsnare ängar eller åkerlappar, och Korpen hade jag i smyg ridit otaliga gånger. Likafullt prutade jag emot och sade mig icke våga, men då gjorde faster slag i saken och tillsade Grills att taga fram och putsa upp min kyrksadel. Någon gång i tiden skulle väl äfven jag blifva brud och kunna rida till kyrkan.

Ack, Pekka, den sommaren var en lycklig tid för Vappu, ty Fabian och jag voro jämt tillhopa, och på våra raska hästar ströfvade vi långt bort i markerna och sågo nya trakter. Far skakade sitt allvarliga hufvud, men faster sade: 'Låt dem hållas!' Så kom vintern. Det blef slut med våra färder. I stället gick jag till prästen i sällskap med fröknarna och andra jämnåriga flickor. Och så led det mot vinterns slut, då vi en natt väcktes af stoj och hästtramp. Man bultade på, och då far såg ut var hela gården full af krigsfolk. Vid dörren stod min bror Onni, som icke varit hemma på många år. Nu blef glädje och lif så väl hos oss som i granngården, ty baronen med sin fana, där min bror nu stigit till fänrik, var hemkommen för att hvila ut till våren.

Hade sommaren varit för mig en glädjetid, blef denna vårvinter det i ännu högre grad, ty nästan hela baronens krigarflock utgjordes af släktingar och hemfödda män, som nu togo sin hvilotid i akt, så väl befäl som manskap. Man kunde icke påfinna ett nöje som ej försöktes. Det var en festtid för hela orten. Visserligen sågo far och faster ibland allvarsamma ut, ty i huset fanns ej fläck, ej vrå, där icke någon soldat hvilade under natten, och den ena kon efter den andra lades på slaktbänken. Men det fick då gå, ty dels betalade kungen, och dels hade min bror

hemfört åtskilligt som borde räcka långt utöfver hvad far gaf ut.»

## 51. Flyktingarna.

Här höll berätterskan upp några ögonblick och satt liksom försjunken i sina minnen, men fortsatte snart med något vekt i rösten:

»Tiden flög fram som om den haft vingar, och jag blef väckt som från en skön dröm då order kom, att fanan skulle bryta upp följande morgon. Den dagen glömmer jag aldrig, ty just som jag var klädd kom Fabian rusande in i min kammare, strålande af glädje och slöt mig i sina armar, under det han gaf mig kyss på kyss.

'Vappu, Vappu, jag får följa ryttarna! Far har lofvat mig det, hör du, Vappu, och när jag kommer hem, Vappu min, då rider du, som fru, på Korpen till kyrkan.' Därpå tog han mig på sina armar och vyssjade mig, som jag varit ett litet barn.

O, hvad jag grät, då ryttarskaran under stoj och hornlåt lämnade oss. Till Fabian fick jag icke säga något den dagen, men då han vid baronens sida red bort hälsade han och nickade så vänligt. Och snart kommo fröknarna till mig, då den yngsta af dem, fröken Ebba, hälsade från Fabian, att han skulle snart komma hem, och då fick jag icke glömma hvad jag lofvat honom. Du kan tänka dig, hvad det var, Pekka.

Det blef nu stilla och tyst där hemma, och i enslighet grät jag ofta, jag vet ej hvarför. Men det blef bättre då våren kom och vi gingo fram. Omedelbart därpå reste nådig frun och fröknarna bort, till Sverige, sade de, och då blef jag en tid alldeles modlös. Korpen var hela min tröst, och då oväder bröt ut, regnet piskade mig och stormen skakade de åldriga furorna på bergen brukade jag sadla honom och rida i kapp med vinden.

Då jag efter sådana färder återkom till hemmet brukade faster klappa mig, stryka undan mitt upplösta hår och säga:

»Se så, Vappu min, tag dig för något arbete nu! Än komma soliga dagar.»

## 51. Flyktingarna.

Här höll berätterskan upp några ögonblick och satt liksom försjunken i sina minnen, men fortsatte snart med något vekt i rösten:

»Tiden flög fram som om den haft vingar, och jag blef väckt som från en skön dröm då order kom, att fanan skulle bryta upp följande morgon. Den dagen glömmer jag aldrig, ty just som jag var klädd kom Fabian rusande in i min kammare, strålande af glädje och slöt mig i sina armar, under det han gaf mig kyss på kyss.

'Vappu, Vappu, jag får följa ryttarna! Far har lofvat mig det, hör du, Vappu, och när jag kommer hem, Vappu min, då rider du, som fru, på Korpen till kyrkan.' Därpå tog han mig på sina armar och vyssjade mig, som jag varit ett litet barn.

O, hvad jag grät, då ryttarskaran under stoj och hornlåt lämnade oss. Till Fabian fick jag icke säga något den dagen, men då han vid baronens sida red bort hälsade han och nickade så vänligt. Och snart kommo fröknarna till mig, då den yngsta af dem, fröken Ebba, hälsade från Fabian, att han skulle snart komma hem, och då fick jag icke glömma hvad jag lofvat honom. Du kan tänka dig, hvad det var, Pekka.

Det blef nu stilla och tyst där hemma, och i enslighet grät jag ofta, jag vet ej hvarför. Men det blef bättre då våren kom och vi gingo fram. Omedelbart därpå reste nådig frun och fröknarna bort, till Sverige, sade de, och då blef jag en tid alldeles modlös. Korpen var hela min tröst, och då oväder bröt ut, regnet piskade mig och stormen skakade de åldriga furorna på bergen brukade jag sadla honom och rida i kapp med vinden.

Då jag efter sådana färder återkom till hemmet brukade faster klappa mig, stryka undan mitt upplösta hår och säga:

»Se så, Vappu min, tag dig för något arbete nu! Än komma soliga dagar.»I granngården härskade nu den enbente fänriken ensam, och äfven han fann tiden lång, ty han kom ofta in till oss, då far och han pratade, drucko öl och rökte. Kom så vintern med snö och mörker. Då blef jag först orolig och ängslig, men sedan mer hoppfull, och ibland då jag låg vaken om nätterna tyckte jag mig höra hästtramp och buller. Då sprang jag upp och trodde, att Fabian kommit. Efter sådana drömmar trifdes jag icke hemma, utan tog Korpen och red bort, stundom så långt, att jag icke återkom förr än dagen var slut. Far brummade jämt på faster för att hon icke höll mig till arbete, men han skulle nog laga, att jag fick en annan husbonde.

På våren kommo hennes nåd och flickorna hem, till stor glädje för mig, ty nu fick jag hälsningar från Fabian. I kriget gick allt lyckligt för honom och de andra männen från vår hemtrakt; men när kriget skulle bli slut, det visste ingen.

Äfven till far kommo hälsningar, från Onni. Han hade återigen stigit i graderna, så far var nöjd. Med mig talade han ej vidare om någon husbonde så länge herrskapet var hemma, men då de på eftersommaren reste åter till Sverige och det blef tomt och ödsligt igen under de mörka höst- och vinterkvällarna, kom fänriken dagligen till oss, eller ock gick far till honom.

»Vappu, barnet mitt,» sade faster en dag då vi voro ensamma, »jag tror far din och fänriken koka ihop en bask soppa åt dig.»

Jag frågade icke hvad hon menade, ty det visste jag förut, men sade, att den soppan skulle de nog bli tvungna att äta själfva.

»Ja, ja!» sade faster, »men innan dess få vi inga roliga dagar.»

Kort därefter sjuknade faster och låg länge. Jag satt jämt hos henne och undgick därigenom att träffa far. En kväll, då faster var sämre än förut, sade hon:

»Sätt dig närmare hit till mig! Jag skall säga dig något.»

Då jag gjorde så, fortsatte hon:»Det blir ingen hälsa mer för mig. Det är så godt först som sist jag säger dig, att jag känner lika mycket om de hemligheter som röra oss som far din. Hur jag fått veta dem och hur jag lärt hvad jag kan, kan göra dig detsamma. Nu vill jag säga och lära dig allt hvad jag kan,. ty jag vet, att du kommer att behöfva det. Är jag väl borta, finns ingen du har att lita dig till.»

Under några därpå följande nätter lärde jag allt hvad faster kunde, och du och ni andra veta nog, att det icke är så litet. Men jag kan mycket mer än ni vet, ehuru jag aldrig brukat det. Det var icke allt till godt som faster lärde mig, men det brydde jag mig icke om, ty jag hade börjat hata både far och fänriken, och vågade de göra allvar af hvad jag trodde de hade i sinnet, så skulle jag nog veta hämnas. Och Fabian skulle jag nu, om det skulle gälla på, kunna fästa vid mig med olösliga band, med eller mot hans vilja. Jag kände mig både glad och stolt öfver den vetskapTrolldom benämnde finnarne med Vetskap. jag ägde.

Fasters sjukdom snarare till- än aftog och jag måste vaka mycket och låg ofta i halfslummer och drömde om hästtramp och Fabians hemkomst. En natt hoppade jag till under samma drömmar, men då jag vaknat var det en verklighet, ty en hel hop slädar körde in på gården och stannade. Jag hörde stoj och röster som påminte om den natt då Onni kom hem. I all hast kastade jag på mig kläderna och tänkte smyga mig ut utan att oroa faster, men då sade hon:

»Tänk dig för! Det är ju bara Onni. Han är icke med.»

Och då tyckte jag att jag visste det. Likafullt gick jag ut, och där stod Onni, men icke den Onni som, ståtlig och glad, lämnade fädernehemmet, utan en gulblek, afmagrad och lutande gestalt, som såg dödssjuk ut. Jag blef så bestört, att jag kastade mig i hans famn och stormgrät. Efter en stund sade han:

»Varen ej oroliga för mig, hvarken du, far, eller Vappu! Nu är det värsta öfverståndet. Får jag nu blott lefva i ronågon tid hos er, blir jag nog tjänstbar igen, och då skola ni få heder af mig.»

Jag var så upprörd, att jag knappast hörde hvad han sade, och icke blef jag lugnare då jag såg, att nästan alla männen i hans följe voro krymplingar. Den hemkomsten från kriget var annorlunda än den förra, och nu blef sorg och oro i bygden i stället för glädje och lek.

Onni kom nu ofta in och pratade med mig och faster, och väl var det, ty jag hade nu fått mycket att syssla med i hemmet. Jag var därför glad att Onni bytte mig af vid sjuksängen, och glad öfver att Onni dag för dag blef friskare och sig mer lik, men allra gladast åt att Fabian var oskadad och frisk, samt att han nu befann sig hos de sina i Stockholm.

En dag, det var nu på vårsidan, sade faster:

»Se till att ingen öfverraskar oss, ty jag har nu igen något att säga dig. Onni har sagt mig, att far beslutit gifva dig åt fänriken. Han duger nog, ty det är en bra karl och bra för sig själf, men hvarken du eller jag tycker om honom. Bättre det som bättre är! Och jag vill, att min flicka skall få den hon vill ha. Det ligger mycket omot där, ty Fabian är en fattiglapp, men får i alla fall gården efter far sin. Gamle baronen skall nog pruta emot att taga dig till sonhustru, men jag har något här, här bredvid mig, Vappu, som torde förändra hans tankar. Det här skrinet gifver jag dig med hvad det innehåller. Förvara det väl! Bäst du flyttar det ur huset och gömmer det så, att ingen vet hvar det finns. Gör det genast, nu då far och de andra fått fram ölkrusen. Neka ej att mottaga fänriken som friare, men betinga dig tid! Och när tiden är inne för dig, så sök upp Fabian eller låt honom veta hvad du har att visa honom; då skall nog glada dagar komma för dig.»

Du kan tänka dig, hvilka förhoppningar fasters ord väckte hos mig, ty äfven jag hade många gånger förut varit orolig hur det skulle bli för Fabian och mig. Nu var jag så glad, att jag icke visste till mig, ty med fasters pengar trodde jag fullt och fast, att alla motigheter vore öfvervunna. Jag var därför vid godt mod och höll mig tapperden dag då far kallade in mig och underrättade mig om att han lofvat bort mig till fänriken med träbenet, och meddelade mig, att mitt bröllop skulle stå vid midsommartid.

Då Träbenet sedan talade vid mig bad jag honom innerligen söka få bröllopet uppskjutet till hösten. Jag behöfde tid för att rusta mig, och ännu vore jag ju så ung. Så talade jag om samma sak med Onni, och faster med far, och så lofvade denne tänka på saken, men såge helst, att jag icke komme med invändningar och dumheter.

Det led nu så att löfvet började spricka ut och såningstiden började. Då blef faster sämre, och så fortgick dagligen tills hon en arla morgonstund ropade mig. Men innan jag hann fram till henne hade hennes ande sväfvat bort i rymden. Första dagarna sörjde jag förtvifladt och kände mig ensam och öfvergifven. Jag ville bort, bort, hvart som helst, men detta hvart som helst blef alltid dit där Fabian var. Min plan blef snart färdig. Jag ville icke rådas med någon. Men skulle jag våga resa ensam? Ty öfver hafvet till honom skulle jag, det vår planen. Då föll min tanke på Grills. Skulle han våga följa mig? Nej, säkert icke. Jag hade ju för öfrigt jämt varit elak mot honom, och icke vågade han heller lämna gården utan min fars samtycke. Men han måste! Jag ville försöka, hvad min fasters lärdomar dugde till, och så bakade jag ett par mjukor och gjorde en liten ost, den jag gaf Grills då han en afton hjälpte mig att rida i vall med Korpen.

Efter den dagen träffade jag alltid Grills än här, än där, och en dag sade han mig med tårade ögon, att han icke kunde lida, att jag skulle gifta mig med en man som ej hade mer än ett ben. Då grät äfven jag och sade honom, att jag ville långt, långt bort öfver hafvet, men hade ingen att lita mig till och ingen som ville följa mig.

Då rätade Grills ut sig och sade, att ville jag fara, om det än vore till världens ände, så ville han följa mig. I de svenska skogarna funnes plats för fattiga finnar, och där ville han arbeta för oss båda, och så sade äfven han: Bort, bort!Några dagar därefter sadlade jag Korpen en tidig morgonstund och sade till Onni, att jag icke ämnade mig hem förrän kvällen, och bad honom hälsa min far.

Då kvällen kom var jag långt borta på väg till hafvet. På förut aftaladt ställe träffade jag Grills. Han hade arbetat på en utega en bit från gården, och dit hade vi förut fört våra saker jämte fasters skrin. De hästar han skulle plöja med hade han tagit och afrest kvällen förut. Med de pengar jag ägde föll det sig icke svårt att komma fort fram, och då många skutor den årstiden gingo till Sverige, var heller ingen svårighet att få lägenhet dit. De från far

tagna hästarna sände vi åter, men från Korpen kunde jag ej skilja mig: han måste med öfver hafvet.»

## 52. Löst gåta.

»Den dagen vår skuta hamnade i Stockholm glömmer jag aldrig, ty så rädd, så öfvergifven och hopplös hade jag aldrig känt mig. Och hvar finna Fabian i denna myrstack af människor? Vår skeppare skaffade oss logis hos ett mycket hyggligt folk, och så ströfvade Grills och jag hvar på sitt håll omkring, jag för att söka Fabian och han, som han förtrodde mig, för att finna en annan skuta att föra oss långt mot väster, till de djupa skogarna i Värmland. På framtiden tänkte icke jag, blott på Fabian, och från morgon till kväll gick jag och försökte, om jag icke skulle kunna finna honom. Hvad jag sökte, hvarken anade eller visste Grills. Då jag en afton återkom till vår bostad, kom han emot mig med glad uppsyn och sade, att han lyckats träffa en skutskeppare som lofvat föra oss till den stora sjöns västra ände; därifrån vore icke många dagsresor till Värmland. Om två dagar eller förr kunde han vara färdig.

Hvad Grills sade berörde mig föga. Jag blef febersjuk af oro hela den natten, men likafullt var jag ute tidigt på morgonen och gick och gick. Frampå förmiddagen ropade Några dagar därefter sadlade jag Korpen en tidig morgonstund och sade till Onni, att jag icke ämnade mig hem förrän kvällen, och bad honom hälsa min far.

Då kvällen kom var jag långt borta på väg till hafvet. På förut aftaladt ställe träffade jag Grills. Han hade arbetat på en utega en bit från gården, och dit hade vi förut fört våra saker jämte fasters skrin. De hästar han skulle plöja med hade han tagit och afrest kvällen förut. Med de pengar jag ägde föll det sig icke svårt att komma fort fram, och då många skutor den årstiden gingo till Sverige, var heller ingen svårighet att få lägenhet dit. De från far tagna hästarna sände vi åter, men från Korpen kunde jag ej skilja mig: han måste med öfver hafvet.»

## 52. Löst gåta.

»Den dagen vår skuta hamnade i Stockholm glömmer jag aldrig, ty så rädd, så öfvergifven och hopplös hade jag aldrig känt mig. Och hvar finna Fabian i denna myrstack af människor? Vår skeppare skaffade oss logis hos ett mycket hyggligt folk, och så ströfvade Grills och jag hvar på sitt håll omkring, jag för att söka Fabian och han, som han förtrodde mig, för att finna en annan skuta att föra oss långt mot väster, till de djupa skogarna i Värmland. På framtiden tänkte icke jag, blott på Fabian, och från morgon till kväll gick jag och försökte, om jag icke skulle kunna finna honom. Hvad jag sökte, hvarken anade eller visste Grills. Då jag en afton återkom till vår bostad, kom han emot mig med glad uppsyn och sade, att han lyckats träffa en skutskeppare som lofvat föra oss till den stora sjöns västra ände; därifrån vore icke många dagsresor till Värmland. Om två dagar eller förr kunde han vara färdig.

Hvad Grills sade berörde mig föga. Jag blef febersjuk af oro hela den natten, men likafullt var jag ute tidigt på morgonen och gick och gick. Frampå förmiddagen ropadejag till så högt, att människorna sågo på mig: jag fick se Ebba. Hon såg ock mig och kom vänligt emot mig, i det hon ropade:

»Så roligt, så roligt att du är här, Vappu! Men så ledsamt på samma gång! I dag är Fabians bröllopsdag, och just nu resa vi. Du hinner ej komma med.»

»Fabians bröllopsdag ?»

»Ja, så lyckligt för honom! Han får en sådan rik och förnäm fru, som konungen själf gifvit honom. Pappa, mamma och hela släkten äro så glada, så glada. Nu komma vi alla ur fattigdomen och få bo kvar här i Sverige. Men hvad går åt dig, Yappu! Du är ju blek som ett lik. Hvad skall jag göra åt dig? För Guds skull, Vappu, hur är det med dig?»

Då Ebba sade mig, att det var Fabians bröllopsdag, stannade mitt arma hjärta och jag var nära döden. Jag trodde jag skulle segna ned. Kunde Fabian svika mig? Ah, han blir rik, hviskade den onde anden i mitt öra, blir förnäm

och blir en hög herre. Vappu, du är blott en bondtös från vårt fattiga land. Gå hem till dina kor och getter, till din gamla grå stuga! Hvad har du här att göra i denna granna stad, du toka! — Fröken Ebba hade fattat mig om lifvet och höll mig uppe, och ännu en gång ropade hon med gråtande röst:

»Hvad skall jag göra? Svara, Vappu!»

»Är Vappu sjuk?» frågade Grills, som fått se och närmat sig oss, och då kvicknade jag till.

»Nej, nej, icke nu!» sade jag och rätade upp mig, under det jag kände, hur svetten flöt utför mina kinder och en dödskyla skakade mina lemmar. »Det är öfver nu. Var ej orolig, Ebba! Mig fattas intet. Jag blef bara glad åt hvad du sade mig; nu går jag hem till mig en stund, så är jag strax kry igen.»

»Gud vare lof, Vappu! Jag blef så rädd, att du var sjuk, så jag glömde skynda mig, ty de mina vänta. Vagnen är framme. Adjö med dig! Så snart vi komma hem söker jag upp dig.»

Det var lyckligt, att Grills händelsevis kom att gå den väg där vi stodo, ty sedan Ebba lämnat mig kände jag migså matt, att jag icke orkade gå utan hjälp. Grills tog mycket illa vid sig då han såg mig så eländig. Skepparen skulle segla ifrån oss, sade han, och sedan kunde ingen veta, när vi skulle få en så passande lägenhet.

Jag hade aldrig tänkt mig resa längre än tills jag träffade Fabian. Nu gjorde det detsamma hvart jag for. Jag ville dö, ty lifvet lockade mig ej längre. Därför sade jag till Grills, att vi skulle resa så fort som möjligt. Jag blefve nog bättre, blott vi komme från den stora staden med dess många människor, och redan samma dag på aftonen flyttade vi ut på skutan. Under natten låg jag vaken och tänkte och tänkte på Fabian, som glömt mig, och så föll jag på den tanken att låta honom veta, hvar jag fanns, och att jag icke glömt honom, utan ville gifva honom det käraste jag ägde. Så sände jag honom Korpen: Grills hade af vår värd fått veta hvar han bodde. Jag har många gånger sedan dess undrat på att jag så lätt kunde skiljas vid Korpen, men troligen var jag så krossad af olyckan, att jag var likgiltig för allt.

Af resan öfver sjön minnes jag intet annat än att Grills hela tiden satt vid min bädd och passade mig som jag varit ett litet barn, äfven flera veckor sedan vi kommit i land. Några plågor hade jag icke, men resa mig upp eller tänka redigt kunde jag icke. Vi bodde under min sjukdom hos skepparens hustru, hvilken var en gladlynt och språksam kvinna, några år äldre än jag. För henne fattade jag tillgifvenhet, och då jag började tillfriskna språkade vi ofta och länge, och af henne fick jag reda på åtskilligt om det främmande landet som sedan kom mig till nytta. Grills hade en gång under mina redigare stunder föreslagit mig att gå förut och köpa oss ett hem bland våra landsmän i Värmland, men detta afböjde jag och bad honom vänta tills jag blefve frisk.

Som du minnes, inträffade vi först sent på sommaren hos er i Bogen. En stor förändring hade under tiden försiggått inom mig. Under de långa dagar jag låg fängslad vid sangen hade mitt hat till dem som drifvit mig från hemmet tilltagit, och då vi sedan under vår resa till Värmland på många ställen blifvit hånade och bedragna af svenskarna,började jag hata äfven dem, och understundom hämnades jag på det sätt min faster lärt mig. Jag blef bitter och hämndfull i själ och hjärta, men enstaka som jag bodde hade jag få tillfällen att visa min bitterhet; dock torde du minnas några af mina elakheter.

Då Antti och du kommo hem till Örjans blef jag genast förargad på er därför att ni sällan gingo hem till oss. Egentligen var det på dig jag var förargad; ty du var lik och påminte mig så mycket om den vännen jag förlorat, att jag gärna ville se och tala med dig. Men jag var rädd att någon skulle märka det, och så gick jag och ondgjordes för mig själf både på dig och på alla de andra. Om jag själf eller Grills vid något tillfälle kommit att nämna, från hvilken släkt jag härstammade, eller om Mattu anade det, kan jag ej säga, men hon bemötte mig med kallsinnighet och lät förstå, att jag var af trollsläkt.

Detta stack mig, ty jag hade hört detsamma äfven hemma i Finland, och så hämnades jag. Emellertid kom du ofta i mina tankar, och så beslöt jag få dig hem till oss det svåra året. För att komma till tals med dig, narrade jag dig hem, som du minns. I porsölet hade jag lagt detsamma som jag gifvit Grills, men innan drycken hann verka lämnade du mig, och i min bitterhet däröfver stämde jag björnen på dig. Då detta icke blef din bane, utan du i stället dödade björnen, blef jag bestört. Jag förstod, att du är ett söndagsbarn, på hvilket vår vetskap icke har

någon makt. Nu hatade jag dig vissa tider, men andra återigen önskade jag du måtte närma dig mig.

Så kom då striden och ovänskapen med svenskarna och Ljuskotomten, och den dagen du räddade mitt lif var jag beredd att säga dig allt. Men då du kom till min sjuksäng och visade dig så kall och tvär, kom mitt onda lynne på mig, och jag beslöt skada dig. Då nöden tvang mig att för Matts' skull uppsöka dig, fann jag dig lika kallsinnig och tvär. Äfven då hade jag tänkt säga dig allt, och jag hade då hoppats vi skulle komma tillhopa. Återigen rann sinnet på mig, och det var blott af elakhet jag tog bössan med mig, ty jag tänkte, att om svenskarna komme öfver eder, kunde ni gärna falla båda två.Men hur det var, drefs jag af oron att ännu en gång besöka dig, men då hade du gifvit Matts gården din och ställt så klokt, att jag beundrade dig. Men ändock förargade det mig, att du gått bort för att lefva i enslighet. Jag följde dig utan att du visste om det till ditt uppehållsställe vid fjällsjön, och då jag såg, hur trefligt och bra du där hade det, förstod jag, att du icke skulle återvända till Bogen och slå dig ner där, hvilket jag förmodat vara din afsikt då du gaf bort din gård. Då kommo de onda tankarna öfver mig igen, och jag gick bort och förrådde din vistelseort för Limakarlarne.

Därefter kom jag i sådan vånda, att jag blott vandrade och vandrade. Till Bogen ville jag icke, ty Grills hade tröttnat vid mig och jag vid honom, och så gick jag till Stockholm, för att höra, hur tiden gick fram för Fabian. Det var lätt att få veta, ty han hade nu blifvit en hög herre, men bodde utrikes. Äfven för Onni hade det gått framåt, men nu trodde de, att han antingen vore fången eller död, ty på några år hade intet försports om honom. Nu kom den tanken på mig att återse mitt hem. Jag återvände därför till Bogen, i full afsikt att sälja det, ty af fasters pengar hade minst hälften under årens lopp gått åt, och jag ville icke komma hem fattig.

Då träffade jag dig, och du lämnade mig skickningarna som Bertil haft med sig. Du har däraf sett, att Fabian gifvit mig sin gård, sedan han hört, att far till straff för min olydnad gjort mig arflös. Att Fabian icke glömt mig, grep mig så mäktigt, att jag glömde allt annat. Jag måste hem, och ännu hade jag mer pengar än jag behöfde för en sådan resa; men jag kände mig svag, och därför bad jag Heyki Nerkelan, med hvilken jag alltid stått i ett godt förhållande, följa mig.

Vid ankomsten till mitt hem fanns ingen kvar af de mina. Alla, alla voro döda och gården ärfd af släktingar. Jag brydde mig ej om att säga, hvem jag var, utan gick till min gård, Fabians barndomshem. Hvad jag då kände, vill jag icke försöka beskrifva för dig. Fänriken med träbenet tog emot mig, och han kände genast igen mig. Till honom förtrodde jag mig helt och hållet, sade honom,hvarför jag lämnat mitt hem, och hur jag tillbragt mitt lif. Han blef rörd och sade, att om han anat att jag höll Fabian kär, skulle han aldrig yrkat på någon förbindelse oss emellan. Då kunde jag icke annat än förlåta honom och beklaga oss båda.

Så berättade han mig, hur min far och min yngre bror i all stillhet gått hädan, hur Onni dödt i fångenskap, hur Fabian förlorat sin hustru, och hur han, sjuk af sina sår, tynade af. Då han en gång besökt sitt barndomshem hade han forskat efter mig, och då han sedan lämnade gården gaf han den till mig, ifall jag, som han fullt och fast trodde, skulle återvända till hemorten. Gården skulle af fänriken fortfarande bebos och skötas för min räkning och inkomsten däraf förvaras. Slutligen omtalade han, att Fabian förliden sommar aflidit.

Fänriken hade gjort en resa till Sverige enkom för att söka mig, men ej kunnat utspana något mer än att Grills sagt det vi skulle begifva oss till urskogarna i Värmland. På grund af denna underrättelse hade han sändt en afskrift af gåfvobrefvet med Bertil Haakasett. Nu gladde han sig åt min återkomst och ville lämna gården till mig.

Till mig! Jag bo och lefva i Fabians barndomshem utan honom! Nej! Jag ryste vid denna tanke, ty numera var jag behärskad af mina minnen, så väl de sorgliga som de glada. Jag ville dock icke säga fänriken det, utan bad honom låta allt vara som det var tills jag återkomme från Sverige, dit jag måste återvända.

Så snart Heyki och jag kände oss uthvilade företogo vi återfärden, och då fänriken lämnat mig en hel del pengar, åkte vi tillbaka till hafvet och voro där redan innan detta var isfritt. Vi fingo därför vänta och hvila någon tid innan vi fingo lägenhet till Sverige, där vi återtogo fotvandringen. Hvad som därunder inträffade, vet du. Att du och Pavo räddade mig från en kvalfull död, har jag tusen gånger i mitt hjärta tackat eder för; men mitt lif räddade ni icke. Jag har sedan dess aldrig haft en plågfri dag, och nu, Pekka, har jag icke långt kvar.»

## 53. Det felande namnet.

Då Vappu slutat sin berättelse tog Pekka hennes hand och tryckte den varmt.

»Stackars Vappu! Hade du förr låtit mig veta, hvad du nu sagt mig, hade jag kanske kunnat vara dig till någon hjälp. Men jag har vistats alla mina dagar i skogen, aldrig haft någon annan så kär som den, och då jag aldrig lefvat bland kvinnor, har jag heller aldrig förstått mig på dem. Har jag någon gång tänkt på en kvinna, har det varit på dig, men aldrig ha mina tankar varit onda. Jag har heller aldrig kunnat fatta, hvad du under våra samtal menat, men alltid har det synts mig, som du varit missnöjd med mig, hvarför jag också dragit mig tillbaka dit där jag förstått allting och där jag i ostörd ro känt mig lycklig. Det blir kanske annorlunda nu, Vappu, då jag vet, att det finnes människor som inom sig bära tunga sorger.»

»Ja, du har framlefvat ditt lif, Pekka, utan sorger, utan olyckor, utan onda tankar och begär, men också i drömmar. Jag önskade du ville säga mig något om dem, Pekka.»

»Dem får du läsa där ofvan molnen då du kommer dit, där ingenting förborgadt finnes, intet mörker finnes, endast ljus, ljus. Om Pekka än ville, skulle han ändock icke kunna säga dig sina drömmar. Det är sent, Vappu; du behöfver hvila.»

Därmed steg han upp och strök med sin stora hand sakta öfver Vappus fuktiga panna.

»Tack, Pekka!» sade hon mildt. »I morgon skall du stanna hos mig. Ännu har jag något att säga dig.»

»Gärna,» svarade han. »Nu ber jag de andra komma in. God natt!»

Följande dag kände Vappu sig bättre. Hon talade med alla och bad männen stanna inne. Det var något hon ville säga dem. »Sätten eder ned! Det är så, att jag icke har lång tid kvar, som ni nog själfva märkt. Jag vill därför, att ni skall höra och se en sak som jag vill bedja Pekka hjälpa mig med. Här är ett papper, som jag lät en präst

## 53. Det felande namnet.

Då Vappu slutat sin berättelse tog Pekka hennes hand och tryckte den varmt.

»Stackars Vappu! Hade du förr låtit mig veta, hvad du nu sagt mig, hade jag kanske kunnat vara dig till någon hjälp. Men jag har vistats alla mina dagar i skogen, aldrig haft någon annan så kär som den, och då jag aldrig lefvat bland kvinnor, har jag heller aldrig förstått mig på dem. Har jag någon gång tänkt på en kvinna, har det varit på dig, men aldrig ha mina tankar varit onda. Jag har heller aldrig kunnat fatta, hvad du under våra samtal menat, men alltid har det synts mig, som du varit missnöjd med mig, hvarför jag också dragit mig tillbaka dit där jag förstått allting och där jag i ostörd ro känt mig lycklig. Det blir kanske annorlunda nu, Vappu, då jag vet, att det finnes människor som inom sig bära tunga sorger.»

»Ja, du har framlefvat ditt lif, Pekka, utan sorger, utan olyckor, utan onda tankar och begär, men också i drömmar. Jag önskade du ville säga mig något om dem, Pekka.»

»Dem får du läsa där ofvan molnen då du kommer dit, där ingenting förborgadt finnes, intet mörker finnes, endast ljus, ljus. Om Pekka än ville, skulle han ändock icke kunna säga dig sina drömmar. Det är sent, Vappu; du behöfver hvila.»

Därmed steg han upp och strök med sin stora hand sakta öfver Vappus fuktiga panna.

»Tack, Pekka!» sade hon mildt. »I morgon skall du stanna hos mig. Ännu har jag något att säga dig.»

»Gärna,» svarade han. »Nu ber jag de andra komma in. God natt!»

Följande dag kände Vappu sig bättre. Hon talade med alla och bad männen stanna inne. Det var något hon ville säga dem. »Sätten eder ned! Det är så, att jag icke har lång tid kvar, som ni nog själfva märkt. Jag vill därför, att ni skall höra och se en sak som jag vill bedja Pekka hjälpa mig med. Här är ett papper, som jag lät en prästskrifva

åt mig på vår hemväg förliden sommar. Men där fattas ett namn, som Pekka skall skrifva dit. Gör det, Pekka, och se till, att papperet är rätt skrifvet!»

Pekka tog papperet och läste igenom det. Han fann, att det var köpebref på den egendom i Finland som Vappu fått i gåfva af sin aflidne vän. Köpebrefvet var fullständigt och köpesumman kvitterad af Vappu jämte vittnen. Där fattades blott namnet på den som köpt egendomen. Detta sade han Vappu.

»Jag vet det,» sade hon, »och det är detta namn du skall skrifva dit. Vill du göra det?»

»Ja, Vappu. Hvilket namn skall stå där?»

»Pekka Huskoinen.»

Pekka rörde sig icke på en lång stund. Då tog han pennan och skref: *Gretti Haakasett.*

»Nu är det gjordt, Vappu. Namnet står där, dig till heder och tacksamhet.»

»Läs det då högt, så alla kunna höra det!»

Pekka gjorde så, men då han läste Grettis namn i stället för sitt, for Vappu hastigt upp, men föll strax maktlös åter ned på bädden utan att säga något. Pekka fortsatte läsningen och tillade vid dess slut:

»Nu kunna vi alla vittna, att Gretti Haakasett är ägare till gården.»

»Ja, ja, det kunna vi,» svarade alla.

Därpå lämnade Pekka papperet åter till Vappu, som lät det ligga och hviskade:

»Gå; gå! Jag vill vara i ro.»

Den dagen sade Vappu icke ett ord till någon, men följande dag bad hon männen stanna inne. Hon bad dem nu äfven bevittna, att hon gåfve Grillstorpet till sin mångårige dräng samt hvar sitt paket till Nerkelan. Antti och Pavo. Dem hade hon länge haft i ordning, men ej kommit sig för att gifva dem förr än nu.

Nu kunde de gå, ty hon ville tala med Pekka ensam, och så stor respekt hade de för Vappu, att de genast gingo ut, utan att undersöka hvad paketen innehöllo.

Sedan männen gått uppstod en lång tystnad. Pekka bröt den först.»Hvad tänker du på, Vappu?»

»På dig! Du försmår hvad Vappu af godt hjärta ville gifva dig.»

»Nej Vappu! Icke det du ville gifva mig, utan det jag icke behöfver eller åstundar. Pekka vill ej binda sig vid en jordtorfva: Pekka vill hafva sin frihet.»

»Du blir gammal, Pekka, du behöfde ett hem.»

»Pekka har sitt hem i skogen.»

Åter uppstod en lång tystnad. Den bröts af Vappu.

»Lämna mig nu, Pekka! Jag önskar, att Gretti kommer hit.»

Pekka gick, men återkom strax därpå med Gretti vid handen.

»Jag vill vara ensam med Gretti; hon är den sista af min släkt. Gå, Pekka!»

»Nej, Vappu! Gretti är icke af din släkt, och din vetskap må dö med dig. Jag tror icke på den. Den må försvinna som en drömbild från forna dagar. Den skadar vårt folk, gör det vidskepligt och eggar till onda tankar. Har vetskapen någonsin väckt goda tankar och gärningar hos dig? Nej! Den gamla tron på denna trolldom har ständigt förledt dig och andra af vår stam till onda tankar. Hvarför inplanta sådana hos vår lilla skyddsling! Tillgif mig, Vappu, men Gretti må ej i onda ting läras!»

»Skall min och vår stams vetskap dö med mig? Ah nej, Pekka! Du kan hindra mig att fortplanta den; men dö med mig skall den icke. Ännu skall den hjälpa och skydda vårt folk, trots dig. Men lämna mig!»

Efter den stunden blef Vappu sämre, började yra och tala oredigt. Pekka lämnade henne icke förr än han tilltryckt hennes ögon.

I sagan lefver Vappu ännu. Den vet ock berätta om hennes allt intill döden oförändrade skönhet. En guldskimrande fågel hade kommit ur skyn och hämtat henne, tillägger hon, och om hennes utomordentliga vetskap har hon mycket att förtälja.

## 54. När kasarna brunno.

Sedan Pekka och de andra finnarna af Vappus vänner fört hennes stoft till jorden och återkommit till Kymensjön inträdde vintern med barfrost, lade is öfver alla vatten och gjorde det lätt att färdas öfver allt. Nu läto ock danskarna åter höra af sig. Mindre flockar kommo öfver gränsen och plundrade enstaka byar och gårdar. Äfven i finntorpen gästade de. Budkafveln kom åter till Kymen: finnarna skulle vara på sin vakt och hålla vårdkasarna i godt skick. Eldar och rök från bergens toppar skulle kalla dem dit de behöfdes.

Man gick dagligen beväpnad och vågade icke lämna gårdarna, och hvarje stund höll man ögonen åt bergstopparna. Något allvarligare arbete vågade man icke företaga. Tiden blef därför lång för de gamla arbetsamma karlarne. Ungdomen däremot tog dagen gladt.

Gretti hade efter Vappus död flyttat till Antti och där helt och hållet slutit sig till Pavo. Man såg dem dagen lång utföra småarbeten eller leka, och under kvällarna sutto de och hörde på då Pekka läste. Men dess emellan lärde Pavo Gretti och de andra unga finnarna läsa. Detta tillgick på det sätt, att man af näfverlappar förfärdigade sig bokstäfver och af dessa bildade ord. Nöden är en god uppfinnare, och då den tidens finnar saknade böcker, hjälpte man sig dem förutan så godt man kunde.

Hvad som tilldrog sig utanför finnarnas område, därom saknade de all kunskap, och det var äfven därför man med stor undran en dag upptäckte, att någon kom körande öfver isen och höll kosan på Anttis gård. Glädjen minskades icke då man igenkände Matts i Träskog och hans son. Den blef dock mindre högljudd då man såg, att sonen saknade sin ena arm och för öfrigt vanställdes af flera ärr i ansiktet. Han hoppade dock raskt ur släden, gick hastigt fram och hälsade finnarna.

Då de första hälsningarna i säflig tystnad, som bruket var hos finnarna, hunnit undanstökas och svenskarna blifvit

## 54. När kasarna brunno.

Sedan Pekka och de andra finnarna af Vappus vänner fört hennes stoft till jorden och återkommit till Kymensjön inträdde vintern med barfrost, lade is öfver alla vatten och gjorde det lätt att färdas öfver allt. Nu läto ock danskarna åter höra af sig. Mindre flockar kommo öfver gränsen och plundrade enstaka byar och gårdar. Äfven i finntorpen gästade de. Budkafveln kom åter till Kymen: finnarna skulle vara på sin vakt och hålla vårdkasarna i godt skick. Eldar och rök från bergens toppar skulle kalla dem dit de behöfdes.

Man gick dagligen beväpnad och vågade icke lämna gårdarna, och hvarje stund höll man ögonen åt bergstopparna. Något allvarligare arbete vågade man icke företaga. Tiden blef därför lång för de gamla arbetsamma karlarne. Ungdomen däremot tog dagen gladt.

Gretti hade efter Vappus död flyttat till Antti och där helt och hållet slutit sig till Pavo. Man såg dem dagen lång utföra småarbeten eller leka, och under kvällarna sutto de och hörde på då Pekka läste. Men dess emellan lärde Pavo Gretti och de andra unga finnarna läsa. Detta tillgick på det sätt, att man af näfverlappar förfärdigade sig bokstäfver och af dessa bildade ord. Nöden är en god uppfinnare, och då den tidens finnar saknade böcker, hjälpte man sig dem förutan så godt man kunde.

Hvad som tilldrog sig utanför finnarnas område, därom saknade de all kunskap, och det var äfven därför man med stor undran en dag upptäckte, att någon kom körande öfver isen och höll kosan på Anttis gård. Glädjen

minskades icke då man igenkände Matts i Träskog och hans son. Den blef dock mindre högljudd då man såg, att sonen saknade sin ena arm och för öfrigt vanställdes af flera ärr i ansiktet. Han hoppade dock raskt ur släden, gick hastigt fram och hälsade finnarna.

Då de första hälsningarna i säflig tystnad, som bruket var hos finnarna, hunnit undanstökas och svenskarna blifvitundfägnade med hvar sin bunke mjölk, kom den efterlängtade stunden då man skulle få höra nyheterna.

Matts kände till den saken väl, hvarför han ock, strax han tackat för undfägnaden och under det han karfvade sin tobak, tog till ordet: Öfverheten, sade han, hade kommit till kunskap om, att något ytterligare anfall af danskarna icke vore att förvänta nu sedan det blifvit så kallt. De hade gått hem, och därför hade också bönderna fått hemlof. Det vore blott knektar kvar för att bevaka skansen och gränsen. Nu hade han rest hit för att hälsa på sina gamla jaktkamrater och vänner, och föreslog, att de gemensamt skulle göra en jakt på några dagar och sedan följa honom till hans hem.

»Per, sonen min, ville ändtligen ut för att träffa er. Visst har polacken gått illa åt honom, men ännu är han karl till att göra hvad som helst, och jag är glad öfver att ha fått hem honom så pass som han är. Ondt har han slitit på alla sätt, men det är öfver nu, och en sådan kung som den vi hafva finns ej i hela världen, säger Per, och så säga de andra knektarne med; polacken har han klätt så han rättar sig aldrig mera, och kommer han nu, som Per tror, åt dansken, så plockar han honom så små som gryn. Tocken kung har vi, och för resten är Per god att säga eder detta själf. Men hvad säger ni, vill ni åt skogen?»

Därtill förklarade sig finnarna mycket villiga, ty jakten hade legat nere på sista tiden, och nu behöfde de se till att få något till huset innan snön blefve för djup. Det var gifvet, att dessa ifriga och skickliga jägare skulle lyckas i sin jakt, ehuru den icke blef långvarig, ty en skarp köld hade de sista dagarna gjort jakten svår och slutligen drifvit finnarna och deras gäster hem. Matts fick sin släde full af elgkött och reste hem, sedan finnarna lofvat att snart komma efter.

Under den tid man väntade danskarnas infall hade en del af finnarnas sysslor blifvit åsidosatta, som först måste verkställas innan de ginge att gästa sin vän där nere i svenskbygden. Och då detta inträffade hade väderleken kastat om, och snön föll lätt och lös på den hårdt tillfrusna marken. Finnarna beslöto därför att afvakta bättre skidföre.Så nalkades man julen. Snön hade af storm och köld blifvit någorlunda tjänlig för skidlöpning. Då öfverraskades man en morgon af en man som medförde den öfverraskande nyheten, att danskar och norrmän i stort antal vore i antågande emot gränsen, och nu skulle hvarje finne ut. Alla skulle, väl beväpnade och försedda med proviant, samlas i Träskog, där ammunition skulle möta. Budkaflen skulle genast fortskaffas mot söder.

Nu blef det lif vid Kymensjön. Man rustade och packade, och så stötte grannarna till. Till Antti och Pekka ville alla sluta sig, ty nu visste alla finnar, att de skulle bli deras anförare, då hvarken officerare eller knektar kunde färdas på skidor.

Kvällen före uppbrottet hade Pekka, Pavo, Antti och hans söner ett långt samtal med hvarandra, hvari Lissu mot vana icke blifvit kallad att deltaga. Åt henne lämnades blott ett knyte, det hon borde väl förvara mot »eld, brand och tjufvehand». Till unga Matti sade man, att han skulle bli vid hemmet; han vore för ung och vek för den färden och vid den årstiden.

Så bröt man upp. Under färden till Träskog tillstötte en hel hop finnar, så att man vid framkomsten redan var tjugu å trettio man. Vid Matts' gård var folket samladt. En officer var där och utdelade vapen och ammunition till bönderna och hade redan börjat ordna dem då ett ilbud anlände med underrättelse, att danskarna redan brände och härjade i angränsande byar, och att allt motstånd hittills varit fruktlöst. En hel del flyktingar vore på väg för att söka skydd i Träskog. Andra däremot, som så kunde, hade begifvit sig in i skogarna. De modigaste af bönderna i Bortan hade samlats för att försvara sina hem.

Underrättelsen väckte både harm och bestörtning. Bestörtningen var dock af kort varaktighet, och snart hördes röster yrka, att man skulle skynda till grannarnas hjälp.

»Ack,» sade den svenske officeren, »hade vi blott bar mark! Men denna fördömdt djupa snö hindrar oss ju att

komma fram på edra stigar. Vi hinna icke. Kunde jag blott bruka skidorna!» sade han då han såg de talrika finnarna. »Men välan! Väljen eder en förman, finnar! Jag vill lita på er.»»Vi ha förman,» ropade väl femton röster.

»Hvem?»

»Vår gamle anförare, Pekka Huskoinen, björnskytten.»

»Ah, är han här! Pekka, Pekka! Min far har talat om dig. Var välkommen till kapten Lorents' son!»

»God dag, kapten!» sade Pekka och rätade upp sig. »Vi hafva ingen tid att förlora.»

»Nej, nej! Skynda, Pekka och gör hvad du kan! Jag kommer efter med dessa duktiga män.»

Pekka utstötte den vanliga samlingssignalen och satte sig i gång. Ögonblicket därpå sågo de kvarstående, hur finnarna i en lång rad i hvarandras spår ilade mot den hotade granngården. En efter dem kommande skulle icke kunnat säga, om där framgått fem eller hundrade män, så noga satte finnarna sina skidor uti Pekkas spår.

* * *

Dagen var ännu ej inbruten då finnarna anlände till Bortan, men de funno bönderna på sin vakt. De hade tagit skydd af husen, och här stodo de tåligt i den bistra vintermorgonen.

Med glädje hälsades finnarna, och man täflade om att tillföra dem lifsmedel, hvilka dessa, stående på sina skidor, hastigt förtärde. Pekka och Antti, jämte den från Pekka oskiljaktige Pavo, hade gjort en rund kring gårdarna. Pekka fann, att bönderna stode bra där de stodo. Fienden kunde endast nalkas byn efter den uppkörda vägen. Så snart han komme inom skotthåll, skulle bönderna lossa sina skott och därpå störta fram. Själf ville han med finnarna begifva sig till skogsdungen och därifrån falla danskarna i flanken.

Knappt var denna plan delgifven bönderna förr än en åkande bonde anlände med underrättelsen att danskarna vore synliga vid den en knapp half timmes väg därifrån belägna sjön, samt att de färdades i en oräknelig rad af slädar. På motstånd vore ej att tänka.

»Gören som jag sagt eder,» sade Pekka, »och stån fasta! Icke lärer hela den danska styrkan komma hit till er enstaka by, måhända kommer ingen. Stån fasta tills ni hören af mig!»Därmed lämnade finnarna bönderna, som lyssnat till hans tal och nu gjorde som han ville.

Då Pekka anlände till skogsdungen utställde han sina män och tillsade dem, att blott hvarannan finge skjuta. De skulle sikta på hästarna. Skulle därefter danskarna rusa in i skogen för att nedgöra finnarna, skulle de låta dem oantastade lämna vägen. Först när de väl vore inne i skogen och snön, där de saknade fotfäste, skulle de andra skjuta och sedan bruka yxorna, om icke pardon begärdes.

Finnarna behöfde ej länge vänta på fienden, ty snart förnams buller och hästtramp, och där kom en hel rad slädar, fyllda med män som höllo sina vapen i händerna. Där voro fyra, fem i hvar släde. Flera slädar hade kört förbi finnarna, och Pekka blef orolig. Men nu small det för bönderna, de första hästarna störtade, och fienderna hoppade ur sina slädar» Då small det för finnarna utefter hela linien, och häst efter häst störtade. Danskar och norrmän besvarade salvan med ett hurrarop. Men med detsamma störtade bönderna fram och svarade med ett gräsligt hämndeskri. De döda och sårade hästarna som belamrade vägen, jämte den djupa snön, gjorde det omöjligt för fienden att i hast ordna sig. Pekka lät nu de andra finnarna skjuta, och därvid föllo flera män. De andra togo till flykten, kastade sig i de slädar hvilkas hästar ännu voro oskadade, och några minuter därefter voro de försvunna. Endast bönder samt några döda och sårade fiender voro jämte finnarna kvar.

## 55. På Värmelns strand.

Segern var lätt vunnen, och man stod just tvehågsen, om man skulle våga tro, att faran redan vore öfver. Då kom den svenske officeren i spetsen för en stor skara bönder och ett antal finnar. De hälsades med hurrarop. Man

fruktade icke längre, att fienden skulle återkomma, och skulle så hända, kände man sig trygg. Så snart officeren fått del Därmed lämnade finnarna bönderna, som lyssnat till hans tal och nu gjorde som han ville.

Då Pekka anlände till skogsdungen utställde han sina män och tillsade dem, att blott hvarannan finge skjuta. De skulle sikta på hästarna. Skulle därefter danskarna rusa in i skogen för att nedgöra finnarna, skulle de låta dem oantastade lämna vägen. Först när de väl vore inne i skogen och snön, där de saknade fotfäste, skulle de andra skjuta och sedan bruka yxorna, om icke pardon begärdes.

Finnarna behöfde ej länge vänta på fienden, ty snart förnams buller och hästtramp, och där kom en hel rad slädar, fyllda med män som höllo sina vapen i händerna. Där voro fyra, fem i hvar släde. Flera slädar hade kört förbi finnarna, och Pekka blef orolig. Men nu small det för bönderna, de första hästarna störtade, och fienderna hoppade ur sina slädar» Då small det för finnarna utefter hela linien, och häst efter häst störtade. Danskar och norrmän besvarade salvan med ett hurrarop. Men med detsamma störtade bönderna fram och svarade med ett gräsligt hämndeskri. De döda och sårade hästarna som belamrade vägen, jämte den djupa snön, gjorde det omöjligt för fienden att i hast ordna sig. Pekka lät nu de andra finnarna skjuta, och därvid föllo flera män. De andra togo till flykten, kastade sig i de slädar hvilkas hästar ännu voro oskadade, och några minuter därefter voro de försvunna. Endast bönder samt några döda och sårade fiender voro jämte finnarna kvar.

## 55. På Värmelns strand.

Segern var lätt vunnen, och man stod just tvehågsen, om man skulle våga tro, att faran redan vore öfver. Då kom den svenske officeren i spetsen för en stor skara bönder och ett antal finnar. De hälsades med hurrarop. Man fruktade icke längre, att fienden skulle återkomma, och skulle så hända, kände man sig trygg. Så snart officeren fått delaf hvad som tilldragit sig befallde han fram ett par väl bemannade slädar, att på afstånd följa fienden. Därpå lät han jorda de döde och taga vård om de sårade.

En sårad dansk förhördes, och nu fick man veta, att fiendens infall egentligen gällde provinsens hufvudstad, den han tänkte medels en kupp eröfra. Hundratals slädar hade från alla håll samlats och sändts öfver gränsen, med order att sammanstöta där, och andra hundratal skulle komma efter. Hela Värmland skulle inom några dagar vara eröfradt. Knektarne kunde gärna ligga i skansen och frysa: deras tid skulle komma längre fram.

»Kunde man lita på den där historien, Pekka,» sade kaptenen sedan de voro ensamma, »så vore vi illa däran. Kuppen är visst icke omöjlig, men allt för djärf att man skulle obetingadt tro den. Skaffa mig några raska och pålitliga skidlöpare! De måste skyndsamt följa fienden så fort de förmå. Se de honom fortsätta utan att göra något längre uppehåll, är uppgiften sann. I alla händelser måste vi följa efter den här afdelningen och se till, om vi kunna göra något för att skydda våra landsmän.»

Sedan man pustat ut en stund ordnade kaptenen sina bönder och aftågade samma väg fienden tagit, sedan han öfverenskommit med Pekka, att denne med finnarna skulle gå rakt genom skogen och sammanträffa med honom i trakten af kyrkan.

När Pekka påträffade den körväg danskarna färdats stannade han, för att invänta böndernas ankomst. Men dessförinnan återkom en af de utskickade spejarne med underrättelse, att fienden i stort antal befunne sig vid gårdarna omkring kyrkan. Något närmare om fiendens åtgöranden hade han icke kunnat utforska, utan återvändt för att meddela kaptenen hvad han sett.

En liten stund sedan den åkande spejaren aflägsnat sig återkom äfven en af de utsända skidlöparne. Det var Pavo. Han hade bättre besked. Danskarna hade icke angripit folket i byarna eller gjort annan skada än tagit en del foder för sina hästar, och sedan de en stund uppehållit sig omkring kyrkan hade de alla afrest.Då kaptenen med bönderna ankom meddelades honom detta. Han började tro, sade han till Pekka, att fångens uppgift att anfallet gällde residensstaden ändock icke saknade grund, hvarpå han marscherade vidare. De andra utskickade som han mötte under marschen bekräftade Pavos rapport. Fienden hade aflägsnat sig, men medtagit så många af böndernas hästar han kunnat åtkomma. Då kaptenen själf jämte sina bönder och finnarna ankom till kyrkbyn voro

där inga andra upplysningar att få än hvad de utskickade meddelat. Nya kunskapare utsändes därför, och kaptenen vidhöll sin plan att fortfarande följa efter fienden. Men nu vägrade bönderna att gå längre. De måste först återvända till sina hem för att rusta sig bättre med proviant. Kaptenen kunde icke annat än gilla deras skäl, men bad dem skynda sig åter. Under tiden ville han själf företaga en rekognoscering. Finnarna skulle stanna där de vore; blott ett par af dem tog han med i anskaffade slädar.

Länge fingo Pekka och hans finnar icke njuta af hvilan, ty de båda skidlöparne återkommo efter blott några timmars bortovaro, med order till Pekka att skyndsamt begifva sig öfver skogarna till Brun skogsfjället, där han skulle erhålla vidare order. Skidlöparne berättade, att danskarna ryckte skyndsamt framåt. Kaptenens gissning hade således nu visat sig riktig: fiendens afsikt var att bemäktiga sig Karlstad. Nu hade han rest för att träffa sina förmän.

Det är sannolikt, att danske befälhafvarens mening från början verkligen varit att genom en hastig marsch tränga så långt som möjligt in i landet och där fatta fast fot, för att på våren tränga ännu längre fram. Vintern lämnade bästa tillfället därtill, då man hade vägar genom skogarna och öfver de isbelagda vattnen. I följd af infallets hastighet och dess betydliga utsträckning längs gränsen från Fredrikshald till Eda skans, samt däraf att hans folk färdats i en mängd små afdelningar, skulle svenskarna antagligen icke kunna hindra hans fortkomst, och sedan hans trupper hunnit samlas på en punkt, ansåg han sig stark nog att kunna hålla sig kvar tills förstärkningar och förråd hunnit efter.

Emellertid hade något hinder mött, antingen nu svenskarna hunnit samla sig omkring den hotade punkteneller något okändt hinder inträffat, allt nog: danskarna vände om; men nu plundrade de och röfvade allt hvad de förmådde under återtåget. Svårast hemsökte de trakten omkring sjön Värmeln, och allra svårast Grums socken. Att allmänna tron varit, att anfallet gällde Karlstad, kan man sluta däraf, att en mängd familjer flydde bort och öfvergaf sina hem.

Allmogen förklarade saken på sitt sätt. Danskar och norrmän, sade man, hade plundrat gränsborna så många gånger, att de ej hade mycket att taga. Därför ville de nu passa på och skatta de förmögnare socknarna då de hade passande väglag, och måhända var det så. Blott några dagar pågick plundringen omkring Värmeln, och så företogs återtåget i all hast, ty man hoppades hinna gränsen innan svenskarna hunnit samla sig till sådan myckenhet, att de kunde bli farliga, och på det hela hade man räknat rätt. Återtåget företogs på samma sätt som anfallet. Man färdades samma väg man kommit, och svenskarnas hästar drogo det röfvade godset.

Pekka hade sedan flera dagar väntat kaptenen eller hans bud å den angifna platsen på Brunskogsfjället, den skogbevuxna ås som skiljer Brunskogs socken från nuvarande Arvikas. Åsen slutar vid sjön Värmelns norra strand, där den stupar tämligen brant ned i sjön. Pekkas spejare hade meddelat honom, att fienderna huserade grymt i Boda, Frykeruds och Grums socknar, där de mötte föga motstånd, emedan landtfolket flytt undan dem. Man var dock i färd med att samla folk från angränsande socknar, och Mangskogsfinnarna vore i antågande. Vidare meddelades, att den djupa Värmelns is icke vore körstark tvärs öfver. Blott nära stränderna och öfver vikarna kunde den befaras med hästar och åkdon. Fienden hade därför nödgats köra omkring den. Finnarna på sina skidor kunde däremot färdas hvar de ville.

Pekka ansåg denna senare underrättelse mycket fördelaktig, om kaptenen ville fortsätta med att förfölja danskarna. Emellertid hade den långa väntan gjort finnarna otåliga, och Antti föreslog Pekka att göra ett ströftåg på egen hand öfver sjön. Andra sidan, där fienden huserade, vore uppfylldaf berg, backar, snö och skog. Finnarna borde icke tåla detta. Någon fara kunde icke vara för dem. Danskarna kunde ej lämna vägarna, och finnarna kunde ju fara hvar de ville. Pekka var nära att gå in på Anttis förslag då en budbärare från kaptenen ankom med underrättelse, att denne jämte en mindre hop bönder vore i antågande.

Några timmar därefter var han hos finnarna och hälsade dem mycket vänligt.

»Jag medför proviant åt er,» sade han. »Men ingen rast här! Vi måste framåt och söka samla mer manskap i Brunskog, ty jag har fått bud, att fienderna icke framtränga vidare, utan plundra där de äro. Följen mig, finnar!»

Därmed kastade han sig i släden och körde raskt framåt. Till sin stora öfverraskning fann han, att finnarna löpte lika fort som hans häst sprang. Snart voro de nere i Brunskogsdalen, och där möttes åter en skidlöpande spejare. Det var Pavo som Pekka utsändt dagen förut. Han kom med hvinande fart.

»Fienden är på återtåg häråt,» sade han; »hvad månde det betyda?»

»Att han antingen redan fått stryk eller fruktar att få,» sade kaptenen och gnuggade händerna. »Nu skola vi gifva honom en afskedshälsning, som jag hoppas han skall minnas. När tror du, Pavo, vi kunna ha honom här?»

»Kan icke säga det, kapten, men det syntes som danskarna icke hastade. Köra de icke i natt, ha vi dem ej här förrän fram på förmiddagen i morgon.»

»Godt vore det,» sade kaptenen. »Nu framåt!»

Så körde han vidare, men stannade efter en stund, gick af släden och vinkade Pekka till sig.

»Hvad tycker du om detta pass?» sade han.

De befunno sig på ett ställe vid Värmelns strand där en brant skogsås sköt ut, mellan hvilken och sjön vägen gick fram.

»Om jag med bönderna spärrar vägen här och du med dina finnar besätter stranden utmed viken, tror jag danskarna skola få det hett nog. Kan jag hålla stånd, måste de ut på isen, där ni, skyddade af träden, kunna få goda sikten. Öfver berget kunna de icke komma. De måste vräka undanmig och bönderna eller slå upp ny väg öfver isen, bryta er kedja och så tåga vägen upp efter backen och kringgå oss. En skans uppföra vi i natt, och där skola nog våra raska bönder hålla stånd. Går det galet, skall jag ha en stig upptrampad uppåt berget, dit vi kunna draga oss upp, ty det kunna vi försvara, och dit vågar nog dansken ej följa efter.»

»Sant, kapten! Men äga danskarna kanoner, skjuta de er skans i kras och er med. Ha de flera, skola de ock snart jaga oss finnar in i skogen, och så ha de vägen fri. Jag gör som kapten befaller, men hvar och en slåss på sitt vis, kapten. Finge vi finnar först gifva danskarna en salva här uppe ifrån berget, skola många hästar stupa, och de få lämna sitt tjufgods ifrån sig. Sedan skola vi nog hinna före dem igen och gifva dem en salva till, och så skola icke många af deras lass hinna gränsen. Kunna vi så göra och fälla hästarna de åka efter, få vi kanske tillfälle att komma åt männen ock.»

»Guds död, Pekka, du har rätt! Men skola jag och mina käcka bönder få stå och se på då ni finnar slåss?»

»Det behöfver ni icke, kapten. Följ oss upp på berget med så många bössor ni har. Ju flera hästar vi döda, desto bättre, och sedan får ni arbete nog, om fienden, som jag tänker, fortsätter sin resa så skyndsamt som möjligt, ty det hjälper honom ej, om han ock har ryttare. De skola icke kunna drifva hästarna genom snö och skog så fort som vi skidlöpare fly, och då ryttarna vända om, vända vi med. Finnen slåss helst bakifrån.»

»Låt det så bli, Pekka! Ni skidlöpare äro oss andra mycket öfverlägsna då snön är djup. Gör dina förberedelser! Jag kan ej annat än gilla hvad du sagt.»

Då bönderna ankommit till platsen fingo både de och finnarna gå ett stycke afsides för att hvila. De bland de senare vanliga anordningarna för natten vidtogos. Man nedhögg torra furor och gjorde af dem eldar, bredde ut granris till bäddar, eftersåg gevären, och så slog man sig ned. Matsäckarna anlitades, man bjöd sina bekanta de bästa bitarna, åt sig själf mätt, och då man sedan tändepiporna kom samtalet i gång mellan finnar och bönder. Hade något groll förut varit mellan de nu sammanförda männen, var det glömdt.

## 56. Fallen på sin post.

Redan före böndernas ankomst hade man utsändt spejare. Antti hade afrest i kaptenens släde, medförande en kamrat och sina skidor. Han skulle åka så långt han vågade och sedan på skidorna närma sig fienden, för att så nära som möjligt bespeja honom. Pekka hade gått ännu längre i försiktighet och utställt några poster framåt

vägen. Hvar och en af dem skulle hastigt tända ett bloss och hastigt släcka det så snart han märkt, att hans närmaste man gjort på samma sätt. Genom denna signal skulle man hastigt bli varnad, om fienden skulle visa sig. Lugnad genom dessa anordningar, kunde man med trygghet öfverlämna sig åt hvilan.

Under natten föreföll ingenting som störde den lilla truppens ro. Man sof i god ro tills stjärnorna visade, att man var nära morgonen. Då dagsljuset inträdde stod man redan färdig till uppbrott. Man väntade blott, att de utsända spejarna skulle återvända. För dem af bönderna som icke hade gevär hade stig blifvit upptrampad inne i skogen, och de stodo redan uppe på berget.

Solen gick upp, rimfrosten glittrade som diamanter på trädens grenar, och snart låg hela landskapet i en klar belysning. Men ännu syntes ingen Antti, och man såg närmaste utpost lugnt vandra af och an på vägen. Allt högre steg solen. Då såg man ändtligen, hur närmaste utposten försvann från vägen, och snart blef den väntade Antti synlig. Han körde raskt, hans rimmade fåle flåsade häftigt. Emot sin vanliga säflighet hoppade han raskt ur släden, och utan att gifva sig ro att hälsa sade han barskt: piporna kom samtalet i gång mellan finnar och bönder. Hade något groll förut varit mellan de nu sammanförda männen, var det glömdt.

## 56. Fallen på sin post.

Redan före böndernas ankomst hade man utsändt spejare. Antti hade afrest i kaptenens släde, medförande en kamrat och sina skidor. Han skulle åka så långt han vågade och sedan på skidorna närma sig fienden, för att så nära som möjligt bespeja honom. Pekka hade gått ännu längre i försiktighet och utställt några poster framåt vägen. Hvar och en af dem skulle hastigt tända ett bloss och hastigt släcka det så snart han märkt, att hans närmaste man gjort på samma sätt. Genom denna signal skulle man hastigt bli varnad, om fienden skulle visa sig. Lugnad genom dessa anordningar, kunde man med trygghet öfverlämna sig åt hvilan.

Under natten föreföll ingenting som störde den lilla truppens ro. Man sof i god ro tills stjärnorna visade, att man var nära morgonen. Då dagsljuset inträdde stod man redan färdig till uppbrott. Man väntade blott, att de utsända spejarna skulle återvända. För dem af bönderna som icke hade gevär hade stig blifvit upptrampad inne i skogen, och de stodo redan uppe på berget.

Solen gick upp, rimfrosten glittrade som diamanter på trädens grenar, och snart låg hela landskapet i en klar belysning. Men ännu syntes ingen Antti, och man såg närmaste utpost lugnt vandra af och an på vägen. Allt högre steg solen. Då såg man ändtligen, hur närmaste utposten försvann från vägen, och snart blef den väntade Antti synlig. Han körde raskt, hans rimmade fåle flåsade häftigt. Emot sin vanliga säflighet hoppade han raskt ur släden, och utan att gifva sig ro att hälsa sade han barskt:»Perkelaa, Pekka! De äro många! Jag väntade tills hela tåget var ordnadt och satte sig i gång. Fort komma de icke fram, ty de ha slädarna fulla af saker; men om en timme eller något däröfver torde vi ha dem här. Väl fem tio ryttare tåga i spetsen för tåget, och lika många sluta det. Soldater dels åka, dels gå bredvid slädarna. Perkelaa, Pekka! Vi förmå intet emot dem.»

En lång och allvarlig tystnad uppstod sedan Antti afgifvit sin rapport.

»Det var fördömdt dåliga nyheter det här, kapten!» sade Pekka. »Men jag tror ändå vi blifva vid hvad jag sagt, hvad finnarna angår. Vi gifva dem, dolda af skogen, en salva och fly sedan, om det blir nödigt. Hvad åter bönderna beträffar, är det rådligt och klokt, om de draga sig längre åt sidan och aldrig visa sig. De kunna ej undfly ryttarna och äro för få att besegra dem.»

»Ack, Pekka, om jag blott hade soldater och bar mark, skulle jag icke vika. Nu måste jag, ty mina raska bönders lif få ej sättas på spel mot öfvermakten.»

»Fort till verket då, kapten! Vi träffas i kväll, om Gud vill.»

Pekka utställde sina skyttar på samma sätt nu som vid Bortan, och samma plan skulle följas. Hvarje skytt skulle nedskjuta den häst som befann sig midt emot honom och därpå fly upp på berget, där alla skulle sammanträffa. Första skottet skulle lossas af Pekka då han ansåg, att den fientliga skaran hunnit så långt förbi, att det endast

fanns kvar lika många hästar som skyttar. Han hoppades, att hvarje finne skulle fälla en häst. Planen var så enkel, att hvarje man förstod Pekkas mening, och han var alldeles säker om, att alla skulle göra sitt bästa.

Så stod man och väntade, att fienden skulle visa sig. Som finnarna voro omkring sextio, upptog deras linie hela bergfoten, eller en sträcka af ungefär ett halft tusen meter. De hade väl dolt sig mellan träden, dock så, att de hade fri utsikt till vägen och sjön.

Fienden visade sig ungefär vid den tid Antti beräknat. Ett par ryttare kommo trafvande fram. Under tystnad läto de sina blickar sväfva utåt vägen. Men då intet misstänktförekom, fortsatte de. Så kommo ett par till, och så flera, tills förtruppen, eller, som Antti sagt, ungefär femtio ryttare, blef synlig. De redo icke tysta, utan pratade och skämtade. Efter dem kommo slädar fulla af folk, och slutligen packslädarna med sina körare och sin betäckning. Då eftertruppen blef synlig bort åt vägen, höjde Pekka sin bössa, så gjorde äfven hans närmaste man, och så alla undan för undan. Och så small det utefter hela linien. Häst efter häst störtade. Nu hördes skrik och kommandorop. Skott efter skott smattrade, riktade mot skogen, där den blå röken från finnarnas bössor förrådde, hvarifrån de dödande loden kommit.

Omedelbart sedan finnarna lossat sina skott hade de kastat om skidorna och löpt upp på berget till samlingsplatsen, och här sammanträffade de alla oskadade. De mot dem riktade skotten hade uppfångats af de tätt stående träden. Så snart Pekka såg, att alla slutat laddningen ordnade han sina finnar på linie igen, och så stod man afvaktande ett möjligt anfall.

Bland fienden uppstod en stark förvirring. Det ena kommandoropet aflöste det andra, hästar och slädar vräktes undan, så att vägen blef fri, ryttare och soldater rusade ut på isen och slöto sig tillhopa i ordnade led samt marscherade därefter så långt ut på sjön, att kulor från skogen och bergfoten icke kunde nå dem. De voro beredda att mottaga det anfall de väntade. Anfallet uteblef; man stod där undrande och väntande. Finnarna å sin sida likaledes. De väntade, att fienden skulle fortsätta sitt tåg, då de ville förfölja honom.

Helt plötsligt förnams ett litet rassel bakom finnarna, och ögonblicket därpå framskymtade en skidlöpare, och så en till. Då ljöd Pekkas röst:

»Vi äro omringade! Tillbaka uppåt skogen! Vi måste slå oss igenom!»

Nu smällde skott på skott från båda sidor. Det var norrmän mot finnar, skidlöpare som de. Och nu började en af dessa långvariga och egendomliga strider som af våra förfäder utkämpades i gränsskogarna. Man slogs man mot man, tog skydd, sköt och gick framåt, sköt och drog sig tillbaka, allt efter som det lämpade sig; hvar och en varsin egen befälhafvare och handlade själfständigt, men stred ändå af instinkt i ett slags ordning, som angafs af skotten. Finnarnas lätta lodbössor hade annan klang än norrmännens gröfre och mer långskjutande gevär.

Finnen kan vid vissa tillfällen vara snabbtänkt, och Pekkas män voro det den gången, ty så snart norrmännen afskjutit sina gevär störtade alla finnarna rätt på dem, icke för att angripa, utan för att medels sina snabba skidor genombryta kedjan, som deras fiender sökte draga omkring dem. Möjligen förbluffade och med urskjutna gevär, kunde norrmännen icke hindra den plötsliga manövern. Nu skyndade finnarna undan, tills Pekkas samlingssignal ljöd. Man höll så godt man kunde linien under det man löpte framåt och laddade. Terrängen hade varit för finnarna gynnsam; snart befunno de sig på andra sidan en liten långsträckt myr och fattade där posto.

Då norrmännen varsnade myren stannade de och ordnade sig. Vana vid sådana strider, anade de, att finnarna väntade dem. De vågade sig icke ut på slätten, utan togo skydd och skickade på god tro ett par kulor öfver myren och in i buskarna. Svar fingo de genast, ty finnarna, som väntade dem, hade redan sett en och annan.

Striden öfvergick nu till täflan i skjutkonst, ty hvarken norrman eller finne tänkte blotta sig genom att visa sig på slätten. Man tog skydd och afvaktade, att någon finne skulle visa sig eller på något sätt förråda hvar han låg. Då sådant hände small det ofta från båda hållen. Hörde man icke vidare till sin motståndare, var man viss att man lyckats träffa honom och var då ej längre så varsam. Men det hände, och hände ofta, att det då small, och så kom man underfund med en annan faktor i sådana strider: tålamodet, och däruti ligger finnen öfver både svenskar och norrmän.

Dagen skred fram, men ingen af de stridande kunde tillmäta sig framgången. Pekka, som trodde sig ha märkt, att finnarnas linie var något längre än norrmännens, hade, sedan han på länge icke hört något skott från den motståndare han haft, kommit på den tanken att draga sigtillbaka, för att med några män kringgå myren, angripa norrmännen i flanken och såmedels få slut på striden.

Pekkas förmodan var riktig. Den bekräftades af Antti, som var den siste i finnarnas skyttelinie. Midt emot honom funnes ingen fiende, och då han hörde Pekkas plan, var han genast med om den. Nu inträffade dock något som gjorde planen om intet, ty på afstånd hördes en hornsignal, och genast märktes på buskarnas rörelser, att norrmännen kallades tillbaka.

Efter en stunds väntan visade sig Pekka ute på myren, men då intet skott föll, ropade han:

»Norrmännen ha lämnat oss: de draga sig tillbaka. Framåt!»

Och så ilade alla finnarna i en linie fram. Norrmännen hunno de dock först vid den omnämnda bäcken. På vägen sågs ingenting utom en rad tomma slädar. Finnarna skyndade i all hast framåt, tills ett högljudt »Halt!» ljöd från Pekka. Med detsamma dundrade skott på skott, smäll på smäll, från så väl norrmän som finnar, tills mörkret föll på. Norrmännen kastade sig nu i de i beredskap hållna slädarna och aflägsnade sig skyndsamt. De hade fyllt sitt värf och betäckt sina landsmäns och danskarnas återtåg.

Då ljöd Pekkas samlingssignal, och finnarna samlades omkring honom. Han satt med ryggen stödd emot en åldrig fura; på knä bredvid honom låg Pavo och höll snö på hans blottade bröst.

»Räck mig din hand, Antti! Låt vara, Pavo! Den strömmen du vill dämma bryter ändock fram. Hvar är kaptenen?» sade Pekka, och nu ljöd hans stämma matt.

»Här!» sade denne och bröt igenom den ring finnarna bildat omkring sin förste man.

»Vi gjorde hvad vi kunde, kapten.»

»Tack, Pekka! Ni räddade flera fångar och mycket gods, som fienden, af brist på hästar, måste kvarlämna. Ni ha gjort mer än någon af oss, gjort mer för oss svenskar än vi förtjänat.»

»Nej, nej, kapten! Ni ha gifvit oss mer: ni ha gifvit oss bröd. Stöd mig, Antti!» sade Pekka matt. »Jag hoppades, att så skulle ske. Driffinnen är trött, Antti.Min far hvilade sitt hufvud i mitt knä då han sände sin ande till det eviga ljuset; jag vill hvila mitt i ditt knä, Antti. Du var dock den starkaste af Örjans pojkar.»

Knappt hade Antti hunnit sätta sig och lägga Pekkas hufvud i sitt sköte förr än denne ropade:

»Pavo! Gretti!»

En blodström bröt ut från hans mun under det han hviskade:

»Fader Mikko, jag kommer!»

Hans hufvud sjönk ned, och blodet strömmade ur hans genomskjutna bröst. Kaptenen tilltryckte hans ögon, blottade sitt hufvud och sade:

»Frid åt dig! Du föll för ditt fosterland. Ditt namn skall lefva!»